

รายงาน

ของ

คณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม

พาณิชย์ การท่องเที่ยว และบริการ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ

วาระปฏิรูปที่ ๑๔ การปฏิรูปภาคเกษตร (รอบ ๒)

และร่างพระราชบัญญัติ จำนวน ๔ ฉบับ ดังนี้

๑. ร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. ....
๒. ร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ. ....
๓. ร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ. ....
๔. ร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. ....

สำนักกรรมการ ๑

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ

ด่วนที่สุด

(สำเนา)

ที่ (สปช) ๑๙๓๕ / ๒๕๕๘

สภาปฏิรูปแห่งชาติ

ถนนอุทองใน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง รายงานการพิจารณาของคณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยวและบริการ
กราบเรียน ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น

ตามที่ที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๗ วันอังคารที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ และครั้งที่
๘/๒๕๕๗ วันจันทร์ที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม
การท่องเที่ยวและบริการ นั้น ซึ่งคณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเกริกไกร จีระแพทย์	ประธานกรรมการ
๒. นางสาวพจนีย์ ธนวรานิช	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอุทัย สอนหลักทรัพย์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นางอัญชลี ชวนิชย์	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๕. นายสุทัศน์ เศรษฐ์บุญสร้าง	รองประธานกรรมการ คนที่สี่
๖. นางกอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล	รองประธานกรรมการ คนที่ห้า
๗. พลเอก วิชิต ยาทิพย์	ประธานที่ปรึกษากรรมการ
๘. นางศิรินา ปวโรฬารวิทยา	ที่ปรึกษากรรมการ
๙. พลเรือเอก ศุภกร บุรณดิลก	ที่ปรึกษากรรมการ
๑๐. นายอนุสรณ์ แสงนิมมวล	ที่ปรึกษากรรมการ
๑๑. นายไพบูลย์ นลินทรางกูร	เลขานุการคณะกรรมการ
๑๒. นายกนกฤช ธีระกิจ	โฆษกกรรมการ
๑๓. นายจตุตินันท์ ภิรมย์ภักดี	ผู้ช่วยโฆษกกรรมการ
๑๔. นายกิตติ โกสินสกุล	กรรมการ
๑๕. นายไกรฤทธิ์ บุญเกียรติ	กรรมการ
๑๖. นายสายัณห์ จันทร์วิภาสวงศ์	กรรมการ
๑๗. ว่าที่ร้อยเอก จิตร ธีรธรรานนท์	กรรมการ
๑๘. นายประทวน สุทธิอำนาจเดช	กรรมการ
๑๙. นายดุสิต ลีลาภัทรพันธุ์	กรรมการ
๒๐. พันตำรวจโท จิตต์ ศรีโยหะ มุกดาธนพงศ์	กรรมการ
๒๑. นายจรัส สุทธิกุลบุตร	กรรมการ
๒๒. นายเฉลิมศักดิ์ ออบสุวรรณ	กรรมการ
๒๓. นายมนู เลียวไพโรจน์	กรรมการ
๒๔. นายไวคุณท์ ทองอร่าม	กรรมการ
๒๕. นายสุวัช สิงห์พันธุ์	กรรมการ
๒๖. นายทวีกิจ จตุรเจริญคุณ	กรรมการ

/ บัดนี้ ...

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาแนวทางการปฏิรูปในวาระการปฏิรูปที่ ๑๔ การปฏิรูปภาคเกษตร เสร็จแล้ว โดยได้นำหลักการเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปเรื่องดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้การปฏิรูปเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชน ภายในกรอบระยะเวลาที่เหมาะสม ดังนี้

(๑) เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องปฏิรูป

เกษตรกรของไทยส่วนใหญ่อยู่ในสภาพอ่อนแอ การดำรงชีวิตต้องพึ่งพาธรรมชาติซึ่งไม่สามารถควบคุมได้และต้องพึ่งพาความช่วยเหลือของรัฐและมักถูกรุมเร้าเข้าครอบงำ โดยการช่วยเหลือชวามักกลายเป็นนโยบายประชานิยมและเป็นนโยบายหาเสียง นอกจากนี้การที่รายได้ภาคเกษตรไม่มีความแน่นอนทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเกษตรกรรายย่อย ขาดความสามารถและกำลังใจที่จะพัฒนาความสามารถแข่งขัน ด้วยเหตุนี้ การศึกษานี้จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ เพื่อให้อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีรายได้ มีศักดิ์ศรี และเกษตรกรมีสมรรถนะดี อันเป็นการช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนให้มีการสร้างระบบการจัดการสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำช่วยเหลือเกษตรกรที่ต้องการออกจากภาคเกษตรไปสู่อาชีพอื่น เพิ่มสมรรถนะในการเข้าถึงและวิเคราะห์ข้อมูลตลาดและเทคโนโลยี และพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็ง บูรณาการกลไกบริหารประเทศด้านการเกษตรและการแปรรูปสินค้า การมียุทธศาสตร์ระยะยาวและกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สำหรับสินค้าเกษตรรายสาขา ไม่ว่าจะเป็นข้าว ยางพารา อ้อย ปาล์มน้ำมัน ข้าวโพดเพื่ออาหารสัตว์ ฯลฯ ประกอบกับการเตรียมการเพื่อปรับโครงสร้างเกษตรกรรมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

(๒) สิ่งที่ประชาชนจะได้รับหรือความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิรูป

เมื่อได้มีการขับเคลื่อนแนวทางการปฏิรูปไปสู่การกำหนดเป็นนโยบาย มาตรการ กฎระเบียบในระดับต่างๆ ร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ก็จะมีผลดีต่อประเทศ ดังนี้

(๒.๑) การทำให้ภาคการเกษตรเข้มแข็งซึ่งจะช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และมุ่งสร้างความเป็นธรรมในสังคมไทย

(๒.๒) โครงสร้างเศรษฐกิจได้สมดุลขึ้น เป็นผลจากสัดส่วนภาคเกษตรกรรมใน GDP ที่โตขึ้นจะทำให้เกิดความพร้อมในการดูแลจัดการปัญหาภาคเกษตรซึ่งกำลังจะเกิดขึ้นในตลาดโลก

(๒.๓) ประเทศไทยมีศักยภาพ เนื่องจากเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีสมรรถนะและสถานภาพดีขึ้น และมีความเป็นอยู่ที่ดีอย่างมั่นคงในอนาคตด้วย

(๒.๔) การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของทุกภาคส่วน จะเห็นได้ว่า การมีแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนจะทำให้ภาคส่วนต่างๆ สามารถประสานงานกันด้วยเป้าหมายร่วมที่ชัดเจน บูรณาการการทำงาน และลดความขัดแย้งระหว่างหน่วยอีกด้วย

(๓) กรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการปฏิรูปในแต่ละประเด็น หรือ ขั้นตอนการดำเนินการ

(๓.๑) การสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. .... ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยพิจารณาเห็นชอบการสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. .... และส่งให้คณะรัฐมนตรีต่อไป

(๓.๒) กำหนดให้มีการปฏิรูปโครงสร้างภาคเกษตรทั้งระบบ โดยเฉพาะระบบโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยอำนวยความสะดวกทางด้านเกษตรกรรม โดยการมอบหมายให้คณะกรรมการร่วมภาครัฐและ

เอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจดำเนินการ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทั้งนี้ ควรมีการดำเนินการภายใน ๓ เดือนนับแต่วันที่สภาปฏิรูปแห่งชาติมีมติเห็นชอบกับรายงานฉบับนี้

(๓.๓) การปฏิรูประบบข้อมูล Digital Agriculture Economy โดยกำหนดให้มีการผสมผสานระหว่างระบบข้อมูล ระบบการสื่อสาร และระบบโทรคมนาคม เพื่อยกระดับความสามารถในการคาดการณ์ผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างแม่นยำมากขึ้น โดยเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทั้งนี้ ควรมีการดำเนินการภายใน ๓ เดือนนับแต่วันที่สภาปฏิรูปแห่งชาติมีมติเห็นชอบกับรายงานฉบับนี้

(๓.๔) การปฏิรูประบบความปลอดภัย/มาตรฐานสินค้า โดยกำหนดให้มีมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรที่เป็นอาหาร และมีการออกใบรับรองมาตรฐาน โดยให้ครอบคลุมถึงประเด็นด้านความมั่นคงทางอาหารและความยั่งยืนของสภาพแวดล้อม รวมทั้งระบุหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน ตลอดจนการทบทวนและปฏิรูปหน่วยงานรวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมอบหมายคณะกรรมการอาหารแห่งชาติดำเนินการ ทั้งนี้ ควรมีการดำเนินการภายใน ๓ เดือนนับแต่วันที่สภาปฏิรูปแห่งชาติมีมติเห็นชอบกับรายงานฉบับนี้

(๓.๕) การกำหนดแผนยุทธศาสตร์/เป้าหมายระยะยาวสำหรับสินค้าเกษตรรายสาขา โดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ และมีการประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาในมิติต่างๆ อาทิ การตลาด เทคโนโลยี การผลิต และการเงิน เพื่อวัตถุประสงค์ในการแปรรูปสินค้าเกษตรไปสู่อุตสาหกรรม โดยมีการเชื่อมโยงในระดับห่วงโซ่คุณค่าหรือในรูปแบบเป็นคลัสเตอร์กับกลุ่มอุตสาหกรรม โดยพิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทั้งนี้ ควรมีการดำเนินการภายใน ๓ เดือนนับแต่วันที่สภาปฏิรูปแห่งชาติมีมติเห็นชอบกับรายงานฉบับนี้

(๓.๖) การเสนอร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ. .... เพื่อจัดตั้งองค์กรกลางขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบ ดูแลการบริหารจัดการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศ อย่างเป็นระบบ ความเป็นอิสระ คล่องตัว ตลอดจนเพื่อทำหน้าที่วิจัย ส่งเสริมและพัฒนากิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศ โดยขอให้สภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ. .... เพื่อมีมติเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

(๓.๗) การร่างพระราชบัญญัติสมาพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. .... โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

- แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมพัฒนาสหกรณ์การเกษตรและวิสาหกิจชุมชนแห่งชาติ ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานทั้งของภาครัฐ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ สภาเกษตรกรแห่งชาติ สันนิบาตสหกรณ์แห่งชาติ ฯลฯ และภาคเอกชน อาทิ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ฯลฯ โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทั้งนี้ ควรมีการดำเนินการภายใน ๓ เดือน นับแต่วันที่สภาปฏิรูปแห่งชาติมีมติเห็นชอบกับรายงานฉบับนี้

- กำหนดให้คณะกรรมการร่วมพัฒนาสหกรณ์การเกษตรเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการร่างพระราชบัญญัติสมาพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. .... โดยให้มีสาระสำคัญที่ครอบคลุมการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การปรับปรุงสหกรณ์พื้นฐานขนาดเล็กหรือสหกรณ์ขั้นปฐมให้มีความเข้มแข็งและอาจมีขนาดใหญ่ขึ้น

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณาและเสนอแนะแนวทางในการปฏิรูปวาระที่ ๑๔ การปฏิรูปภาคเกษตร เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) เกริกไกร จีระแพทย์

(นายเกริกไกร จีระแพทย์)

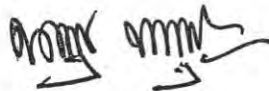
ประธานกรรมาธิการปฏิรูปการเกษตร
อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยวและบริการ

สำนักกรรมาธิการ ๑

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๙๓-๔

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๙๓-๔

สำเนาถูกต้อง

(นางนงนุช เศรษฐบุตร์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมาธิการ ๑

วิไล / ร่าง
ศศิวิมล / พิมพ์
ผ่องศรี / ทาน

สารบัญ

รายงานคณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยวและบริการ
สภาพัฒนาการแห่งชาติ วาระปฏิรูปที่ ๑๔ การปฏิรูปภาคเกษตร

	หน้า
๑. หลักการและเหตุผล	๑
๒. ประเด็นการปฏิรูป	๑
๒.๑ ประเด็นหลักในการปฏิรูป : การปฏิรูปด้านเกษตรกรรม	๑
๒.๒ ประเด็นหลักในการปฏิรูป : การปฏิรูปด้านระบบ	๒
๒.๓ ประเด็นหลักในการปฏิรูป : การปฏิรูปด้านกลไกและการบริหารจัดการ	๓
๒.๔ ประเด็นหลักในการปฏิรูป : การปฏิรูปด้านการบริหารความเสี่ยงของเกษตรกรรม	๔
๓. วิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์	๔
๔. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์	๔
๕. ข้อเสนอปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการ	๕
๕.๑ ข้อเสนอปฏิรูป : การสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกรรม พ.ศ.	๕
๕.๒ ข้อเสนอปฏิรูป : การปฏิรูปโครงสร้างภาคเกษตรทั้งระบบโดยเฉพาะระบบ โครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยอำนวยความสะดวกทางด้านเกษตรกรรม	๕
๕.๓ ข้อเสนอปฏิรูป : การปฏิรูประบบข้อมูล Digital Agriculture Economy	๖
๕.๔ ข้อเสนอปฏิรูป : การปฏิรูประบบความปลอดภัย/มาตรฐานสินค้า	๖
๕.๕ ข้อเสนอปฏิรูป : การกำหนดแผนยุทธศาสตร์/เป้าหมายระยะยาวสำหรับสินค้าเกษตรรายสาขา	๖
๕.๖ ข้อเสนอปฏิรูป : การเสนอร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม พ.ศ.	๙
๕.๗ ข้อเสนอปฏิรูป : การเสนอร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ.	๑๐
๕.๘ ข้อเสนอปฏิรูป : การเสนอร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิต เนื้อโค กระบือ พ.ศ.	๑๐
๕.๙ ข้อเสนอปฏิรูป : การเสนอร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ.	๑๑
๕.๑๐ ข้อเสนอปฏิรูป : การร่างพระราชบัญญัติสมพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและ วิสาหกิจชุมชน พ.ศ.	๑๑
๕.๑๑ ข้อเสนอปฏิรูป : การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร	๑๓
๖. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้จากข้อ ๕	๑๔
๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จตามผลในข้อ ๖	๑๔

สารบัญ (ต่อ)

- เอกสารแนบ ๑ รายงานการศึกษาเชิงลึก : การปฏิรูปภาคเกษตร
- เอกสารแนบ ๒ ร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. ....
- เอกสารแนบ ๓ การดำเนินการศึกษารายสินค้า
- เอกสารแนบ ๔ การศึกษาเฉพาะเรื่อง : สหกรณ์เพื่อการเกษตร
- เอกสารแนบ ๕ การศึกษาเฉพาะเรื่อง : การศึกษาข้อมูลที่เป็นจริงบนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับพืชเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อความปลอดภัย
- เอกสารแนบ ๖ การศึกษาเฉพาะเรื่อง : เกษตรอินทรีย์
- เอกสารแนบ ๗ การศึกษาเฉพาะเรื่อง : ปุ๋ยสั่งตัด
- เอกสารแนบ ๘ ร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. ....
- เอกสารแนบ ๙ ร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ. ....
- เอกสารแนบ ๑๐ ร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ. ....
- เอกสารแนบ ๑๑ ร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. ....
- เอกสารแนบ ๑๒ รายงานอนุกรรมการและที่ปรึกษาอนุกรรมการ

เอกสารประกอบรายงาน

รายงาน
คณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยวและบริการ
วาระปฏิรูปที่ ๑๔ การปฏิรูปภาคเกษตร

---

๑. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นประเทศส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญของโลก แต่เป็นการส่งออกมากในเพียงเชิงปริมาณ ในขณะที่มีคุณภาพสินค้ายังไม่สูงนัก แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศกลับมีฐานะยากจน ปัญหาหนี้สิน และขาดที่ดินทำกิน ภาคเกษตรของไทยยังมีความสามารถในการแข่งขันค่อนข้างต่ำและมีการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน จากสภาวะข้างต้นทำให้เกษตรกรของไทยส่วนใหญ่อยู่ในสภาพอ่อนแอ ต้องพึ่งพาธรรมชาติและความช่วยเหลือจากรัฐ โดยการช่วยเหลือชาวนามักกลายเป็นนโยบายประชานิยมและเป็นนโยบายหาเสียง

ด้วยเหตุนี้ การศึกษานี้จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ เพื่อให้อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีรายได้ดี มีศักดิ์ศรี และเกษตรกรมีสมรรถนะดี ตลอดจนให้มีการสร้างระบบการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มสมรรถนะในการเข้าถึงและวิเคราะห์ข้อมูลตลาดและเทคโนโลยี และพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็ง บูรณาการกลไกบริหารประเทศด้านการเกษตรและการแปรรูปสินค้า การมียุทธศาสตร์ระยะยาวสำหรับสินค้าเกษตรรายสาขา ไม่ว่าจะเป็นข้าว ยางพารา อ้อย ปาล์มน้ำมัน ข้าวโพดเพื่ออาหารสัตว์ ประกอบกับการเตรียมการเพื่อปรับโครงสร้างเกษตรกรเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑)

๒. ประเด็นการปฏิรูป แบ่งออกเป็น ประเด็นหลักและประเด็นรองในการปฏิรูป ดังนี้

๒.๑ ประเด็นหลักในการปฏิรูป : การปฏิรูปด้านเกษตรกร

จุดมุ่งเน้นที่สำคัญของการปฏิรูปด้านเกษตรกรมี ๒ ประการด้วยกัน คือ ประการแรก คือ การพัฒนาและมุ่งสร้างสมรรถนะที่ดีและความสามารถทางการแข่งขันแก่เกษตรกรที่สมัครใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อไปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเปลี่ยนภาพการรับรู้ที่มีต่ออาชีพเกษตรกร ประการที่สอง คือ การมีระบบรองรับสำหรับเกษตรกรที่ต้องการออกจากอาชีพเกษตร (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑)

ประเด็นรองในการปฏิรูปด้านเกษตรกร ดังนี้

๑) การช่วยเหลือด้านรายได้และสวัสดิการแก่เกษตรกร สนับสนุนทางด้านรายได้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรที่มุ่งมั่นจะดำเนินอาชีพทางการเกษตรสามารถยังชีพอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี พ้นจากความเหลื่อมล้ำ มีคุณภาพชีวิตที่ดี

๒) การพัฒนาเกษตรกรให้มีทักษะความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยี การบริหารจัดการ การประกอบการ และการเงิน โดยสนับสนุนการพัฒนาทักษะต่างๆที่ต้องใช้ในการดำรงอาชีพเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรมีสมรรถนะที่ดี สามารถแข่งขันได้ ต่อยอดให้กับเกษตรกรไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ

๓) การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าถึงและสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดสินค้า เป็น การส่งเสริมและพัฒนาทักษะเฉพาะในการหาข้อมูลสินค้า ราคา และตลาดสินค้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในระดับภายในและภายนอกประเทศ

๔) การช่วยเหลือเกษตรกรบางส่วนที่มีความประสงค์ที่จะย้ายออกจากภาคเกษตร สำหรับกลุ่มที่เลี้ยงเห็นแล้วว่าไม่สามารถทำเกษตรต่อไปได้ มีความต้องการจะไปประกอบอาชีพอื่น เช่น อาชีพบริการ รับจ้าง การดำเนินการเช่นเดียวกันกับคนกลุ่มแรก ก็อาจจะเกิดไม่เกิดประสิทธิภาพ จึงต้องมีโครงการเพื่อสร้างความเข้าใจและทบทวนการตัดสินใจในเบื้องต้นของเกษตรกรที่ประสงค์ออกจากภาคเกษตร หากเกษตรกรยืนยันความประสงค์ที่จะออกจากภาคเกษตร ก็จะต้องมีระบบมารองรับในการช่วยเหลือทางรายได้และทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร

๒.๒ ประเด็นหลักในการปฏิรูป : การปฏิรูปด้านระบบ

ภาครัฐควรสนับสนุนการปฏิรูปด้านระบบในมิติต่างๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม อย่างยั่งยืน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการเกษตร และการช่วยให้สามารถปรับตัวต่อสิ่งที่จะมีผลต่อเกษตรกรในอนาคต (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑)

ประเด็นรองในการปฏิรูปด้านระบบ ดังนี้

๑) ระบบโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยอำนวยความสะดวก ควรจะพิจารณาการสร้างคลองส่งน้ำทั้งบนดิน ใต้ดิน และลอยฟ้า เพื่อใช้เป็นซูปเปอร์ไฮเวย์นำน้ำจากแม่น้ำสายหลักเข้ามาสู่พื้นที่เกษตร

๒) ระบบความปลอดภัย/มาตรฐานสินค้า การมีระบบตรวจสอบและกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยระยะเร่งด่วนควรกำหนดสินค้าเกษตรซึ่งเป็นอาหารที่จะต้องมีความปลอดภัย บังคับ ทั้งนี้รวมถึงการกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพที่จะมาดูแล และการออกไปรับรองมาตรฐาน ทบทวนและปฏิรูปหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน

๓) การวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมทางด้านเกษตรกรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จะต้องร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมแปรรูปในเชิงพาณิชย์ ไม่ใช่เป็นอยู่อย่างปัจจุบันซึ่งเป็นงานวิจัยที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้ในเชิงพาณิชย์

๔) ระบบเครือข่าย ห่วงโซ่มูลค่าและคลัสเตอร์ในระดับกลุ่มสินค้าเกษตรและระดับชุมชน ภาครัฐจะต้องเชื่อมโยงกับกลุ่มอุตสาหกรรมและองค์กรเอกชนที่อยู่ในคลัสเตอร์นั้นๆ ในลักษณะของ Value Chain รวมทั้งให้มีการส่งเสริมการตลาดแบบเฉพาะเจาะจงที่กลุ่มเป้าหมาย (Niche Market) มีศูนย์ส่งเสริมการส่งออกสินค้าเกษตรทั้งในและต่างประเทศ การจับคู่ธุรกิจ ศูนย์แสดงสินค้าถาวรทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๕) ระบบข้อมูล Digital Agriculture Economy เป็นการนำข้อมูล (Information) การสื่อสาร (Communication) และโทรคมนาคม (Telecommunication) เข้ามาใช้ร่วมกันเพื่อให้ประเทศเดินไปในจังหวะก้าวเดียวกัน เมื่อนำมาใช้ในภาคเกษตรกรรมก็จะทำให้สามารถคาดการณ์ผลผลิตได้แม่นยำมากขึ้น

๖) ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า การมุ่งส่งเสริมตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าของอาเซียน ปัจจุบันประเทศไทยมีตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย หรือเอเฟท (AFET) เป็นตลาดการขายสินค้าคอมมอดิตี ซึ่งควรจะมีการปฏิรูปให้เป็นตลาดชั้นนำด้านราคาที่มีการซื้อขายจริงไม่ใช่ตลาดเก็งกำไร นอกจากนี้ควรจะมีการส่งเสริม โดยเฉพาะด้านมาตรการการคลังเพื่อให้มีการเข้าไปซื้อขายและเป็นตลาดกลางด้านเกษตรของโลก

๒.๓ ประเด็นหลักในการปฏิรูป : การปฏิรูปด้านกลไกและการบริหารจัดการ

การมีกลไกของภาครัฐในการผลักดันการปฏิรูปด้านการบริหารจัดการ/กลไกและเพิ่มความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการยกระดับรายได้และเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อย่างยั่งยืน (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑)

ประเด็นรองในการปฏิรูปด้านกลไกและการบริหารจัดการ ดังนี้

๑) กลไกทางกฎหมาย กฎระเบียบ และสถาบันอื่นๆ ที่เป็นการตอบสนองต่อความต้องการ(Demand- Based) เฉพาะด้านของเกษตรกร ซึ่งกลไกเหล่านี้จะทำให้เกิดสถานภาพทางกฎหมาย และ/หรือหน้าที่ของหน่วยงานทางการและสถาบันต่างๆ ที่จะสนับสนุนเกษตรกรได้อย่างจริงจังและยั่งยืน

๒) กำหนดแผนยุทธศาสตร์/เป้าหมายระยะยาวสำหรับสินค้าเกษตรรายสาขา จะต้องกำหนดเป็นยุทธศาสตร์และเป็นวาระแห่งชาติ เป็นรายสินค้าเกษตรหลัก เช่น ข้าว ยาง อ้อย ปาล์ม น้ำมัน สำหรับปศุสัตว์ กลุ่มสินค้าเกษตรและปศุสัตว์ ประมงเพื่อความมั่นคงอาหาร โดยแต่ละยุทธศาสตร์จะต้องนำมามาตรการต่างๆ ทั้งด้านการตลาด เทคโนโลยี การผลิต ด้านการเงินและการคลัง เข้ามาผสมผสานให้เกิดการแปรรูปสินค้าเกษตรไปสู่อุตสาหกรรม โดยจะต้องเชื่อมโยงเป็นคลัสเตอร์ หรือ Value Chain

๓) ยุทธศาสตร์/นโยบายพลังงานทางเลือกที่ชัดเจนและต่อเนื่อง โดยกำหนดเป็นสินค้าเกษตรแต่ละกลุ่ม เช่น อ้อย ปาล์ม น้ำมันสำหรับปศุสัตว์ ฯลฯ นี้มีหลายรัฐบาลแต่ขาดความชัดเจน รวมถึงต้องมีการแบ่งพื้นที่การเพาะปลูกระหว่างพืชอาหารกับพืชพลังงาน

๔) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ผลผลิตภาพ และโภชนาการพื้นที่ จะต้องมีการปรับโครงสร้างการผลิตสำหรับพืชเกษตรแต่ละชนิด เช่น ข้าว ยางพารา อ้อย น้ำมันสำหรับปศุสัตว์ ข้าวโพดเพื่ออาหารสัตว์ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ให้เหมาะสมแต่ละพื้นที่เพื่อทำให้ผลผลิตต่อไร่มีประสิทธิภาพสูงสุด

๕) การส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มและเครือข่ายเกษตรกร ซึ่งเป็นแหล่งที่มาและพลังต่อรอง และเป็นศูนย์รวมของการช่วยเหลือถ่ายทอดความรู้ ทักษะและกระบวนการผลิตใหม่ๆ ทั้งการกำหนดให้มีร่างพระราชบัญญัติสมาพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ....

๖) การส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ ให้มีการบริหารจัดการทั้งด้านเงินลงทุน การร่วมกันซื้อวัตถุดิบและเครื่องจักร การผลิต จัดจำหน่าย ถ่ายทอดเทคโนโลยี/ทักษะการผลิต/กระบวนการผลิตและการผลิตสินค้าและบริการใหม่ๆ ได้อย่างยั่งยืน

๗) การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ ในระดับชุมชน อันเป็นรูปแบบการรวมกลุ่มที่มีความยืดหยุ่นมากกว่าสหกรณ์ทางด้านความเป็นเจ้าของ โดยเกษตรกรยังสามารถเลือกที่จะเป็นเจ้าของและบริหารจัดการด้านเงินลงทุน วัตถุดิบและเครื่องจักร การผลิต จัดจำหน่ายโดยตนเองและ/หรือร่วมหุ้นกันได้ หากนโยบายและการดำเนินการของหน่วยงานรัฐมุ่งสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในรูปวิสาหกิจชุมชน (จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย) และกลุ่มเกษตรกรทั่วไปเป็นหลัก

๘) การบูรณาการหน่วยงานบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร กระทรวงเกษตรและกระทรวงอื่นๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ และอีกหลายหน่วยงาน เช่น สวทช. สกว. สวก. สวทน. กยท. วช. และอื่นๆ อีกมาก

๒.๔ ประเด็นหลักในการปฏิรูป : การปฏิรูปด้านการบริหารความเสี่ยงของเกษตรกร

การบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติในการผลิตของเกษตรกรจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อบรรเทาความเสียหายให้กับเกษตรกรไทยที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยง (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑)

ประเด็นรองในการปฏิรูปด้านการบริหารความเสี่ยงของเกษตรกร

การประกันภัยพืชผล เป็นโครงการที่รัฐจะต้องส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการบริหารความเสี่ยงทางการเงินที่สำคัญในการเพาะปลูกของเกษตรกรไทย โดยเป็นการถ่ายโอนความเสี่ยงของเกษตรกรไปยังผู้รับประกันภัยในระบบการประกันภัย ในระยะยาวยังสามารถช่วยลดความกดดันต่อภาระงบประมาณของรัฐอีกด้วย

๓. วิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

๓.๑ การศึกษานโยบาย กฎหมาย กลไก องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ โดยมีที่มาของข้อมูลในการศึกษา ดังนี้

- ข้อมูลปฐมภูมิ การเชิญหน่วยงานพันธมิตรที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอแนะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ
- ข้อมูลทุติยภูมิ การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวกับเกษตรกรรมทั้งในรูปแบบเอกสารที่เป็นกระดาษและเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

๓.๒ การประชุมหารือของคณะอนุกรรมการ นำผลที่ได้ทั้งจากหน่วยงานรัฐและเอกชนที่ได้มาให้ข้อมูล รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารต่างๆ มาหารือในการประชุมของคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเกษตร

๓.๓ การจัดทำเป็นรายงานการศึกษา ประมวลข้อมูลทั้งหมดที่ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการศึกษามาเรียบเรียงเป็นรายงานการศึกษา

๓.๔ การจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูป โดยการจัดทำข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมมีแนวทางนำไปปฏิบัติที่ชัดเจนในการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ

๓.๕ การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยเป็นเวทีที่เปิดกว้างต่อความคิดเห็นสาธารณะที่มีต่อข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ

๓.๖ การสรุปข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ โดยเสนอต่อที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติเพื่อพิจารณา

๓.๗ การชี้แจง สื่อสาร ทำความเข้าใจ โดยมุ่งให้เกิดการรับรู้โดยทั่วกัน

๔. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

๔.๑ การพิจารณาปัญหาและข้อวิเคราะห์ (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑)

- ๑) เกษตรกรไทยยังมีศักยภาพในการประกอบอาชีพที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น
- ๒) เกษตรกรไทยขาดความมั่นคงในอาชีพและสวัสดิการพื้นฐานเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี มีศักดิ์ศรีสมความเป็นมนุษย์
- ๓) สถาบันเกษตรกร องค์กรความรู้ และ การบริหารจัดการไม่เข้มแข็ง
- ๔) โครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยที่อำนวยความสะดวก และการวิจัยพัฒนา นวัตกรรมต่างๆ ทางเกษตรไม่เอื้ออำนวย

๕) การแก้ไขปัญหาพื้นฐานของรัฐไม่ต่อเนื่องและมีปัญหาการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ

๖) ขาดการเตรียมการและปรับตัวต่อสิ่งที่จะมีผลต่อเกษตรกรรมในอนาคต

๕. ข้อเสนอปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ ข้อเสนอปฏิรูป : การสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. .... (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๒) โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำขึ้น และมีการจัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากผู้ที่มีส่วนได้เสียและผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรทั้งภาครัฐและเอกชน และขณะนี้ อยู่ระหว่างการเตรียมการเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

โดยเมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ที่ผ่านมาได้มีการประชุมหารือร่วมกันระหว่าง คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเกษตร ในคณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยวและบริการ สภาพัฒน์แห่งชาติ เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และที่ประชุมมีมติเห็นควรสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. .... โดยมีความเห็นเพิ่มเติม คือ ภาครัฐควรกำหนดมาตรการความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต่อเกษตรกรลงในร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. .... เช่น มาตรา ๙ (๕) อำนาจของคณะกรรมการที่สามารถกำหนดความช่วยเหลืออื่นที่จำเป็นโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ควรมีการระบุไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนว่า มีการช่วยเหลือด้านใดบ้าง และบทเฉพาะกาล ตามมาตรา ๒๘ ควรกำหนดไว้ให้ชัดเจนว่าธนาคารของรัฐแห่งใด เป็นผู้จ่ายเงินรายได้และค่าสนับสนุนสวัสดิการเกษตรกร เป็นต้น (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑)

แนวทางการดำเนินการ

พิจารณาเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. .... และส่งให้คณะรัฐมนตรีต่อไป

๕.๒ ข้อเสนอปฏิรูป : การปฏิรูปโครงสร้างภาคเกษตรทั้งระบบ โดยเฉพาะระบบโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยอำนวยความสะดวกทางด้านเกษตรกรรม

มีวัตถุประสงค์หลักในการนำน้ำจากแม่น้ำสายหลัก รวมทั้งแม่น้ำสายต่างๆ ที่ไหลลงทะเลเข้าสู่พื้นที่เกษตร โดยมีข้อเสนอการปฏิรูปที่เกี่ยวข้อง (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑) ดังนี้

- ระบบชลประทาน อาทิ การจัดสรรงบประมาณในการจัดระบบชลประทาน ถนน หรือทางลำเลียงน้ำในไร่นา
- ที่ดิน อาทิ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- การจัดหาปัจจัยการผลิต อาทิ การสนับสนุนการจัดหาปัจจัยการผลิตที่สำคัญ รวมทั้งการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อทดแทนแรงงานเกษตร
- ระบบโลจิสติกส์ อาทิ การส่งเสริมการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ทางด้านสินค้าเกษตร การเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ในโซ่อุปทานทั้งภาคการผลิตและการค้า
- ระบบการเงิน อาทิ จัดตั้งบริษัทเงินทุนเพื่อการเกษตร ป่าไม้ และประมง โดยเป็นสถาบันการเงินเพื่อการเกษตรของรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายเฉพาะ และอยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงการคลังร่วมกับกระทรวงเกษตร โดยมีภารกิจในการให้สินเชื่อแก่เกษตรกร

แนวทางการดำเนินการ

พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

๕.๓ ข้อเสนอปฏิรูป : การปฏิรูประบบข้อมูล Digital Agriculture Economy

การผสมผสานระหว่างระบบข้อมูล ระบบการสื่อสาร และระบบโทรคมนาคม เพื่อยกระดับความสามารถในการคาดการณ์ผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างแม่นยำมากขึ้น มีรายละเอียด ดังนี้

- **การเชื่อมโยงข้อมูล** อาทิ การเชื่อมโยงข้อมูลการตลาดเข้ากับข้อมูลการผลิต โดยการบูรณาการฐานข้อมูลการผลิตกับศูนย์ข้อมูลเกษตรในส่วนของตลาดเชิงลึก เพื่อใช้ในการวางแผนการผลิต รวมทั้งการขยายศูนย์ข้อมูลเกษตร (War Room) ส่งเสริมการเพิ่มจำนวน/การกระจายศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน ตลอดจนการจัดทำข้อมูล การเชื่อมโยง และการกระจายข้อมูลทางการเกษตรที่เป็นดิจิทัลคอนเทนต์ (Digital Content)

- **การพัฒนา Digital Smart Farmer** อาทิ การพัฒนาเจ้าหน้าที่ปราดเป็รื่องฐานดิจิทัล (Digital Smart Officer) หรือเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งมีองค์ความรู้ทางวิชาการและนโยบาย สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุนเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- **การวิจัยพัฒนาและสร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการเกษตร** โดยนำรูปแบบการทำเกษตรกรรมความแม่นยำสูง หรือ เกษตรอัจฉริยะ (Precision Agriculture) มาใช้เพื่อช่วยลดความสูญเสีย และให้มีความสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่โดยรวม เช่น ชนิดของพืชที่ปลูก สัตว์ที่เลี้ยง

- **การใช้ระบบข้อมูลในการบริหารความเสี่ยง** อาทิ ระบบการติดตามและเตือนภัยล่วงหน้า (Monitoring/Warning System) ในด้านการจัดการผลผลิต รวมทั้งการจัดโซนนิ่งการเพาะปลูกตามความเสี่ยงด้านภูมิอากาศ (Agricultural Zoning of Climatic Risk)

- **การใช้ระบบข้อมูลในการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability)** ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการดูแลเรื่องความปลอดภัยของสินค้า

แนวทางการดำเนินการ

พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

๕.๔ ข้อเสนอปฏิรูป : การปฏิรูประบบความปลอดภัย/มาตรฐานสินค้า

ประเทศไทยมีการพัฒนากฎหมาย/โครงการเพื่อสร้างระบบความปลอดภัยและมาตรฐานสินค้าทางด้านเกษตรกรรมที่หลากหลายพอสมควร โดยมีการตราพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ ร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ ร่างพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ และการจัดตั้งสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติซึ่งได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานเพื่อให้ผลผลิตสินค้าเกษตรเป้าหมาย (ข้าว ผัก ไข่ สุกร และกุ้ง) ที่ผลิตได้ทั้งหมด มีคุณภาพมาตรฐานตามระบบการจัดการคุณภาพ (Good Agricultural Practice: GAP) โครงการมาตรฐานสินค้าเกษตรสู่ระดับสากล โครงการมาตรฐาน ASPO ในการผลิตปาล์ม/แปรรูปน้ำมัน โครงการวิจัยและพัฒนาการเก็บรักษาและตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยการจับออบรม NIRs (Near-Infrared Spectroscopy) โครงการยกระดับคุณภาพการบริการและผลิตภัณฑ์ของระบบสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสู่มาตรฐานและขยายสู่สากล ฯลฯ

อย่างไรก็ดี สินค้าเกษตรของไทยส่วนใหญ่ยังมีจุดอ่อนในส่วนของสินค้าที่ผลิตเพื่อเป็นอาหารและวัตถุดิบต้นน้ำที่มีการแปรรูปไปเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สำหรับสินค้าเกษตรมีเพียงร้อยละ ๓ เท่านั้นที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์ จึงแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งทบทวนและปฏิรูปให้เกิดมาตรฐานสินค้าเกษตรที่ผลิตเพื่อเป็นอาหาร โดยมุ่งเน้นการจัดการให้อาหารและสินค้าเกษตรที่นำมาผลิตเป็นอาหารมีความปลอดภัย โดยกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ตลอดทั้งห่วงโซ่ของการผลิตอาหาร ในระยะเร่งด่วนควรมีการกำหนดว่าสินค้าเกษตรซึ่งเป็นอาหารจะต้องมีมาตรฐานบังคับ เช่น กำหนดให้โรงสีและอุตสาหกรรมบรรจุข้าวถุงเพื่อการขายปลีกต้องมีมาตรฐานสารปนเปื้อนขั้นต่ำ ซึ่งจะเป็นมาตรฐานบังคับทางด้านการตลาด และจะสร้างแรงกดดันไปสู่เกษตรกรในการเพาะปลูก โดยเน้นความปลอดภัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้บริโภคและเกษตรกร

นอกจากนั้น ในส่วนของระบบการออกใบรับรองมาตรฐาน ซึ่งเกี่ยวข้องตั้งแต่โรงสี โรงบรรจุข้าวถุง ร้านสะดวกซื้อ ระบบค้าปลีก/ค้าส่ง ที่จะต้องมีใบรับรองมาตรฐาน (Q) จากกรมวิชาการเกษตร ในปัจจุบันพบว่ามีข้อจำกัดทั้งด้านบุคลากร ห้องปฏิบัติการและเครื่องมือเครื่องใช้ซึ่งมีไม่พอเพียง จึงอาจจะต้องมีการ Outsource ให้ภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานตรวจสอบและออกใบรับรอง สำหรับเกษตรกรที่เข้าโครงการรัฐบาล ควรมีงบประมาณสนับสนุนค่าธรรมเนียมใบรับรองมาตรฐาน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรในการเข้าสู่ระบบมาตรฐาน อีกทั้งควรมีหน่วยงานกำกับและตรวจสอบการผลิตสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่ต้นน้ำ ซึ่งต้องครอบคลุมไปสู่แหล่งค้าส่งหรือตลาดกลางทางการเกษตร นอกจากนี้จะต้องมีระบบตรวจสอบร้านค้าปลีกและระบบบาร์โค้ด ซึ่งจะสามารถตรวจสอบไปถึงแหล่งผลิตทั้งในประเทศและประเทศผู้ส่งออกสินค้าวัตถุดิบ

ที่สำคัญคือ ควรมีการบูรณาการหน่วยงานเจ้าภาพที่มีหน้าที่ดูแลมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งปัจจุบันมีหลายหน่วยงาน ทั้งของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ดูแลมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับอาหาร ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการบูรณาการทั้งในแง่ภารกิจและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตร เนื่องจากปัจจุบันมีภารกิจทับซ้อน/แยกส่วนกันอยู่ในหลายหน่วยงาน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการทบทวนการบูรณาการ/แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะการทบทวนบทบาทของคณะกรรมการอาหารแห่งชาติว่าควรจะเป็นหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์เกษตรสำหรับใช้เป็นอาหารเพียงแห่งเดียวเพื่อส่งเสริมการบูรณาการหรือไม่ รวมทั้งควรมีงบประมาณประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนมีความตื่นตัวต่อการเลือกสินค้าเกษตรเพื่อการบริโภคที่มีมาตรฐานด้านสุขอนามัย ด้านการปนเปื้อน และเกษตรอินทรีย์ ซึ่งจะลดปัญหาค่าใช้จ่ายในการรักษาเยียวยาผู้บริโภคทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

นอกจากเรื่องความปลอดภัยแล้ว ยังมีประเด็นความมั่นคงทางอาหาร และความยั่งยืนของสภาพแวดล้อม ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่เป็นผู้นำเข้าสำคัญ ซึ่งต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยมีความจำเป็นต้องพึ่งพาการส่งออก ดังนั้นอีกประเด็นที่ควรมุ่งเน้น คือการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ซึ่งหมายถึงการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้สามารถตอบโจทย์ข้อกำหนดในการนำเข้าสินค้าของประเทศผู้นำเข้าที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีตัวอย่างกรณีปัญหาการประมง ที่มีการเรียกร้องจากสหภาพยุโรปให้จัดการกับการประมงผิดกฎหมาย ในส่วนของความมั่นคงทางอาหาร มิติที่ควรมุ่งเน้นคือ หลักการการลงทุน

ภาคเกษตรอย่างรับผิดชอบ (Principles for Responsible Investment in Agriculture and Food Systems) เพื่อลดความสูญเสีย/ความสูญเปล่าของอาหาร ทั้งนี้ ความมั่นคงทางอาหารนับเป็น

ปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งมีสาเหตุมาจากวิกฤติพลังงานและสภาพแวดล้อม ที่ทำให้พืชอาหารมีความสำคัญลดลง และมีการนำทรัพยากรไปผลิตพืชพลังงานแทน ทำให้ราคาพืชอาหารสูงขึ้น ประชากรที่ยากจนสามารถเข้าถึงได้ยากกว่าในอดีต (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑)

ดังนั้นจึงเสนอให้กำหนดมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรที่เป็นอาหาร และมีการออกใบรับรองมาตรฐาน โดยให้ครอบคลุมถึงประเด็นด้านความมั่นคงทางอาหาร และความยั่งยืนของสภาพแวดล้อม รวมทั้งระบุหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน ตลอดจนการทบทวนและปฏิรูปหน่วยงานรวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยมีข้อเสนอที่เกี่ยวข้องดังนี้

- **การกำหนดมาตรฐาน** อาทิ การส่งเสริมให้มีการตรวจสอบและกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยให้มีการกำหนดมาตรฐานบังคับสำหรับสินค้า โดยให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการสร้างระบบการตรวจรับรอง และการตรวจสอบมาตรฐาน

- **การออกใบรับรอง** อาทิ การส่งเสริมการออกใบรับรองมาตรฐานต่างๆ เช่น ใบรับรองมาตรฐาน (Q) ทั้งนี้ รัฐบาลควรมีงบประมาณสนับสนุนค่าธรรมเนียมใบรับรองมาตรฐานสำหรับเกษตรกรที่เข้าโครงการ

- **การบูรณาการ** อาทิ การส่งเสริมการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการดูแลมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านต่างๆ เช่น คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ และหน่วยงานของกระทรวงเกษตรฯ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงอุตสาหกรรม รวมทั้งการสร้างความร่วมมือและส่งเสริมให้ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยมีการจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตร

- **การปฏิรูปหน่วยงาน** อาทิ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการทบทวนและปฏิรูปหน่วยงานรวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ตลอดจนการกำหนดหน่วยงานกำกับตรวจสอบ และการผลิตสินค้าเกษตรตลอดโซ่คุณค่า การทบทวนบทบาทคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ

- **การประชาสัมพันธ์** สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นเรื่องความปลอดภัยและมาตรฐาน ทั้งในกลุ่มเกษตรกร ผู้ประกอบการสินค้าเกษตร ผู้ส่งออก และผู้บริโภค

- **การกำหนดมาตรฐานในด้านความยั่งยืนของสภาพแวดล้อม** เพื่อรองรับผลกระทบและข้อเรียกร้องของผู้บริโภคและผู้นำเข้า รวมทั้งการพัฒนาตลอดห่วงโซ่คุณค่า โดยจัดกลุ่มเชื่อมโยงในแนวตั้ง

- **การกำหนดมาตรฐานในด้านความมั่นคงทางอาหาร** โดยเน้นหลักการการลงทุนภาคเกษตรอย่างรับผิดชอบ (Principles for Responsible Investment in Agriculture and Food Systems) เพื่อลดความสูญเสียของอาหาร/ความสูญเสียเปล่าของอาหาร รวมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับ ๓ ประเด็นคือ ๑) การตอบโจทยทั้งในด้านความสามารถในการส่งออกและการบริโภคที่เพียงพอในประเทศ รวมทั้งมุ่งสร้างสมดุลด้วยการทำโซนนิ่ง ๒) การจัดกลุ่มพืชอาหารและพลังงานทดแทน ๓) การเพิ่มผลผลิตภาพรายสินค้าและเร่งเพิ่มตลาดภายในประเทศ

แนวทางการดำเนินการ

พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ

๕.๕ ข้อเสนอปฏิรูป : การกำหนดแผนยุทธศาสตร์/เป้าหมายระยะยาวสำหรับสินค้าเกษตรรายสาขา

โดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ และมีการประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาในมิติต่าง ๆ อาทิ การตลาด เทคโนโลยี การผลิต และการเงิน เพื่อวัตถุประสงค์ในการแปรรูปสินค้าเกษตรไปสู่อุตสาหกรรม โดยมีการเชื่อมโยงในระดับห่วงโซ่คุณค่าหรือในรูปแบบเป็นคลัสเตอร์กับกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งการจัดทำแผนยุทธศาสตร์/เป้าหมายระยะยาวควรเน้นแนวคิดดังต่อไปนี้ (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑)

- การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและผลผลิตภาพ (Productivity) โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำและใช้แรงงานไม่มากแต่มีระดับผลผลิตภาพสูง

- การจัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสินค้าด้วยข้อมูลตลอดห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การตัดสินใจเพาะปลูก การคัดเลือกพันธุ์ การปลูก การเก็บเกี่ยว การรักษาคุณภาพ การบรรจุหีบห่อ และการตลาด

- การกำหนดโซนนิ่งพื้นที่โดยพิจารณาปริมาณอุปสงค์เทียบกับอุปทาน ซึ่งหากสินค้าเกษตรชนิดใดมีการผลิตมากเกินไปความต้องการควรมีการจัดทำ Diversion Program โดยการสนับสนุนเงินให้เกษตรกรเพื่อปรับเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าเกษตรชนิดหนึ่งไปผลิตสินค้าเกษตรชนิดอื่นที่มีความต้องการมากกว่า

- การคัดเลือกชนิดพันธุ์สำหรับเพาะปลูก และการเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี

- การจัดตั้งกองทุนพัฒนาสินค้าเกษตรและเกษตรกรรายสาขา

- การเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์/นโยบายการพัฒนาพลังงานทางเลือกที่ชัดเจนและต่อเนื่อง อาทิ การจัดทำโครงการไบโอดีเซลแห่งชาติ โดยกำหนดให้ผู้ผลิตไบโอดีเซลที่ซื้อวัตถุดิบจากเกษตรกรได้รับการยกเว้นภาษี การรับประกันการรับซื้อเอทานอลโดยบริษัทน้ำมันแห่งชาติ การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกรและผู้ผลิตเอทานอลเพื่อนำไปลงทุน

แนวทางการดำเนินการ

พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

๕.๖ ข้อเสนอปฏิรูป : การเสนอร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. ....

เสนอให้มีกฎหมายว่าด้วยปาล์มและน้ำมันปาล์ม โดยที่มีความจำเป็นต้องรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ และคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของชาวสวนปาล์มในด้านการผลิตและจำหน่ายปาล์ม สมควรจัดระบบและควบคุมการผลิตและจำหน่ายปาล์มและน้ำมันปาล์มที่ผลิตจากปาล์มของชาวสวนปาล์ม โดยให้ชาวสวนปาล์มและเจ้าของโรงงานน้ำมันปาล์มซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงเข้ามาร่วมมือกับทางราชการ ตั้งแต่การผลิตปาล์มไปจนถึงการจัดสรรเงินรายได้จากการขายน้ำมันปาล์มทั้งในและนอกราชอาณาจักรระหว่างชาวสวนปาล์มและเจ้าของโรงงานน้ำมันปาล์ม เพื่อให้อุตสาหกรรมปาล์มและน้ำมันปาล์มเติบโตโดยมีเสถียรภาพและเกิดความเป็นธรรมแก่ชาวสวนปาล์ม เจ้าของโรงงานน้ำมันปาล์ม และประชาชนผู้บริโภค จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้เพื่อให้สภาพิจารณาโดยมีหลักการและเหตุผล พร้อมบันทึกสรุปสาระสำคัญประกอบร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. .... ดังรายละเอียดตามเอกสารแนบ ๘

แนวทางการดำเนินการ

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. .... เพื่อมีมติเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

๕.๗ ข้อเสนอบัญญัติ : การเสนอร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ. ....

เสนอให้มีกฎหมายว่าด้วยมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง โดยที่มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศและประชาคมโลกเป็นอย่างมาก การปฏิรูประบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลัง การวิจัยและพัฒนาการรักษาสีและรสชาติของปาล์มมันสำปะหลัง การดำเนินธุรกิจ และการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลัง จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลังจำเป็นต้องให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบ ดูแลการบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลังของประเทศทั้งระบบอย่างครบวงจร มีเอกภาพ สามารถดำเนินการไปได้อย่างอิสระ คล่องตัว และใช้มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด สมควรจัดตั้งกองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยขึ้น เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนากิจการเกี่ยวกับมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศ จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้เพื่อให้สภาพิจารณาโดยมีหลักการและเหตุผล พร้อมบันทึกสรุปสาระสำคัญประกอบร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ. .... ดังรายละเอียดตามเอกสารแนบ ๙

แนวทางการดำเนินการ

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ. .... เพื่อมีมติเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

๕.๘ ข้อเสนอบัญญัติ : การเสนอร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ. ....

เนื่องด้วยอุตสาหกรรมเนื้อโค กระบือ มีความสำคัญต่อความมั่นคงด้านอาหารของประชากรโลก และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศและประชาคมโลกเป็นอย่างมาก ในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาโค กระบือเนื้อยังขาดความชัดเจนและโดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดความต่อเนื่อง ไม่มีการบูรณาการระหว่างองค์กรที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาทั้งองค์กรอื่นที่ดูแลธุรกิจการค้าภายในและต่างประเทศ องค์กรผู้ดูแลแรงงานและผู้บริโภค สมควรที่จะมีการจัดตั้งองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศ อย่างเป็นระบบ สามารถดำเนินการไปได้อย่างเป็นอิสระ คล่องตัว ทำหน้าที่วิจัย ส่งเสริมและพัฒนากิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้เพื่อให้สภาพิจารณาโดยมีหลักการและเหตุผล พร้อมบันทึกสรุปสาระสำคัญประกอบร่างพระราชบัญญัติอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ. .... ดังรายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑๐

แนวทางการดำเนินการ

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ. .... เพื่อมีมติเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

๕.๙ ข้อเสนอปฏิรูป : การเสนอร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. ....

เสนอให้มีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยที่ปัจจุบันเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ได้รับการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้ารวดเร็วมาก ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมการผลิตสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อนำไปต่อยอดการใช้ประโยชน์ ทั้งทางด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม ดังนั้น เพื่อให้การใช้ประโยชน์ของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมมีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม และการบริโภคมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างความก้าวหน้าของการวิจัยพัฒนาและการควบคุมกำกับดูแล เพื่อเป็นการคุ้มครองและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยคำนึงถึงสุขภาพอนามัยของมนุษย์หรือสัตว์ รวมทั้งเพื่อให้อุตสาหกรรมกับการดำเนินงานในระดับสากล จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้เพื่อให้สภาพิจารณาโดยมีหลักการและเหตุผล พร้อมบันทึกสรุปสาระสำคัญประกอบร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... ดังรายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑๑

แนวทางการดำเนินการ

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... เพื่อมีมติเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

๕.๑๐ ข้อเสนอปฏิรูป : การร่างพระราชบัญญัติสมาพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ....

ในปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนากิจการบริหารจัดการของเกษตรกรที่สำคัญได้แก่ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งไม่ได้เป็นการพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกรโดยตรง แต่มีความเกี่ยวข้องกับสหกรณ์ในภาพรวม โดยมีเนื้อหาครอบคลุมการจัดตั้งสหกรณ์ การชำระบัญชี การควบรวมสหกรณ์เข้าด้วยกัน การแยกสหกรณ์ การชุมนุมสหกรณ์ สันนิบาตสหกรณ์ แห่งประเทศไทย กลุ่มเกษตรกร และบทกำหนดโทษ ซึ่งในส่วนของส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ โดยเฉพาะนั้นมีเพียงการออกระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการศึกษาดูงานทางสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๔ เพิ่มเติมขึ้นภายหลัง และในปัจจุบันมีการร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งอยู่ระหว่างเตรียมเสนอต่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และได้มีการพิจารณาหารือในคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติก่อนที่จะเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมีสาระสำคัญคือการปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับสมาชิกสมทบของสหกรณ์และการดำรงตำแหน่งของกรรมการดำเนินการสหกรณ์ให้ครอบคลุมและเหมาะสมยิ่งขึ้น

สำหรับในส่วนของวิสาหกิจชุมชน มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งไม่ได้เป็นการพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกรโดยตรง แต่เป็นการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม โดยมีสาระสำคัญครอบคลุมการจดทะเบียนของวิสาหกิจชุมชนต่อกรมส่งเสริมการเกษตร การกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและให้มีกระบวนการในการส่งเสริม/สนับสนุนวิสาหกิจชุมชน โดยกำหนดให้มีการจดทะเบียนก่อนขอรับการส่งเสริม มีมาตรการในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจ และมีคณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

การตราร่างพระราชบัญญัติสมาพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. .... จะทำให้มีกฎหมายใหม่ที่เน้นเรื่องความร่วมมือของกลุ่มเกษตรกรโดยเฉพาะ รวมทั้งให้ความสำคัญเรื่องส่งเสริมและพัฒนากิจการบริหารจัดการการรวมกลุ่มของเกษตรกร ซึ่งเป็นแหล่งที่มาและพลังต่อรองรับในการสนับสนุนด้านต่างๆ ของหน่วยราชการและสถาบันการศึกษา โดยเป็นศูนย์รวมของการช่วยเหลือ การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และกระบวนการผลิตใหม่ๆ รวมทั้งนวัตกรรมด้านสินค้าและบริการของ

เกษตรกร โดยให้สามารถรวมกลุ่มกันได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และมีการบริหารจัดการได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้จะส่งเสริมให้การรวมกลุ่มของเกษตรกรสามารถทำได้หลายรูปแบบตามความต้องการและความยืดหยุ่นในการปรับตัวของเกษตรกร สาระสำคัญจึงครอบคลุม ๒ มิติคือ การส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์การเกษตร อันเป็นรูปแบบการรวมกลุ่มที่มีรากฐานมานานและเกษตรกรสามารถสร้างจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของ ให้มีการรวมกลุ่มกันได้มากขึ้นเรื่อยๆ และมีการบริหารจัดการทั้งด้านเงินลงทุน การร่วมกันซื้อวัตถุดิบและเครื่องจักร การผลิต จัดจำหน่าย ถ่ายทอดเทคโนโลยี/ทักษะการผลิต/กระบวนการผลิตและการผลิตสินค้าและบริการใหม่ๆ ได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ ในระดับชุมชน อันเป็นรูปแบบการรวมกลุ่มที่มีความยืดหยุ่นมากกว่าสหกรณ์ทางด้านการเป็นเจ้าของ อย่างไรก็ตาม เกษตรกรยังสามารถเลือกที่จะเป็นเจ้าของและบริหารจัดการด้านเงินลงทุน วัตถุดิบและเครื่องจักร การผลิต จัดจำหน่ายโดยตนเองและ/หรือร่วมหุ้นกันได้ ทำให้มีแรงจูงใจในการประกอบการที่อิสระมากขึ้น รวมทั้งสามารถถ่ายทอดเทคโนโลยี/ทักษะการผลิต/กระบวนการผลิตและการผลิตสินค้าและบริการใหม่ ๆ ระหว่างกันได้ และสามารถพัฒนาให้สามารถรวมกลุ่มกันได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรมีการบริหารจัดการได้อย่างยั่งยืนหากนโยบายและการดำเนินการของหน่วยงานรัฐมุ่งสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในรูปวิสาหกิจชุมชน (จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย) และกลุ่มเกษตรกรเป็นหลัก

ดังนั้นจึงเสนอให้มีการร่างพระราชบัญญัติสหพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. .... ซึ่งจะเป็นกฎหมายใหม่ที่ครอบคลุมเรื่องการส่งเสริมสหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชนโดยเฉพาะ โดยเน้นให้สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชนเป็นศูนย์กลางของการช่วยเหลือ การถ่ายทอดความรู้ระหว่างเกษตรกร และให้สามารถรวมกลุ่มได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งมีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน โดยให้มีสาระสำคัญที่ครอบคลุมการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การปรับปรุงสหกรณ์พื้นฐานขนาดเล็กหรือสหกรณ์ขั้นปฐมให้มีความเข้มแข็งและอาจมีขนาดใหญ่ขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมสหกรณ์สินเชื่อในระดับหมู่บ้านให้เป็นสหกรณ์บริการเกษตรกร (Farmers' Service Society) และสหกรณ์การเกษตรอเนกประสงค์ขนาดใหญ่ (Large Sized Agricultural Multi-Purpose Societies)

การดำเนินการในรูปแบบสหกรณ์จะสามารถครอบคลุมทั้งด้านการผลิต การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์และปัจจัยการผลิตในภาคเกษตร โดยเฉพาะเครื่องจักรกลทางการเกษตร ซึ่งรูปแบบการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์การเกษตรอาจเป็นการนำปัจจัยการผลิตของสมาชิกมารวมกันเป็นกองกลางแล้วแบ่งปันกันใช้โดยการให้เช่าผ่านสหกรณ์ เป็นต้น นอกจากนั้นการดำเนินการในรูปแบบสหกรณ์ยังสามารถครอบคลุมขั้นตอนการรวบรวมผลผลิต และการบริหารจัดการตลาด การเงิน รวมทั้งด้านอื่นๆ เช่น การกระจายข้อมูลข่าวสาร การวิจัยและพัฒนา เป็นต้น

นอกจากนั้นควรมีการพิจารณาจัดตั้งสถาบันการเงินเพื่อให้บริการด้านแหล่งเงินทุน โดยเฉพาะแก่สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ สหกรณ์จะสามารถเป็นสถาบันการเงินเพื่อการเกษตรได้ในรูปแบบของธนาคารสหกรณ์การเกษตร ซึ่งอาจเป็นกลุ่มสถาบันการเงินของเอกชนที่ไม่มีรัฐบาลถือหุ้น โดยเกิดจากการรวมตัวของสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์สินเชื่อเพื่อการเกษตร โดยภาครัฐให้การสนับสนุนหรือมีการจัดสรรเงินช่วยเหลือเป็นพิเศษ

อีกมิติที่ควรมีการพิจารณาคือ เนื่องจากสหกรณ์ของไทยอยู่ภายใต้การกำกับของหน่วยงานราชการ อาจมีการจัดตั้งองค์กรกลางที่เป็นองค์กรมหาชนหรือองค์กรอิสระเพื่อกำกับดูแลภาพรวมทั้งหมดของสหกรณ์ และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑)

แนวทางการดำเนินการ

๑) พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมพัฒนาสหกรณ์การเกษตรและวิสาหกิจชุมชนแห่งชาติ ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานทั้งของภาครัฐ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ สภาเกษตรกรแห่งชาติ สันนิบาตสหกรณ์แห่งชาติ ฯลฯ และภาคเอกชน อาทิ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ฯลฯ โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

๒) หลังจากมีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมพัฒนาสหกรณ์การเกษตรและวิสาหกิจชุมชนแห่งชาติแล้ว พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้คณะกรรมการร่วมพัฒนาสหกรณ์การเกษตรเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการร่างพระราชบัญญัติสัมพันธสหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ....

๕.๑๑ ข้อเสนอปฏิรูป : การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเกษตรในคณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรมพาณิชย์ ท่องเที่ยวและบริการ ได้ดำเนินการร่วมกับคณะอนุกรรมการปฏิรูประบบการเงินและสถาบันการเงินในคณะกรรมการปฏิรูปเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง ในการศึกษาและจัดทำรายงานข้อเสนอแนะเรื่อง การประกันภัยพืชผล โดยจะอยู่ในรายงานของคณะกรรมการปฏิรูปเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง และคณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ท่องเที่ยวและบริการ เรื่อง แนวทางการประกันภัยพืชผล

ตารางสรุปข้อเสนอให้สภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา

ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูป	ข้อเสนอให้สภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา
๕.๑ การสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ.	พิจารณาเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. ... และส่งให้คณะรัฐมนตรีต่อไป
๕.๒ การปฏิรูปโครงสร้างภาคเกษตรทั้งระบบ โดยเฉพาะระบบโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยอำนวยความสะดวกทางด้านเกษตรกรรม	พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ
๕.๓ การปฏิรูประบบข้อมูล Digital Agriculture Economy	พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๕.๔ การปฏิรูประบบความปลอดภัย/มาตรฐานสินค้า	พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ
๕.๕ การกำหนดแผนยุทธศาสตร์/เป้าหมายระยะยาวสำหรับ สินค้าเกษตรรายสาขา	พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ
๕.๖ การเสนอร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม พ.ศ.	พิจารณาร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. .... เพื่อมีมติเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป
๕.๗ การเสนอร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลัง	พิจารณาร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลังและ

ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูป	ข้อเสนอให้สภาพัฒนาฯพิจารณา
และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ.	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ. .... เพื่อมีมติเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป
๕.๘ การเสนอร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ.	พิจารณาร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ. .... เพื่อมีมติเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป
๕.๙ การเสนอร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ.	พิจารณาร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... เพื่อมีมติเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป
๕.๑๐ การร่างพระราชบัญญัติสมานพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.	พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมพัฒนาสหกรณ์การเกษตรและวิสาหกิจชุมชนแห่งชาติ แล้วจึงมอบหมายให้คณะกรรมการร่วมพัฒนาสหกรณ์การเกษตรและวิสาหกิจชุมชนแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการร่างพระราชบัญญัติสมานพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ...

๖. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้จากข้อ ๕

- ๖.๑ ภาคการเกษตรที่เข้มแข็งจะลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย
- ๖.๒ สัดส่วนภาคเกษตรกรรมใน GDP โตขึ้น โครงสร้างเศรษฐกิจได้สมดุลขึ้น เกิดความพร้อมในการดูแลจัดการปัญหาภาคเกษตรซึ่งกำลังจะเกิดขึ้นในตลาดโลก
- ๖.๓ เมื่อเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีสมรรถนะและสถานภาพดีขึ้น ประเทศไทยก็จะมีศักยภาพและมีความเป็นอยู่ที่ได้อย่างมั่นคงในอนาคตด้วย
- ๖.๔ แผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนจะทำให้ภาคส่วนต่างๆ สามารถประสานงานกันด้วยเป้าหมายร่วมที่ชัดเจน เพิ่มประสิทธิภาพของทุกฝ่าย และลดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ

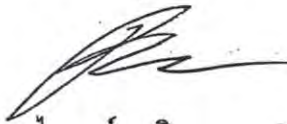
๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จตามผลลัพธ์ในข้อ ๖

- ๗.๑ รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของเกษตรกรทั้งประเทศมากกว่า ๒ ล้านบาท ภายในปี ๒๕๗๕ และครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้น้อยที่สุด (๑๐%) มีรายได้มากกว่าครัวเรือนละ ๑ ล้านบาทต่อปี
- ๗.๒ มีเป้าหมายชัดเจนทุกกลุ่มสินค้าภายใน ๓ ปีแรกมุ่งที่สินค้าหลักซึ่งมีสัดส่วนในผลผลิตมวลรวมของชาติมากกว่าร้อยละ ๖๐ และมีเป้าหมายครบทุกกลุ่มใน ๕ ปี
- ๗.๓ โครงสร้างพื้นฐานภาคเกษตรมีความพร้อมสำหรับการทำให้สินค้าเกษตรและสินค้าแปรรูปทำให้ต้นทุนลดลงร้อยละ ๑๐ ใน ๓ ปี และร้อยละ ๒๐ ใน ๕ ปีจากต้นทุนในปัจจุบัน
- ๗.๔ สหกรณ์การเกษตรต้องมีความเข้มแข็งและสามารถดูแลร้อยละ ๖๐ ของเกษตรกรทั้งหมด ทั้งนี้ การที่ครัวเรือนจะมีรายได้ ๒ ล้านบาท ในปี ๒๕๗๕ มีเงื่อนไข ๒ ประการคือ

- ทั้งนี้ การที่ครัวเรือนจะมีรายได้ ๒ ล้านบาท ในปี ๒๕๗๕ มีเงื่อนไข ๒ ประการคือ
- GDP ต้องเพิ่มให้ได้เฉลี่ยปีละ ๖.๒๕% ในอีก ๑๗ ปีข้างหน้า
  - จำนวนประชากรจะต้องเพิ่มไม่เกิน ๐.๓๕% ต่อปีใน ๑๗ ปีข้างหน้า

ซึ่งเงื่อนไขทั้งสองจะเป็นจริงได้ต้องมีนโยบายที่ชัดเจน ในการทำให้เงินรายได้ต่อคนเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยจากปัจจุบันเดือนละ ประมาณ ๑๕,๐๐๐ เป็น ๔๓,๓๓๕ บาท คือ เพิ่มขึ้น ๓ เท่าใน ๑๗ ปี สอดรับกับข้อมูล IMF ที่คาดการณ์ว่าในช่วงปี ๒๕๕๗-๒๕๖๒ GDP ของไทยจะโตเฉลี่ย ๕.๗๕% ในขณะที่จำนวนประชากรจะเพิ่มในอัตราระหว่าง ๐.๓๕-๐.๔๐% โดยที่มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง ดังนั้น การตั้งเป้าหมาย ล้านบาทต่อครัวเรือน จึงเป็นเรื่องที่น่าจะทำได้ด้วยแผนการบริหารจัดการที่ทุกคนได้ประโยชน์สากล

คณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยวและบริการ จึงขอเสนอ รายงาน วาระปฏิรูปที่ ๑๔ การปฏิรูปภาคเกษตร เพื่อให้สภาพปฏิรูปแห่งชาติ ได้โปรดพิจารณาหากสภาปฏิรูปแห่งชาติเห็นชอบด้วย ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

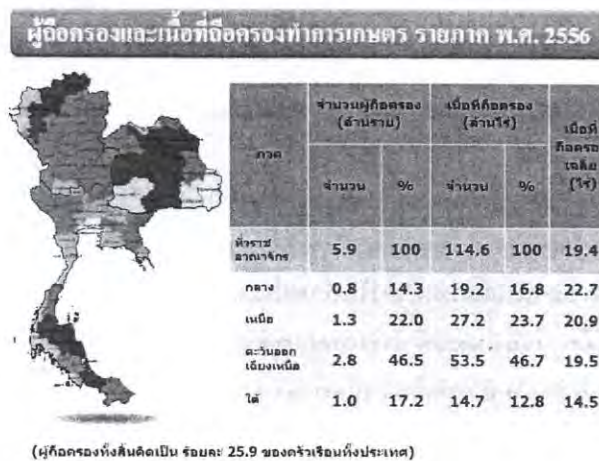

(นายไพฑูลย์ นิตินทรานุกร)
เลขาธิการคณะกรรมการการปฏิรูป

รายงานการศึกษาเชิงลึก การปฏิรูปภาคเกษตร

๑. หลักการและเหตุผล

จากข้อมูลสำมะโนการเกษตร ๒๕๕๖ ประเทศไทยมีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรประมาณ ๑๑๔.๖ ล้านไร่ มีผู้ถือครองทั้งสิ้น ๕.๙ ล้านราย คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๙ ของครัวเรือนทั่วประเทศ¹ และจากข้อมูลของ สศช. (ม.ย. ๕๖) มีแรงงานอยู่ในภาคเกษตรจำนวน ๑๖.๕๙๓ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๔๓ ของแรงงานทั้งระบบ มีมูลค่าอยู่ในระบบเศรษฐกิจรวมกันประมาณ ๑.๐๑๓ ล้านล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ ๘.๔ ของจีดีพี นอกจากนี้สินค้าเกษตรยังนำรายได้เข้าประเทศจากการส่งออกปีละประมาณ ๗๑๘,๑๐๐ ล้านบาทและสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมส่งออกประมาณปีละ ๕๕๐,๘๙๐ ล้านบาท ประเทศไทยมีการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก และยังเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรสำคัญของโลก เช่น ข้าว ยางพารา และมันสำปะหลัง โดยเฉลี่ยแล้วผลิตผลทางการเกษตรของไทยกว่าร้อยละ ๔๑ เพื่อการส่งออก โดยตลาดหลักการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยพึ่งพิงอยู่กับประเทศจีนค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นข้าว ยางพารา แป้งมันจากมันสำปะหลัง²

ที่มา : สำมะโนการเกษตร ปี ๒๕๕๖

เกษตรกรซึ่งเป็นผู้เพาะปลูกและผลิตสินค้าเกษตรกลับไม่ได้รับอานิสงส์จากการที่ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกในระดับต้นๆของโลก โดยผลประโยชน์ตกอยู่กับผู้ส่งออกและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป และพบว่ามีความเหลื่อมล้ำทางรายได้และการพัฒนาระหว่างภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมและการบริการอื่นๆ ของประเทศค่อนข้างมาก เมื่อทำการเปรียบเทียบระหว่างภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม จะเห็นได้ว่า จำนวนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมีเพียง ๕.๖๔๙ ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗ ของแรงงานทั้งระบบ เมื่อเทียบกับจำนวนแรงงานที่อยู่ในภาคเกษตรกรรมแล้วพบว่า จำนวนแรงงานในภาคเกษตรกรรมคิดเป็น ๓ เท่าของแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ในทางกลับกัน

¹ สำมะโนการเกษตรปี ๒๕๕๖ <http://popcensus.nso.go.th/web/kaset/file/news-๒๖-๐๙-๒๕๕๖.pdf> สืบค้นวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๘

² สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ <http://www.nesdb.go.th/> สืบค้นวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๘

มูลค่าการผลิตของภาคอุตสาหกรรมอยู่ในระบบเศรษฐกิจถึงร้อยละ ๓๙.๒ ของจีดีพี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของเกษตรกร³

ทั้งนี้ แม้ว่าภาคเกษตรส่วนใหญ่สนับสนุนความมั่นคงทางอาหารและประเทศไทยเป็นประเทศส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญของโลก แต่เป็นการส่งออกมากในเพียงเชิงปริมาณ ในขณะที่มีคุณภาพสินค้ายังไม่สูงนัก แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศกลับมีฐานะยากจน ปัญหาหนี้สิน และขาดที่ดินทำกิน ผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่ราคาตกต่ำขณะที่ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยที่เกษตรกรไม่สามารถต่อรองในเรื่องราคาปัจจัยการผลิต ซึ่งมักถูกเอารัดเอาเปรียบด้านราคา ทำให้เกษตรกรมีหนี้สินครัวเรือนสูง และส่วนใหญ่เป็นหนี้ในระบบ ทั้งนี้ จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ปี ๒๕๕๖ พบว่า มีทั้งหมด ๔.๕ ล้านครัวเรือนที่เป็นหนี้ โดยมีมูลหนี้ทั้งหมด ๓.๗๒ แสนล้านบาท คิดเป็นหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนละ ๗๖,๖๙๗ บาท และกว่า ๑.๙๖ ล้านครัวเรือนในภาคเกษตร มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า ๑๘๐,๐๐๐⁴ บาทต่อปี สอดรับกับข้อมูลของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่ระบุว่ารายได้ของชาวนาร้อยละ ๖๙ นำไปใช้ในการชำระหนี้⁵ ทำให้มีเงินไปจับจ่ายใช้สอยได้จำกัดและติดอยู่กับดักของหนี้ครัวเรือน

ภาคเกษตรของไทยยังมีความสามารถในการแข่งขันค่อนข้างต่ำและมีการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ในภาวะที่โลกปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาฐานความรู้เป็นปัจจัยสำคัญ ประสิทธิภาพการผลิตทั้งในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมยังอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง โดยที่เกษตรกรหลักไม่สามารถแข่งขันได้ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง ขาดการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรดินและน้ำอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทั้งระบบปัจจัยการผลิตในระยะยาว และนำมาสู่การพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนในที่สุด

จากสภาวะข้างต้นทำให้เกษตรกรของไทยส่วนใหญ่อยู่ในสภาพอ่อนแอ การดำรงชีวิตต้องพึ่งพาธรรมชาติซึ่งไม่สามารถควบคุมได้และต้องพึ่งพาความช่วยเหลือของรัฐและมักถูกการเมืองเข้าครอบงำ โดยการช่วยเหลือชาวนามักกลายเป็นนโยบายประชานิยมและเป็นนโยบายหาเสียง นอกจากนี้การที่รายได้ภาคเกษตรไม่มีความแน่นอนทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเกษตรกรรายย่อย ขาดความสามารถและกำลังใจที่จะพัฒนาความสามารถแข่งขันด้านการเกษตร คนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ไม่อยากทำงานในภาคเกษตรเพราะมีรายได้ที่ต่ำ ขาดความก้าวหน้าและมีคุณภาพชีวิตที่ด้อยโอกาสกว่ากลุ่มอาชีพอื่น จากตัวเลขสำนักงานสถิติแห่งชาติ (ต.ค. ๕๗) พบว่าในช่วง ๑ ปี แรงงานในภาคเกษตรลดลง ๕.๗ แสนคน ขณะที่แรงงานนอกภาคเกษตรกลับเพิ่มขึ้นในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นถึงความอ่อนแอของภาคเกษตรอย่างชัดเจนรวมถึงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และความยั่งยืน⁶

ด้วยเหตุนี้ การศึกษานี้จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ เพื่อให้ทำให้อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีรายได้ดี มีศักดิ์ศรี และเกษตรกรมีสมรรถนะดี อันเป็นการช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนให้มีการสร้างระบบการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำช่วยเหลือเกษตรกรที่ต้องการออกจากภาคเกษตรไปสู่อาชีพอื่น เพิ่มสมรรถนะในการเข้าถึงและวิเคราะห์ข้อมูลตลาดและเทคโนโลยี และพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็ง บูรณาการกลไกบริหารประเทศด้านการเกษตรและการแปรรูปสินค้า การมียุทธศาสตร์ระยะยาวและกลไกการบริหารจัดการที่มี

³ สภาพที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ <http://www.nesdb.go.th/> สืบค้นวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๘

⁴ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ปี ๒๕๕๖ <http://www.oae.go.th/> สืบค้นวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๘

⁵ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เพื่อการเกษตร <http://www.baac.or.th/> สืบค้นวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๘

⁶ สำนักงานสถิติแห่งชาติ <http://www.nso.go.th/> สืบค้นวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๘

ประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สำหรับสินค้าเกษตรรายสาขา ไม่ว่าจะเป็นข้าว ยางพารา อ้อย ปาล์มน้ำมัน ข้าวโพดเพื่ออาหารสัตว์ ประกอบกับการเตรียมการเพื่อปรับโครงสร้างเกษตรกรรมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๒. ประเด็นการศึกษา

๒.๑ การศึกษาประเด็นปัญหาภาคเกษตรกรรมของไทย ในการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจสภาพปัญหาของภาคเกษตรกรรมและเกษตรกรของประเทศ เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์และเสนอแนวทางการแก้ปัญหาภาคเกษตรกรรมของไทยอย่างเป็นระบบต่อไป

๒.๒ การศึกษาปัญหาความยากจน อ่อนด้อย ทุกข์ยากของเกษตรกร เพื่อศึกษาสาเหตุ ปัญหาของเกษตรกร ซึ่งพบว่าเกษตรกรส่วนมากมักยากจน และส่วนใหญ่ยังมีหนี้สินมากมายซึ่งทำให้การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรไทยยังล่าช้า

๒.๓ การออกแบบกรอบหลักการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ เพื่อสนองตอบต่อหลักการ และเหตุผลในการปฏิรูปการเกษตรของประเทศและออกแบบกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตรที่มุ่งแก้ปัญหาภาคเกษตรกรรมระยะยาว

๒.๔ การศึกษานโยบายของรัฐและหน่วยงานราชการ และระบบบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรมของประเทศ เพื่อศึกษานโยบาย แผนงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ว่า ประเด็นใดบ้างที่ควรเป็นจุดมุ่งเน้นเพื่อการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมภายใต้กรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ

๒.๕ การจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางการดำเนินการเพื่อการปฏิรูป จัดทำข้อเสนอแนะ ประเด็นการปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการภายใต้กรอบหลักการปฏิรูปการเกษตรของประเทศและเสนอให้สภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณาต่อไป

๓. วิธีพิจารณาศึกษา

๓.๑ การศึกษานโยบาย กฎหมาย กลไก องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ โดยมีที่มาของข้อมูลในการศึกษา ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ การเชิญหน่วยงานพันธมิตรที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอแนะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ

ข้อมูลทุติยภูมิ การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวกับเกษตรกรรมทั้งในรูปแบบเอกสารที่เป็นกระดาษและเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

๓.๒ การประชุมหารือของคณะอนุกรรมการ นำผลที่ได้ทั้งจากหน่วยงานรัฐและเอกชน ที่ได้มาให้ข้อมูล รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารต่างๆ มาหารือในการประชุมของคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเกษตร

๓.๓ การจัดทำเป็นรายงานการศึกษา ประมวลข้อมูลทั้งหมดที่ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการศึกษามาเรียบเรียงเป็นรายงานการศึกษา

๓.๔ การจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูป โดยการจัดทำข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรม มีแนวทางนำไปปฏิบัติที่ชัดเจนในการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ

๓.๕ การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยเป็นเวทีที่เปิดกว้างต่อความคิดเห็นสาธารณะที่มีต่อข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ เพื่อนำข้อคิดเห็นที่ได้ไปพิจารณาในการจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปต่อไป

๓.๖ การสรุปข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ โดยเสนอต่อที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติเพื่อพิจารณา

๓.๗ การชี้แจง สื่อสาร ทำความเข้าใจ โดยมุ่งให้เกิดการรับรู้โดยทั่วกัน ทั้งในส่วนของหน่วยงานพันธมิตรที่เกี่ยวข้องในการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นสอดคล้องกันตลอดกระบวนการนโยบาย

จากที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้เป็นกรอบระยะเวลา ดังนี้

กรอบระยะเวลาวิธีการพิจารณาศึกษา

วิธีการพิจารณาศึกษา	เดือน											
	ม.ค. ๖๖	ก.พ. ๖๖	มี.ค. ๖๖	เม.ย. ๖๖	พ.ค. ๖๖	มิ.ย. ๖๖	ก.ค. ๖๖	ส.ค. ๖๖	ก.ย. ๖๖	ต.ย. ๖๖	พ.ย. ๖๖	ธ.ย. ๖๖
1. การศึกษานโยบาย กฎหมาย คณะกรรมาธิการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเกษตรของประเทศไทย	_____											
2. การประชุมของคณะอนุกรรมการ	_____											
3. การจัดทำร่างรายงานการศึกษา	_____											
4. การจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูป	_____											
5. การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น	_____											
6. การสรุปข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปการเกษตรของประเทศไทย	_____											
7. การชี้แจง สื่อสาร ทำความเข้าใจ	_____											

๔. เครือข่ายพันธมิตร

เครือข่ายพันธมิตรที่จำเป็นต่อการปฏิรูปการเกษตรของประเทศ ประกอบด้วย

๔.๑ หน่วยงานราชการ อาทิ รัฐบาล รัฐสภา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการคลัง กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงคมนาคม ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ องค์การคลังสินค้า องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร และอื่นๆ

๔.๒ ภาคเอกชน อาทิ เกษตรกร บริษัทเอกชนทั้งในและต่างประเทศ

๔.๓ ภาควิชาการและสถาบันการศึกษา อาทิ หน่วยงานวิจัย มหาวิทยาลัย สถาบัน การศึกษา
อื่นๆ

๔.๔ องค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ FAO, World Bank, WTO, ADB, ASEAN Secretariat

๕. ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์

๕.๑ รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของเกษตรกรทั่วประเทศมากกว่า ๒ ล้านบาทภายในปี ๒๕๗๕ และครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้น้อยที่สุด (๑๐%) มีรายได้มากกว่าครัวเรือนละ ๑ ล้านบาทต่อปี

๕.๒ มีเป้าหมายชัดเจนทุกกลุ่มสินค้าภายใน ๓ ปีแรกมุ่งที่สินค้าหลักซึ่งมีส่วนในผลผลิตมวลรวมของชาติมากกว่าร้อยละ ๖๐ และมีเป้าหมายครบทุกกลุ่มใน ๕ ปี

๕.๓ โครงสร้างพื้นฐานภาคเกษตรมีความพร้อมสำหรับการทำให้สินค้าเกษตรและสินค้าแปรรูป ทำให้ต้นทุนลดลงร้อยละ ๑๐ ใน ๓ ปี และร้อยละ ๒๐ ใน ๕ ปีจากต้นทุนในปัจจุบัน

๕.๔ สหกรณ์การเกษตรต้องมีความเข้มแข็งและสามารถดูแลร้อยละ ๖๐ ของเกษตรกรทั้งหมด ทั้งนี้ การที่ครัวเรือนจะมีรายได้ ๒ ล้านบาท ในปี ๒๕๗๕ มีเงื่อนไข ๒ ประการคือ

- GDP ต้องเพิ่มให้ได้เฉลี่ยปีละ ๖.๒๕% ในอีก ๑๗ ปีข้างหน้า

- จำนวนประชากรจะต้องเพิ่มไม่เกิน ๐.๓๕% ต่อปีใน ๑๗ ปีข้างหน้า

ซึ่งเงื่อนไขทั้งสองจะเป็นจริงได้ต้องมีนโยบายที่ชัดเจน ในการทำให้เงินรายได้ต่อคนเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยจากปัจจุบันเดือนละ ประมาณ ๑๕,๐๐๐ เป็น ๔๓,๓๓๕ บาท คือ เพิ่มขึ้น ๓ เท่าใน ๑๗ ปี สอดรับกับข้อมูล IMF ที่คาดการณ์ว่าในช่วงปี ๒๕๕๗-๒๕๖๒ GDP ของไทยจะโตเฉลี่ย ๕.๗๕% ในขณะที่จำนวนประชากรจะเพิ่มในอัตราระหว่าง ๐.๓๕-๐.๔๐% โดยที่มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง ดังนั้น การตั้งเป้าหมาย ล้านบาทต่อครัวเรือน จึงเป็นเรื่องที่น่าจะทำได้ด้วยแผนการบริหารจัดการที่ทุกคนได้ประโยชน์

๖. ผลกระทบเชิงบวกในวงกว้างต่อประเทศไทย

๖.๑ ภาคการเกษตรที่เข้มแข็งจะลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย

๖.๒ สัดส่วนภาคเกษตรกรรมใน GDP โตขึ้น โครงสร้างเศรษฐกิจได้สมดุลขึ้น เกิดความพร้อมในการดูแลจัดการปัญหาภาคเกษตรซึ่งกำลังจะเกิดขึ้นในตลาดโลก

๖.๓ เมื่อเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีสมรรถนะและสถานภาพดีขึ้น ประเทศไทยก็จะมีศักยภาพและมีความเป็นอยู่ที่ได้อย่างมั่นคงในอนาคตด้วย

๖.๔ แผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนจะทำให้ภาคส่วนต่างๆ สามารถประสานงานกันด้วยเป้าหมายร่วมที่ชัดเจน เพิ่มประสิทธิภาพของทุกฝ่าย และลดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ

๗. สรุปผลการพิจารณา

๗.๑ การพิจารณาปัญหาและข้อวิเคราะห์

๑) เกษตรกรไทยยังมีศักยภาพในการประกอบอาชีพที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น เกษตรกรที่ยังอยู่ในระบบส่วนใหญ่ไม่มีสมรรถนะที่ดี หรือมีความอ่อนด้อยทางข้อมูล ความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยี การบริหารจัดการ การประกอบการ การเงิน และการตลาด ตลอดจนการเข้าถึงและวิเคราะห์ข้อมูลตลาดและปัจจัยระหว่างประเทศ

๒) เกษตรกรไทยขาดความมั่นคงในอาชีพและสวัสดิการพื้นฐานเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี มีศักดิ์ศรีสมความเป็นมนุษย์ เกษตรกรส่วนมากมักยากจน ไม่มีความแน่นอนในอาชีพ และส่วนใหญ่ยังมีหนี้สินมากมาย ชีวิตความเป็นอยู่ยังไม่ดีเท่าที่ควร ขาดระบบสวัสดิการมารองรับ

๓) สถาบันเกษตรกร องค์กรความรู้ และการบริหารจัดการไม่เข้มแข็ง ไม่มีการพัฒนาสถาบันเกษตรกร การจัดการสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชนต่างๆในระดับชุมชนที่ดีและพอเพียง

๔) โครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยที่อำนวยความสะดวก และการวิจัยพัฒนา นวัตกรรม ต่างๆทางการเกษตรไม่เอื้ออำนวย ขาดระบบโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยอำนวยความสะดวก การวิจัยพัฒนา และนวัตกรรมทางด้านเกษตรกรรมที่เพียงพอในการที่จะสนับสนุนให้ภาคเกษตรมีความสามารถในการ แข่งขันที่สูงขึ้นและมีความยั่งยืน

๕) การแก้ไขปัญหาพื้นฐานของรัฐไม่ต่อเนื่องและมีปัญหาการบูรณาการการทำงาน ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ไม่มีการบูรณาการกลไกการบริหารจัดการด้านการเกษตรและการแปรรูปสินค้า ตลอดจนกลไกทางด้านเครือข่ายการผลิต/การตลาด

๖) ขาดการเตรียมการและปรับตัวต่อสิ่งที่จะมีผลต่อเกษตรกรรมในอนาคต อนาคต ของภาคเกษตรกรรมไทยยังมีความไม่แน่นอน อันเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยยังขาดการเตรียมการและ ปรับตัวต่อสิ่งที่จะมีผลต่อเกษตรกรรมในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินและน้ำ การ เปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศของโลก (Climate Change) ความมั่นคงและปลอดภัยทางอาหาร ความยั่งยืน ของสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเกิดผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

๗.๒ กรอบความคิดรวบยอด

๗.๓ ประเด็นการปฏิรูป : การปฏิรูปด้านเกษตรกร

การจะปฏิรูปด้านเกษตรกรนั้น จะต้องเข้าใจสภาพความเป็นจริงของเกษตรกรในปัจจุบัน กล่าวคือ การใช้เครื่องจักรและจ้างแรงงานแบบธุรกิจได้เข้ามามีบทบาทมากในภาคเกษตร เกษตรกรถูกมองว่าเป็นงานที่หนัก ราคาผลผลิตไม่แน่นอน ผลผลิตต้องพึ่งพาธรรมชาติซึ่งมีความไม่แน่นอนของ สภาพอากาศสูง มีแรงงานเคลื่อนย้ายไปสู่แรงงานนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้น ในขณะที่แรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่ ภาคเกษตรน้อยลง ส่งผลให้อายุเฉลี่ยของแรงงานภาคเกษตรสูงขึ้น ชาวนาจำนวนมากไม่ใช่คนวัยทำงานที่ ทำนาแบบหลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดินอีกต่อไป แต่เป็นผู้สูงอายุที่ทำนาโดยการรับจ้างเป็นหลัก ขณะที่รายได้จากการ ทำนาไม่ใช่รายได้หลักของครอบครัว แต่กลับเป็นรายได้จากการประกอบอาชีพรับจ้างอื่นๆ ดังนั้น การ

ปฏิรูปด้านเกษตรกร จะต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ ๒ ประการด้วยกัน คือ ประการแรก คือ การพัฒนาและมุ่งสร้างสมรรถนะที่ดีและความสามารถทางการแข่งขันแก่เกษตรกรที่สมัครใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อไปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเปลี่ยนภาพการรับรู้ที่มีต่ออาชีพเกษตรกร ประการที่สอง คือ การมีระบบรองรับสำหรับเกษตรกรที่ต้องการออกจากอาชีพเกษตร

แนวทางการปฏิรูปตามกรอบ

การช่วยเหลือด้านรายได้และสวัสดิการแก่เกษตรกร สนับสนุนทางด้านรายได้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรที่มุ่งมั่นจะดำเนินอาชีพทางการเกษตรสามารถยังชีพอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี และการช่วยเหลือด้านสวัสดิการพื้นฐานต่างๆ แก่เกษตรกรให้พ้นจากความเหลื่อมล้ำ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มุ่งให้เกษตรกรยืนหยัดได้ด้วยตนเองโดยรับภาระไว้ส่วนหนึ่ง ซึ่งการช่วยเหลือในลักษณะนี้มีความแตกต่างจากนโยบายประชานิยมที่มุ่งแต่การช่วยเหลือโดยใช้เงินงบประมาณมหาศาลเพื่อสร้างฐานเสียงในเลือกตั้ง ทำให้ผู้ได้รับความช่วยเหลือไม่สามารถยืนหยัดได้เอง จึงได้มีการสนับสนุนร่าง พระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. .... (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๒) เพื่อให้มีการช่วยเหลือรายได้และสวัสดิการพื้นฐานต่างๆ ในการช่วยเหลือเกษตรกร ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปและไม่ได้เป็นไปในลักษณะของนโยบายประชานิยม

การพัฒนาเกษตรกรให้มีทักษะความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยี การบริหารจัดการ การประกอบการ และการเงิน โดยให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการดำรงอาชีพเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรมีสมรรถนะที่ดี สามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับภายในและภายนอกประเทศได้ ทักษะเหล่านี้จะเป็นการต่อยอดให้กับเกษตรกรไปสู่การเป็นผู้ประกอบการโดยสนับสนุนการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้และทักษะพื้นฐานต่างๆ ที่เกษตรกรมีความจำเป็นและความต้องการใช้ในการประกอบการเกษตรกรรมแบบใหม่ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและมีการแข่งขันสูง เช่น ทักษะในการบริหารการประกอบการและการเงินสมัยใหม่ที่จะเอื้อให้เกษตรกรควบคุมต้นทุน การผลิต และการขายสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อให้สามารถยกระดับการผลิตและพัฒนาสินค้าและกระบวนการผลิตใหม่ ๆ ได้ (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๓)

การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าถึงและสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดสินค้า เป็นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะเฉพาะในการหาข้อมูลสินค้า ราคา และตลาดสินค้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในระดับภายในและภายนอกประเทศซึ่งมีพลวัตรของการเปลี่ยนแปลงสูง และต่อยอดในการวิเคราะห์ที่ดีความข้อมูล แล้วนำมาใช้ในการปรับปรุงการประกอบการได้อย่างเหมาะสม (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๓)

การช่วยเหลือเกษตรกรบางส่วนที่มีความประสงค์ที่จะย้ายออกจากภาคเกษตร ทั้งนี้ เป็นสิ่งที่จะต้องเข้าใจก่อนว่า หากกลุ่มที่เล็งเห็นแล้วว่าไม่สามารถทำเกษตรต่อไปได้ หรือไม่ประสงค์อยู่ในอาชีพเกษตร มีความต้องการจะไปประกอบอาชีพอื่น เช่น อาชีพบริการ รับจ้าง การมีแนวทางที่จะไปดำเนินการเหมือนเช่นเดียวกันกับคนกลุ่มแรก ก็อาจจะไม่ได้มีศักยภาพอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตามจะต้องมีโครงการเพื่อสร้างความเข้าใจและทบทวนการตัดสินใจในเบื้องต้นของเกษตรกรที่ประสงค์ออกจากภาคเกษตร หากเกษตรกรยืนยันความประสงค์ที่จะออกจากภาคเกษตร ก็จะต้องมีระบบมารองรับ ทั้งการช่วยเหลือทางรายได้และทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภาคเศรษฐกิจอื่นๆ ได้ ให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ต่อไป อันจะเป็นการส่งเสริมการปรับโครงสร้างทางการผลิตของประเทศในภาพรวมด้วย

การดำเนินการที่ผ่านมา

การช่วยเหลือด้านรายได้และสวัสดิการแก่เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการจัดทำแผนปรับโครงสร้างและพัฒนาการผลิต โดยมุ่งช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยที่ขาดโอกาสและศักยภาพการผลิต/การแข่งขันให้สามารถแข่งขันได้และมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยริเริ่มการปรับโครงสร้างการผลิตของสินค้าสำคัญ เช่น ข้าว ยางพารา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการช่วยเหลือเกษตรกรในโครงการอื่นๆ เช่น โครงการลดหรือปลดหนี้สินเกษตรกร โครงการสร้างมูลค่าให้กับชนเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายาง โครงการชดเชยรายได้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง โครงการช่วยเหลือเกษตรกรที่มีรายได้น้อย (ไร่ละ ๑๐๐๐ บาท ไม่เกิน ๑๕ ไร่) อีกด้วย (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๓) ซึ่งในการนำนโยบายไปปฏิบัติยังมีข้อจำกัดในเรื่องของข้อมูล การประสานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกษตรกรจึงได้รับการช่วยเหลือที่ล่าช้า ในบางกรณีถึงขนาดมีการสวมสิทธิ์หรือมีการขึ้นทะเบียนไม่ตรงกับพื้นที่จริงในการรับความช่วยเหลือ

การพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยี การบริหารจัดการ การประกอบการ และการเงิน ซึ่งทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก็มุ่งเน้นสนับสนุนสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการเกษตร ในด้านการให้ความรู้ก็มีทั้งที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อทดแทนแรงงานเกษตร ตลอดจนการพัฒนาและสนับสนุนพื้นที่โครงการหลวงให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ โครงการตามพระราชดำริ การดำเนินงานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งหลายๆโครงการก็จะต้องมีการต่อยอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่านเทคนิคการถ่ายทอดความรู้แบบพี่เลี้ยง ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าถึงและสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดสินค้า โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) นั้นก็เป็นหนึ่งโครงการที่ช่วยให้เกษตรกรรู้จักการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยรู้จักการใช้ข้อมูลต่างๆ ประกอบการตัดสินใจ และดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านการจัดทำข้อมูลกลาง (พีช สัตว์ ประมง) ร่วมกันระหว่างหน่วยงาน

การช่วยเหลือเกษตรกรบางส่วนที่มีความประสงค์ที่จะย้ายออกจากภาคเกษตร โครงการที่รัฐบาลได้มีการดำเนินงานอยู่นั้นเป็นในลักษณะของอาชีพเสริมให้กับเกษตรกร อาทิ การสนับสนุนสินเชื่อเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยเพื่อประกอบอาชีพเสริม แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่จะมารองรับเกษตรกรที่มีความประสงค์จะออกจากอาชีพเกษตร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งดำเนินการให้มีโครงการขึ้นมารองรับ โดยต้องตระหนักว่าการกำหนดนโยบายจะไม่ได้เป็นไปเพื่อจูงใจให้เกษตรกรออกจากอาชีพ แต่ต้องเป็นลักษณะของการดูแลช่วยเหลือ

จากการศึกษาพบว่า นโยบายรัฐบาลส่วนใหญ่จะมุ่งส่งเสริมสนับสนุนการมีสถาบันเกษตรกร การเข้าถึงปัจจัยการผลิต การเรียนรู้และพัฒนาความรู้ ภูมิปัญญาเกษตรกร ประกอบกับการมีกฎหมายที่มุ่งให้ความช่วยเหลือ/คุ้มครองแก่เกษตรกรในเรื่องการจัดสรรที่ดินทำกินจัดหาแหล่งทุนเพื่อการประกอบอาชีพเกษตรกรตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายแต่ละฉบับ การจัดตั้งองค์กรเกษตรกร การควบคุมหรือการช่วยเหลือเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตหรือผลผลิตทางการเกษตร แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ฉบับใดที่มุ่งให้ความช่วยเหลือให้ความคุ้มครองในเรื่องรายได้และสวัสดิการแก่เกษตรกร จึงทำให้คนไทยในภาคเกษตรกรรมขาดความมั่นคงในอาชีพ นอกจากนั้น เมื่อใดที่การประกอบอาชีพเกษตรกรรมประสบภัยจากราคาสินค้าเกษตรมีความผันผวน ทำให้รายได้ของเกษตรกรต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานรายได้ของประเทศ เป็นเหตุให้เกษตรกรไทยมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก จึงนำมาสู่การสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. ....

๗.๔ ประเด็นการปฏิรูป : การปฏิรูปด้านระบบ

หนึ่งในประเด็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของภาคเกษตรไทยในปัจจุบันอยู่ที่มิติของระบบ ซึ่งยังมีความอ่อนแอทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยอำนวยความสะดวกในการทำการเกษตรที่ไม่เอื้ออำนวย การวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมทางด้านเกษตรกรรมที่ยังไม่สามารถสนับสนุนให้ภาคเกษตรมีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นและมีความยั่งยืนได้ นอกจากนี้ยังขาดระบบความปลอดภัย/มาตรฐานสินค้าซึ่งควรเชื่อมโยงถึงประเด็นเรื่องความมั่นคงทางอาหารและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมรวมทั้งขาดระบบเครือข่าย ห่วงโซ่มูลค่าและคลัสเตอร์ ทั้งในระดับกลุ่มสินค้าเกษตรและระดับชุมชน ตลอดจนการพัฒนาที่ยังจำกัดในส่วนของระบบข้อมูลและตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ซึ่งทำให้เกษตรกรไทยมีศักยภาพในการประกอบอาชีพที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้น การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำโดยการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของทั้งประเทศ จึงต้องเน้นที่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการเกษตร และการช่วยให้สามารถปรับตัวต่อสิ่งที่จะมีผลต่อเกษตรกรรมในอนาคต โดยมีภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนการปฏิรูปด้านระบบในมิติต่าง ๆ ข้างต้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่างยั่งยืน โดยแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกรผ่านการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ

แนวทางการปฏิรูปตามกรอบ (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๓)

ระบบโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยอำนวยความสะดวก ควรจะพิจารณาการสร้างคลองส่งน้ำทั้งบนดิน ใต้ดิน และลอยฟ้า เพื่อใช้เป็นซูเปอร์ไฮเวย์นำน้ำจากแม่น้ำสายหลักเข้ามาสู่พื้นที่เกษตร เช่น แม่น้ำโขง ชี มูล หรือแม่น้ำบางปะกง รวมทั้งแม่น้ำอีกหลายสายที่ไหลลงทะเล

ระบบความปลอดภัย/มาตรฐานสินค้า การมีระบบตรวจสอบและกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยระยะเร่งด่วนควรกำหนดสินค้าเกษตรซึ่งเป็นอาหารจะต้องมีมาตรฐานบังคับ ทั้งนี้รวมถึงการกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพที่จะมาดูแล และการออกใบรับรองมาตรฐาน ทบพวนและปฏิรูปหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน

การวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมทางด้านเกษตรกรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะต้องร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมแปรรูปในเชิงพาณิชย์ ไม่ใช่เป็นอยู่อย่างปัจจุบันซึ่งเป็นงานวิจัยที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้ในเชิงพาณิชย์

ระบบเครือข่าย ห่วงโซ่มูลค่าและคลัสเตอร์ในระดับกลุ่มสินค้าเกษตรและระดับชุมชน กระทรวงพาณิชย์จะต้องเชื่อมโยงกับกลุ่มอุตสาหกรรมและองค์กรเอกชนที่อยู่ในคลัสเตอร์นั้น ๆ ในลักษณะของ Value Chain และเป็นส่วนหนึ่งของโซ่อุปทานการผลิตของภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งให้มีการส่งเสริมการตลาดแบบเฉพาะเจาะจงที่กลุ่มเป้าหมาย (Niche Market) มีศูนย์ส่งเสริมการส่งออกสินค้าเกษตรทั้งในและต่างประเทศ การจับคู่ธุรกิจ ศูนย์แสดงสินค้าถาวรทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งต้องเป็นร่วมมือระหว่างเอกชน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งองค์กรการเกษตรต่างๆ

ระบบข้อมูล Digital Agriculture Economy เป็นการนำข้อมูล (Information) การสื่อสาร (Communication) และโทรคมนาคม (Telecommunication) เข้ามาใช้ร่วมกันเพื่อให้ประเทศเดินไปในจังหวะก้าวเดียวกัน เมื่อนำมาใช้ในภาคเกษตรกรรมก็จะทำให้สามารถคาดการณ์ผลผลิตได้แม่นยำมากขึ้น

ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า การมุ่งส่งเสริมตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าของอาเซียน ปัจจุบันประเทศไทยมีตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย หรือเอเฟท (AFET) เป็นตลาดการขายสินค้าคอมมอดิตี ซึ่งควรจะมีการปฏิรูปให้เป็นตลาดชั้นนำด้านราคา ทั้งนี้ ในตลาดคอมมอดิตี ผู้ที่เข้ามาซื้อขายคือเอกชน หน่วยงานการเป็นผู้กำกับและต้องให้เป็นตลาดที่ซื้อขายจริงไม่ใช่ตลาดเก็งกำไร เพื่อที่จะได้ชั้นนำราคาตลาดได้และเป็นราคารับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร นอกจากนี้ควรจะมีการส่งเสริม โดยเฉพาะด้านมาตรการการคลังเพื่อให้มีการเข้าไปซื้อขายและเป็นตลาดกลางด้านเกษตรของโลก

การดำเนินการที่ผ่านมา

ระบบโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยอำนวยความสะดวกทางด้านเกษตรกรรม

ประเทศไทยมีกฎหมาย/นโยบาย/โครงการที่เกี่ยวข้องกับระบบโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยอำนวยความสะดวกทางด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลายพอสมควร รวมถึงร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... (ผ่านสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๗) ร่างพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... (อยู่ระหว่างปรับปรุงร่าง) ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม พ.ศ. .... (ชะลอเรื่องเพื่อทำการศึกษารอบคอบถึงการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม) การจัดตั้งกองทุนจัดรูปที่ดินเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและค่าใช้จ่ายในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน แผนแม่บทโครงการพัฒนาการเกษตรครบวงจรในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ระยะ ๘ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๔) แผนแม่บทการพัฒนาระบบชลประทานในไร่นา (พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๙) แผนแม่บทแก้ปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๐) ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ระบบเกษตรกรรมของไทยยังมีจุดอ่อนที่สำคัญคือ การขาดระบบชลประทานและคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร เนื่องจากร้อยละ ๗๐ ของเกษตรกรไทยอยู่นอกพื้นที่ชลประทานทำให้เสียโอกาสได้มาซึ่งทรัพยากรน้ำจำเป็นต้องพึ่งพาธรรมชาติซึ่งมีความไม่แน่นอน เนื่องจากพื้นที่ภายใต้ระบบชลประทานที่มีน้ำใช้ได้ทั้งปีมีเพียงร้อยละ ๒๓ ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด⁷ ทำให้ไม่สามารถทำเกษตรกรรมได้ทั้งปีและเกิดแรงงานภาคเกษตรว่างงานนอกฤดูกาลเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลต่อการขาดรายได้และเป็นที่มาของความยากจน จึงจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องปฏิรูปภาคเกษตรด้วยการสร้างระบบชลประทานทั้งด้วยระบบท่อและคลองส่งน้ำ

นอกจากนั้น ยังมีปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน เกษตรกรไทยซึ่งในปัจจุบันประมาณร้อยละ ๑๕ หรือคิดเป็นจำนวนครัวเรือนมากกว่า ๖.๕ แสนครัวเรือน ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง จึงต้องเช่าที่ดิน โดยเฉพาะชาวนาซึ่งจำนวนมากกลายเป็นแรงงานรับจ้างเพื่อการเกษตร ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระบุว่า ในปี ๒๕๕๔ เกษตรกรไทยต้องเช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตรกว่า ๓๐.๕ ล้านไร่หรือประมาณ ๔๕% จากพื้นที่ทางการเกษตรของไทยทั้งหมดกว่า ๑๔๙ ล้านไร่ โดยภาคที่มีการเช่าที่ดินเพื่อการทำเกษตรกรรมมากที่สุดคือภาคกลาง ซึ่งกว่า ๔๑% ของครัวเรือนเกษตรกรในภูมิภาคนี้เช่าที่ดินแบบไม่ทำสัญญา ข้อมูลล่าสุดในปี ๒๕๕๗ ระบุว่าจากพื้นที่การเกษตรทั้งหมด มีที่ดินที่เป็นของเกษตรกร ๗๑.๕๙ ล้านไร่ ซึ่งเป็นที่ดินติดจำนองหรือขายฝากมากถึง

⁷ บทความ “การปฏิรูปชาวนาไทย” http://library๒.parliament.go.th/giventake/content_nrcinf/nrc๒๕๕๗-article๐๓.pdf สืบค้นวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๘

๓๐ ล้านไร่⁸ และมีความเสี่ยงจะหลุดมือจากเกษตรกรไปเป็นของเจ้าหนี้ในระบบ หรือสถาบันการเงิน ทั้งของรัฐและเอกชน หากไม่สามารถชำระหนี้ตามกำหนดได้ สาเหตุส่วนหนึ่งของสถานการณ์ดังกล่าวเกิดจากการที่เกษตรกรมีหนี้สินในปริมาณสูง จนต้องถูกฟ้องล้มละลายหรือขายที่ดินทอดตลาด รวมทั้งการถูกนายทุนกว้านซื้อที่ดิน และกลายเป็นแรงงานรับจ้างในที่ดินของตนเอง หรือกลายเป็นแรงงานให้กับนายทุน เกษตรกรรายใหญ่ ซึ่งการขาดที่ดินทำกินของเกษตรกรยังส่งผลกระทบต่อารรुक้าเขตป่าสงวนหรือพื้นที่ต้นน้ำ ที่ส่งผลกระทบต่อทางนิเวศน์ในระยะยาว

อีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญคือความเสื่อมโทรมของที่ดินและการใช้ที่ดิน เนื่องจากเกษตรกรมักใช้ที่ดินผิดประเภท โดยการเลือกปลูกพืชเกษตรไม่เหมาะสมกับสภาพดินของแต่ละท้องที่ ซึ่งนอกจากจะให้ผลผลิตต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ยังมีผลต่อประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน โดยแต่ละภูมิภาคจะมีปัญหาใช้ที่ดิน ในลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น ภาคกลางมีปัญหาดินเปรี้ยว ดินเค็ม ขณะที่ภาคเหนือมีคุณภาพดินดีแต่มีพื้นที่จำกัด ทำให้มีปัญหาการทำลายป่าและไร่เลื่อนลอย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคุณภาพดินไม่ดี และอยู่นอกพื้นที่ชลประทาน จึงอาจเหมาะกับการปลูกพืชฤดูแล้ง เช่น อ้อย มันสำปะหลัง และฝ้าย เป็นต้น ภาคใต้มีพื้นที่เกษตรไม่มากจึงไม่เหมาะในการทำนาข้าว และยังมีปัญหาการขาดแคลนแรงงาน แต่พื้นที่อาจเหมาะกับการปลูกพืชบางชนิด เช่น ยาง ปาล์มน้ำมัน และไม้ผลบางประเภท

นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านความเสี่ยงภัยแล้งและภัยธรรมชาติ เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่นอกพื้นที่ชลประทาน และต้องพึ่งพาธรรมชาติซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ ทำให้ผลผลิตไม่แน่นอน หากสภาวะฝนดี ผลผลิตออกมามากเกินความต้องการทำให้ราคาตกต่ำ ในขณะที่เดียวกัน เมื่อมีสภาวะแล้งฉับพลันหรือน้ำท่วมฉับพลันก็ทำให้ผลผลิตเสียหาย ถึงแม้ราคาอาจสูงขึ้น แต่ก็มีรายได้ที่ไม่คุ้มกับต้นทุนหรือขาดทุน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรนั้นทำได้ยาก และเป็นต้นเหตุแห่งความยากจนของเกษตรกร

ด้วยเหตุนี้ ประเด็นการพัฒนาที่สำคัญจึงควรเป็นการปฏิรูประบบการจัดสรรและการจัดรูปที่ดินที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นธรรม รวมทั้งการปฏิรูประบบการพัฒนาาระบบชลประทานในไร่นาและการพัฒนาระบบโลจิสติกส์/การขนส่งสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม เกษตร

ระบบข้อมูล Digital Agriculture Economy

นโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ของรัฐบาลปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๘) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลแห่งชาติโดยคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเกษตร (War Room) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลจากทุกภาคส่วนให้ครอบคลุมและมีการจัดทำแผนพัฒนา ระดับจังหวัด จะนำไปสู่บูรณาการของข้อมูลในด้านต่างๆ รวมถึงข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจการเกษตร ราคา และต้นทุน ฯลฯ

นโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลเป็นจุดแข็งที่จะสนับสนุนนโยบายการเข้าถึงข้อมูลทางเศรษฐกิจ การเกษตรโดยรวมในระดับโลก และส่งเสริมการสร้างเกษตรกรปราดเปรี๊อง (Smart Farmer) รวมทั้งเจ้าหน้าที่ปราดเปรี๊อง (Smart Officer) ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี แนวคิด Smart Farmer ได้รับการบรรจุ เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการเกษตร ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) โดยเป็นการดำเนินงานภายใต้คณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนา

⁸ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร <http://www.oae.go.th/> สืบค้นวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๘

การเกษตรและสหกรณ์ ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. ๒๕๒๒ แปรดังกล่าว ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์เมื่อ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๔ ซึ่งแนวคิด Smart Farmer เป็นวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ที่ ๑ จาก ๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ของ แผนพัฒนาการเกษตร ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร โดยคาดหวังให้เกษตรกรมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันพร้อมรับความเสี่ยงในมิติของการผลิตและการตลาด ตลอดจนมีความสามารถในการผลิตและการตลาดในระดับที่พร้อมสำหรับก้าวสู่การเป็น ผู้จัดการฟาร์มมืออาชีพ ที่สามารถทำการเกษตรได้จนประสบความสำเร็จ รวมถึงการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ทดแทนรุ่นเดิม

ในมุมมองของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติซึ่งได้นำเสนอ Smart Farm Flagship ในภาคการเกษตร แนวคิดหลักของสมาร์ทฟาร์มคือการใช้เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการพัฒนาทั้งห่วงโซ่อุปทาน สินค้าเกษตร เพื่อยกระดับผลิตภาพ มาตรฐานสินค้า และลดต้นทุน โดยการพัฒนากลยุทธ์การเกษตรใน ๔ ด้านได้แก่ ๑) ลด ต้นทุน ๒) เพิ่มคุณภาพการผลิตและมาตรฐานสินค้า ๓) ลดความเสี่ยงจากศัตรูพืชและภัยธรรมชาติ และ ๔) การจัดการและส่งผ่านความรู้ ส่วนแนวคิด Smart Farmer ในมุมมองของกระทรวงเกษตรฯ หมายถึง เกษตรกรที่มีความรู้อย่างถ่องแท้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม สามารถวางแผนโดยรู้ถึงอุปสงค์ ตลาดและเตรียมการผลิตให้สอดคล้อง รวมทั้งมีความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการ ในการแก้ปัญหาได้รวดเร็ว โดยการวิเคราะห์ข้อมูลรอบด้านเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนหลักการ และเหตุผล ตลอดจนรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเกษตร

อย่างไรก็ตาม นโยบายนี้ยังอยู่ในช่วงของการเริ่มต้นจึงยังไม่สามารถสร้างผลกระทบต่อ ภาคเกษตรกรรมได้ทันที ซึ่งหากภาครัฐไม่สามารถทำให้ภาคเกษตรเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเกษตร ดิจิทัลได้จะเกิดช่องว่างทางดิจิทัล (Digital Divide) ซึ่งหมายความว่าภาคเกษตรจะล้าหลังกว่าภาค ส่วนอื่นๆ และทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ดังนั้น มาตรการหรือโครงการต่าง ๆ ที่จะ ส่งเสริมเศรษฐกิจเกษตรดิจิทัลจึงจำเป็นต้องมีจำนวนมากเพียงพอ และครอบคลุมทั้งโครงข่าย รวมทั้ง เนื้อหาข้อมูล/ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ตลอดจนการพัฒนาความสามารถของเกษตรกรในการ เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้ รวมถึงการขยายการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเกษตร (War Room) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลจากทุกภาคส่วนให้ครอบคลุมและสนับสนุนนโยบายการผลักดันเกษตรกรสู่การ เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง

ระบบตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

นอกเหนือจากการสร้างตลาดกลางต่างๆ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรทางด้านราคาและ ช่องทางการตลาดของสินค้าเกษตรเฉพาะรายการแล้ว รัฐบาลไทยยังได้มีการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร ล่วงหน้าขึ้น โดยการตราพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. ๒๕๔๒ และมีการจัดตั้ง ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (Agricultural Futures Exchange of Thailand : AFET) เพื่อให้มีการ ซื้อขายตราสารอนุพันธ์ของสินค้าเกษตร ซึ่งจะช่วยสร้างราคาอ้างอิงของสินค้าเกษตรในอนาคตที่ขึ้นอยู่กับ แนวโน้มอุปสงค์และอุปทานของสินค้านั้นๆ และส่งผลให้เกิดการปรับตัวทางด้านบริการและการผลิตใน ปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้เกิดเสถียรภาพของราคาในปัจจุบันมากขึ้น โดยรัฐบาลไม่จำเป็นต้องแทรกแซงการซื้อขายสินค้าโดยตรงเพื่อรักษาระดับราคาสินค้าอีกต่อไป จึงเป็นการลดภาระทางการคลังจำนวนมากที่เกิดจากค่าใช้จ่ายในการแทรกแซงการซื้อขายสินค้า ซึ่งมีความเสี่ยงในการขาดทุนสูง อีกทั้งยังเป็นการ สนับสนุนแนวนโยบายของรัฐที่จะไม่บิดเบือนกลไกราคาและสนับสนุนระบบกลไกตลาดในระยะยาว ซึ่งได้ ทำต่อเนื่องในแผนแม่บทกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๙ และในแผนแม่บทกระทรวงพาณิชย์

พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔ ที่ได้วางยุทธศาสตร์การพัฒนาการพาณิชย์ของประเทศไทยในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ ซึ่งให้ความสำคัญของการใช้กลไกตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมภายในประเทศให้เอื้อต่อการแข่งขันและเป็นธรรม ทั้งนี้ ในระยะยาวรัฐบาลควรมีการแทรกแซงตลาดในกรณีที่มีความจำเป็นจริง ๆ และเป็นครั้งคราวเท่านั้น

อย่างไรก็ดี ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าของไทยในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดและมีสภาพคล่องน้อยมาก โดยมีสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรที่มีการทำการซื้อขายล่วงหน้าเพียง ๖ รายการ ซึ่งมีผู้ซื้อขายสินค้าล่วงหน้าในตลาดไม่มากนัก โดยเฉพาะเกษตรกรที่ยังขาดความเข้าใจทำให้ไม่สามารถใช้ข้อมูลเกี่ยวกับราคาและการซื้อขายในตลาดล่วงหน้าเพื่อปรับระดับการผลิต อีกทั้งยังเข้าร่วมซื้อขายในตลาดล่วงหน้าไม่มากนัก จึงทำให้ตลาดล่วงหน้าไม่สามารถสร้างราคาขึ้นของสินค้าเกษตรที่ไทยผลิตได้อย่างครอบคลุมและแม่นยำ ถึงแม้ว่าราคาขึ้นของสินค้าเกษตรบางอย่างที่มีอยู่ในตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าของไทยจะมีทิศทางที่สอดคล้องกันกับตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าชั้นนำอื่น ๆ ของโลก และราคาในตลาดโลก ทั้งนี้ ปัญหาสำคัญส่วนหนึ่งอยู่ที่การสร้างมาตรฐานสินค้าเกษตรก่อนที่จะนำมาซื้อขายในตลาดล่วงหน้า เนื่องจากสินค้าที่จะซื้อขายจะต้องสามารถจัดชั้นคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้สามารถระบุไว้ในสัญญาได้ นอกจากนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มสภาพคล่อง AFET กำลังอยู่ระหว่างการรวบรวมกิจการเข้ากับตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า (Thailand Futures Exchange : TFEX) ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีการยกร่างพระราชบัญญัติซื้อขายล่วงหน้าของแต่ละองค์กรให้เป็นกฎหมายฉบับเดียวกัน ซึ่งจะมีการนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบ และนำเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อออกเป็นกฎหมายและมีผลบังคับใช้ต่อไป

ระบบตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดข้างต้นได้โดยการพัฒนา/ปฏิรูปมาตรฐานสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรของไทยให้เป็นที่ยอมรับในตลาดโลกมากขึ้นในภาวะที่มีมาตรการกีดกันทางการค้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งไทยเองก็มีจุดแข็งในด้านการมีสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรจำนวนมากและหลากหลายพอที่จะนำมาสร้างมาตรฐานและเข้ามาซื้อขายในตลาดล่วงหน้า นอกจากนั้น ในระยะสั้นของการเปลี่ยนผ่านจากการที่รัฐบาลเคยมีการแทรกแซงการซื้อขายโดยตรงมาเป็นการใช้กลไกตลาดมากขึ้น รัฐบาลสามารถใช้สต็อกสินค้าเกษตรที่รัฐบาลมีอยู่จำนวนมากในการเข้ามาซื้อขายล่วงหน้าผ่านตลาด ซึ่งจะเป็นการเพิ่มสภาพคล่องให้กับตลาดล่วงหน้า และส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความคุ้นเคยกับระบบการซื้อขายล่วงหน้ามากขึ้น ส่วนในระยะยาว รัฐบาลสามารถเสริมสร้างจุดแข็งที่ไทยมีอยู่โดยการใช้มาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริมให้มีการสร้างมาตรฐานสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อให้มีการนำสินค้าเข้ามาทำการซื้อขายล่วงหน้า โดยทำการส่งเสริมผู้ร่วมซื้อขายในตลาด โดยเฉพาะเกษตรกร ผ่านมาตรการการเงิน การคลัง/ภาษี เป็นต้น และที่สำคัญคือการสนับสนุนให้เกษตรกรในวงกว้างสามารถใช้ข้อมูลราคาและการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าไปปรับระดับการผลิตของตนให้สอดคล้องกับแนวโน้มในตลาดโลก

ระบบความปลอดภัย/มาตรฐานสินค้า

ประเทศไทยมีการพัฒนากฎหมาย/นโยบาย/โครงการเพื่อสร้างระบบความปลอดภัยและมาตรฐานสินค้าทางด้านเกษตรกรรมที่หลากหลายพอสมควร โดยมีการตราพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ ร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ ร่างพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ และการจัดตั้งสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ซึ่งได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน เพื่อให้ผลผลิตสินค้าเกษตรเป้าหมาย (ข้าว ผัก ไข่ สุกร และกุ้ง) ที่ผลิตได้ทั้งหมดมีคุณภาพมาตรฐานตามระบบการจัดการคุณภาพ (Good Agricultural Practice

: GAP) โครงการมาตรฐานสินค้าเกษตรสู่ระดับสากล โครงการมาตรฐาน ASPO ในการผลิตปาล์ม/แปรรูปน้ำมัน โครงการวิจัยและพัฒนาการเก็บรักษาและตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยการจัดอบรม NIRs (Near-Infrared Spectroscopy) โครงการยกระดับคุณภาพการบริการและผลิตภัณฑ์ของระบบสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรสู่มาตรฐานและขยายสู่สากล ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม สินค้าเกษตรของไทยส่วนใหญ่ยังมีจุดอ่อนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาหารและวัตถุดิบต้นน้ำที่มีการแปรรูปไปเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สำหรับสินค้าเกษตรมีเพียงร้อยละ ๓ เท่านั้นที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์ จึงแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งทบทวนและปฏิรูปให้เกิดมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยเฉพาะสินค้าเกษตรที่ผลิตเพื่อเป็นอาหารทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นการปฏิรูปจึงควรมุ่งเน้นการจัดการให้อาหารและสินค้าเกษตรที่นำมาผลิตเป็นอาหารมีความปลอดภัย โดยกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) อย่างไรก็ตามในปัจจุบันพบว่ายังไม่สามารถตอบโจทย์ดังกล่าวได้ตลอดทั้งห่วงโซ่ของการผลิตอาหาร เนื่องจากการเกษตรต้นน้ำยังไม่นำมามาตรฐาน GAP ไปปฏิบัติทั้งหมด

แนวทางในการพัฒนาจึงควรเน้นการสนับสนุนให้มีการตรวจสอบและกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยในระยะเร่งด่วนควรมีการกำหนดว่าสินค้าเกษตรซึ่งเป็นอาหารจะต้องมีมาตรฐานบังคับ เช่น ข้าวขาวจะต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านการผลิตในพื้นที่การเกษตร (GAP) (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๓) และมาตรฐานด้านอุตสาหกรรมการผลิตและการเก็บสินค้าประเภทอาหาร (Good Manufacturing Practice : GMP) โดยกำหนดให้โรงสีและอุตสาหกรรมบรรจุข้าวถุงเพื่อการขายปลีกต้องมีมาตรฐานสารปนเปื้อนขั้นต่ำ ซึ่งจะเป็มาตรฐานบังคับทางด้านการตลาด ซึ่งจะสร้างแรงกดดันไปสู่เกษตรกรในการเพาะปลูก โดยเน้นความปลอดภัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้บริโภคและเกษตรกร รวมถึงการปรับแก้กฎหมายต่างๆ ให้มีความทันสมัย ทั้งที่เกี่ยวกับพืชอินทรีย์และพืชดัดแปลงพันธุกรรม (Genetically Modified Organisms : GMOs) (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๕) เป็นต้น

นอกจากนั้น ควรส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของระบบการออกใบรับรองมาตรฐานซึ่งเกี่ยวข้องตั้งแต่โรงสี โรงบรรจุข้าวถุง ร้านสะดวกซื้อ ระบบค้าปลีก/ค้าส่ง ที่จะต้องมีใบรับรองมาตรฐาน (Q) จากกรมวิชาการเกษตร โดยในปัจจุบันพบว่ามีข้อจำกัดทั้งด้านบุคลากร ห้องปฏิบัติการและเครื่องมือเครื่องใช้ซึ่งไม่พอเพียง จึงอาจจะต้องมีการ Outsource ให้ภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานตรวจสอบและออกใบรับรอง สำหรับเกษตรกรที่เข้าโครงการรัฐบาล ควรมีงบประมาณสนับสนุนค่าธรรมเนียมใบรับรองมาตรฐาน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรในการเข้าสู่ระบบมาตรฐาน อีกทั้งควรมีหน่วยงานกำกับและตรวจสอบการผลิตสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่ต้นน้ำ โดยให้เกิดเป็นระบบสมาร์ตฟาร์มเมอร์หรือเกษตรปลอดภัย ซึ่งต้องครอบคลุมไปสู่แหล่งค้าส่งหรือตลาดกลางทางการเกษตร เช่น ตลาดไทย ตลาดศรีเมือง ฯลฯ และต้องมีมาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าตกเกรดไม่ให้นำออกไปขายนอกตลาด นอกจากนี้จะต้องมีระบบตรวจสอบร้านค้าปลีกและระบบบาร์โค้ด ซึ่งสามารถตรวจสอบไปถึงแหล่งผลิตทั้งในประเทศและประเทศผู้ส่งออกสินค้าวัตถุดิบ

ที่สำคัญคือ ควรมีการบูรณาการหน่วยงานเจ้าภาพที่มีหน้าที่ดูแลมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งปัจจุบันมีหลายหน่วยงาน ทั้งของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ดูแลมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับอาหาร ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการบูรณาการทั้งในแง่ภารกิจและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตร เนื่องจากปัจจุบันมีการทับซ้อน/แยกส่วนกันอยู่ในหลายหน่วยงาน เช่น สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร กรมวิชาการเกษตรเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติพืช พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย และ

พระราชบัญญัติปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ การควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ กระทรวงอุตสาหกรรมเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรม และกระทรวงสาธารณสุขเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติอาหารและยา เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการทบทวนการบูรณาการ/แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะการทบทวนบทบาทของคณะกรรมการอาหารแห่งชาติว่าควรจะเป็นหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์เกษตรสำหรับใช้เป็นอาหารเพียงแห่งเดียวเพื่อส่งเสริมการบูรณาการหรือไม่

ท้ายที่สุด ควรมีงบประมาณประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนมีความตื่นตัวต่อการเลือกสินค้าเกษตรเพื่อการบริโภคที่มีมาตรฐานด้านสุขอนามัย ด้านการปนเปื้อน และเกษตรอินทรีย์ ซึ่งจะลดปัญหาค่าใช้จ่ายในการรักษาเยียวยาผู้บริโภคทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

นอกจากเรื่องความปลอดภัยแล้ว ยังมีประเด็นความมั่นคงทางอาหาร และความยั่งยืนของสภาพแวดล้อม ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่เป็นผู้นำเข้าสำคัญ ซึ่งประเทศไทยต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากไทยมีความจำเป็นต้องพึ่งพาการส่งออก ดังนั้นอีกประเด็นที่ควรมุ่งเน้น คือการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (Sustainable Consumption and Production : SCP) ซึ่งหมายถึงการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้สามารถตอบโจทย์ข้อกำหนดในการนำเข้าสินค้าของกลุ่มประเทศผู้นำเข้าที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีตัวอย่างกรณีปัญหาการประมงไทย ที่มีการเรียกร้องจากสหภาพยุโรปให้จัดการกับการประมงผิดกฎหมาย รวมทั้งขอให้ใช้อาหารสัตว์ซึ่งผลิตจากปลาป่นที่ต้องมาจากการจับปลาถูกกฎหมายและอุปกรณ์จับปลาที่อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ในส่วนของประเด็นความมั่นคงทางอาหาร มิติที่ควรมุ่งเน้นคือ หลักการการลงทุนภาคเกษตรอย่างรับผิดชอบ (Principles for Responsible Investment in Agriculture and Food Systems) เพื่อลดความสูญเสียของอาหาร/ความสูญเสียเปล่าของอาหาร ทั้งนี้ ประเด็นความมั่นคงทางอาหารนับเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่เกิดวิกฤติพลังงานและสภาพแวดล้อม ทำให้พืชอาหารมีความสำคัญลดลง และมีการนำทรัพยากรไปผลิตพืชพลังงานแทน ทำให้ราคาพืชอาหารสูงขึ้น ประชากรที่ยากจนสามารถเข้าถึงได้ยากกว่าในอดีต

ระบบเครือข่าย ห่วงโซ่มูลค่า และคลัสเตอร์ในระดับกลุ่มสินค้าเกษตรและระดับชุมชน
 รัฐบาลไทยได้เริ่มเห็นความสำคัญของระบบเครือข่าย ห่วงโซ่มูลค่า และคลัสเตอร์ในระดับกลุ่มสินค้าเกษตรและระดับชุมชนมาเป็นเวลาพอสมควรแล้ว โดยได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์สนับสนุนระบบเครือข่าย ห่วงโซ่มูลค่า และคลัสเตอร์ในระดับกลุ่มสินค้าเกษตรและระดับชุมชนต่าง ๆ รวมถึงยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตรและการสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิตภายใต้ยุทธศาสตร์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร อาหารและพลังงานของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) นโยบายและแผนวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการลงทุนในระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๒) ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) แผนแม่บทโครงการพัฒนาการเกษตรครบวงจรในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ระยะ ๘ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๔) ยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อผลผลิตเกษตรอินทรีย์ตลอดห่วงโซ่อุปทานภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามกฎหมาย/นโยบาย/โครงการต่างๆ ยังคงอยู่ในระยะเริ่มต้น และยังมีช่องว่างสำหรับการพัฒนาในหลายมิติ

ข้อจำกัดของภาคเกษตรไทยที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม ได้แก่ การผลิตสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มีการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าและนวัตกรรมในห่วงโซ่คุณค่าที่อยู่ต่ำกว่าและเหนือการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งหมายถึง ทั้งในส่วนของวัตถุดิบและตลาด รวมถึงอุตสาหกรรมการเกษตร และการขาดสถาบันภาครัฐ เอกชน และ ประชาสังคมที่รียล้อมและพร้อมที่จะสนับสนุน ดังนั้นแนวทางในการก้าวข้ามข้อจำกัดดังกล่าวจึงได้แก่ การเน้นแนวคิดเรื่องห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) โดยมีมุมมองการพัฒนาในการเพิ่มมูลค่าของ ทุกกระบวนการทั้งห่วงโซ่คุณค่า รวมทั้งการพัฒนากระบวนการผลิตและผู้ผลิตและสถาบันสนับสนุนที่ราย ล้อมในแต่ละส่วนของห่วงโซ่คุณค่า เพื่อส่งเสริมการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและเพิ่มความสามารถในการ แข่งขันของอุตสาหกรรมตลอดห่วงโซ่ ทั้งในระดับกลุ่มสินค้าเกษตรและระดับชุมชน (รายละเอียดตามเอกสาร แนบ ๓)

ระบบการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมทางด้านเกษตรกรรม

ประเทศไทยมีและกำลังพัฒนากฎหมาย/นโยบาย/โครงการที่เกี่ยวข้องกับระบบการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมทางด้านเกษตรกรรมในหลากหลายมิติ อาทิ ยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพและ ศักยภาพการผลิตภาคเกษตรและการสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต ภายใต้ ยุทธศาสตร์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร อาหาร และพลังงานของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมภายใต้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔ การแต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการ ด้านยุทธศาสตร์ของการวิจัยจากสถาบันวิจัยหลัก ๖ สถาบันเพื่อทำการวิจัยและใช้ประโยชน์จากการวิจัย ตลอดห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรหลักๆ โครงการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ผลงานวิจัยในเรื่อง ข้าวและยางพารา (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๓) อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามกฎหมาย/นโยบาย/ โครงการต่างๆ ในด้านการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมทางด้านเกษตรกรรมอาจยังมีไม่เพียงพอ และควรมี การดำเนินการอย่างจริงจังมากขึ้นในอนาคต

จุดอ่อนที่สำคัญสำหรับระบบการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมทางด้านเกษตรกรรม ในปัจจุบัน ได้แก่ การส่งเสริมการวิจัยและการนำเอาการวิจัยและพัฒนาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ที่ยังมี น้อยอยู่และไม่มีกระบวนการ/ความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากกระทรวงต่าง ๆ จาก สถาบันการศึกษา บริษัทเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งสามารถให้ความร่วมมือสนับสนุนซึ่งกันและกันในการ สร้าง/ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี และการสนับสนุนการนำเอาความรู้และเทคโนโลยีไปใช้ประโยชน์ ในเชิงพาณิชย์ โดยเฉพาะในระดับชุมชนและตลอดห่วงโซ่คุณค่า อย่างไรก็ตาม แนวโน้ม/ทิศทางที่จะมีการ พัฒนาประเทศบนฐานความรู้และนวัตกรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ อาจมี ส่วนสำคัญในการเสริมสร้างจุดแข็งบนจุดอ่อนดังกล่าวเนื่องจากการปฏิรูประบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศ โดยเฉพาะเพื่อการพัฒนาภาคเกษตรกรรม

จากการศึกษาและพิจารณาการดำเนินการที่ผ่านมาเกี่ยวกับประเด็นแนวทางการปฏิรูป ระบบ นั้น มิติที่มีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาด้านเกษตรกรรมของไทยซึ่งควรหยิบยกขึ้นมาเป็นข้อเสนอ ประเด็นปฏิรูปคือ การปฏิรูปโครงสร้างภาคเกษตรทั้งระบบ โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการสร้างพื้นฐาน และการจัดหาปัจจัยอำนวยความสะดวกในการทำการเกษตร รวมทั้งการพัฒนาข้อมูล Digital Agriculture Economy เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการเข้าถึงและวิเคราะห์ข้อมูลด้านตลาดและเทคโนโลยีของ เกษตรกร และการให้ความสำคัญกับการยกระดับระบบความปลอดภัยและมาตรฐานสินค้า เพื่อเตรียมการ และปรับตัวต่อสิ่งที่จะมีผลต่อเกษตรกรรมในอนาคต ทั้งในมิติด้านข้อกำหนดในการนำเข้าสินค้าของกลุ่ม ประเทศผู้นำเข้าที่พัฒนาแล้ว รวมทั้งมิติด้านพลังงานกับความมั่นคงทางอาหารและความยั่งยืนของ

สภาพแวดล้อม ซึ่งถึงแม้ว่าจะหน่วยงานต่างๆ จะมีการดำเนินการในประเด็นเกี่ยวกับระบบเหล่านี้ไปแล้ว แต่ในอนาคตยังมีโอกาสสำหรับการพัฒนาอีกมากเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและยกระดับภาคเกษตรของไทย

๗.๕ ประเด็นการปฏิรูป : การปฏิรูปด้านกลไกและการบริหารจัดการ

ปัญหาหลักของภาคเกษตรส่วนหนึ่งเกิดจากการที่สถาบันเกษตรกรและการบริหารจัดการยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดการพัฒนาการจัดการสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน ในระดับท้องถิ่นที่ดีและเพียงพอ รวมทั้งยังไม่มียุทธศาสตร์ระยะยาวสำหรับสินค้าที่สำคัญซึ่งจะเป็นปัจจัยกำหนดทิศทางการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดผลในการสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนั้นการแก้ไขปัญหาพื้นฐานของรัฐมักไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากขาดการบูรณาการในการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐตลอดจนกลไกการบริหารจัดการด้านการเกษตรและการแปรรูปสินค้าที่เพียงพอในการสนับสนุนให้ภาคเกษตรมีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นและมีความยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ ในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ จึงจำเป็นที่จะต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร โดยมีกลไกของภาครัฐในการผลักดันการปฏิรูปด้านการบริหารจัดการ/กลไกและเพิ่มความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการยกระดับรายได้และเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อย่างยั่งยืน

แนวทางการปฏิรูปตามกรอบ

กลไกทางกฎหมาย กฎระเบียบ และสถาบันอื่น ๆ ที่เป็นการตอบสนองต่อความต้องการ (Demand- Based) เฉพาะด้านของเกษตรกร อันมีความจำเป็นต่อการสนับสนุนการพัฒนาและการบริหารจัดการการประกอบการของเกษตรกร เพราะกลไกเหล่านี้จะทำให้เกิดสถานภาพทางกฎหมายและ/หรือหน้าที่ของหน่วยงานทางการและสถาบันต่างๆ ที่จะสนับสนุนเกษตรกรได้อย่างจริงจังและยั่งยืน

กำหนดแผนยุทธศาสตร์/เป้าหมายระยะยาวสำหรับสินค้าเกษตรรายสาขา จะต้องกำหนดเป็นยุทธศาสตร์และเป็นวาระแห่งชาติ เป็นรายสินค้าเกษตรหลัก เช่น ข้าว ยาง อ้อย ปาล์ม น้ำมัน มันสำปะหลัง กลุ่มสินค้าเกษตรและปศุสัตว์ ประมงเพื่อความมั่นคงอาหาร โดยแต่ละยุทธศาสตร์จะต้องนำมาตรึงต่าง ๆ ทั้งด้านการตลาด เทคโนโลยี การผลิต ด้านการเงินและการคลัง เข้ามาผสมผสานเพื่อให้เกิดการแปรรูปสินค้าเกษตรไปสู่อุตสาหกรรม โดยจะต้องเชื่อมโยงเป็นคลัสเตอร์หรือ Value Chain กับกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ ให้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ยุทธศาสตร์/นโยบายพลังงานทางเลือกที่ชัดเจนและต่อเนื่อง โดยการกำหนดเป็นสินค้าเกษตรแต่ละกลุ่ม เช่น อ้อย ปาล์ม มันสำปะหลัง ฯลฯ นี้มีหลายรัฐบาลแต่ขาดความชัดเจน ขาดความต่อเนื่อง มีความรวนเร่ในกระบวนการขับเคลื่อน เช่น สัดส่วนของไบโอดีเซล ควรสูงกว่า B๕ แต่ก็ไปติดกับความมั่นคงด้านอาหาร หรือการพัฒนาอ้อย มันสำปะหลังไปสู่อุตสาหกรรมเอทานอลก็ขาดความชัดเจน รวมถึงต้องมีการแบ่งพื้นที่การเพาะปลูกระหว่างพืชอาหารกับพืชพลังงาน

การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ผลผลิตภาพ และโซนนิ่งพื้นที่ จะต้องมีการปรับโครงสร้างการผลิตสำหรับพืชเกษตรแต่ละชนิด เช่น ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเพื่ออาหารสัตว์ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ให้เหมาะสมแต่ละพื้นที่เพื่อทำให้ผลผลิตต่อไร่มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเกี่ยวข้องกับพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ ความต้องการของตลาด ทักษะและความชำนาญของเกษตรกร และระบบชลประทาน ฯลฯ พืชบางชนิด เช่น ข้าว ยางพารา อาจต้องลดพื้นที่การปลูกเพื่อให้ปริมาณผลผลิตสมดุลกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

การส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มและเครือข่ายเกษตรกร ซึ่งเป็นแหล่งที่มาและพลังต่อรองในการสนับสนุนด้านต่างๆ ของหน่วยราชการและสถาบันการศึกษา และเป็นศูนย์รวมของการช่วยเหลือถ่ายทอดความรู้ ทักษะและกระบวนการผลิตใหม่ๆ รวมทั้งนวัตกรรมสินค้าและบริการใหม่ๆ ของเกษตรกร เพื่อให้สามารถรวมกลุ่มกันได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และมีการบริหารจัดการได้อย่างยั่งยืน ซึ่งควรเป็นการส่งเสริมให้การรวมกลุ่มสามารถทำได้หลายรูปแบบตามความต้องการและความยืดหยุ่นในการปรับตัวของเกษตรกร โดยการกำหนดให้มีร่างพระราชบัญญัติสมาพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. .... ซึ่งครอบคลุม ๒ มิติคือ

การส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ อันเป็นรูปแบบการรวมกลุ่มที่มีรากฐานมานานและเกษตรกรสามารถสร้างจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของได้ ให้มีการรวมกลุ่มกันได้มากขึ้นเรื่อย ๆ และมีการบริหารจัดการทั้งด้านเงินลงทุน การร่วมกันซื้อวัตถุดิบและเครื่องจักร การผลิต จัดจำหน่าย ถ่ายทอดเทคโนโลยี/ทักษะการผลิต/กระบวนการผลิตและการผลิตสินค้าและบริการใหม่ ๆ ได้อย่างยั่งยืน รวมทั้ง

การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ ในระดับชุมชน อันเป็นรูปแบบการรวมกลุ่มที่มีความยืดหยุ่นมากกว่าสหกรณ์ทางด้านความเป็นเจ้าของ โดยเกษตรกรยังสามารถเลือกที่จะเป็นเจ้าของและบริหารจัดการด้านเงินลงทุน วัตถุดิบและเครื่องจักร การผลิต จัดจำหน่าย โดยตนเองและ/หรือร่วมหุ้นกันได้ ทำให้มีแรงจูงใจในการประกอบการที่อิสระมากขึ้น รวมทั้งสามารถถ่ายทอดเทคโนโลยี/ทักษะการผลิต/กระบวนการผลิตและการผลิตสินค้าและบริการใหม่ ๆ ระหว่างกันได้ และสามารถพัฒนาให้สามารถรวมกลุ่มกันได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ รวมทั้งมีการบริหารจัดการได้อย่างยั่งยืน หากนโยบายและการดำเนินการของหน่วยงานรัฐมุ่งสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในรูปวิสาหกิจชุมชน (จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย) และกลุ่มเกษตรกรทั่วไป เป็นหลัก

การบูรณาการหน่วยงานบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร กระทรวงเกษตรและกระทรวงอื่น ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ และอีกหลายหน่วยงาน เช่น สวทช. สกว. สวก. สวทน. กยท. วช. และอื่น ๆ อีกมาก

การดำเนินการที่ผ่านมา

กลไกทางกฎหมาย กฎระเบียบ และสถาบันอื่นๆ

ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการพัฒนาในด้านกฎหมาย กฎระเบียบ และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรมในหลายด้าน ซึ่งประเด็นหลักในการปรับปรุงกฎหมายมีความเกี่ยวข้องกับ ๔ ประเด็นคือ ๑) การยกระดับการรวมกลุ่มของเกษตรกร อาทิ การปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้สอดคล้องกับการปรับปรุงบทบาทภารกิจของกระทรวงเกษตรฯ ซึ่งอยู่ระหว่างการนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา และร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งอยู่ระหว่างการเตรียมเสนอร่างพระราชบัญญัติฯ ไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ๒) การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร อาทิ การจัดทำร่างพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... นอกจากนั้นยังมีร่างพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย เพื่อปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติฯ ที่คาดว่าจะเสนอได้ไม่เกินวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘ ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม พ.ศ. .... ซึ่งกระทรวงเกษตรฯ ได้ชะลอร่างพระราชบัญญัติฯ เพื่อทำการศึกษาให้รอบคอบถึงการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ๓) รายได้และสวัสดิการของเกษตรกร อาทิ พระราชบัญญัติกองทุนสวัสดิการชาวนา พ.ศ. .... ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของกระทรวงเกษตรฯ ซึ่งคณะกรรมการมีมติให้ชะลอเรื่องเพื่อทบทวนมาตรการและกลไกของร่างกฎหมายอีกครั้ง ๔) การควบคุม

คุณภาพสินค้าเกษตร อาทิ ร่างพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. .... ซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาและลงมติเห็นสมควรประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นกฎหมาย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการออกประกาศเพื่อให้มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายต่อไป และร่างพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. .... ซึ่งกระทรวงเกษตรฯ ได้เสนอเรื่องยืนยันการเสนอร่าง พ.ร.บ.ฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญฯ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการ เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๘ ซึ่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีอยู่ระหว่างการนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

การกำหนดยุทธศาสตร์/เป้าหมายระยะยาวสำหรับสินค้าเกษตรรายสาขา

ในขณะนี้ประเทศไทยได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์รายสินค้าเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อประเทศ อาทิ ๑) ข้าว กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงเกษตรฯ ได้ปรับปรุง (ร่าง) ยุทธศาสตร์ข้าวไทย ฉบับที่ ๓ ปี ๒๕๕๘-๒๕๖๒ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งประกอบไปด้วย ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการผลิต และประเด็นด้านการตลาด โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าข้าวในอาเซียนและเป็นผู้นำราคาข้าวในตลาดโลก เป็นแหล่งผลิตข้าวที่มีประสิทธิภาพ ชาวนามีความเป็นอยู่ที่ดี และองค์กรชาวนามีความเข้มแข็ง” (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๓) ๒) ยางพารา กระทรวงเกษตรฯ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างพาราทั้งระบบ โดยมีเป้าหมายพัฒนาด้านราคาคุณภาพ การเพิ่มมูลค่าและประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบไปด้วยโครงการใน ๑๒ ด้านดังนี้ การบริหารจัดการสต็อกยาง การสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง การสนับสนุนสินเชื่อสถาบันเกษตรกรแปรรูปยางพารา การสนับสนุนสินเชื่อผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ยางพารา การพัฒนาตลาดตามแผนปรับโครงสร้างระบบตลาดยางพารา การจัดหาตลาดใหม่เพื่อส่งออกยางพารา โครงการส่งเสริมการลงทุนด้านผลิตภัณฑ์ยางในประเทศ/โครงการสนับสนุนผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ยาง โครงการจัดตั้งสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมยาง โครงการควบคุมปริมาณการผลิต โครงการลดต้นทุนการผลิต โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยี โครงการผลิตเพื่อเสริมรายได้ในสวนยางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๓) ๓) ผลไม้ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงเกษตรฯ ได้จัดทำมาตรการแก้ไขปัญหาผลไม้เพื่อแก้ไขปัญหาผลไม้ล้นตลาดในปี ๒๕๕๘ ๔) สินค้าเกษตรที่เป็นพืชเศรษฐกิจอื่นๆ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้จัดทำยุทธศาสตร์สินค้าเกษตรเป็นรายพืชเศรษฐกิจ ๔ สินค้า (Roadmap) ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน และอ้อย เพื่อสร้างความเข้มแข็งและสมดุลของการผลิตสินค้าเกษตร ทั้งในมิติด้านความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน ให้มีการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ใช้ระบบการผลิตทางการเกษตรสมัยใหม่ รวมทั้งเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดอย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยคำนึงถึง ๔ ประเด็นเป็นหลักคือ ๑) การกำหนดเป้าหมายด้านการผลิตและการตลาดที่ชัดเจน รวมทั้งสร้างสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน ๒) การระบุพื้นที่เกษตรที่เหมาะสมให้ชัดเจน โดยเฉพาะการส่งเสริมการเพาะปลูกในพื้นที่ที่ไม่ใช่ป่า หรือพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ ๓) งานวิจัยและพัฒนาที่เน้นการเพิ่มมูลค่าและการตอบสนองความต้องการของตลาด และ ๔) การเชื่อมโยงกับการเข้าสู่ AEC ซึ่งมีผลต่อการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบการเกษตรหรือการลงทุน ซึ่งในขณะนี้ได้ดำเนินการปรับปรุงร่างยุทธศาสตร์ (Roadmap) ๔ สินค้าเรียบร้อยแล้ว และได้ผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

นอกจากนี้สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติยังได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน เพื่อให้ผลผลิตสินค้าเกษตรเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ ข้าว ผัก ไข่ สุกร และกุ้ง ที่ผลิตได้ทั้งหมดมีคุณภาพมาตรฐานตามระบบการจัดการคุณภาพ (Good Agricultural Practice: GAP) โดยมีระยะเวลาดำเนินการในช่วงปี ๒๕๕๗-๒๕๖๑

การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ผลผลิตภาพ และโซนนิงพื้นที่

ความพยายามในการยกระดับประสิทธิภาพการผลิต ผลผลิตภาพ และการทำโซนนิงพื้นที่ การเกษตรของประเทศไทยที่ผ่านมาสามารถจำแนกออกได้เป็น ๔ ประเภทคือ ๑) การบริหารจัดการ รายสินค้า อาทิ โครงการควบคุมปริมาณการผลิต เพื่อลดพื้นที่ปลูกยางและปริมาณการผลิต และเพื่อส่งเสริมการปลูกแทนด้วยพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นตามความเหมาะสมของพื้นที่ ซึ่งมีระยะเวลาการ ดำเนินการ ๗ ปี โดยสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางอยู่ระหว่างดำเนินการ โครงการวิจัยและ พัฒนาการเก็บรักษาและตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยจัดอบรม NIRs (Near-Infrared Spectroscopy) การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวตามกรรมวิธีต่างๆ การขยายผลการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว ในสภาพควบคุมอากาศและความชื้นในระดับเกษตรกร และโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวด้วยรูปแบบการ จัดการน้ำแบบเปียกสลับแห้ง ซึ่งกรมการข้าวอยู่ระหว่างดำเนินการทั้งสองโครงการ ๒) การเพิ่ม ประสิทธิภาพโดยเน้นที่ตัวเกษตรกร อาทิ โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) เพื่อพัฒนาให้เกษตรกรมีศักยภาพทั้งทางด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาดในการประกอบอาชีพ ด้านการเกษตร ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการร่วมกันระหว่างกรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมการเกษตร และสำนักงาน มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ๓) การเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิต อาทิ การจัดตั้งศูนย์ เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอละ ๑ จุด รวม ๘๘๒ ศูนย์ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ จากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพและการเพิ่มผลผลิตสินค้าเกษตร ซึ่ง กรมส่งเสริมการเกษตรอยู่ระหว่างดำเนินการ ๔) การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร อาทิ โครงการส่งเสริม การใช้เครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อทดแทนแรงงานเกษตรกร โดยสร้างช่างเกษตรท้องถิ่นและคัดเลือกบุคคล เป้าหมายจากเกษตรกรผู้ใช้เครื่องจักรกลการเกษตรและช่างเกษตรในพื้นที่ ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรอยู่ ระหว่างดำเนินการ (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๓)

ยุทธศาสตร์/นโยบายพลังงานทางเลือกที่ชัดเจนและต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์และนโยบายพลังงานทางเลือกของประเทศไทยที่สำคัญถูกกำหนดโดย กระทรวงพลังงาน ซึ่งยุทธศาสตร์กระทรวงพลังงาน พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๐ ได้ระบุพันธกิจในการจัดหา พลังงาน พลังงานทดแทน และพลังงานหมุนเวียน รวมทั้งได้กำหนดเรื่องการพัฒนาพลังงานทดแทนและ พลังงานสะอาดเป็นหนึ่งในประเด็นยุทธศาสตร์ นอกจากนี้ประเทศไทยยังมียุทธศาสตร์/นโยบายที่มีความ เชื่อมโยงจากเรื่องพลังงานทางเลือกไปสู่ส่วนนโยบายด้านการเกษตร อาทิ ยุทธศาสตร์ของประเทศในการทำให้ ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตพลังงานสะอาดของภูมิภาคอาเซียน โดยผลักดันให้เกิด Green Product ด้านพลังงานภายในปี ๒๕๖๐ ผ่านนโยบายในการกำหนดโซนนิงพืชพลังงาน ๔ ชนิดคือ มัน อ้อย ปาล์ม เนเปียร์ ตลอดจนการเร่งรัดการลงทุนผลิตและใช้ BHD (Bio Hydrogenated Diesel) รวมทั้ง Biojet ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน อาทิ กระทรวงพลังงาน กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงวิทยาศาสตร์ และกระทรวงอุตสาหกรรม รวมทั้งได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการการเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตไฟฟ้า ในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ เช่น โรงน้ำตาล โรงสกัดน้ำมันปาล์ม โรงงาน แป้งมัน และจัดทำแผนปฏิบัติการการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโรงไฟฟ้าในพื้นที่อุตสาหกรรมหลัก ซึ่งกระทรวงพลังงานร่วมกับกระทรวงอุตสาหกรรมกำลังอยู่ระหว่างดำเนินการ ในทิศทางเดียวกัน กระทรวงเกษตรฯ ก็อยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงจากเรื่องสินค้าเกษตรไปสู่ นโยบายด้านพลังงาน อาทิ ยุทธศาสตร์สินค้าเกษตรเป็นรายพืชเศรษฐกิจ ๔ สินค้า (Roadmap) ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน และอ้อย เพื่อสร้างความเข้มแข็งและสร้างความสมดุลของ การผลิตสินค้าเกษตรทั้งมิติด้านความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน

การส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการของเกษตรกร

ในปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการของเกษตรกรที่สำคัญได้แก่ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งไม่ได้เป็นการพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกรโดยตรง แต่มีความเกี่ยวข้องกับสหกรณ์ในภาพรวม โดยมีเนื้อหาครอบคลุมการจัดตั้งสหกรณ์ การชำระบัญชี การควมรววมสหกรณ์เข้าด้วยกัน การแยกสหกรณ์ การชุมนุมสหกรณ์ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย กลุ่มเกษตรกร และบทกำหนดโทษ ซึ่งในส่วนของส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ โดยเฉพาะนั้นมีการออกระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการศึกษาอบรมทางสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๔ เพิ่มเติมขึ้นมาภายหลัง นอกจากนั้นในปัจจุบันยังมีการร่าง พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งอยู่ระหว่างเตรียมเสนอต่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และได้มีการพิจารณาหารือในคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติก่อนที่จะเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมีสาระสำคัญคือการปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับสมาชิกสมทบของสหกรณ์และการดำรงตำแหน่งของกรรมการดำเนินการสหกรณ์ให้ครอบคลุมและเหมาะสมยิ่งขึ้น

ในส่วนของวิสาหกิจชุมชน มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งสาระสำคัญครอบคลุมการจดทะเบียนของวิสาหกิจชุมชนต่อกรมส่งเสริมการเกษตร การกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและให้มีกระบวนการในการส่งเสริม/สนับสนุนวิสาหกิจชุมชน โดยกำหนดให้มีการจดทะเบียนก่อนขอรับการส่งเสริม มีมาตรการในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจ และมีคณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ในมิติของนโยบาย การส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการของเกษตรกรมีนโยบายที่แบ่งออกได้เป็น ๓ กลุ่มคือ ๑) การสนับสนุนสหกรณ์ ๒) การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ๓) การสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรในชุมชน ในส่วนของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรในชุมชน กรมส่งเสริมสหกรณ์กำลังอยู่ระหว่างการจัดทำนโยบาย/โครงการในหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านการพัฒนาระบบการส่งเสริมสหกรณ์ (Cooperatives Promotion System : CPS) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร องค์กรความรู้ และขีดความสามารถ การพัฒนาสหกรณ์ในเขตเศรษฐกิจ การบูรณาการระหว่างหน่วยงานและบุคลากร รวมทั้งการสร้างเครือข่าย การยกระดับศักยภาพกองทุน การพัฒนาระบบ IT การคุ้มครองเกษตรกร การยกระดับการบริการ การขยายกิจกรรม ความสามารถในการรองรับการเปลี่ยนแปลง การปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์เพิ่มเติม นอกจากนั้นกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ก็กำลังอยู่ระหว่างการจัดทำนโยบาย/โครงการเพิ่มความสามารถด้านการทำบัญชี (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๔)

ในส่วนของวิสาหกิจชุมชน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์อยู่ระหว่างการจัดทำนโยบาย/โครงการเสริมสร้างวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โปร่งใส ด้วยการสร้างมาตรฐานการบัญชี นอกจากนั้นยังมีนโยบายในการเสริมสร้างองค์ความรู้และขีดความสามารถในการจัดทำบัญชีซึ่งเป็นแผนต่อเนื่องของกรมฯ ระหว่างปี ๒๕๕๖-๒๕๕๙ ในอีกมิติหนึ่ง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำนโยบายในการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยพัฒนาองค์ความรู้ผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งพัฒนาธุรกิจในเขตที่ดินพระราชทาน นอกจากนั้นยังได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ และขยายผลองค์ความรู้ของศูนย์เรียนรู้แก่เกษตรกร

การบูรณาการหน่วยงานบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

ทิศทางของนโยบายและโครงการในมิติของการบูรณาการหน่วยงานบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรในปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ด้านคือ ๑) **สภาเกษตรกรแห่งชาติ** อาทิ การทบทวนภารกิจสภาเกษตรกรแห่งชาติ ซึ่งสภาเกษตรกรแห่งชาติอยู่ระหว่างดำเนินการ โดยคณะกรรมการความสงบแห่งชาติได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เห็นชอบให้โอนย้ายสภาเกษตรกรแห่งชาติมาที่กระทรวงเกษตรฯ โดยให้กระทรวงเกษตรฯ พิจารณาว่าควรดำเนินการต่อหรือยุบรวมกับภารกิจของกระทรวงฯ ซึ่งกระทรวงเกษตรฯ เห็นว่าควรให้สภาเกษตรกรแห่งชาติดำเนินการต่อไป จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับการโอนย้ายสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาทบทวนบทบาทภารกิจของสภาเกษตรกรแห่งชาติตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งจะสรุปผลการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้สอดคล้องกับการปรับปรุงบทบาทภารกิจของกระทรวงเกษตรฯ เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป ๒) **การบูรณาการข้อมูล** อาทิ จัดทำข้อมูลกลางร่วมระหว่างหน่วยงาน ที่หน่วยงานต่างๆ สามารถเข้าถึงได้ และเชื่อมโยงด้านการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการ ซึ่งกระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรฯ และสภาเกษตรกร อยู่ระหว่างร่วมกันดำเนินการ ๓) **การบูรณาการระหว่างกระทรวง ทบวง กรม** อาทิ การผลักดันให้เกิดนโยบายและแผนปฏิรูปบทบาทภารกิจของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนแผนแม่บทกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งกระทรวงเกษตรฯ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงอุตสาหกรรม อยู่ระหว่างร่วมกันดำเนินการ ๔) **คุณภาพมาตรฐานสินค้า** อาทิ นโยบายสร้างการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการตรวจสอบรับรองคุณภาพสินค้า ซึ่งสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรฯ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกำลังร่วมกันดำเนินการ นอกจากนี้ยังมีนโยบายตรวจสอบรับรองคุณภาพสินค้า ทบทวนและปฏิรูปหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตร อาทิ สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นข้อเสนอในคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเกษตร

ในส่วนที่เป็นประเด็นแนวทางการปฏิรูปการบริหารจัดการและกลไก ได้ประเมินว่าการบริหารจัดการและกลไกทางการเกษตรของประเทศควรได้รับการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการดำเนินนโยบายที่เป็นประสิทธิภาพ โดยมีมติที่มีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาด้านเกษตรกรรมของไทยซึ่งควรหยิบยกขึ้นมาเป็นข้อเสนอประเด็นปฏิรูปคือ การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกรซึ่งจะเป็นการช่วยลดภาระของภาครัฐ นอกจากนี้ เนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการดูแลและพัฒนาภาคเกษตร ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการในหลากหลายแนวคิดและรูปแบบ การบริหารจัดการและกลไกในภาคเกษตรในอนาคตควรได้รับการปฏิรูปโดยเน้นให้หน่วยงานต่างๆ และเกษตรกร ทำงานร่วมกันอย่างมีเอกภาพ รวมทั้งดำเนินการในด้านการพัฒนาภาคเกษตรไปในทิศทางเดียวกัน โดยให้มีมุมมองการยกระดับสินค้าเกษตร ในระยะยาวเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีเป้าหมายที่ชัดเจน

๗.๖ ประเด็นการปฏิรูป : การบริหารความเสี่ยงของเกษตรกร

ที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เกษตรกรไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงในรูปแบบต่าง ๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นภัยธรรมชาติ ทั้งภัยแล้ง อุทกภัย วาตภัย โรคระบาด แมลง ศัตรูพืช ภัยเหล่านี้ล้วนแต่เป็นความเสี่ยงที่ยากจะหลีกเลี่ยง ช้ำยังกระทบต่อรายได้เกษตรกร ทำให้รายได้ลดลงไม่พอยังชีพ ต้องกู้หนี้ยืมสิน แม้จะมีนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกรผู้ประสบภัยโดยตลอด แต่ปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรก็ยังมีได้หมดไป และมีแนวโน้มค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้น

การบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติในการผลิตของเกษตรกรจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อบรรเทาความเสียหายจากภัยนั้นๆ

แนวทางการปฏิรูปตามกรอบ

การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร จะต้องส่งเสริมการดำเนินการโครงการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการบริหารความเสี่ยงทางการเงินที่สำคัญในการเพาะปลูกของเกษตรกรไทย โดยเป็นการถ่ายโอนความเสี่ยงของเกษตรกรไปยังผู้รับประกันภัยในระบบการประกันภัย และทำให้เกษตรกรสามารถดูแลความเสี่ยงภัยธรรมชาติได้ด้วยตนเองในระยะยาวยังสามารถช่วยลดความกดดันต่อภาระงบประมาณของรัฐอีกด้วย

หากหน่วยงานรับผิดชอบการดำเนินงานการการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรได้มีการศึกษาวิจัยและพัฒนา พร้อมทั้งฐานข้อมูลภาคการเกษตร และการถอดบทเรียนจากต่างประเทศ เพื่อมาผนวกกับองค์ความรู้ด้านการคำนวณอัตราเบี้ยประกันภัย และรูปแบบการประกันภัยที่เหมาะสมกับเกษตรกร โดยนำมาปรับปรุงพัฒนาโครงการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การดำเนินการที่ผ่านมา

การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร

การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย ถึงแม้จะวิวัฒนาการมายาวนานมาเกือบ ๔๐ ปี ในการเริ่มศึกษาและทดลองแล้วก็ตาม แต่ขาดความต่อเนื่องของการศึกษา จนกระทั่งในปัจจุบันการประกันภัยพืชผลในประเทศไทยก็ยังมีข้อจำกัดอยู่มากไม่ว่าจะเป็นในมิติของพื้นที่รับประกันภัย และมีมิติของพืชผล หากพิจารณาถึง โครงการประกันภัยข้าววนาปี ที่ได้ดำเนินการอยู่นั้น ยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องการขอเอาประกัน การจ่ายค่าสินไหมทดแทน การดำเนินการด้านข้อมูล ซึ่งเกิดความล่าช้า ข้อมูลไม่ตรงกัน ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการเชื่อมโยงทั้งข้อมูลสารสนเทศ เอกสาร แบบรายงาน พื้นที่ประสบภัย และข้อจำกัดในเรื่องการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทางและสร้างความตระหนักรู้แก่เกษตรกรให้เกิดความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ

๘. ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูป

จากการศึกษาและพิจารณาการดำเนินการที่ผ่านมาเกี่ยวกับประเด็นแนวทางการปฏิรูปในแต่ละด้าน ได้ประเมินแล้วว่ามิติที่มีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาด้านเกษตรกรรมของไทยซึ่งควรหยิบยกขึ้นมาเป็นข้อเสนอประเด็นปฏิรูปในแต่ละด้าน ดังนี้

๑) การปฏิรูปด้านเกษตรกร คือ

- การสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. ....

๒) การปฏิรูปด้านระบบ คือ

- การปฏิรูปโครงสร้างภาคเกษตรทั้งระบบ โดยเฉพาะการพัฒนา ระบบโครงสร้างพื้นฐาน

และการจัดหาปัจจัยอำนวยความสะดวกในการทำการเกษตร

- การพัฒนาระบบข้อมูล Digital Agriculture Economy

- การปฏิรูประบบความปลอดภัย/มาตรฐานสินค้า

๓) การปฏิรูปด้านการบริหารจัดการและกลไก คือ

- การกำหนดแผนยุทธศาสตร์/เป้าหมายระยะยาวสำหรับสินค้าเกษตรรายสาขา

- การเสนอร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. ....

- การเสนอร่างพระราชบัญญัติมีนสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ. ....
- การเสนอร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ. ....
- การเสนอร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. ....
- การร่างพระราชบัญญัติสมพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ....

๔) การปฏิรูปด้านการบริหารความเสี่ยงเกษตรกร

- การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ซึ่งคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเกษตร ในคณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ท่องเที่ยวและบริการ และคณะอนุกรรมการปฏิรูประบบการเงินและสถาบันการเงินในคณะกรรมการปฏิรูปเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง ได้ดำเนินการร่วมกันในการศึกษาและจัดทำรายงานข้อเสนอแนะเรื่อง การประกันภัยพืชผล โดยจะอยู่ในรายงานของคณะกรรมการปฏิรูปเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง และคณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ท่องเที่ยวและบริการ เรื่อง แนวทางการประกันภัยพืชผล

๘.๑ ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูป : การสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. ....

การสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. .... ซึ่งทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำขึ้น และได้มีการจัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. .... จากผู้ที่มีส่วนได้เสียและผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ร่างพระราชบัญญัติมีความสมบูรณ์และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อภาคการเกษตรของประเทศ และขณะนี้อยู่ระหว่างการเตรียมการเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป โดยร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว มีหลักการและเหตุผล ดังนี้

หลักการ

เพื่อให้มีกฎหมายว่าด้วยรายได้และสวัสดิการเกษตรกร

เหตุผล

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการเกษตรที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบันนี้ทั้งหมด เป็นกฎหมายที่มุ่งให้ความช่วยเหลือหรือคุ้มครองแก่เกษตรกรในเรื่องการจัดสรรที่ดินทำกิน การจัดหาแหล่งทุนเพื่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม การจัดตั้งองค์กรเกษตรกร การควบคุมหรือการช่วยเหลือเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตหรือผลผลิตทางการเกษตร ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายแต่ละฉบับ แต่ยังไม่มีความช่วยเหลือหรือคุ้มครองในเรื่องรายได้และสวัสดิการแก่เกษตรกร จึงทำให้คนไทยในภาคเกษตรกรรมขาดความมั่นคงในอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ ต่างจากคนไทยในภาครัฐและภาคแรงงาน นอกจากนั้นยามใดที่การประกอบเกษตรกรรมประสบภัยจากภาวะราคาสินค้าเกษตรมีความผันผวนทำให้รายได้ของเกษตรกรต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานรายได้ของประเทศ ภาครัฐก็เพียงให้ความช่วยเหลือเยียวยาไปตามนโยบายที่ขาดความชัดเจนมั่นคง โดยไม่มีกฎหมายที่ให้ความช่วยเหลือหรือคุ้มครองรายได้และสวัสดิการ จึงเป็นเหตุให้เกษตรกรไทยมีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ด้อยกว่าคนไทยอื่น ๆ เกษตรกรและบุตรหลานของเกษตรกรขาดความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรมของตน ไม่ประสงค์ที่จะประกอบอาชีพดังกล่าวต่อไปและหันไปประกอบอาชีพอื่น จนมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตสินค้าเกษตรของประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันในการลดความเหลื่อมล้ำเรื่องรายได้และสวัสดิการเกษตรกรกับอาชีพอื่นจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๒)

การดำเนินการที่เกี่ยวข้อง

เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ได้มีการประชุมหารือร่วมกันระหว่างคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเกษตร ในคณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยวและบริการ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และที่ประชุมมีมติเห็นควรสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตร พ.ศ. .... และมีความเห็นเพิ่มเติม คือ ภาครัฐควรกำหนดมาตรการความช่วยเหลือ ด้านอื่นๆ ที่มีความจำเป็นต่อเกษตรกรลงในร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. .... เช่น มาตรา ๙ (๕) อำนาจของคณะกรรมการที่สามารถกำหนดความช่วยเหลืออื่นที่จำเป็นโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ควรมีการระบุไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนว่ามีการช่วยเหลือด้านใดบ้าง และบทเฉพาะกาล ตามมาตรา ๒๘ ควรกำหนดไว้ให้ชัดเจนว่าธนาคารของรัฐแห่งใดเป็นผู้จ่ายเงินรายได้และค้ำประกันสวัสดิการเกษตรกร เป็นต้น

ข้อเสนอให้สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา

พิจารณาเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. .... เพื่อบังคับใช้เป็นกฎหมายต่อไป เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในด้านรายได้และสวัสดิการ ตลอดจนยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกร และส่งให้คณะรัฐมนตรีต่อไป

๘.๒ ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูป : การปฏิรูปโครงสร้างภาคเกษตรทั้งระบบ โดยเฉพาะระบบโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยอำนวยความสะดวกทางด้านเกษตรกรรม

เสนอให้มีการปฏิรูประบบโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยอำนวยความสะดวกทางด้านเกษตรกรรม โดยจัดให้มีคลองส่งน้ำทั้งบนดิน ใต้ดิน และลอยฟ้า ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการนำน้ำจากแม่น้ำสายหลัก รวมทั้งแม่น้ำสายต่างๆ ที่ไหลลงทะเลเข้าสู่พื้นที่เกษตร ทั้งนี้ จากการทบทวนนโยบาย/โครงการ/กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยอำนวยความสะดวกทางด้านเกษตรกรรมที่ได้มีการวางแผน/ดำเนินการอยู่แล้ว คณะกรรมการฯ มีข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปที่เกี่ยวข้องดังนี้

(๑) ระบบชลประทาน อาทิ การจัดสรรงบประมาณในการจัดระบบชลประทาน ถนน หรือทางลำเลียงน้ำในไร่นา รวมถึงการบำรุงรักษา โดยเน้นการปฏิรูปด้านการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอย่างบูรณาการ ซึ่งครอบคลุมถึงการสร้างความสมดุลระหว่างการใช้น้ำในเมืองกับภาคเกษตรกรรม การหาแหล่งน้ำต้นทุนให้มากขึ้น ทั้งแหล่งน้ำในระดับไร่นาและชุมชน ตลอดจนการพิจารณาสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กในทุกจังหวัด/อำเภอ โดยอาจมีการนำแบบจำลองมาผลิตเป็นยางกันซึม และใช้วิธีการที่ทำให้สามารถปล่อยน้ำได้เป็นระยะ

(๒) ที่ดิน/การพัฒนาที่ดิน อาทิ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมทั้งการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดิน และเพิ่มเม็ดเงินในกองทุนจัดรูปที่ดินอย่างต่อเนื่อง อีกมิติที่สำคัญคือเนื่องจากเกษตรกรมักไม่สามารถทำการวิเคราะห์ตรวจสอบดินได้เอง จึงส่งผลให้มีปัญหาในการใช้ปุ๋ยสังเคราะห์รัฐบาลจึงควรให้บริการตรวจสอบดินอย่างทั่วถึง นอกจากนั้นภาครัฐควรให้บริการระเบิดดินดานเพื่อฟื้นฟูปรับสภาพดิน เนื่องจากในการเพาะปลูกพืชผักมีการใช้เพียงผิวหน้าดินเท่านั้น

(๓) การจัดหาปัจจัยการผลิต อาทิ การสนับสนุนการจัดหาปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เช่น ปุ๋ย เครื่องจักร ฯลฯ รวมทั้งการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อทดแทนแรงงานเกษตร โดยให้การสนับสนุนในการซื้อเครื่องจักรทางการเกษตรเพื่อยกระดับการผลิตสินค้า

(๔) ระบบโลจิสติกส์ อาทิ การส่งเสริมการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ทางด้านสินค้าเกษตร การลดต้นทุนการขนส่งและการเจือปนระหว่างการขนส่ง ฯลฯ รวมทั้งการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้องกับการถนอมคุณภาพ มาตรฐาน และระบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อป้องกันไม่ให้สินค้าเกษตรถูกกดราคา โดยเฉพาะสินค้าเกษตรที่เสียหายได้ง่ายควรมีการช่วยเหลือโดยภาครัฐในด้านระบบการจัดเก็บ ตลอดจนการเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ในโซ่อุปทานทั้งภาคการผลิตและการค้า ทั้งในประเทศและการส่งออก นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบสต็อกสินค้าเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการอุปทาน/ผลผลิตของเกษตรกร

(๕) ระบบการเงิน อาทิ จัดตั้งบริษัทเงินทุนเพื่อการเกษตร ป่าไม้ และประมง โดยเป็นสถาบันการเงินเพื่อการเกษตรของรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายเฉพาะ และอยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงการคลังร่วมกับกระทรวงเกษตร โดยมีการกิจการให้สินเชื่อแก่เกษตรกร ด้วยเงินกู้ระยะยาว ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในภาคเกษตร และเพิ่มการผลิตสินค้าอาหารให้เพียงพอความต้องการ

ข้อเสนอให้สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา

พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ในการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักเพื่อบูรณาการกระบวนการการปฏิรูปโครงสร้างภาคเกษตรทั้งระบบ โดยเฉพาะระบบโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยอำนวยความสะดวกทางด้านเกษตรกรรม เนื่องจากการปฏิรูปโครงสร้างภาคเกษตรทั้งระบบจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานในหลายกระทรวง อาทิ กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม กระทรวงการคลัง รวมทั้งภาคเอกชน

๘.๓ ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูป : การปฏิรูประบบข้อมูล Digital Agriculture Economy

เสนอให้มีการปฏิรูปในด้านการจัดทาระบบข้อมูล Digital Agriculture Economy โดยการผสมผสานระหว่างระบบข้อมูล ระบบการสื่อสาร และระบบโทรคมนาคม เพื่อวัตถุประสงค์ในการยกระดับความสามารถในการคาดการณ์ผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างแม่นยำมากขึ้น ซึ่งจากการทบทวนนโยบาย/โครงการ/กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบข้อมูล Digital Agriculture Economy ในภาคเกษตรกรรมของไทยที่ได้มีการวางแผน/ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน คณะกรรมาธิการฯ มีข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปที่เกี่ยวข้องดังนี้

(๑) การเชื่อมโยงข้อมูล อาทิ การเชื่อมโยงข้อมูลการตลาดเข้ากับข้อมูลการผลิต โดยการบูรณาการฐานข้อมูลการผลิตกับศูนย์ข้อมูลเกษตรในส่วนของตลาดเชิงลึก ทั้งในบริบทของการซื้อขายสินค้าจริง (Physical Trading) และการซื้อขายแบบตลาดล่วงหน้า (Future Trading) เพื่อใช้ในการวางแผนการผลิต รวมทั้งการขยายศูนย์ข้อมูลเกษตร (War Room) ให้เชื่อมโยงข้อมูลเพิ่มขึ้นจากเครือข่ายที่มีอยู่ให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน และกำหนดแผนพัฒนาในระดับย่อยลงไปกว่าระดับจังหวัด รวมทั้ง การส่งเสริมการเพิ่มจำนวน/การกระจายศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชนให้ทั่วถึงท้องที่เกษตร/ชนบท ตลอดจนการจัดทำข้อมูล การเชื่อมโยง และการกระจายข้อมูลทางการเกษตรที่เป็นดิจิทัลคอนเทนต์ (Digital Content) โดยเฉพาะข้อมูล/ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจการเกษตร ราคา ต้นทุน ฯลฯ

(๒) การพัฒนา Digital Smart Farmer อาทิ การพัฒนาเจ้าหน้าที่ปราดเปรื่องฐานดิจิทัล (Digital Smart Officer) หรือเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งมีองค์ความรู้ทางวิชาการและนโยบาย สามารถนำเทคโนโลยี มาใช้สนับสนุนเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นที่ปรึกษา/ส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูล/ความรู้ทางด้าน เศรษฐกิจการเกษตร ราคา ต้นทุน ฯลฯ แก่เกษตรกรปราดเปรื่องฐานดิจิทัล (Digital Smart Farmer) รวมทั้งการอบรมเกษตรกรปราดเปรื่องฐานดิจิทัลให้สามารถใช้ระบบ ICT และเข้าถึงข้อมูล/ความรู้ทางด้าน เศรษฐกิจการเกษตร ข้อมูลการตลาด ข้อมูลการผลิต ราคา ต้นทุน ฯลฯ เพื่อให้สามารถวางแผนโดยรู้ถึงอุป สงค์ของตลาดและเตรียมการผลิตให้สอดคล้อง รวมทั้งมีความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและ ในการแก้ปัญหาได้ รวดเร็ว โดยการวิเคราะห์ข้อมูลรอบด้านเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บน หลักการและเหตุผล นอกจากนี้ การขึ้นทะเบียนเกษตรกรจะต้องทำอย่างครบถ้วนและถูกต้องเพื่อให้ได้ ข้อมูลที่แท้จริง

(๓) การวิจัยพัฒนาและสร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการเกษตรควรได้รับเงิน งบประมาณสูงขึ้นเพื่อให้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง โดยเน้นเรื่องความสามารถในการตอบรับกับความ ต้องการของตลาดที่เปลี่ยนไป รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี อาทิ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีด้าน การเกษตรเพิ่มมากขึ้นโดยนำรูปแบบการทำเกษตรกรรมความแม่นยำสูง หรือ เกษตรอัจฉริยะ (Precision Agriculture) มาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยลดความสูญเสีย โดยเพิ่มความแม่นยำ และความเหมาะสม เช่น ชนิด ของพืชที่ปลูก สัตว์ที่เลี้ยง ให้มีความสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่โดยรวม หรือการหว่านเมล็ดพืช และการ ให้น้ำ โดยคำนึงถึงสภาพของดินในแต่ละพื้นที่

(๔) การใช้ระบบข้อมูลในการบริหารความเสี่ยง อาทิ การบริหารจัดการความเสี่ยงด้าน การเกษตรโดยพัฒนาองค์ความรู้ทางการผลิตผ่านระบบการติดตามและเตือนภัยล่วงหน้า (Monitoring/Warning System) ในด้านการจัดการผลผลิต รวมทั้งการจัดโซนนิ่งการเพาะปลูกตามความ เสี่ยงด้านภูมิอากาศ (Agricultural Zoning of Climatic Risk) โดยให้หน่วยงานวิจัยด้านการเกษตร รายงานผลงานวิจัยเกี่ยวกับพืชผลการเกษตรที่เหมาะสมในแต่ละช่วงปีตามพื้นที่เพาะปลูก ซึ่งการจัดโซนนิ่ง ควรมีการเชื่อมโยงกับการประกันภัยพืชผล โดยอาจให้รัฐช่วยเหลือค่าธรรมเนียมส่วนหนึ่งในช่วงแรก

(๕) การใช้ระบบข้อมูลในการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญ ในการดูแลเรื่องความปลอดภัยของสินค้า ที่ต้องใช้ข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลกลางซึ่งมีความเชื่อมโยงทั้งห่วงโซ่ คุณค่าของสินค้า (Value Chain) พร้อมทั้งข้อมูลเชิงพื้นที่

ข้อเสนอให้สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา

พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ในการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักเพื่อบูรณาการการปฏิรูป ในด้านระบบข้อมูล Digital Agriculture Economy เนื่องจากคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติประกอบไปด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปด้านระบบข้อมูล Digital Agriculture Economy อาทิ กระทรวงเกษตร กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี กระทรวงพาณิชย์ และเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายด้านดิจิทัลที่มีผลบังคับใช้ กับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในภาพรวม

๘.๔ ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูป : การปฏิรูประบบความปลอดภัย/มาตรฐานสินค้า

ประเทศไทยมีการพัฒนากฎหมาย/โครงการเพื่อสร้างระบบความปลอดภัยและมาตรฐาน สินค้าทางด้านเกษตรกรรมที่หลากหลายพอสมควร อย่างไรก็ตาม สินค้าเกษตรของไทยส่วนใหญ่ยังมีจุดอ่อน ในส่วนของสินค้าที่ผลิตเพื่อเป็นอาหารและวัตถุดิบต้นน้ำที่มีการแปรรูปไปเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

สำหรับสินค้าเกษตรมีเพียงร้อยละ ๓ เท่านั้นที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์ จึงแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งทบทวนและปฏิรูปให้เกิดมาตรฐานสินค้าเกษตรที่ผลิตเพื่อเป็นอาหาร โดยมุ่งเน้นการจัดการให้อาหารและสินค้าเกษตรที่นำมาผลิตเป็นอาหารมีความปลอดภัย โดยกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ตลอดทั้งห่วงโซ่ของการผลิตอาหาร ในระยะเร่งด่วนควรมีการกำหนดว่าสินค้าเกษตรซึ่งเป็นอาหารจะต้องมีมาตรฐานบังคับ เช่น กำหนดให้โรงสีและอุตสาหกรรมบรรจุข้าวถุงเพื่อการขายปลีกต้องมีมาตรฐานสารปนเปื้อนขั้นต่ำ ซึ่งจะเป็นมาตรฐานบังคับทางการตลาด และจะสร้างแรงกดดันไปสู่เกษตรกรในการเพาะปลูก โดยเน้นความปลอดภัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้บริโภคและเกษตรกร

นอกจากนั้น ในส่วนของระบบการออกใบรับรองมาตรฐาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับตั้งแต่โรงสี โรงบรรจุข้าวถุง ร้านสะดวกซื้อ ระบบค้าปลีก/ค้าส่ง ที่จะต้องมีใบรับรองมาตรฐาน (Q) จากกรมวิชาการเกษตร ในปัจจุบันพบว่ายังมีข้อจำกัดทั้งด้านบุคลากร ห้องปฏิบัติการและเครื่องมือเครื่องใช้ซึ่งมีไม่พอเพียง จึงอาจจะต้องมีการ Outsource ให้ภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานตรวจสอบและออกใบรับรอง สำหรับเกษตรกรที่เข้าโครงการรัฐบาล ควรมีงบประมาณสนับสนุนค่าธรรมเนียมใบรับรองมาตรฐาน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรในการเข้าสู่ระบบมาตรฐาน อีกทั้งควรมีหน่วยงานกำกับและตรวจสอบการผลิตสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่ต้นน้ำ ซึ่งต้องครอบคลุมไปสู่แหล่งค้าส่งหรือตลาดกลางทางการเกษตร นอกจากนี้จะต้องมีระบบตรวจสอบร้านค้าปลีกและระบบบาร์โค้ด ซึ่งจะสามารถตรวจสอบไปถึงแหล่งผลิตทั้งในประเทศและประเทศผู้ส่งออกสินค้าวัตถุดิบ

ที่สำคัญคือ ควรมีการบูรณาการหน่วยงานเจ้าภาพที่มีหน้าที่ดูแลมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งปัจจุบันมีหลายหน่วยงาน ทั้งของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ดูแลมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับอาหาร ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการบูรณาการทั้งในแง่ภารกิจและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตร เนื่องจากปัจจุบันมีภารกิจทับซ้อน/แยกส่วนกันอยู่ในหลายหน่วยงาน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการทบทวนการบูรณาการ/แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะการทบทวนบทบาทของคณะกรรมการอาหารแห่งชาติว่าควรจะเป็นหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์เกษตรสำหรับใช้เป็นอาหารเพียงแห่งเดียวเพื่อส่งเสริมการบูรณาการหรือไม่ รวมถึงงบประมาณประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนมีความตื่นตัวต่อการเลือกสินค้าเกษตรเพื่อการบริโภคที่มีมาตรฐานด้านสุขอนามัย ด้านการปนเปื้อน และเกษตรอินทรีย์ ซึ่งจะลดปัญหาค่าใช้จ่ายในการรักษาเยียวยาผู้บริโภคทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

นอกจากเรื่องความปลอดภัยแล้ว ยังมีประเด็นความมั่นคงทางอาหาร และความยั่งยืนของสภาพแวดล้อม ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่เป็นผู้นำเข้าสำคัญ ซึ่งต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยมีความจำเป็นต้องพึ่งพาการส่งออก ดังนั้นอีกประเด็นที่ควรมุ่งเน้น คือการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ซึ่งหมายถึงการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้สามารถตอบโจทย์ข้อกำหนดในการนำเข้าสินค้าของประเทศผู้นำเข้าที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีตัวอย่างกรณีปัญหาการประมง ที่มีการเรียกร้องจากสหภาพยุโรปให้จัดการกับการประมงผิดกฎหมาย ในส่วนของความมั่นคงทางอาหาร มิติที่ควรมุ่งเน้นคือ หลักการการลงทุนภาคเกษตรอย่างรับผิดชอบ (Principles for Responsible Investment in Agriculture and Food Systems) เพื่อลดความสูญเสีย/ความสูญเปล่าของอาหาร ทั้งนี้ ความมั่นคงทางอาหารนับเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งมีสาเหตุมาจากวิกฤติพลังงานและสภาพแวดล้อม ที่ทำให้พืชอาหารมีความสำคัญลดลง

และมีการนำทรัพยากรไปผลิตพืชพลังงานแทน ทำให้ราคาพืชอาหารสูงขึ้น ประชากรที่ยากจนสามารถเข้าถึงได้ยากกว่าในอดีต

ดังนั้นจึงเสนอให้มีการปฏิรูปในด้านระบบความปลอดภัย/มาตรฐานสินค้า โดยกำหนดมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรที่เป็นอาหาร และมีการออกใบรับรองมาตรฐาน โดยให้ครอบคลุมถึงประเด็นด้านความมั่นคงทางอาหาร และความยั่งยืนของสภาพแวดล้อม รวมทั้งระบุหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน ตลอดจนการทบทวนและปฏิรูปหน่วยงานรวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน ซึ่งจากการศึกษานโยบาย/โครงการ/กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบความปลอดภัย/มาตรฐานสินค้าทางด้านเกษตรกรรม ที่ได้มีการวางแผน/ดำเนินการอยู่แล้ว คณะกรรมาธิการฯ มีข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปที่เกี่ยวข้องดังนี้

(๑) การกำหนดมาตรฐาน อาทิ การส่งเสริมให้มีการตรวจสอบและกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยให้มีการกำหนดมาตรฐานบังคับสำหรับสินค้าเกษตร เช่น การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของข้าว ขาวด้านการผลิตในพื้นที่การเกษตร (GAP) รวมทั้งมาตรฐานด้านอุตสาหกรรมการผลิตและการเก็บสินค้าประเภทอาหาร (GMP) โดยกำหนดให้โรงสีและอุตสาหกรรมบรรจุข้าวถุงเพื่อการขายปลีกมีมาตรฐานสารปนเปื้อนขั้นต่ำซึ่งจะเป็นมาตรฐานบังคับทางการตลาดที่กีดกันไปสู่เกษตรกรในการเพาะปลูก โดยเน้นความปลอดภัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้บริโภคและเกษตรกร รวมทั้งจะเป็นการป้องกันไม่ให้โรงสีนำสินค้าทั้งที่มีและไม่มีมาตรฐานมารวมกัน ตลอดจนการส่งเสริมการสร้างมาตรฐานสินค้าตามมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary : SPS) การอบรม GAP และการผลิตสินค้าปลอดภัย โดยให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการสร้างระบบการตรวจรับรอง และการตรวจสอบมาตรฐาน

(๒) การออกใบรับรอง อาทิ การส่งเสริมการออกใบรับรองมาตรฐานต่างๆ เช่น ใบรับรองมาตรฐาน (Q) ซึ่งนอกจากกรมวิชาการเกษตร อาจมีภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยเป็นภาคีหน่วยงานตรวจสอบและออกใบรับรอง ทั้งนี้ รัฐบาลควรมีงบประมาณสนับสนุนค่าธรรมเนียมใบรับรองมาตรฐานสำหรับเกษตรกรที่เข้าโครงการ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรเข้าสู่ระบบมาตรฐาน

(๓) การบูรณาการ อาทิ การส่งเสริมการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการดูแลมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านต่างๆ เช่น คณะกรรมการอาหารแห่งชาติซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์เกษตรสำหรับใช้เป็นอาหาร และหน่วยงานของกระทรวงเกษตรฯ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ทำหน้าที่ดูแลมาตรฐานที่เกี่ยวกับอาหารด้วยเช่นกัน รวมทั้งการสร้างความร่วมมือและส่งเสริมให้ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยมีการจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตร (โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกษตรที่สามารถจัดทำมาตรฐานได้ง่ายกว่า) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีจำนวนและประเภทสินค้าที่สามารถนำมาซื้อขายในตลาดล่วงหน้าได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มสภาพคล่อง

(๔) การปฏิรูปหน่วยงาน อาทิ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการทบทวนและปฏิรูปหน่วยงานรวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ตลอดจนการกำหนดหน่วยงานกำกับตรวจสอบ และการผลิตสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่คุณค่า การทบทวนบทบาทคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ ซึ่งควรจะเป็นหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์เกษตรสำหรับใช้เป็นอาหารอย่างครบวงจร รวมทั้งการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับ และตรวจสอบการผลิตสินค้าเกษตร

ตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและทำให้สามารถย้อนตรวจสอบถึงแหล่งผลิตสินค้าได้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

(๕) การประชาสัมพันธ์ โดยมุ่งเน้นด้านมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหารเพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นเรื่องความปลอดภัยและมาตรฐาน ทั้งในกลุ่มเกษตรกร ผู้ประกอบการสินค้าเกษตร ผู้ส่งออก และผู้บริโภค

(๖) การกำหนดมาตรฐานในด้านความยั่งยืนของสภาพแวดล้อม โดยให้มีการกำหนดทิศทางในการเร่งปรับกระบวนการผลิตเพื่อรองรับผลกระทบและข้อเรียกร้องของผู้บริโภคและผู้นำเข้าที่เกี่ยวกับความยั่งยืนของสภาพแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาตลอดห่วงโซ่คุณค่า โดยจัดกลุ่มเชื่อมโยงในแนวตั้ง เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การผลิตสินค้าให้มีมาตรฐานด้านความยั่งยืน

(๗) การกำหนดมาตรฐานในด้านความมั่นคงทางอาหาร โดยเน้นหลักการการลงทุนภาคเกษตรอย่างรับผิดชอบ (Principles for Responsible Investment in Agriculture and Food Systems) เพื่อลดความสูญเสียของอาหาร/ความสูญเสียของอาหาร รวมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับ ๓ ประเด็นคือ ๑) การตอบโต้ภัยทั้งในด้านความสามารถในการส่งออกและการบริโภคที่เพียงพอในประเทศ รวมทั้งมุ่งสร้างสมดุลด้วยการทำโซนนิ่ง ๒) การจัดกลุ่มพืชอาหารและพลังงานทดแทน ๓) การเพิ่มผลิตภาพรายสินค้าและเร่งเพิ่มตลาดภายในประเทศ

ข้อเสนอให้สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา

พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรสำหรับใช้เป็นอาหารในภาพรวม ในการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักเพื่อบูรณาการการปฏิรูปด้านทิศทางด้านความปลอดภัยและมาตรฐานของสินค้าเกษตรที่เป็นอาหาร เนื่องจากในปัจจุบันมีหน่วยงานที่ดูแลมาตรฐานเกี่ยวกับอาหารอยู่หลายหน่วยงาน อาทิ กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งควรมีการบูรณาการการดำเนินงานและมีการทบทวนแผนแม่บทกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อยกระดับมาตรฐานและความปลอดภัยของสินค้าเกษตรที่เป็นอาหารได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการตรวจสอบรับรองคุณภาพสินค้า ตลอดจนมีหน่วยงานกำกับและตรวจสอบการผลิตสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและสามารถย้อนตรวจสอบถึงแหล่งผลิตสินค้าได้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

๘.๕ ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูป : การกำหนดแผนยุทธศาสตร์/เป้าหมายระยะยาวสำหรับสินค้าเกษตรรายสาขา

เสนอให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์/เป้าหมายระยะยาวสำหรับสินค้าเกษตรรายสาขา โดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ และมีการประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาในมิติต่างๆ อาทิ การตลาด เทคโนโลยี การผลิต และการเงิน เพื่อวัตถุประสงค์ในการแปรรูปสินค้าเกษตรไปสู่อุตสาหกรรม โดยมีการเชื่อมโยงในระดับห่วงโซ่คุณค่าหรือในรูปแบบเป็นคลัสเตอร์กับกลุ่มอุตสาหกรรม การมีแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนจะทำให้ภาคส่วนต่างๆ สามารถประสานงานกันด้วยเป้าหมายร่วมที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของทุกฝ่าย ตลอดจนลดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน ซึ่งการจัดทำแผนยุทธศาสตร์/เป้าหมายระยะยาวควรเน้นแนวคิดดังต่อไปนี้

(๑) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและผลิตภาพ (Productivity) โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำและใช้แรงงานไม่มากแต่มีระดับผลิตภาพสูง

(๒) การจัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสินค้าด้วยข้อมูลตลอดห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การตัดสินใจเพาะปลูก การคัดเลือกพันธุ์ การปลูก การเก็บเกี่ยว การรักษาคุณภาพ การบรรจุหีบห่อ และการตลาด

(๓) การกำหนดโซนนิ่งพื้นที่โดยพิจารณาปริมาณอุปสงค์เทียบกับอุปทาน ซึ่งหากสินค้าเกษตรชนิดใดมีการผลิตมากเกินไปความต้องการควรมีการจัดทำ Diversion Program โดยการสนับสนุนเงินให้เกษตรกรเพื่อปรับเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าเกษตรชนิดหนึ่งไปผลิตสินค้าเกษตรชนิดอื่นที่มีความต้องการมากกว่า

(๔) การคัดเลือกชนิดพันธุ์สำหรับเพาะปลูก และการเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี

(๕) การจัดตั้งกองทุนพัฒนาสินค้าเกษตรและเกษตรกรรายสาขา

(๖) การเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์/นโยบายการพัฒนาพลังงานทางเลือกที่ชัดเจนและต่อเนื่อง อาทิ การจัดทำโครงการไบโอดีเซลแห่งชาติ โดยกำหนดให้ผู้ผลิตไบโอดีเซลที่ซื้อวัตถุดิบจากเกษตรกรได้รับการยกเว้นภาษี การรับประกันการรับซื้อเอทานอลโดยบริษัทน้ำมันแห่งชาติ การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกรและผู้ผลิตเอทานอลเพื่อนำไปลงทุน การออกกฎหมายระบุสัดส่วนของเอทานอลที่นำมาผสมกับน้ำมันเบนซินเพื่อจำหน่ายทั่วประเทศให้มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอให้สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา

พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ในการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักเพื่อบูรณาการกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์/เป้าหมายระยะยาวสำหรับสินค้าเกษตรรายสาขา เนื่องจากในปัจจุบันมีหน่วยงานซึ่งมีภารกิจเกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรอยู่หลายหน่วยงาน อาทิ กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงพลังงาน และกระทรวงอุตสาหกรรม รวมทั้งภาคเอกชน ซึ่งควรมีการบูรณาการร่วมกันในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์/เป้าหมายระยะยาวสำหรับสินค้าเกษตรรายสาขา โดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ และมีการประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาในมิติต่างๆ อาทิ การตลาด เทคโนโลยี การผลิต และการเงิน เพื่อวัตถุประสงค์ในการแปรรูปสินค้าเกษตรไปสู่อุตสาหกรรม โดยมีการเชื่อมโยงในระดับห่วงโซ่คุณค่าหรือในรูปแบบเป็นคลัสเตอร์กับกลุ่มอุตสาหกรรม

๘.๖ ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูป : การเสนอร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. ...

เสนอให้มีกฎหมายว่าด้วยปาล์มและน้ำมันปาล์ม โดยที่มีความจำเป็นต้องรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ และคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของชาวสวนปาล์มในด้านการผลิตและจำหน่ายปาล์ม สมควรจัดระบบและควบคุมการผลิตและจำหน่ายปาล์มและน้ำมันปาล์มที่ผลิตจากปาล์มของชาวสวนปาล์ม โดยให้ชาวสวนปาล์มและเจ้าของโรงน้ำมันปาล์มซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงเข้ามาร่วมมือกับทางราชการ ตั้งแต่การผลิตปาล์มไปจนถึงการจัดสรรเงินรายได้จากการขายน้ำมันปาล์มทั้งในและนอกราชอาณาจักรระหว่างชาวสวนปาล์มและเจ้าของโรงงานน้ำมันปาล์ม เพื่อให้อุตสาหกรรมปาล์มและน้ำมันปาล์มเติบโตโดยมีเสถียรภาพและเกิดความเป็นธรรมแก่ชาวสวนปาล์ม เจ้าของโรงงานน้ำมันปาล์ม และประชาชนผู้บริโภค (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๘)

แนวทางการดำเนินการ

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. .... เพื่อมีมติเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

๘.๗ ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูป : การเสนอพระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ. ....

เสนอให้มีกฎหมายว่าด้วยมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง โดยที่มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศและประชาคมโลกเป็นอย่างมาก การปฏิรูประบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลัง การวิจัยและพัฒนาการรักษาเสถียรภาพระดับราคามันสำปะหลัง การดำเนินธุรกิจ และการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลัง จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลังจำเป็นต้องให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบ ดูแลการบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลังของประเทศทั้งระบบอย่างครบวงจร มีเอกภาพ สามารถดำเนินการไปได้ อย่างอิสระ คล่องตัว และใช้มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สมควรจัดตั้งกองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยขึ้น เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนากิจการเกี่ยวกับมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศ (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๙)

แนวทางการดำเนินการ

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ. .... เพื่อมีมติเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

๘.๘ ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูป : การเสนอร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ. ....

เนื่องด้วยอุตสาหกรรมเนื้อโค กระบือ มีความสำคัญต่อความมั่นคงด้านอาหารของประชากรโลก และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศและประชาคมโลกเป็นอย่างมาก ในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาโค กระบือเนื้อยังขาดความชัดเจนและโดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดความต่อเนื่อง ไม่มีการบูรณาการระหว่างองค์กรที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาทั้งองค์กรอื่นที่ดูแลธุรกิจการค้าภายในและต่างประเทศ องค์กรผู้ดูแลแรงงานและผู้บริโภค สมควรที่จะมีการจัดตั้งองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศ อย่างเป็นระบบ สามารถดำเนินการไปได้อย่างเป็นอิสระ คล่องตัว ทำหน้าที่วิจัย ส่งเสริมและพัฒนากิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค เพื่อให้มีการกำหนดนโยบายและมาตรการอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดแผนงาน โครงการและมาตรการพัฒนาการผลิตที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโค กระบือเนื้อของเกษตรกร แต่ได้ก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรของชาติโดยไม่มีผลตอบแทนเท่าที่ควรมาเป็นเวลาช้านานแล้ว การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือทั้งระบบจะสามารถทำให้การพัฒนาบังเกิดผลเต็มที่ตามศักยภาพของประเทศ และมีความมั่นคงยั่งยืน สมควรจัดตั้งองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศ อย่างเป็นระบบ สามารถดำเนินการไปได้อย่างเป็นอิสระ คล่องตัว ทำหน้าที่วิจัย ส่งเสริมและพัฒนากิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศ (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑๐)

แนวทางการดำเนินการ

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ. .... เพื่อมีมติเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

๘.๙ ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูป : การเสนอร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ

พ.ศ. ....

เสนอให้มีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ได้รับการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้ารวดเร็วมาก ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมการผลิตสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อนำไปต่อยอดการใช้ประโยชน์ ทั้งทางด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม ดังนั้น เพื่อให้การใช้ประโยชน์ของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมมีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม และการบริโภคมากยิ่งขึ้นจำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างความก้าวหน้าของการวิจัยพัฒนาและการควบคุมกำกับดูแล เพื่อเป็นการคุ้มครองและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยคำนึงถึงสุขภาพอนามัยของมนุษย์หรือสัตว์ รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานในระดับสากล (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑๑)

แนวทางการดำเนินการ

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... เพื่อมีมติเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

๘.๑๐ ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูป : การร่างพระราชบัญญัติสมาพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ....

การตราร่างพระราชบัญญัติสมาพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. .... จะทำให้มีกฎหมายใหม่ที่เน้นเรื่องการรวมกลุ่มของเกษตรกรโดยเฉพาะ รวมทั้ง ให้ความสำคัญเรื่องส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการการรวมกลุ่มของเกษตรกร ซึ่งเป็นแหล่งที่มาและพลังสำรองในการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ของหน่วยราชการและสถาบันการศึกษา โดยเป็นศูนย์รวมของการช่วยเหลือการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และกระบวนการผลิตใหม่ ๆ รวมทั้งนวัตกรรมด้านสินค้าและบริการของเกษตรกรโดยให้สามารถรวมกลุ่มกันได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และมีการบริหารจัดการได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากกฎหมาย ฉบับนี้จะส่งเสริมให้การรวมกลุ่มของเกษตรกรสามารถทำได้หลายรูปแบบตามความต้องการและความยืดหยุ่นในการปรับตัวของเกษตรกร สาระสำคัญจึงครอบคลุม ๒ มิติคือ การส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์การเกษตรอันเป็นรูปแบบการรวมกลุ่มที่มีรากฐานมานานและเกษตรกรสามารถสร้างจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของ ให้มีการรวมกลุ่มกันได้มากขึ้นเรื่อยๆ และมีการบริหารจัดการทั้งด้านเงินลงทุน การร่วมกันซื้อวัตถุดิบและเครื่องจักร การผลิต จัดจำหน่าย ถ่ายทอดเทคโนโลยี/ทักษะการผลิต/กระบวนการผลิตและการผลิตสินค้าและบริการใหม่ๆ ได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มเกษตรกรต่างๆ ในระดับชุมชน อันเป็นรูปแบบการรวมกลุ่มที่มีความยืดหยุ่นมากกว่าสหกรณ์ทางด้านความเป็นเจ้าของ อย่างไรก็ตาม เกษตรกรยังสามารถเลือกที่จะเป็นเจ้าของและบริหารจัดการด้านเงินลงทุน วัตถุดิบและเครื่องจักร การผลิต จัดจำหน่ายโดยตนเองและ/หรือร่วมหุ้นกันได้ ทำให้มีแรงจูงใจในการประกอบการที่อิสระมากขึ้น รวมทั้งสามารถถ่ายทอดเทคโนโลยี/ทักษะการผลิต/กระบวนการผลิตและการผลิตสินค้าและบริการใหม่ ๆ ระหว่างกันได้ และสามารถพัฒนาให้สามารถรวมกลุ่มกันได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรมีการบริหารจัดการได้อย่างยั่งยืนหากนโยบายและการดำเนินการของหน่วยงานรัฐมุ่งสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในรูปวิสาหกิจชุมชน (จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย) และกลุ่มเกษตรกรเป็นหลัก

ดังนั้นจึงเสนอให้มีการร่างพระราชบัญญัติสมาพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. .... ซึ่งจะเป็นกฎหมายใหม่ที่ครอบคลุมเรื่องการส่งเสริมสหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชนโดยเฉพาะ โดยเน้นให้สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชนเป็นศูนย์กลางของการช่วยเหลือ การถ่ายทอดความรู้ระหว่างเกษตรกร และให้สามารถรวมกลุ่มได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ รวมทั้งมีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ทั้งในมิติของเงินลงทุน การร่วมกันซื้อวัตถุดิบและเครื่องจักร การผลิต การทำการตลาด โดยจำหน่ายเองและ/หรือร่วมหุ้นกันได้ ตลอดจนการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี

โดยให้มีสาระสำคัญที่ครอบคลุมการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การปรับปรุงสหกรณ์พื้นฐานขนาดเล็กหรือสหกรณ์ขั้นปฐมให้มีความเข้มแข็งและอาจมีขนาดใหญ่ขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมสหกรณ์สินเชื่อในระดับหมู่บ้านให้เป็นสหกรณ์บริการเกษตรกร (Farmers' Service Society) และสหกรณ์การเกษตรอเนกประสงค์ขนาดใหญ่ (Large Sized Agricultural Multi-Purpose Societies) ตลอดจนการจัดตั้งเครือข่ายระหว่างสหกรณ์เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันโดยตรง (Contributive Distribution Center) โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง และส่งเสริมให้การแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันสามารถขยายวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ

นอกจากนี้ควรมีการพิจารณาจัดตั้งสถาบันการเงินเพื่อให้บริการด้านแหล่งเงินทุน โดยเฉพาะแก่สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน อาทิ ในรูปแบบการจัดตั้งธนาคารแห่งชาติเพื่อการพัฒนาชนบทและเกษตรกรรมเพื่อให้สินเชื่อแก่ธนาคารสหกรณ์ รวมทั้งการจัดตั้งธนาคารสหกรณ์ที่ดำเนินงานภายใต้กฎหมายสหกรณ์ นอกจากนี้ยังควรพิจารณาประเด็นเรื่องการส่งเสริมและสนับสนุนให้สหกรณ์เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจและเป็นองค์กรทางการเงินเพื่อสร้างกลไกที่เข้มแข็งด้านการเงินให้กับเกษตรกร

ทั้งนี้ สหกรณ์จะสามารถเป็นสถาบันการเงินเพื่อการเกษตรได้ในรูปแบบของธนาคารสหกรณ์การเกษตร ซึ่งอาจเป็นกลุ่มสถาบันการเงินของเอกชนที่ไม่มีรัฐบาลถือหุ้น โดยเกิดจากการรวมตัวของสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์สินเชื่อเพื่อการเกษตร โดยภาครัฐให้การสนับสนุนหรือมีการจัดสรรเงินช่วยเหลือเป็นพิเศษ แต่ที่สำคัญคือธนาคารสหกรณ์จะสามารถดำเนินการด้วยตัวเองได้บนพื้นฐานของระบบสหกรณ์ที่มีเครือข่ายแข็งแกร่ง และมีการวางรากฐานระบบสนับสนุนด้านการเงินแก่ภาคเกษตรที่ครบวงจร โดยให้เกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมบริหารจัดการ และมีการทำงานเชื่อมโยงกันอย่างแน่นหนา ตั้งแต่ระดับชุมชน ภูมิภาค จนถึงระดับประเทศ

การดำเนินการในรูปแบบสหกรณ์จะสามารถครอบคลุมทั้งด้านการผลิต การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์และปัจจัยการผลิตในภาคเกษตร โดยเฉพาะเครื่องจักรกลทางการเกษตร ซึ่งมักต้องใช้งบลงทุนสูงในการจัดหา และมีความจำเป็นเพิ่มขึ้นมากในปัจจุบันเนื่องจากแรงงานในภาคเกษตรมีปริมาณที่ลดลง รวมทั้งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับผลิตภาพ ซึ่งรูปแบบการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตร อาจเป็นการนำปัจจัยการผลิตของสมาชิกรวมกันเป็นกองกลางแล้วแบ่งปันกันใช้โดยการให้เช่าผ่านสหกรณ์ เป็นต้น นอกจากนี้การดำเนินการในรูปแบบสหกรณ์ยังสามารถครอบคลุมขั้นตอนการรวบรวมผลผลิต และการบริหารจัดการตลาด รวมทั้งด้านการเงินและการประกันภัย ทั้งในมิติของการรับประกันความเสียหายของสินค้าเกษตรจากภัยธรรมชาติ และการประกันราคาพืชผลสินค้าเกษตรในกรณีที่เกิดภาวะราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ รวมทั้งด้านอื่นๆ เช่น การกระจายข้อมูลข่าวสาร การวิจัยและพัฒนา ระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐาน และโลจิสติกส์ เป็นต้น

อีกมิติที่ควรมีการพิจารณาคือ เนื่องจากสหกรณ์ของไทยอยู่ภายใต้การกำกับของหน่วยงานราชการ อาจมีการจัดตั้งองค์กรกลางที่เป็นองค์กรมหาชนหรือองค์กรอิสระเพื่อกำกับดูแลภาพรวมทั้งหมดของสหกรณ์ และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

ข้อเสนอให้สภาพัฒนาฯพิจารณา

(๑) พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมพัฒนาสหกรณ์การเกษตรและวิสาหกิจชุมชนแห่งชาติ ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานทั้งของภาครัฐ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ สภาเกษตรกรแห่งชาติ สันนิบาตสหกรณ์แห่งชาติ ฯลฯ และภาคเอกชน อาทิ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ฯลฯ โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีกรมส่งเสริมสหกรณ์ทำหน้าที่เลขานุการ ซึ่งจะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงทั้งด้านการตลาด และการแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ เนื่องจากที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐที่ดูแลสหกรณ์คือกรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงเกษตรฯ แต่ภารกิจและธุรกรรมของสหกรณ์มีความเกี่ยวข้องกับหลายกระทรวง เช่น กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงคมนาคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ ฯลฯ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ยังไม่มีมีการเชื่อมโยงภารกิจ เป้าหมาย และงบประมาณในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ การดำเนินงานในรูปคณะกรรมการร่วมจะทำให้เกิดการบูรณาการ ซึ่งจะทำให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเป็นกลไกผลักดันให้สหกรณ์สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเชื่อมโยงเป็นห่วงโซ่อุปทานกับภาคเอกชนโดยตรง ทั้งด้านการตลาด การแปรรูป การบริการ และการท่องเที่ยว

(๒) หลังจากมีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมพัฒนาสหกรณ์การเกษตรและวิสาหกิจชุมชนแห่งชาติแล้ว พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้คณะกรรมการร่วมพัฒนาสหกรณ์การเกษตรและวิสาหกิจชุมชนแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการร่างพระราชบัญญัติสมาชิกสหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. .... ซึ่งจะเป็นกฎหมายใหม่ที่ครอบคลุมเรื่องการส่งเสริมสหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชนโดยเฉพาะ

*****

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. ....

หลักการ

เพื่อให้มีกฎหมายว่าด้วยรายได้และสวัสดิการเกษตรกร

เหตุผล

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการเกษตรที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบันนี้ทั้งหมด เป็นกฎหมายที่มุ่งให้ความช่วยเหลือหรือคุ้มครองแก่เกษตรกรในเรื่องการจัดสรรที่ดินทำกิน การจัดหาแหล่งทุนเพื่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม การจัดตั้งองค์กรเกษตรกร การควบคุมหรือการช่วยเหลือเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตหรือผลผลิตทางการเกษตร ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายแต่ละฉบับ แต่ยังไม่มีความมุ่งให้ความช่วยเหลือให้ความคุ้มครองในเรื่องรายได้และสวัสดิการแก่เกษตรกร จึงทำให้คนไทยในภาคเกษตรกรรมขาดความมั่นคงในอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ ต่างจากคนไทยในภาครัฐและภาคแรงงาน นอกจากนั้นยามใดที่การประกอบเกษตรกรรมประสบภัยจากภาวะราคาสินค้าเกษตรมีความผันผวนทำให้รายได้ของเกษตรกรต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานรายได้ของประเทศ ภาครัฐก็เพียงให้ความช่วยเหลือเยียวยาไปตามนโยบายที่ขาดความชัดเจนมั่นคง โดยไม่มีกฎหมายที่ให้ความช่วยเหลือหรือคุ้มครองรายได้และสวัสดิการ จึงเป็นเหตุให้เกษตรกรไทยมีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ด้อยกว่าคนไทยอื่น ๆ เกษตรกรและบุตรหลานของเกษตรกรขาดความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรมของตน ไม่ประสงค์ที่จะประกอบอาชีพดังกล่าวต่อไปและหันไปประกอบอาชีพอื่น จนมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตสินค้าเกษตรของประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันในการลดความเหลื่อมล้ำเรื่องรายได้และสวัสดิการเกษตรกรกับอาชีพอื่นจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
รายได้และสวัสดิการเกษตรกร
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. ....”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“เกษตรกร” หมายความว่า ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการกำหนดและได้ขึ้นทะเบียนไว้กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

“การช่วยเหลือด้านรายได้” หมายความว่า การชดเชยรายได้เมื่อเกษตรกรมีรายได้จากการประกอบอาชีพด้านการเกษตรต่อครัวเรือนต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดรายได้รายจ่ายเกษตรกรประกาศกำหนด

“การช่วยเหลือด้านสวัสดิการ” หมายความว่า การจัดสวัสดิการเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ และการช่วยเหลือเกษตรกรเมื่อชราภาพ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการรายได้และสวัสดิการเกษตรกร

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกประกาศและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด 1 คณะกรรมการรายได้และสวัสดิการเกษตรกร

มาตรา 5 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการรายได้และสวัสดิการเกษตรกร” ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงพัฒนาการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานปริมาณ อธิบดีกรมการข้าว อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมปศุสัตว์ อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นกรรมการโดยตำแหน่งและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากเกษตรกร จำนวนห้าคน เป็นกรรมการ

ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งข้าราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการและเลขานุการ

หลักเกณฑ์ คุณสมบัติ และวิธีการในการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด

การออกระเบียบตามวรรคสาม ให้คำนึงถึงผู้แทนองค์กรเกษตรกรและเกษตรกรโดยกระจายตามภูมิภาค สาขาอาชีพ และการมีส่วนร่วมของชายและหญิง ทั้งนี้ ให้มีผู้แทนเกษตรกรด้านพืช ด้านสัตว์และด้านการประมง อย่างน้อยด้านละหนึ่งคน

มาตรา 6 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น อยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวัน

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา 7 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) คณะรัฐมนตรีให้พ้นจากตำแหน่งเพราะบกพร่องต่อหน้าที่มีความประพฤติเสื่อมเสีย หย่อนความสามารถ วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน
- (4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ความผิดฐานหมิ่นประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- (7) ขาดคุณสมบัติตามระเบียบที่กำหนดตามมาตรา 5 วรรคสาม

มาตรา 8 ในกรณีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการที่เหลืออยู่จนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวัน เว้นแต่วาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน จะไม่แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนก็ได้

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนดำรงตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

มาตรา 9 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบายการช่วยเหลือเกี่ยวกับรายได้เกษตรกรและการช่วยเหลือด้านสวัสดิการเกษตรกร
- (2) กำหนดแผนงาน งบประมาณ และโครงการการช่วยเหลือด้านรายได้และสวัสดิการเกษตรกร ซึ่งมีระยะเวลา 5 ปี
- (3) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่ออนุมัติแผนงานโครงการการช่วยเหลือด้านรายได้และสวัสดิการเกษตรกร และจัดสรรเงินงบประมาณตามแผนงานโครงการดังกล่าวตาม (2)
- (4) กำกับดูแลการดำเนินงานของคณะกรรมการกำหนดรายได้รายจ่ายเกษตรกร และติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการการช่วยเหลือด้านรายได้และสวัสดิการเกษตรกร
- (5) กำหนดความช่วยเหลืออื่นที่จำเป็นโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี
- (6) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือด้านรายได้และสวัสดิการเกษตรกร
- (7) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งแทนหรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
- (8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา 10 เมื่อคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติแผนงานโครงการตามมาตรา 9 (2) แล้ว ให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้เป็นไปตามแผนงานโครงการดังกล่าวต่อไป

เงินงบประมาณที่ต้องจัดสรรในแต่ละปีตามวรรคแรกต้องไม่เกินร้อยละสิบของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการเกษตรของประเทศเฉลี่ย 3 ปี ย้อนหลังก่อนหน้าที่มีการจัดตั้งงบประมาณประจำปี

มาตรา 11 การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 12 ให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รายงานผลการดำเนินงานโครงการและการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนงานต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อทราบทุกสิ้นปีงบประมาณ

หมวด 2

คณะกรรมการกำหนดรายได้รายจ่ายเกษตรกร

มาตรา 13 ให้มีคณะกรรมการกำหนดรายได้รายจ่ายเกษตรกร ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ อธิบดีกรมการค้าภายใน อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมปศุสัตว์ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนห้าคน เป็นกรรมการ

ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งข้าราชการในสังกัดคนหนึ่งเป็นกรรมการและเลขานุการ และอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการได้อีกไม่เกินสองคน

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ทางการเศรษฐศาสตร์ เกษตรศาสตร์ การสวัสดิการสังคม การเงินการบัญชี การแพทย์ และการสถิติ

มาตรา 14 คณะกรรมการกำหนดรายได้รายจ่ายเกษตรกรมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) พิจารณากำหนดเกณฑ์การคำนวณรายได้ รายจ่ายของเกษตรกร เพื่อกำหนดรายได้ขั้นต่ำของครัวเรือนเกษตรกร เมื่อปรากฏว่ามีความจำเป็นต้องช่วยเหลือด้านรายได้แก่เกษตรกรอันเนื่องมาจากปัญหาราคาสินค้าเกษตร
- (2) กำหนดอัตรา มาตรการ และระยะเวลาการช่วยเหลือด้านรายได้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการเงินของประเทศ
- (3) กำกับดูแลการดำเนินการเกี่ยวกับการช่วยเหลือด้านรายได้และการช่วยเหลือด้านสวัสดิการเกษตรกร

มาตรา 15 ให้นำความในมาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 และมาตรา 11 มาใช้ด้วยกับคณะกรรมการกำหนดรายได้รายจ่ายเกษตรกรโดยอนุโลม

หมวด 3

การช่วยเหลือด้านรายได้และสวัสดิการเกษตรกร

มาตรา 16 การช่วยเหลือด้านรายได้และสวัสดิการเกษตรกรตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินการช่วยเหลือเป็นครัวเรือน

เกณฑ์การกำหนดครัวเรือน ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนดรายได้รายจ่ายเกษตรกรกำหนด

มาตรา 17 การช่วยเหลือด้านรายได้ จะดำเนินการได้ต่อเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า รายได้ของเกษตรกรต่อครัวเรือนของเกษตรกรต่ำกว่าเกณฑ์รายได้ขั้นต่ำที่คณะกรรมการกำหนดรายได้รายจ่ายเกษตรกรประกาศกำหนด

การช่วยเหลือด้านรายได้ให้จ่ายเป็นเงิน โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การช่วยเหลือด้านรายได้ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

สำหรับระยะเวลาของการช่วยเหลือด้านรายได้นั้น ให้ดำเนินการตามฐานแห่งระยะเวลาของรอบการผลิตของสินค้าเกษตรชนิดนั้น ๆ

มาตรา 18 การช่วยเหลือด้านรายได้ ให้คณะกรรมการกำหนดรายได้รายจ่ายเกษตรกรดำเนินการภายในกรอบวงเงินที่ได้จัดสรรไว้ และต้องประกาศให้เกษตรกรทราบเป็นการล่วงหน้าก่อนถึงรอบการผลิตของสินค้าเกษตรแต่ละชนิดเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 เดือน

มาตรา 19 การจัดสวัสดิการเกษตรกร ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

การจัดสวัสดิการเกษตรกรตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการในภาคแรงงาน

คณะกรรมการอาจจัดสวัสดิการให้แก่เกษตรกรเป็นพิเศษ โดยให้เกษตรกรเป็นผู้จ่ายเงินสมทบตามความสมัครใจก็ได้

มาตรา 20 ให้ส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ เป็นผู้ทำหน้าที่บริหารโครงการการช่วยเหลือด้านรายได้และสวัสดิการเกษตรกรตามพระราชบัญญัตินี้

คณะกรรมการอาจกำหนดให้ส่วนราชการอื่น หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยสภาเกษตรกรแห่งชาติเป็นผู้สนับสนุนการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ด้วยก็ได้

มาตรา 21 เกษตรกรที่จะได้รับการช่วยเหลือตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องขึ้นทะเบียนขอรับความช่วยเหลือและต้องชำระค่าบำรุงตามวิธีการและอัตราที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีการในการขึ้นทะเบียนขอรับความช่วยเหลือของเกษตรกรตามวรรคแรก ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ข้อมูลการขึ้นทะเบียนของเกษตรกรตามวรรคแรกไม่อยู่ในบังคับมิให้เปิดเผยตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายว่าด้วยข้อมูลบุคคล

มาตรา 22 ค่าบำรุงตามมาตรา 21 ให้นำไปใช้จ่ายในการบริหารงานการช่วยเหลือด้านรายได้และสวัสดิการเกษตรกรเท่านั้น

มาตรา 23 เกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนตามมาตรา 21 รายใดที่ได้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งโดยชอบของคณะกรรมการกำหนดรายได้รายจ่ายเกษตรกร หรือใช้สิทธิโดยไม่สุจริตในการรับการช่วยเหลือตามพระราชบัญญัตินี้ อาจถูกสงวนสิทธิทั้งหมดหรือบางส่วนหรือระงับการช่วยเหลือดังกล่าว ภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดรายได้รายจ่ายเกษตรกรกำหนด แต่จะต้องไม่เกินกำหนดเวลา 3 ปี

หมวด 4 การจัดสวัสดิการเกษตรกร

มาตรา 24 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง เรียกว่า กองทุนสวัสดิการเกษตรกร ในกระทรวงการคลัง ประกอบด้วยเงินตามมาตรา 26 เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสนับสนุนการจัดสวัสดิการเกษตรกรตามพระราชบัญญัตินี้

ให้กระทรวงการคลังเก็บรักษาเงินกองทุนสวัสดิการเกษตรกร และดำเนินการเบิกจ่ายเงินกองทุนสวัสดิการเกษตรกรเพื่อใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 25 ให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์บริหารจัดการกองทุนสวัสดิการเกษตรกร ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา 26 กองทุนสวัสดิการเกษตรกร ประกอบด้วย

- (๑) เงินที่รัฐบาลจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายตามแผนงานโครงการ เพื่อสนับสนุนด้านสวัสดิการเกษตรกรในแต่ละปี ตามมาตรา ๑๐
- (๒) เงินค่าบำรุง ตามมาตรา ๒1
- (๓) เงินสมทบสวัสดิการเกษตรกร ตามมาตรา 19
- (๔) ดอกผลของเงินกองทุน
- (๕) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้

บทเฉพาะกาล

มาตรา 27 ในวาระเริ่มแรกให้คณะกรรมการประกอบด้วย ประธานกรรมการ และกรรมการ โดยตำแหน่งให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 28 ในปีแรกของการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้ธนาคารของรัฐตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดเป็นผู้จ่ายเงินรายได้และค่านับสนุนสวัสดิการเกษตรตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ไปก่อน และให้รัฐบาลจัดตั้งงบประมาณชุดใช้แก่ธนาคารของรัฐดังกล่าวต่อไป

.....

.....

การดำเนินการศึกษารายสินค้า

๑. ข้าว

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของไทยมาช้านานโดยใช้เนื้อที่เพาะปลูกมากที่สุด จากข้อมูลกรมการข้าวในปี ๒๕๕๗ มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ ๗๗.๕๔๔ ล้านไร่ (ข้อมูลหน่วยงานรัฐต่างกัน) ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา มีการเพิ่มเนื้อที่ถึง ๘.๙ ล้านไร่ โดยปัจจัยตัวเร่งเกิดการโครงการรับจำนำข้าวเปลือกทุกเม็ด ๑๕,๐๐๐ บาทต่อตันของรัฐบาลในอดีต จำนวนเกษตรกรข้าวมีจำนวนประมาณ ๓.๖๖๕-๔.๐ ล้านครัวเรือน มีจำนวนเกษตรกรประมาณ ๙.๕-๑๐ ล้านคน ผลผลิตข้าวเปลือกทั้งประเทศในปี ๒๕๕๖/๕๗ มีประมาณ ๓๕.๕๑๗-๓๗.๑๗๗ ล้านตัน (สนง.เศรษฐกิจการเกษตร) โดยร้อยละ ๗๒.๙๑ มาจากการปลูกข้าวนาปีซึ่งมีพื้นที่ถึง ๖๔.๙๙ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๘๒ ของพื้นที่ปลูกข้าวทั้งประเทศ ขณะที่ข้าวนาปรังมีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ ๑๒.๕๕๔ ล้านไร่ สำหรับพื้นที่การเพาะปลูกข้าวมากที่สุดของประเทศอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ปลูกร้อยละ ๖๐.๖๗ รองลงมาคือภาคเหนือพื้นที่ร้อยละ ๒๓.๐๗ ภาคกลางร้อยละ ๑๔.๗๗ และภาคใต้ร้อยละ ๑.๔๙

อุปสงค์ข้าวในตลาดผู้นำเข้าของโลกมีอยู่ประมาณ ๔๒.๘๕ ล้านตัน โดยประเทศไทยเป็นประเทศส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลก ในปี ๒๕๕๗ ปริมาณการส่งออกข้าวจำนวน ๑๐.๗ ล้านตัน มีมูลค่า ๑๗๔,๘๕๔.๗ ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ ๓๐.๖๓ แต่ขยายตัวในเชิงเหรียญสหรัฐร้อยละ ๒๓.๐๔ เนื่องจากในปีที่ผ่านมาราคาข้าวของไทยสูงและติดปัญหาด้านเชิงนโยบายไม่สามารถส่งออกได้ คาดว่าปี ๒๕๕๘ ปริมาณการส่งออกข้าวประมาณ ๑๑.๓-๑๒ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๗ ร้อยละ ๒๐ โดยประเทศจีนเป็นผู้ซื้อข้าวรายใหญ่ ในปี ๒๕๕๗ ประเทศจีนนำเข้าข้าวประมาณ ๓.๙ ล้านตัน และปี ๒๕๕๘ คาดว่าจะนำเข้าข้าว ๔.๓ ล้านตัน เพิ่มจากปีที่แล้วร้อยละ ๑๐.๒ โดยปีที่ผ่านมาจีนนำเข้าข้าวจากเวียดนาม ๑.๓ ล้านตัน ซึ่งปริมาณการบริโภคข้าวของจีนสูงที่สุดในโลกประมาณปีละ ๑๒๐ ล้านตัน โดยในอนาคตจีนมีแนวโน้มที่จะนำเข้าข้าวมากขึ้น เนื่องจากผลผลิตน้อยลงจากการลดพื้นที่เกษตรและจากการที่เกษตรกรชาวนาของจีนนิยมไปทำงานในเมืองมากกว่าการเป็นเกษตรกร

ประเทศไทยเริ่มสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งด้านต้นทุนการผลิต ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ผลผลิตต่อไร่ต่ำ การขาดแคลนแรงงาน เกือบครึ่งหนึ่งของพื้นที่เพาะปลูกมีขนาดต่ำกว่า ๑๕ ไร่ ทำให้ยากต่อการพัฒนา นอกจากนี้ผลผลิตส่วนเกินของข้าวสูงกว่าความต้องการของตลาด ส่งผลต่อราคาข้าวขาวมีแนวโน้มลดต่ำลงต่อเนื่องมาจากปี ๒๕๕๗ ส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรชาวนาและต่อหนี้สินครัวเรือนที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ทั้งนี้ในปี ๒๕๕๖ รายได้สุทธิต่อไร่ของเกษตรกรชาวนามีรายได้สุทธิต่อไร่ประมาณ ๒๗๑ บาท ต่ำสุดเมื่อเทียบกับเกษตรกรอื่นๆ ปัญหาของข้าวเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของรายได้และสังคม เกี่ยวข้องกับเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงของประเทศ จำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขและปฏิรูปโครงสร้างข้าวทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางการปฏิรูป

๑) การปฏิรูปด้านเกษตรกร

- การสนับสนุนเงินทุนเพื่อจูงใจให้ชาวนาเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น จะต้องมีการจัดสรรงบประมาณชัดเจนรายได้ให้กับเกษตรกรในช่วงที่ผลผลิตใหม่ยังไม่สามารถออกสู่ตลาด นอกจากนี้จะต้องมี

หลักประกันด้านรายได้ว่าผลผลิตใหม่จะต้องมีรายได้ที่มากกว่าการปลูกข้าว สำหรับเงินสนับสนุนจะต้องมีเงินสนับสนุนต่อไร่ ในปีแรก ปีที่ ๒ และปีที่ ๓ เพื่อให้เกษตรกรสามารถมีรายได้ที่พอเพียง

- การส่งเสริมการตั้งศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพืชใหม่หรือการทำฟาร์มปศุสัตว์ซึ่งเกษตรกรอาจไม่มีทักษะโดยจะต้องมีการตั้งศูนย์บ่มเพาะในพื้นที่เป้าหมายให้เกษตรกรมีความเข้าใจก่อนที่จะเปลี่ยนจากชาวนาไปสู่การปลูกพืชอื่น

- ควรมีการศึกษาชาวนารายย่อยในต่างประเทศ เช่น ชาวนาญี่ปุ่น (ที่มา : ดร.มิซาบุโร ทานิกุจิ) ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเพาะปลูกตั้งแต่พันธุ์ข้าว การหว่าน การเก็บเกี่ยว การรักษาคุณภาพ การบรรจุหีบห่อ และการตลาด

๒) การปฏิรูปด้านระบบ

- สนับสนุนการเข้าถึงระบบชลประทาน โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น การสร้างคลองชลประทานและผันน้ำในแม่น้ำโขง

- การสนับสนุนให้มีมาตรฐานข้าว อาทิ มาตรฐานด้านการผลิตข้าวเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค (GAP Rice Standard) มาตรฐาน GMP : Good Manufacturing Practice เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและการควบคุมการผลิต รวมทั้งสนับสนุนข้าวอินทรีย์ (Organic Rice) ในการแก้ปัญหาการใช้เคมีและยาฆ่าแมลงของเกษตรกรชาวนา ซึ่งจะมีผลต่อความไม่เชื่อมั่นในความปลอดภัยในการบริโภคของข้าวไทย

- การเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันไปสู่ข้าวคุณภาพและการแปรรูปเพิ่มมูลค่า โดยการส่งเสริมข้าวคุณภาพและข้าวเพื่อสุขภาพ การเพิ่มมูลค่าของข้าวจะต้องเน้นการปลูกข้าวเปลือกซึ่งมีราคาสูงซึ่งตลาดตอบสนองด้านข้าวอินทรีย์และข้าวเพื่อสุขภาพเป็นตลาดเฉพาะเจาะจงหรือ Niche Market

- การเชื่อมโยงทั้ง Value Chain เกี่ยวข้องกับเกษตรกร โรงสี โรงบรรจุถุง ระบบค่าส่ง-ค้าปลีกจนถึงผู้บริโภค จะต้องมีการเชื่อมโยงตลอดโซ่อุปทาน (Rice Supply Chain) และยกระดับไปสู่อุตสาหกรรมข้าว เพราะการพัฒนาข้าวคุณภาพไม่สามารถดำเนินการเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งแต่จะต้องมีการร่วมกันในโซ่อุปทานการผลิตข้าว

๓) การปฏิรูปด้านกลไกและการบริหารจัดการ

- การปฏิรูปคณะกรรมการนโยบายข้าวและบริหารจัดการข้าวให้มีการเพิ่มคณะกรรมการในส่วนของภาคเอกชน และบริหารจัดการข้าวทั้งระบบ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ดูแลและแก้ปัญหาให้เกษตรกรอย่างเบ็ดเสร็จ

- ส่งเสริมศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน กระจายความสำเร็จของการปรับโครงสร้างข้าวทั้งด้านคุณภาพ ข้าวต้องการน้ำน้อย ข้าวซึ่งให้ผลผลิตต่อไร่สูง จะต้องเริ่มที่มีพันธุ์ข้าวที่ดี

- การจัดตั้งศูนย์ข้าว โรงสี-ยุ้งฉางชุมชนในทุกอำเภอกระทรวงเกษตรฯ มุ่งเน้นให้เกษตรกรมีการรวมตัว

- ยุทธศาสตร์ส่งเสริมพันธุ์ข้าวไร่พื้นบ้าน (GI Seed) โดยการส่งเสริมมาตรฐานพันธุ์ข้าวพื้นบ้านซึ่งสามารถบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือข้าว GI : Geographical Indication ซึ่งจะต้องควบคุมคุณภาพตรงตามสายพันธุ์และไม่มีการแปลกปลอมข้ามสายพันธุ์และมีความเหมาะสมในการปลูกในแต่ละพื้นที่ เช่น ข้าวสังข์หยด (พัทลุง), ข้าวลิ้มผั่ว (เพชรบูรณ์)

- จะต้องมามีมติ ครม.ในการกำหนดเป็นนโยบายต่อเนื่องในการลดพื้นที่ปลูกข้าว (Zoning) โดยให้เป็นนโยบายเร่งด่วนและเป็นนโยบายต่อเนื่องอย่างน้อย ๕ ปี มีแผนงาน ยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน
- นโยบายโครงการนาข้าวแปลงใหญ่เชิงอุตสาหกรรม (Mega Farm Plantation) ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและขีดความสามารถในการแข่งขัน
- ควรส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกันในการจัดตั้ง “ศูนย์ข้าวชุมชน” หรือ “ธนาคารพันธุ์ข้าวชุมชน”
- การบูรณาการตลอดโครงสร้างข้าวเกี่ยวข้องกับหลายกระทรวงทั้งอุตสาหกรรม พาณิชย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงหน่วยงานต่างๆในกระทรวงเกษตรฯ ต้องมีการเชื่อมโยงทั้งด้านข้อมูล ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ

๔) การปฏิรูปด้านการบริหารความเสี่ยง

- กฎหมายสวัสดิการสังคมสำหรับเกษตรกรชาวนา เป็นการนำเกษตรกรเข้าสู่ระบบโดยให้มีการประกันสวัสดิการทั้งด้านการรักษาพยาบาลและรายได้เมื่อชราภาพ
- การจัดตั้งกองทุนประกันภัยรายได้และช่วยเหลือเกษตรกร

๒. ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่ไม่ได้เป็นพืชอาหาร ผลผลิตของยางถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ ซึ่งใช้ยางถึงร้อยละ ๗๐ ของผลผลิตยางทั้งหมด ในปี ๒๕๕๗ จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางประมาณ ๒๐ ล้านไร่ เปิดกรีดแล้วประมาณ ๑๗.๔ ล้านไร่ มีผลผลิต ๔-๔.๓ ล้านตัน และมีเกษตรกรชาวสวนยาง ๑.๖ ล้านครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ย ๕,๑๒๘ บาท/ไร่ โดยพื้นที่ปลูกยางมากที่สุดอยู่ที่ภาคใต้เนื้อที่ ๑๑.๕๗๖ ล้านไร่ มีผลผลิต ๓.๒๓๒ ล้านตันคิดเป็นร้อยละ ๗๕ ของผลผลิตทั้งประเทศ

ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกยางรายใหญ่เป็นอันดับ ๑ ของโลก โดยในปี ๒๕๕๗ ประเทศไทยส่งออกยางพาราคิดเป็นมูลค่า ๑๙๓,๗๕๔.๘ ล้านบาท ขยายตัวติดลบร้อยละ -๒๒.๒๘ และส่งออกในรูปผลิตภัณฑ์ยางแปรรูป ๒๕๗,๓๓๗.๖ ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ ๐.๐๕ มีมูลค่ารวมกัน ๔๕๑,๐๙๒.๔ ล้านบาท ยางจึงเป็นพืชเกษตรที่มีศักยภาพ มีมูลค่าสูงเป็นอันดับ ๑ ของพืชเกษตร อย่างไรก็ตามยางพาราประมาณร้อยละ ๘๖ ส่งออกในรูปของวัตถุดิบกึ่งสำเร็จรูปและเกือบครึ่งหนึ่งส่งให้กับประเทศจีน ซึ่งได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ อีกทั้งมีทางเลือกที่จะซื้อจากประเทศอื่นซึ่งมีต้นทุนหรือราคาต่ำกว่าประเทศไทย ยางพาราเป็นพืชที่มีปัญหาด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน ทั้งด้านต้นทุนการผลิต ผลผลิตต่อไร่ และการขาดแคลนแรงงาน รวมถึงต้นทุนโลจิสติกส์ ส่งผลต่อราคาขายที่ตกต่ำต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๕

ในช่วงปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๗ จนถึงต้นเดือนมีนาคม ๒๕๕๘ รัฐบาลโดย อสย. ได้มีการแทรกแซงราคาขายผ่านโครงการมูลภัณฑ์กันชนใช้เงินไปประมาณ ๖,๐๐๐ ล้านบาท ส่งผลให้ราคาขายปรับตัวสูงขึ้นแต่ก็รับซื้อก็ยังไม่สามารถทำได้ทั่วถึง และหลังจาก อสย. หยุดรับซื้อราคาขายก็กลับลดต่ำลงในระดับที่ใกล้เคียงก่อนที่จะมีการแทรกแซงราคา อีกทั้งส่งผลให้สต็อกยางที่รับซื้อมีค้างใกล้เคียงหนึ่งแสนตัน และมีสต็อกค้างอยู่ในสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชนต่างๆอีกหลายพันตัน จึงเป็นข้อวิเคราะห์ว่าแนวทางการแทรกแซงราคาขายซึ่งนับว่ารัฐบาลจะใช้เงินแทรกแซงรอบ ๒ อีก ๔,๐๐๐ ล้านบาท จะส่งผลต่อความยั่งยืนของราคาขายได้อย่างไรและรัฐบาลจะแก้ปัญหาข้างค้ำสต็อกและผลขาดทุนที่ตามมาได้อย่างไร

อย่างไรก็ตามอนาคตของยางยังขาดความชัดเจนทั้งจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก การพึ่งพิงกับตลาดจีนเป็นหลัก รวมทั้งขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งในอนาคตทั้งเวียดนาม พม่า ลาว กัมพูชา ก็จะมีศักยภาพที่จะกลับกลายเป็นคู่แข่งสำคัญของไทยเหมือนกันในกรณีข้าว ดังนั้นการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงกว่าปัจจุบันจาก ๒๖๐ กก./ไร่ เป็น ๔๕๐-๕๐๐ กก./ไร่ จะส่งผลต่อต้นทุนรวมที่สามารถแข่งขันได้ ซึ่งจำเป็นจะต้องทำพร้อมกับการลดพื้นที่การเพาะปลูก

ดังนั้นปัญหาทางพาราจึงต้องมีการแก้ทั้งโครงสร้างปฏิรูปทั้งระบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ รวมทั้ง ด้านการขาดแคลนแรงงานกรีดยางและแรงงานในอุตสาหกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากยางพาราซึ่งรัฐบาลกำลังมุ่งส่งเสริมอยู่ในปัจจุบัน การแก้ปัญหาทางจึงต้องปฏิรูปและต้องมีนโยบายเป็นยุทธศาสตร์และแผนงานอย่างต่อเนื่อง มีหน่วยงานของรัฐที่จะสามารถดูย่างได้ทั้งระบบเพื่อให้เกิดการบูรณาการไปสู่เป้าหมายร่วมกัน อีกทั้งแนวทางการโซนนิ่งลดพื้นที่การปลูกยางหรือลดปริมาณอุปทานยางในระยะสั้นจะทำได้อย่างไร จะมีแนวทางช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างไร

แนวทางการปฏิรูป

๑) การปฏิรูปด้านเกษตรกร

- การให้ความรู้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง

๒) การปฏิรูปด้านระบบ

- การจัดระเบียบและแก้ปัญหาชาวสวนยางซึ่งไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน
- ควรจะให้มีตลาดกลางล่วงหน้าโดยประเทศไทยเป็นศูนย์กลางและชื่อน้ำตลาด การสนับสนุนและพัฒนาตลาดกลางยาง ปัจจุบันตลาดชั้นนำราคายางมีเพียงตลาดกลางหาดใหญ่ ควรส่งเสริมการพัฒนาตลาดให้เพิ่มขึ้น โดยสนับสนุนให้องค์กรเกษตรกรยางในพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะราคายางทั้งในตลาดจริง (Spot Market) และตลาดล่วงหน้า (Future Market)

- สนับสนุนกองทุนอีทีเอฟ (ETF : Exchange Traded Fund) จากการที่ กนย.เห็นชอบให้ตั้งกองทุนรวมอีทีเอฟยางพาราประกอบด้วย สปอตมาร์เก็ตซึ่งเป็นตลาดซื้อ-ขายยางจริง (Real Market) เพื่อสนับสนุนการซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET)

๓) การปฏิรูปด้านกลไกและการบริหารจัดการ

- การแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมในการรักษาเสถียรภาพราคายาง เกี่ยวข้องกับหน่วยงานรัฐและเอกชนหลายหน่วยงาน กระทรวงเกษตรฯ ไม่สามารถทำได้ด้วยกระทรวงเดียวได้ จำเป็นจะต้องจัดรูปแบบในลักษณะคณะกรรมการร่วมในการแก้ปัญหา

- ปฏิรูปหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาง อาทิ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กรมส่งเสริมการเกษตร สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

- ยุทธศาสตร์การแปรรูปยางอย่างบูรณาการ โดยกำหนดให้มีการเชื่อมโยงหน่วยงานของรัฐและเอกชนรวมทั้งองค์กรเกษตรกรชาวสวนยาง และให้มีศูนย์ทดสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ยาง

- พัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลปาล์มน้ำมันและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลพลอยได้จากกระบวนการผลิต โดยเน้นตลาดผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ

- นโยบายการลดพื้นที่การปลูกยาง การลดพื้นที่การปลูกยางต้องมีนโยบายชัดเจนไม่ใช่ทำช่วงยางลงราคา แต่ต้องกำหนดเป้าหมายพื้นที่ที่จะลดจำนวนการผลิต
- การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนมาตรการแก้ปัญหา ยางทั้งระบบโดยมีมาตรการ ๑๖ มาตรการ

๔) การปฏิรูปด้านการบริหารความเสี่ยง

- การจัดตั้งกองทุนประกันภัยรายได้และช่วยเหลือเกษตรกร

๓. ปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศ จากข้อมูลปี ๒๕๕๗ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) เนื้อที่ให้ผลผลิต ๔.๑๕ ล้านไร่ พื้นที่หลักอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ ๓.๖๖ ล้านไร่ (๘๕.๗๙%) ภาคกลาง ๐.๓๘ ล้านไร่ (๑๐.๐๙%) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๐.๐๗๘ ล้านไร่ (๒.๙๐%) ภาคเหนือ ๐.๐๓๕ ล้านไร่ (๑.๒๒%) ข้อมูลในระดับจังหวัดที่มีเนื้อที่ยืนต้นสูงสุดของประเทศ ประกอบด้วย จ.สุราษฎร์ธานี ๒๖.๖๘% จ.กระบี่ ๒๔.๗๐% จ.ชุมพร ๒๑.๐๑% จ.นครศรีธรรมราช ๘.๗๘% จ.พังงา ๔.๓% จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๒.๙๗% จ.ชลบุรี ๒.๕๖% จ.สตูล ๒.๖๑% จ.ระนอง ๒.๒๖% ส่วนจังหวัดพื้นที่ภาคกลางที่สำคัญมีพื้นที่ยืนต้นประกอบด้วย จ.ประจวบคีรีขันธ์ จ.ชลบุรี จ.ตราด จ.ฉะเชิงเทรา จ.สระแก้ว ส่วนข้อมูลการแปรรูปสู่ขั้นตอนอุตสาหกรรม มีโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม ๑๕๕ โรง (กำลังการผลิต ๑๙.๙๒ ล้านตัน/ปี) จำนวนโรงงานกลั่นน้ำมันบริสุทธิ์ ๑๔ โรง (กำลังการผลิต ๒.๘๐ ล้านตัน/ปี) โรงงานผลิตไบโอดีเซล ๑๑ โรง (กำลังการผลิต ๑,๘๗๕.๕๓ ล้านลิตร/ปี) ข้อมูลการจำหน่ายน้ำมันปาล์มใช้ในประเทศ ๑.๗๘๔ ล้านตัน (๘๔.๒๐%) ส่งออกน้ำมันปาล์มดิบ ๐.๒๕๕ ล้านตัน (๙.๒๐%) จำนวนสต็อกปลายปี ๐.๒๐๓ ล้านตัน (๖.๖๐%) (หมายเหตุ : ข้อมูล ม.ค.-ธ.ค.๕๗)

สถานการณ์การผลิตและการค่าน้ำมันโลก USDA คาดการณ์ว่ามีผลผลิต ๕๙.๐๖ ล้านตัน เพิ่มขึ้น ๕.๕๒% และมีการต้องการใช้น้ำมันปาล์ม ๕๖.๕๒ ล้านตัน เพิ่มขึ้น ๓.๗๑% ในขณะที่ราคาตลาดโลกเคลื่อนไหวอยู่ในระดับเฉลี่ยตันละ ๒,๑๐๐ - ๒,๔๐๐ ริงกิต (๒๑ - ๒๔ บาท/กก.) เนื่องจากอินโดนีเซียและมาเลเซียมีการใช้น้ำมันปาล์มเพื่อผลิตไบโอดีเซลเพิ่มขึ้น (รายงานจาก Oilseeds : World Market and Trade Archives) จากสถานการณ์ข้อมูลและข้อเท็จจริง การปลูกปาล์มน้ำมันของประเทศไทยเป็นพื้นที่รายย่อยเป็นส่วนใหญ่ จากเดิมพื้นที่ปลูกอยู่ในเขตภาคใต้ของประเทศ ปัจจุบันได้ขยายพื้นที่มากขึ้นในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ทั้งๆ ที่ สภาพภูมิประเทศ อากาศ และจำนวนปริมาณน้ำแต่ละปีมีความแตกต่างกัน ข้อมูลด้านต้นทุนมีแนวโน้มสูงขึ้นจากปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๗ จากต้นทุนการผลิตต่อไร่ ประมาณ ๗,๙๐๐ บาท (ปี ๒๕๕๔) เพิ่มขึ้นเป็น ๘,๙๐๐ บาท (ปี ๒๕๕๗) บางพื้นที่ปลูกต้นทุนอาจสูงขึ้นเนื่องจากลักษณะพื้นที่เดิมแตกต่างกัน และราคาปัจจัยการผลิตที่เลือกใช้หรือวิธีการใช้แตกต่างกัน และปัจจัยอายุปาล์มน้ำมันตั้งแต่ปีที่ ๑ - ๔ มีปัจจัยการผลิต การบำรุงดูแลมีความแตกต่างกันในส่วนของราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้ (ต่อกก.) มีความผันผวนไม่แน่นอนมาตลอด ตั้งแต่ราคาผลผลิตปาล์มน้ำมันทั้งทะลายนน. > ๑๕ กก. อยู่ในราคา ๓.๕๐ - ๖.๐๐ บาท ผลปาล์มน้ำมันร่วงคละตั้งแต่ราคา ๔.๐๐ - ๖.๕๐ บาท จำนวนผลผลิตต่อไร่ก็ยังคงอยู่ในปริมาณ ๒.๕๐ - ๓.๕๐ ตัน/ไร่/ปี ต่ำกว่าจำนวนผลผลิตมาตรฐานที่ควรได้เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศข้างเคียง

จากข้อมูลเบื้องต้นโดยรวมจะเห็นว่า ต้นทุนปัจจัยการผลิตยังสูง จำนวนและราคาผลผลิตต่ำ ไม่มีความแน่นอน ไม่สนใจในการขยายพื้นที่อย่างสำเร็จ ยังขาดการพัฒนาการปรับปรุงคุณภาพการผลิต

เรื่องการเก็บเกี่ยวผลผลิต การรับซื้อและการจัดการปาล์มน้ำมันของลานเท การคัดเลือกซื้อผลปาล์มน้ำมันของโรงงานสกัดปาล์มน้ำมันยังไม่มีมาตรฐานแน่นอน ขาดการพัฒนาโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตปาล์มน้ำมัน การขาดการพัฒนาคุณภาพผลผลิต และอุตสาหกรรมต่อเนื่องเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ขาดการพัฒนาลานเทสู่มาตรฐาน ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง เกษตรกรรายย่อยขาดปัจจัยการผลิต ความรู้พันธุ์ปาล์มที่ปลูกใหม่ ขาดการพัฒนาที่เหมาะสมต่อลักษณะพื้นที่ปลูกที่แตกต่างกัน เงินลงทุนขาดการสนับสนุนโดยรัฐและกองทุนอย่างจริงจังต่อเนื่อง ทำให้ขาดแรงจูงใจต่อเกษตรกรต่อการพัฒนาคุณภาพการผลิตและไปสู่การแข่งขัน มีผลไปสู่การมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการลงทุน ลูกหลานไปสู่ปัญหาแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าววันวันจะหายากมีจำนวนจำกัดมากขึ้น แสดงถึงความไม่สำเร็จตามเป้าหมายของเกษตรกรไทยด้านปาล์มน้ำมัน ทั้งๆ ที่สถานการณ์ปาล์มน้ำมันโลกยังมีอนาคตสู่ความต้องการที่เพิ่มขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะต้องมีแผนงานยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ มาตรการช่วยเหลือเกษตรกรอย่างจริงจัง เพื่อการแก้ไขปัญหาข้อเท็จจริงดังกล่าว

แนวทางการปฏิรูป

๑) การปฏิรูปด้านเกษตรกร

- ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวผลผลิตเชิงคุณภาพให้ชัดเจน การพัฒนาและควบคุมการใช้พันธุ์ปาล์มให้ได้มาตรฐาน
- การส่งเสริมความรู้เกษตรกรรายใหม่ พัฒนาเกษตรกรรายเดิมแบบก้าวหน้าพัฒนาศักยภาพต่อเนื่อง สนับสนุนเกษตรกรรายย่อยหรือรายใหญ่ เป็นต้นแบบในความสำเร็จ

๒) การปฏิรูปด้านระบบ

- การนำมาตรฐานเกี่ยวกับคุณภาพปาล์มน้ำมันและผลิตภัณฑ์มาบังคับใช้ได้แก่ มาตรฐานทะเลาะปาล์มน้ำมัน การปฏิบัติการสร้างมาตรฐานลานเทที่ดี และการเก็บผลผลิตที่มีคุณภาพ อัตราน้ำมันไม่ต่ำกว่า ๑๘% หรือตามเป้าหมายกำหนดเชิงก้าวหน้า
- ส่งเสริมการวิจัยเพื่อเพิ่มช่องทางการใช้น้ำมันปาล์มทดแทนน้ำมันเตา ส่งเสริมผลพลอยได้จากปาล์มน้ำมันในการผลิตกระแสไฟฟ้าและพลังงานทดแทน

๓) การปฏิรูปด้านกลไกและการบริหารจัดการ

- จัดตั้งศูนย์ต้นแบบการผลิตปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มในพื้นที่เหมาะสมในลักษณะครบวงจร หรือขยายศักยภาพศูนย์เดิมที่มีอยู่พร้อมด้วยข้อมูลข่าวสาร เครื่องมือ บุคลากร และการส่งเสริมทางด้านต่างๆ แก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร แรงงานใหม่
- กำหนดระเบียบ กฎหมาย และยกระดับลานเทท้องถิ่นให้เข้าสู่คุณภาพ โดยมีหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเกษตรกรควบคุมกำกับ ดูแลให้ทั่วถึง พร้อมทั้งให้มีการขออนุญาตจัดตั้งและการขึ้นทะเบียนรวบรวมไว้เป็นศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น
- ปฏิรูปการดำเนินการของคณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ โดยเพิ่มคณะกรรมการในส่วนภาคเอกชนและเกษตรกร เพิ่มการบูรณาการของคณะกรรมการและหน่วยราชการ การดูแลกิจการพืชปาล์มน้ำมันทั้งระบบ ตลอดจนการขยายองค์รลงไปสู่ระดับท้องถิ่นตามระดับบทบาทที่เหมาะสม
- ผลักดันให้มีพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันอย่างมีความก้าวหน้า โดยกำหนดให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพลังงาน สภาการเกษตรแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิเป็นคณะทำงานรับผิดชอบและกำหนดเวลาให้แล้วเสร็จให้แน่นอน

- การกำหนดพื้นที่ใช้ปลูกปาล์มน้ำมันหรือกำหนด Zoning ให้มีความชัดเจน มีแผนการจัดการต่อเนื่องประกอบด้วยหลักวิชาการ และภูมิปัญญาประเทศ กำหนดพื้นที่ปลูกและจำนวนโรงงาน สักต่ออย่างเหมาะสม

- บูรณาการหน่วยงานวิจัย พัฒนาด้านปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มให้มีเอกภาพและยกระดับองค์กรโดยให้หน่วยงานหลักเป็นศูนย์กลาง

๔) การปฏิรูปด้านการบริหารความเสี่ยง

- กองทุนสงเคราะห์การทำสวนปาล์มน้ำมันอย่างครบวงจรเป็นนโยบายสำคัญของชาติ และมีความก้าวหน้าอย่างชัดเจน

๔. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ประเทศไทยมีเกษตรกรปลูกเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (grain) ประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ ครัวเรือน มีพื้นที่การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รวมกันประมาณ ๗.๕ ล้านไร่ สามารถผลิตเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ประมาณ ๕ ล้านตันต่อปี หรือคิดเป็นผลผลิตเฉลี่ย ๖๗๑ กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งผลผลิตทั้งหมดในปัจจุบัน อยู่ในระดับที่สอดคล้องกับความต้องการภายในประเทศ เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตอาหารสัตว์ แต่จากการคาดการณ์ของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ปริมาณความต้องการเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในปี พ.ศ. ๒๕๖๙ จะมีการขยายตัวขึ้นไปถึง ๗.๔ ล้านตันต่อปี ตามการขยายตัวของความต้องการอาหารประเภทเนื้อสัตว์ เพื่อการบริโภคภายในประเทศและการส่งออก ประเทศไทยจึงต้องมีการเตรียมความพร้อม ในการเพิ่มผลผลิตเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

นอกเหนือจากการผลิตเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ประเทศไทยยังเป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (seed) ที่มีชื่อเสียงของโลก โดยมีเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จำนวน ๑๕,๐๐๐ ครัวเรือน ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ประมาณ ๕๘,๐๐๐ ตันต่อปี โดยแบ่งเป็นการผลิตเพื่อใช้ในประเทศร้อยละ ๕๐ และส่งออกร้อยละ ๕๐ ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อันดับ ๑ ของอาเซียน สามารถด้วยปริมาณการส่งออกประมาณ ๒๙,๐๐๐ ตันต่อปี คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๒,๕๐๐ ล้านบาทต่อปี โดยมีเวียดนาม, เมียนมาร์, ปากีสถาน, อินโดนีเซีย, กัมพูชา, ลาว และศรีลังกา เป็นประเทศผู้นำเข้าหลัก

อย่างไรก็ตาม การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยยังอยู่ภายใต้สภาวะกดดัน ซึ่งเป็นจากผลจากปัญหาหลัก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในโลก ก่อให้เกิดปัญหาโรคศัตรูพืชและภัยแล้ง, การขาดแคลนแรงงานในไร่นา ก่อให้เกิดต้นทุนสูงในด้านแรงงาน, การบุกรุกพื้นที่ป่าและการเผาตอซังหลังเก็บเกี่ยว ก่อปัญหาด้านหมอกควัน ส่งผลถึงสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้าง, การเปลี่ยนแปลงนโยบายการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลต่อการส่งออกเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และเสถียรภาพด้านราคาของเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, และตลอดจนความจำเป็นในการรับรองระบบการผลิตที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ ทั้งในกรณีเมล็ดพันธุ์และเมล็ด ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับความมั่นคงและยั่งยืน ของสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยในการค้าระหว่างประเทศ

ด้วยสภาวะกดดันและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสภาวะเหล่านั้น การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทย จึงจำเป็นต้องได้รับการปฏิรูป ทั้งด้านนโยบาย กฎระเบียบ การพัฒนาเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกรและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางด้านคุณภาพ ต้นทุนการผลิต การรักษาเสถียรภาพด้านราคา และระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพสามารถ

ตรวจสอบย้อนกลับได้ เพื่อนำการผลิตเมล็ดพันธุ์และเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทย ไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืน

แนวทางการปฏิรูป

๑) การปฏิรูปด้านเกษตรกร

- ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยรัฐและเอกชนร่วมกันส่งเสริมการพัฒนาทักษะความชำนาญของเกษตรกรไทย ให้สามารถใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรสมัยใหม่ ในการจัดการแปลง การปลูกเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ และการปรับปรุงคุณภาพเมล็ดพันธุ์ และขยายการส่งออกเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด เพื่อขยายตลาดและเพิ่มรายได้ของเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด
- ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าถึงเมล็ดพันธุ์ทั่วไปและเมล็ดพันธุ์เทคโนโลยีชีวภาพคุณภาพดี เพื่อให้เกษตรกรทางเลือกที่ดีและหลากหลาย ในการใช้เมล็ดพันธุ์ที่สามารถให้ผลผลิตดี ด้านทานศัตรูพืช หรือทนทานต่อสภาวะการเพาะปลูกที่ไม่เหมาะสม เช่น ภาวะแล้ง หรือปัญหาวัชพืชแย่งธาตุอาหาร เป็นต้น
- แนวทางการนำเกษตรกรเข้าสู่ระบบการผลิต ตามมาตรฐานการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อย่างปลอดภัย มั่นคง และยั่งยืน ในเขตพื้นที่ที่มีความชำนาญในการผลิตเมล็ดพันธุ์และการผลิตเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ระดับก้าวหน้า (ผลผลิตเฉลี่ยปัจจุบันอยู่ในระดับ ๑ ตันต่อไร่)
- ให้การสนับสนุนด้านการเงินและการประกอบอาชีพสำหรับเกษตรกร ที่ได้รับผลกระทบในช่วงแรกของการปรับสัดส่วนการผลิต

๒) การปฏิรูประบบ

- กำหนดพื้นที่สำหรับปลูกข้าวโพดให้ชัดเจน และจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกร พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และพื้นที่ป่า
- ส่งเสริมการพัฒนาพันธุ์ใหม่ เพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ใช้เองของเกษตรกร พร้อมทั้งส่งเสริมการต่อยอดทางธุรกิจการส่งออกเมล็ดพันธุ์โดยผู้ประกอบการระดับ SME
- ส่งเสริมการพัฒนาพันธุ์และการผลิตเมล็ดพันธุ์โดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพขั้นสูง เพื่อเตรียมความพร้อมด้านพันธุ์ เพื่อให้เกษตรกรและอุตสาหกรรมเมล็ดพันธุ์ สามารถตอบสนองต่อการขยายตัวของตลาดที่มีความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์เทคโนโลยีชีวภาพคุณภาพสูง
- จัดหาและเพิ่มแหล่งน้ำขนาดเล็ก ในเขตการปลูกข้าวโพด โดยเริ่มจากเขตพื้นที่ที่มีความชำนาญในการผลิตเมล็ดพันธุ์และการผลิตเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ระดับก้าวหน้า (ผลผลิตเฉลี่ยปัจจุบันอยู่ในระดับ ๑ ตันต่อไร่) และพื้นที่ส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการทำนาข้าว
- การสร้างระบบชลประทานขนาดใหญ่ แหล่งเก็บน้ำขนาดใหญ่ หรือระบบส่งน้ำ ในเขตการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีศักยภาพให้ผลผลิตมากกว่า ๑ ตันต่อไร่ และในเขตส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์คุณภาพสูง
- ส่งเสริมการวิจัยเพื่อการปลูกและใช้ประโยชน์ แบบไร้ของเสีย (Zero waste)

๓) การปฏิรูปด้านกลไกและการบริหารจัดการ

- บังคับใช้ (ร่าง) พ.ร.บ. ความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... เพื่อส่งเสริมการวิจัยทดสอบและความสามารถในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีพืชเทคโนโลยีชีวภาพ และการกำกับดูแล เพื่อต่อยอดสู่การพัฒนากระบวนการรับรองผลผลิต การตรวจสอบย้อนกลับ และการสร้างความเชื่อมั่นต่อคุณภาพของเมล็ดพันธุ์และเมล็ดพืชของไทย ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล

- แก้ไข มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานชำนาญการ ในการพิจารณาและอนุมัติการวิจัยและทดสอบด้านความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนาม แทนคณะรัฐมนตรี เพื่อลดขั้นตอนการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพของการอนุมัติงานวิจัยให้เป็นไปตามหลักการทางวิชาการและขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นสากลในระหว่างการทำเนิการเพื่อบังคับใช้ (ร่าง) พ.ร.บ. ความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. ....

- การบังคับใช้กฎระเบียบลำดับรองของ ความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. .... เพื่อความชัดเจนในด้านการปฏิบัติและการกำกับดูแล ให้เป็นไปตามกรอบของ พ.ร.บ. ความปลอดภัยทางชีวภาพ

- ทบทวนพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ และกฎระเบียบลำดับรองที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ. ฉบับนี้

- ประกาศบังคับใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. ๔๔๐๒-๒๕๕๓ - การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวโพดเมล็ดแห้ง ของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นภาคบังคับ เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยให้ได้มาตรฐาน

- ประกาศลำดับขั้นตอนการบังคับใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. ๔๔๐๒-๒๕๕๓ และระยะเวลาการดำเนินงานของแต่ละขั้นตอน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในการจัดทำแผนและดำเนินการเพื่อสนับสนุน การปรับตัวของเกษตรกรและผู้รับซื้อผลผลิต เข้าสู่การปลูกและผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตามมาตรฐาน

- เร่งรัดการอนุมัติการวิจัยทดสอบข้าวโพดไบโอเทคในภาคสนามเพื่อสร้างขีดความสามารถของเกษตรกรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี การรับรองผลิตภัณฑ์ และการตรวจสอบย้อนกลับ

- การมีระบบตรวจสอบติดตามและเรียกกลับเมล็ดพันธุ์ เพื่อบรรเทาผลกระทบต่อการผลิตและการจำหน่าย

- ให้สิทธิพิเศษแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการ ในการนำผลิตภัณฑ์จากการปลูกและผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไปใช้ประโยชน์แบบไร้ของเสีย เพื่อสร้างแรงจูงใจการผลิตแบบไร้ของเสีย

- การจัดตั้งไซโลในเขตการผลิตและการค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อการจัดเก็บในระบบควบคุมคุณภาพด้วยการบริหารจัดการเชิงพาณิชย์ ให้สามารถเติบโตได้ด้วยตนเอง และไม่เป็นการต่อรัฐ

๔) การปฏิรูปด้านบริหารความเสี่ยงเกษตรกร

- บังคับใช้ (ร่าง) พ.ร.บ. รายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ. .... เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของการประกอบอาชีพเกษตรกรกรม

- พัฒนาแนวทางการประกันภัยผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๕. มันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจซึ่งมีศักยภาพเกี่ยวข้องกับเกษตรกร ๕.๒-๖.๐ แสนครัวเรือน มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ ๘.๕๙ ล้านไร่ เกินกว่าครึ่งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือภาคตะวันตกและภาคกลาง ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกมันสำปะหลังอันดับ ๑ ของโลก มูลค่าการส่งออกในปี ๒๕๕๗ ประมาณ ๑๑๔,๖๔๔.๙ ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ ๑๖.๕๗ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้อง

กับอุตสาหกรรมต่อเนื่องซึ่งสร้างมูลค่าอีกกว่า ๓๐๐,๐๐๐ ล้านบาท เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมแปรรูป อุตสาหกรรมอาหาร และผลผลิตพลอยได้ยังสามารถเป็นพลังงานทางเลือกและพลังงานไฟฟ้าชีวภาพ รวมถึงไบโอแก๊ส ไบโอฟลาสติก ฯลฯ อนาคตของมันสำปะหลังยังสามารถขยายพื้นที่เพาะปลูกได้อีกเพราะ ตลาดยังมีความต้องการ

อย่างไรก็ตามปัญหาของเกษตรกรชาวไร่มันสำปะหลังยังอยู่ในสภาวะยากจน มีหนี้สิน คริวเรือนสูงอันเกิดจากปัญหาด้านราคาที่มีความไม่แน่นอน เกี่ยวข้องกับสภาวะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า โดยเฉพาะประเทศจีนเป็นผู้ซื้อรายใหญ่ทำให้มีอำนาจในการต่อรองสูง อีกทั้งผลผลิตออกมากจะจุกตัว ในช่วงประมาณเดือนมกราคม-มีนาคมส่งผลต่อราคารับซื้อที่มีความผันผวน นอกจากนี้ปัญหาความยากจน ของเกษตรกรยังเกิดจากปัจจัยด้านโครงสร้างการผลิต เช่น ผลผลิตต่อไร่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ ความยากจนและหนี้สินของเกษตรกร

แนวทางการแก้ปัญหาจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างทั้งระบบของมันสำปะหลังเพื่อ แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำได้อย่างยั่งยืนตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงการแปรรูป โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเอทานอลและ พลังงานไฟฟ้าชีวภาพ ในด้านเสถียรภาพราคาจำเป็นที่ต้องมีตลาดกลางมันสำปะหลัง ตลอดจนการ แก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกรชาวไร่มันสำปะหลังจะต้องทำทั้งโครงสร้างทั้งด้านตลาดและด้านพัฒนา ประสิทธิภาพการผลิต

แนวทางการปฏิรูป

๑) การปฏิรูปด้านเกษตรกร

- การส่งเสริมศูนย์จักรกลการเกษตร โดยการส่งเสริมให้มีสหกรณ์บริการเครื่องจักรกล การเกษตรในระดับชุมชน โดยรัฐบาลสนับสนุนด้านงบประมาณหรือจัดตั้งกองทุนเพื่อให้เกษตรกรสามารถกู้ เงินมาจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตร
- โครงการสนับสนุนเงินทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของชาวไร่มันสำปะหลัง ซึ่งมี โครงการต้องการกู้เงินไปปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตทั้งเพื่อการซื้อเครื่องจักรหรือการลงทุนอุปกรณ์ท่อน้ำหยด

๒) การปฏิรูปด้านระบบ

- การส่งเสริมงานวิจัย โดยกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้ง สวทช. จะต้องตั้ง คณะทำงานเพื่อนำผลงานวิจัยหรือจัดทำงานวิจัยเชิงพาณิชย์ที่เกี่ยวกับการแปรรูปเพิ่มมูลค่า
- การส่งเสริมการแปรรูปมันเส้นคุณภาพในระดับครัวเรือน เป็นการแก้ปัญหาหาคา มาณมันสำปะหลังที่ไม่แน่นอน ส่งผลต่อหนี้ครัวเรือนของเกษตรกร
- การส่งเสริมให้มีตลาดกลางมันสำปะหลัง การแก้ปัญหาหาคามาณให้มีเสถียรภาพควรส่งเสริม ระบบตลาดกลางทั้งในรูปแบบของสหกรณ์หรือวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการรับซื้อและราคา อ้างอิงทั่วประเทศ รวมถึงโครงการ ๑ ตำบล ๑ ลานมัน ในจังหวัดที่มีการปลูกมัน

๓) การปฏิรูปด้านกลไกและการบริหารจัดการ

- การให้มีพระราชบัญญัติมันสำปะหลัง โดยให้มีระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างชาวไร่ และโรงงาน ทั้งกำไรจากการผลิตเป็นแป้ง รวมทั้งผลประโยชน์ที่ได้จากกากมันสำปะหลังและเศษซากจาก มันสำปะหลัง โดยอาจนำแนวทางของพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลมาประยุกต์ใช้

- การกำหนดประกาศราคารับซื้อหัวมันสำปะหลังขั้นต่ำ เป็นความต้องการของเกษตรกรและโรงงานซึ่งอาจจะต้องมีการออกเป็นกฎกระทรวงหรือมติ ครม.ในการประกาศราคารับซื้อ และจะต้องมีกระบวนการวัดค่าเปอร์เซ็นต์เชื้อแป้งที่โปร่งใส

- การให้มีหน่วยงานเข้ามาดูแลมันสำปะหลังโดยตรง กระทรวงเกษตรฯ ควรให้มีหน่วยงานระดับกรมหรือ สำนักงานส่งเสริมพัฒนามันสำปะหลังแห่งชาติ เป็นหน่วยงานดูแลมันสำปะหลังทั้งระบบ ทั้งด้านการเพาะปลูก ด้านการตลาด ด้านการแปรรูปและงานวิจัย ควรมีคณะทำงานหรือนุกรรมการ เชื่อมโยงกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง

- การกำหนดนโยบายเอทานอลแห่งชาติ โดยการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับมันสำปะหลัง และอุตสาหกรรมน้ำตาลเพื่อให้เกิดการบูรณาการในเชิงนโยบายเกี่ยวกับเอทานอลให้มีความชัดเจนและต่อเนื่อง

- การกำหนดนโยบายพลังงานชีวภาพ (BIO-GAS) จะต้องตั้งคณะทำงานร่วมกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิต โดย BOI จะต้องให้การสนับสนุนด้านสิทธิประโยชน์อย่าง เพื่อส่งเสริมให้มีการลงทุน ลดการนำเข้าพลังงาน

๔) การปฏิรูปด้านการบริหารความเสี่ยงของเกษตรกร

- การเก็บค่าธรรมเนียมการส่งออกมันสำปะหลัง ให้มีการออกกฎหมายหรือพระราชบัญญัติ รวมถึงการจัดทำเป็นยุทธศาสตร์ โดยให้มีกองทุนการส่งเสริมพัฒนาเกษตรกรชาวไร่มันสำปะหลัง โดยการเก็บค่าธรรมเนียมการส่งออกจากผู้ผลิตแป้งมันและมันเส้น/มันอัดเม็ด โดยนำเงินที่ได้เข้ากองทุนฯ

๖. อ้อย

ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกอ้อยประมาณ ๑๐.๐๗ ล้านไร่ ผลิตอ้อยได้ทั้งสิ้นประมาณ ๑๐๓.๖๗ ล้านตัน เกี่ยวข้องกับเกษตรกรประมาณ ๓๑๐,๐๐๐ ครัวเรือน มีแรงงานทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและทางอ้อมประมาณ ๑.๒ ล้านคน โดยมีรายได้และมูลค่าของอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทั้งระบบประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ล้านบาท อย่างไรก็ตามผลผลิตของอ้อยเกือบทั้งหมดใช้ในอุตสาหกรรมน้ำตาลทรายซึ่งต้องพึ่งพาการส่งออกสูง กล่าวคือในปี ๒๕๕๗ ไทยผลิตน้ำตาลทรายได้ ๑๑.๒๙ ล้านตัน เป็นการส่งออก ๘.๘๒ ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนส่งออกร้อยละ ๗๘ ที่เหลือเป็นการบริโภคภายในประเทศประมาณ ๒.๔๗ ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๒ ซึ่งในจำนวนนี้เป็นบริโภคประมาณ ๑.๔๓ ล้านตัน ที่เหลือจำหน่ายให้กับโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปที่เกี่ยวข้องกับน้ำตาลทราย

ทั้งนี้จากการที่อ้อยต้องพึ่งพาการส่งออกในสัดส่วนที่สูง ถึงแม้จะมี พ.ร.บ. อ้อยและน้ำตาล พ.ศ. ๒๕๒๗ ในการแบ่งผลประโยชน์ชาวไร่กับโรงงาน ๗๐:๓๐ แต่ราคารับซื้ออ้อยของโรงงานก็อิงกับตลาดโลก ซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มลดลง ขณะเดียวกันขีดความสามารถในการแข่งขันของการผลิตอ้อยในประเทศไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ประเด็นที่ต้องปฏิรูประบบอ้อยและอุตสาหกรรมน้ำตาลทราย จากการศึกษาปัญหาสำคัญที่เป็นรากเหง้าคือต้นทุนการผลิตของเกษตรกรชาวไร่อ้อยสูงกว่าราคารับซื้อ ทั้งที่มีระบบแบ่งปันผลประโยชน์กับโรงงานน้ำตาลซึ่งจะคำนวณราคาขายและกำไรเป็นราคารับซื้อ

จากบริบทที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของอ้อย หากได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากรัฐบาลยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีอนาคตมากที่สุด ทั้งในฐานะอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร พลังงานทดแทน อุตสาหกรรมพลังงานชีวมวล อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับเคมีประเภทต่างๆซึ่งเป็นต้นน้ำของการ

ผลิตในอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่อง อีกทั้งเศษซากของอ้อยยังสามารถนำไปใช้ในการแปรรูปทั้งปุ๋ย กระจาดขี้ ไม้ และเฟอร์นิเจอร์จากอ้อย ฯลฯ

แนวทางการปฏิรูป

๑) การปฏิรูปด้านเกษตรกร

- การจัดหาพันธุ์อ้อยที่เหมาะสม ให้ผลผลิตต่อไร่สูงและเปอร์เซ็นต์น้ำตาลสูง ควรสนับสนุนให้เอกชนซึ่งมีศักยภาพเข้ามาหาพันธุ์และเป็นผู้จำหน่ายพันธุ์ในราคาที่เหมาะสม โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านต้นทุน

- การสนับสนุนเครื่องมือตัดอ้อย ชาวบ้านหรือเกษตรกรซึ่งมีศักยภาพในการเป็นผู้ให้บริการเครื่องมือการเกษตร โดย ชกส. ให้มีการกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งกำหนดเป็นพื้นที่หรือตำบล จะทำให้เกษตรกรรายย่อยอื่นๆ สามารถเข้าถึงเครื่องมือตัดอ้อยโดยไม่จำเป็นต้องลงทุนเอง

๒) การปฏิรูปด้านระบบ

- การให้เกษตรกรเข้าถึงระบบน้ำ ในพื้นที่ดอนหรือไม่สามารถเข้าถึงระบบชลประทานหลัก รัฐบาลควรเดินท่อส่งน้ำและหรือให้มีการขุดบ่อบาดาลแล้วทำท่อส่งน้ำ อาจมีการเก็บเป็นมิเตอร์หรือระบบเหมาจ่ายโดยให้ อบต. หรือ อบจ. เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ นอกจากนี้แนวทางจากการนำ ผืนเทียมมาใช้ซึ่งเกษตรกรเห็นว่าได้ผลจริง แต่ขาดงบประมาณสนับสนุน

- การแก้ปัญหาระบบโลจิสติกส์ของการขนส่งอ้อย จากปัญหาผลผลิตอ้อยออกมาในช่วงเวลาเดียวกัน ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาที่รถบรรทุกต้องรอคิวในการขนส่งสินค้าเข้าโรงงานและผลกระทบต่อคุณภาพของอ้อยและราคาอ้อย รัฐบาลควรมีการระดมความคิดเห็นร่วมกับทุกภาคส่วน โดยเฉพาะกรมทางหลวงแผ่นดินโรงงานหีบอ้อย ชาวไร่อ้อยและผู้ประกอบการขนส่ง

- การทบทวนระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ โดยนำผลพลอยได้จากอ้อยมาเป็นส่วนในการคำนวณราคาซื้ออ้อยจากเกษตรกร เช่น การนำใบอ้อยหรือซากอ้อยไปทำปุ๋ย การนำน้ำอ้อยและโมลาสไปทำเอทานอล ซึ่งจะทำให้เกษตรกรได้รับผลประโยชน์มากขึ้น

๓) การปฏิรูปด้านกลไกและการบริหารจัดการ

- การส่งเสริมอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากน้ำตาลทรายและผลพลอยได้จากอ้อย รัฐบาลจะต้องมอบหมายให้กระทรวงเกษตรฯ จัดทำแผนแม่บทการส่งเสริมอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากน้ำตาลทรายและอุตสาหกรรมจากผลพลอยได้จากอ้อย ซึ่งจะต้องร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชน รวมทั้งบีโอไอจะต้องให้การส่งเสริมอุตสาหกรรมเหล่านี้โดยให้สิทธิประโยชน์สูงสุดโดยอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับน้ำตาลทรายและผลพลอยได้จากอ้อย

- การแก้ไข พ.ร.บ. อ้อยและน้ำตาล พ.ศ. ๒๕๒๗ ให้สามารถไปผลิตเอทานอลได้โดยตรง และไม่ให้มีผลกระทบด้านราคาน้ำตาลในอนาคต

- นโยบายส่งเสริมนำอ้อยไปเป็นพลังงานทดแทน ควรมีนโยบายชัดเจนทั้งเชื้อเพลิงและผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าชีวมวล

- นโยบายการย้ายโรงงานหีบอ้อย ให้คำนึงความสอดคล้องพื้นที่การเพาะปลูกอ้อยซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง ปัจจุบันทำไม่ได้เป็นเรื่องยุ่งยาก เกี่ยวข้องกับการเมืองและผลประโยชน์

๔) การปฏิรูปด้านการบริหารความเสี่ยงของเกษตรกร

- การปรับเพิ่มเงินเข้ากองทุนอ้อยและน้ำตาลเพื่อเพิ่มเงินชดเชยให้เกษตรกร เกษตรกรชาวไร่อ้อยขายอ้อยได้ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต ถึงแม้จะได้รับชดเชย แต่ยังมีสถานะขาดทุน จึงควรมีการ

กำหนดเกณฑ์ราคาต้นทุนซึ่งเป็นที่พอใจทั้งเกษตรกรและภาครัฐ ซึ่งราคาต้นทุนที่กำหนดจะเป็นเกณฑ์ที่รัฐบาลจะชดเชยเงินส่วนต่างของผลขาดทุน

๗. โคนื้อ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นต้นมา เกษตรกรเลี้ยงโค-กระบือ ตามหัวไร่ปลายนาและทำเลเลี้ยงสัตว์ สาธารณะทั่วไป เพื่อใช้แรงงานและขายเป็นรายได้เสริม ต่อมาในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๕ กรมปศุสัตว์โดยเงินกู้จาก Asian Development Bank (ADB) ดำเนินการโครงการพัฒนาการปศุสัตว์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อจากนั้นจึงเกิดเป็นธุรกิจโคนื้อและขุนโคเป็นการค้าขึ้นจนก่อเกิดการรวมตัวของเกษตรกรเป็นสหกรณ์โดยมีหน่วยงานทหาร (กรป. กลาง) และมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) เป็นผู้สนับสนุนหลักนอกเหนือไปจากกรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมปศุสัตว์ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงตามกฎหมาย

หากมองในภาพรวมของโคนื้อ-กระบือแล้ว จะเห็นได้ว่าวงจรเพิ่ม/ลดจำนวนโคแบบรุนแรงเกิดจากการผันผวนของราคาโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการกระตุ้นของรัฐบาล (โดยนักการเมือง) ในช่วงที่โค-กระบือ มีราคาสูงขึ้น แต่เมื่อปริมาณโคเกินความต้องการจนราคาตกต่ำก็จะไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐแต่อย่างใด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยหรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปในนามของ TDRI ได้วิเคราะห์ไว้ว่า เป็นเพราะไม่มีองค์กรรับผิดชอบธุรกิจโคนื้อที่เป็นอิสระและยั่งยืนอย่างในกรณีของการเกษตรอื่นๆ เช่น อ้อยและน้ำตาล แต่เป็นเพียงให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการพัฒนาโคนื้อแห่งชาติซึ่งมีรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการและประกอบด้วยผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลและสิ้นสุดวาระตามรัฐบาล ดังนั้นนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาโคนื้อ-กระบือจึงจะยังคงขาดความต่อเนื่องและความชัดเจนและไม่มีบูรณาการภายในกลุ่มองค์กรที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนากิจการโคนื้อ-กระบือด้วยกัน และกับองค์กรอื่นที่ดูแลธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ซึ่งได้แก่ บรรดาผู้เลี้ยงโคนื้อ กระบือ ผู้ประกอบการการค้าโคนื้อ กระบือมีชีวิต ผู้ประกอบการแปรรูปโคนื้อ กระบือ ผู้ค้าเนื้อโค กระบือ และผู้แปรรูปเนื้อโค กระบือ ตลอดจนผู้บริโภค

แนวทางการปฏิรูป

๑) การปฏิรูปด้านเกษตรกร

- การพัฒนาความรู้ให้เกษตรกรอย่างถูกวิธีและมีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการอบรมเกษตรกรให้มีความรู้ในการจัดการเลี้ยงดูโคนื้อ-กระบือ กฎเกณฑ์ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้อง

๒) การปฏิรูปด้านระบบ

- การจัดระบบการตลาดในการจำหน่ายโคนื้อ-กระบือ ให้เกิดความเป็นธรรมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยพัฒนาตลาดโคนื้อ-กระบือมีชีวิตให้มีระบบสืบย้อนกลับที่มา (traceability) ให้สามารถทราบแหล่งที่มาของโคนื้อ-กระบือ และเนื้อโค-กระบือ

- การผลักดันการพัฒนาระบบการฆ่าโคนื้อ-กระบือ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลที่เหมาะสม

- การพัฒนาการแปรรูปเนื้อ รวมถึงสนับสนุนการทำตลาดเนื้อของประเทศ

- การบูรณาการระบบการลงทะเบียนโค-กระบือเนื้อ มาใช้ร่วมเป็นระบบเดียวกันเพื่อใช้ในระบบการป้องกันกำจัดโรคสัตว์ โดยใช้ระบบการควบคุมต้นทาง-ปลายทาง ที่แจ้งย้าย ด้วยการ online ทางคอมพิวเตอร์ พร้อมทั้งมีเอกสารกำกับ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกและลดต้นทุนในการซื้อขายโคนื้อ-กระบือระหว่างกลุ่มการผลิต

๓) การปฏิรูปด้านกลไกและการบริหารจัดการ

- การเสนอให้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค-กระบือ พ.ศ. .... เพื่อให้อุตสาหกรรมโคเนื้อ-กระบือ ดำเนินไป และบังเกิดผลเต็มที่ตามศักยภาพของประเทศ มีความมั่นคงยั่งยืน ไม่เกิดวงจรขาดแคลนและล้มตลาคสามารถผลิตได้อย่างมีคุณภาพเพื่อการบริโภคภายในและส่งออกต่างประเทศได้อย่างสม่ำเสมอและยั่งยืน

- การจัดตั้งเป็นคณะกรรมการพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค-กระบือแห่งชาติ หรือ กพอคกช. เป็นหน่วยงานอิสระระดับชาติ ประกอบด้วยตัวแทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับโคเนื้อ-กระบือ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระมีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนแม่บทด้านการพัฒนาโคเนื้อ-กระบือ และผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน

- การจัดตั้งสำนักงานพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค-กระบือแห่งประเทศไทย (สพอคกท.) ให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ กพอคกช. เพื่อทำหน้าที่ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและพัฒนาโค-กระบือเนื้อของประเทศ ตามนโยบายและแผนแม่บท

๔) การปฏิรูปด้านการบริหารความเสี่ยงของเกษตรกร

- การจัดหาแหล่งเงินกู้ระยะยาวดอกเบี้ยต่ำให้สหกรณ์หรือกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ-กระบือ เพื่อให้กู้ไปลงทุนในการเลี้ยงโคเนื้อ-กระบือ

การศึกษาเฉพาะเรื่อง

สหกรณ์เพื่อการเกษตร

ประเทศไทยมีครัวเรือนเกษตรกรประมาณ ๕.๗๑ ล้านครัวเรือน มีแรงงานอยู่ในภาคเกษตรจำนวน ๑๖.๕๙๓ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๔๓ ของแรงงานทั้งระบบ มีมูลค่าอยู่ในระบบเศรษฐกิจรวมกันประมาณ ๑.๐๑๓ ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๘.๔ ของจีดีพี เทียบกับภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนอยู่ในจีดีพีสูงถึงร้อยละ ๓๙.๒๐ และภาคบริการไม่รวมค้าปลีก-ค้าส่งอีกประมาณร้อยละ ๓๕ แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำและการกระจุกตัวของรายได้ เกษตรกรโดยเฉพาะเกษตรกรชาวนาเป็นกลุ่มที่ยากจนที่สุดของประเทศเป็นผลจากด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน การเข้าถึงโอกาสของการพัฒนา การขาดข้อมูล การถูกเอารัดเอาเปรียบทั้งจากด้านปัจจัยการผลิตและด้านราคาผลผลิต ปัจจัยสำคัญเกิดจากเกษตรกรไทยขาดการรวมตัวและการมีองค์กรที่เข้มแข็งในการดูแลและต่อรอง ซึ่งการรวมตัวของเกษตรกรในรูปแบบของสหกรณ์เป็นแนวทางที่จะพัฒนาความเข้มแข็งของเกษตรกรไทยอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ประเทศไทยมีสหกรณ์มาเป็นเวลา ๙๙ ปี โดยมีการจดทะเบียนสหกรณ์แห่งแรก คือ “สหกรณ์วัดจันทร์ฯ” จ.พิษณุโลก เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๙ (เอกสารวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร หน้า ๗) ปัจจุบันมีสหกรณ์ทั่วประเทศประมาณ ๘,๐๐๐ แห่ง มีสมาชิกสหกรณ์มากกว่า ๑๒ ล้านคน โดยกว่าครึ่งเล็กน้อยเป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร มีทุนดำเนินการรวมกันประมาณ ๑.๔ แสนล้านบาท และมีมูลค่าธุรกิจรวมกันทั้งสิ้น ๒.๒๕ ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ ๑๘.๙๕ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์เพื่อการเกษตรมีปริมาณธุรกิจมูลค่าเพียงร้อยละ ๒๕ ของมูลค่าธุรกิจรวมกันของสหกรณ์ทั่วประเทศแต่หากคิดเป็นจำนวนสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรคิดเป็นร้อยละ ๔๙.๕๑ เกี่ยวข้องกับจำนวนเกษตรกรประมาณ ๖.๔ ล้านคน โดยมูลค่าการดำเนินงานของสหกรณ์ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน สหกรณ์ด้านค้าปลีก สหกรณ์ธุรกิจบริการ ฯลฯ แสดงให้เห็นว่าสมาชิกส่วนใหญ่ที่เข้ามาเพื่อต้องการเข้ามากู้เงิน ส่งผลต่อการความเข้มแข็งของสหกรณ์

การพัฒนาระบบสหกรณ์ให้เป็นกลไกแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกรยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ปัญหาของเกษตรกรไทยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ขาดที่ดินเป็นของตนเอง ภาระหนี้ครัวเรือนสูง ผลิตภาพการผลิตต่อไร่ต่ำ ต้นทุนการผลิตสูงแต่ราคาสินค้าเกษตรกลับมีราคาตกต่ำต่อเนื่อง ส่งผลต่อการยากจนของเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรชาวนาซึ่งเป็นเกือบครึ่งหนึ่งของเกษตรกรทั่วประเทศ มติคณะรัฐมนตรีในปี ๒๕๕๕ ได้กำหนดให้สหกรณ์เป็นวาระแห่งชาติและกำหนดให้มียุทธศาสตร์ด้านสหกรณ์ แต่การขับเคลื่อนก็ขาดความเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้จากการศึกษาด้วยการพิจารณาถึงปัญหาและข้อวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ พบว่าปัญหาสำคัญของการพัฒนาสหกรณ์ในประเทศไทยอยู่ที่ขาดการเชื่อมโยงโครงข่าย การรวมกลุ่มในการต่อรอง ทั้งด้านราคาขายและปัจจัยการผลิต นอกจากนี้ปัญหาด้านขีดความสามารถในการแข่งขันของสหกรณ์การเกษตรเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเพิ่มความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร จำเป็นที่จะต้องมีการสร้างสหกรณ์ต้นแบบซึ่งอาจศึกษาหรือนำแบบอย่างจากที่ประสบความสำเร็จ เช่น ประเทศเกาหลี อย่างไรก็ตามปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสหกรณ์คือผู้บริหารส่วนใหญ่มาจากเกษตรกรขาดความเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจ

อย่างไรก็ตามการส่งเสริมสหกรณ์นโยบายจะต้องมีความเป็นรูปธรรม มีความต่อเนื่อง โดยเฉพาะการบูรณาการหน่วยงานของรัฐและเอกชน อีกทั้งจะต้องส่งเสริมพัฒนาสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยให้มีศักยภาพและความเข้มแข็ง ให้เป็นองค์กรของสหกรณ์ในการแก้ปัญหาเพื่อลดการพึ่งพารัฐ นอกจากนี้ในด้านการสร้างความเชื่อมั่นจะต้องแก้ปัญหาด้านความโปร่งใส การทุจริต โดยเฉพาะการปฏิรูประบบการตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่น ทั้งต่อระบบสหกรณ์และความน่าเชื่อถือของรายงานสถานะการเงินของสหกรณ์ซึ่งจะเป็นหลักฐานสำคัญต่อการเข้าถึงแหล่งทุน นอกจากนี้ปัญหาข้อกฎหมายซึ่งยังเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์จะต้องมีการดำเนินการ โดยเฉพาะข้อกฎหมายที่มีข้อจำกัดในการร่วมทุนกับภาคเอกชน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรจะเข้ามาดูแลเฉพาะสหกรณ์เพื่อการเกษตร ส่วนสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับออมทรัพย์หรือเครดิตยูเนียนเกี่ยวข้องกับธุรกรรมด้านการเงินซึ่งกระทรวงเกษตรขาดความรู้และไม่ใช่งานที่หลักควรจะให้กระทรวงการคลังเป็นผู้กำกับดูแล ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรมีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรจะมีนโยบายศูนย์บ่มเพาะเพื่อการแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรในลักษณะศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ ซึ่งจะทำให้การส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในลักษณะเกษตรอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก ลดพึ่งพาการส่งออกสินค้าเกษตรในรูปวัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำให้กับเกษตรกรได้อย่างยั่งยืน

แนวทางการปฏิรูปสหกรณ์การเกษตร

๑. การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สหกรณ์การเกษตรให้เป็นกลไกแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ

๑) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สหกรณ์ให้เป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งได้มีมติ ครม.และมีการจัดทำกรอบยุทธศาสตร์ไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องไปจัดทำยุทธศาสตร์ใหม่เพราะจะเสียเวลา แต่ที่ผ่านมาความสัมฤทธิ์ผลขาดความชัดเจน ควรมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อที่รัฐบาลซึ่งเข้ามาบริหารประเทศจะต้องมีหน้าที่สนับสนุน-ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สหกรณ์ให้เป็นวาระแห่งชาติ มีการตรวจสอบ-ประเมินผลและงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

๒) การจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ โดยการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ทั้งส่วนที่สำเร็จและส่วนที่ยังต้องดำเนินการต่อไป โดยจัดทำแผนปฏิบัติการระยะเวลา ๓ ปี (๒๕๕๘-๒๕๖๐) ในการขับเคลื่อนแต่ละยุทธศาสตร์ซึ่งจะต้องเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งหากดำเนินการได้จริงจะเป็นการแก้ปัญหาของสหกรณ์โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเครือข่ายของเกษตรกร ทั้งในด้านการผลิตและการแปรรูป ทั้งนี้การจัดทำแผนปฏิบัติการจะเป็นการแก้ปัญหาการปรับเปลี่ยนนโยบายจากรัฐบาลในอนาคต เนื่องจากมีกรอบแผนปฏิบัติการเพื่อให้หน่วยราชการดำเนินการไปโดยไม่ต้องเกี่ยวข้องกับนโยบายของภาคการเมือง

๒. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของสหกรณ์การเกษตร

๑) การสนับสนุนสหกรณ์การเกษตรให้เป็นผู้ดำเนินการตลาดกลางสินค้าเกษตรและศูนย์การค้าสหกรณ์ ดังนี้

- ตลาดกลางสินค้าเกษตร จะต้องมีการกำหนดเป็นนโยบายในการให้มีตลาดกลางการเกษตรชุมชนในทุกตำบลของประเทศ โดยอาจนำที่ราชพัสดุหรือให้ภาคเอกชนเป็นผู้ลงทุน โดยให้สหกรณ์เพื่อการเกษตรซึ่งมีศักยภาพเข้ามาเป็นผู้เช่าและผู้ดำเนินการบริหารจัดการตลาดกลาง และไม่จำเป็นต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง และยังเป็นศูนย์กระจายสินค้าเกษตรในพื้นที่ นอกจากนี้ตลาดกลางสินค้าเกษตรควรทำหน้าที่ในการจัดจำหน่ายปัจจัยการผลิต ทั้งพันธุ์พืช ปุ๋ย เคมี อุปกรณ์ เครื่องจักรกล

การเกษตร ซึ่งจะส่งผลต่อการแก้ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบและการเพิ่มรายได้ เป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้กับระบบสหกรณ์ และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านการเกษตร ทั้งด้านตลาด ข้อมูลทางด้านวิชาการ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลของสมาชิก (ที่มา : การชี้แจงของผู้แทนสำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๑๘ ก.พ. ๕๘)

- **ศูนย์การค้าสหกรณ์ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ** โดยจัดเป็นพื้นที่ถาวร โดยให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ร่วมมือกับเทศบาลและผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งศูนย์การค้าสหกรณ์จะทำหน้าที่ทั้งด้านศูนย์การแสดงผลสินค้ารวมทั้งการรับคำสั่งซื้อกิจกรรม ด้านคำสั่งและค่าปลีกของผลิตภัณฑ์สหกรณ์ของจังหวัด เป็นการส่งเสริมด้านการตลาดให้กับสหกรณ์และเกษตรกร

๒) **การสนับสนุนจัดตั้งสถาบันสหกรณ์** เพื่อให้เป็นองค์กรมหาชน ทำหน้าที่เป็นองค์กรด้านวิชาการในสาขาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ทั้งด้านสหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน สหกรณ์ร้านค้าบริการ สหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์แปรรูปสินค้าเกษตร ฯลฯ การดำเนินการอาจมีการประยุกต์ใช้แนวทางของสถาบันเฉพาะทางที่ประสบความสำเร็จ เช่น สถาบันอาหาร สถาบันสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม สถาบันอัญมณี ซึ่งการพัฒนาสหกรณ์ผ่านสถาบันจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สร้างความเข้มแข็งให้กับระบบสหกรณ์ โดยรัฐให้ความสนับสนุนผ่านทางสถาบัน นอกจากนี้สถาบันสหกรณ์อาจเป็นองค์กรตรวจสอบด้านจริยธรรมและความโปร่งใสของคณะกรรมการสหกรณ์ รวมถึงคณะกรรมการสันนิบาตสหกรณ์แห่งชาติ เพื่อให้เป็นการบริหารจัดการควบคุมกันเอง เหมือนกับสหกรณ์สหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์ปัจจุบันมีกว่า ๘,๐๐๐ สหกรณ์ ทุนหมุนเวียนกว่า ๒ ล้านล้านบาท แต่ขาดองค์กรที่จะเข้ามากำกับดูแล

๓) **การส่งเสริมให้มีศูนย์บ่มเพาะสหกรณ์เพื่อการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร** ในแต่ละจังหวัดอย่างน้อย ๑ แห่ง เพื่อให้เป็นศูนย์การเรียนรู้จากการดำเนินการจริง โดยร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมของสหกรณ์ เช่น กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (กระทรวงพาณิชย์) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (กระทรวงแรงงาน) และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กระทรวงอุตสาหกรรม) ทั้งนี้ควรมุ่งเน้นศึกษาระบบสหกรณ์การเกษตรของต่างประเทศ ซึ่งประสบความสำเร็จ เช่น **ประเทศเกาหลี**ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมก้าวหน้า แต่เกษตรกรมีความเข้มแข็ง จึงควรพิจารณานำมาเป็นต้นแบบในการนำมาพัฒนาสหกรณ์การเกษตร นอกเหนือจากการให้ความรู้และด้านวิชาการจะต้องเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมผลิตและการค้า เช่น สภาอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัดรวมทั้งการเชื่อมโยงภาคการเงินเพื่อให้เข้าถึงแหล่งทุน เช่น ธกส. ธนาคารออมสิน รวมทั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ประเภทต่างๆ

๔) **ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จสำหรับสหกรณ์เพื่อการแปรรูปสินค้าเกษตร** ควรมีช่องพิเศษสำหรับอำนวยความสะดวกในลักษณะศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ “One Stop Service” เช่น ในการจดทะเบียนชุมนุมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร รวมถึงการขอใบอนุญาตดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ใบประกอบกิจการโรงงาน (รง.๔) ใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับอาหารและยา เวชภัณฑ์พื้นบ้าน แพทย์ทางเลือกและอื่นๆ ซึ่งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามาช่วยเหลืออำนวยความสะดวก หากจะต้องมีการแก้ไขกฎระเบียบของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องก็จะต้องดำเนินการเพื่อเป็นการส่งเสริมระบบสหกรณ์

๕) การปฏิรูปนโยบายส่งเสริมสหกรณ์การเกษตร ดังนี้

- **กระทรวงเกษตรฯ ควรดูแลรับผิดชอบเฉพาะสหกรณ์การเกษตร** โดยการแยกสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนให้ไปอยู่ภายใต้การกำกับของกระทรวงการคลัง เนื่องจากลักษณะของธุรกิจเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินซึ่งควรจะมีการกำกับ ตรวจสอบในลักษณะเดียวกันกับสถาบันการเงินอื่นๆ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการทุจริตเหมือนที่ผ่านมา ขณะเดียวกันกรมส่งเสริมสหกรณ์ควรจะดูแลเฉพาะสหกรณ์การเกษตรหรือลักษณะธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งจะทำให้การพัฒนาสหกรณ์การเกษตรมีทิศทางที่ชัดเจน

- **การบริหารงานของสหกรณ์ควรเป็นรูปแบบคณะกรรมการร่วม** ควรมีมติ ครม. ในการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมพัฒนาสหกรณ์การเกษตร ประกอบด้วย หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ สภาเกษตรกรแห่งชาติ สันนิบาตสหกรณ์แห่งชาติ ฯลฯ ขณะที่เอกชนประกอบด้วย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ฯลฯ โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ทำหน้าที่เลขานุการ ซึ่งจะให้เกิดการเชื่อมโยงทั้งด้านตลาด การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การเกษตรตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ มีการบูรณาการ ซึ่งทำให้หน่วยงานรัฐและภาคเอกชนจะได้เป็นกลไกผลักดันให้สหกรณ์ฯ สามารถขับเคลื่อนภารกิจแต่ละด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะสามารถทำให้สหกรณ์มีความเข้มแข็ง

- **การให้มีสันนิบาตสหกรณ์จังหวัดทั่วประเทศและเป็นส่วนหนึ่งของ กกร.จังหวัด** โดยให้กระทรวงมหาดไทยกำหนดเป็นนโยบายตัวแทน โดยให้ สสท.จังหวัดเป็นตัวแทนเกษตรกรและเป็นส่วนหนึ่งของ กกร.จังหวัดร่วมกับองค์กรเอกชน เช่น สอท.จังหวัด, หอการค้าจังหวัด, สภาท่องเที่ยวจังหวัด ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงการพัฒนาจังหวัดและการเชื่อมโยงกับภาคส่วนเศรษฐกิจ เป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ในพื้นที่ และให้มีการแยกกลุ่มคลัสเตอร์ใน สสท. เพื่อแก้ปัญหาขีดความสามารถในการแข่งขันของสหกรณ์อยู่ที่ไม่มีการเชื่อมโยงในคลัสเตอร์ จำเป็นที่สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยจะต้องมีการกำหนดแยกกลุ่มสหกรณ์แต่ละประเภท

๖) **การสร้างเชื่อมั่นและความโปร่งใสของสหกรณ์** โดยให้มีหน่วยงานดูแลด้านความโปร่งใสและการตรวจสอบสหกรณ์

๗) **การแก้พระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน** เช่น

มาตรา ๑๐ (๕) ควรแก้ไขให้สหกรณ์สามารถร่วมทุนกับภาคเอกชนเพื่อการเชื่อมโยงตลาดและเทคโนโลยี

มาตรา ๑๐๘ การกำหนดให้ทุกสหกรณ์ต้องเป็นสมาชิกของ สสท. จะทำให้เป็นการนำสหกรณ์ทั้งหมดเข้ามาเป็นปีกแผ่นและเป็นส่วนร่วมของ สสท. อาจแก้ไขอำนาจกระทำการต่างๆ ให้สอดคล้องกับแนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ

มาตรา ๕๐ การเพิ่มวาระกรรมการ กำหนดให้คณะกรรมการมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี และอาจได้รับการเลือกตั้งอีกได้แต่ต้องไม่เกิน ๒ วาระติดต่อกัน ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบริหารจัดการ อีกทั้งสหกรณ์บางประเภทโดยเฉพาะเกษตรแปรรูป รวมทั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ประเภทต่างๆ กรรมการต้องมีความรู้ด้านเทคนิค การตลาดและต้องมีทุนสนับสนุน โดยให้แก้ไขวาระกรรมการให้สามารถอยู่ได้เกินกว่า ๒ วาระ โดยให้เป็นอำนาจของสมาชิกในวันประชุมใหญ่ที่จะมีการกำหนดอายุคณะกรรมการ

ทั้งหมดหรือบางส่วนให้สามารถอยู่ได้เกิน ๒ วาระ อย่างไรก็ตามมีข้อระมัดระวังเกี่ยวกับการครอบงำและการผูกขาดของกรรมการซึ่งจะนำไปสู่การไม่โปร่งใสหรือการทุจริต เช่น กรณีการยกยอทรัพย์สินของสหกรณ์ เครดิตยูเนียนคลองจั่น ฯลฯ

การศึกษาเฉพาะเรื่อง

การศึกษาข้อมูลที่เป็นจริงบนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับพืชเทคโนโลยีชีวภาพและความปลอดภัย

*****

การเพาะปลูกพืชเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพ มี ๒ ปัจจัยหลักที่จำเป็นต้องพิจารณา คือ ๑) พันธุ์พืช และ ๒) การจัดการการเพาะปลูก อย่างไรก็ตาม การใช้พันธุ์พืชที่ดีจะให้ผลผลิตสูงและต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูที่สำคัญเป็นสิ่งหนึ่งสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรได้มากกว่าร้อยละ ๕๐ ว่าจะได้รับผลผลิตจากการเพาะปลูก ดังนั้นการปรับปรุงพันธุ์พืชจึงจัดว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพาะปลูก ปัจจุบันจึงเห็นว่ามีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ใช้งบประมาณจำนวนหนึ่งในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช โดยเฉพาะในกลุ่มพืชที่จัดว่าเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชดังกล่าว จะเห็นได้จากในแปลงเพาะปลูกพืชของเกษตรกรเกือบร้อยละ ๑๐๐ ใช้พันธุ์พืชที่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์มาแล้วทั้งสิ้น ทำให้ประเทศไทยยังมีผลผลิตของพืชเศรษฐกิจเพียงพอและมีเหลือพอในการส่งออก

การปรับปรุงพันธุ์พืชด้วยวิธีการดั้งเดิม ยังมีข้อจำกัดในหลายประเด็น ที่สำคัญคือ การขาดพันธุ์กรรมหรือพ่อแม่พันธุ์ที่มีลักษณะที่ต้องการใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ เช่น ลักษณะที่ต้านทานหนอนเจาะสมอของฝ้าย หรือลักษณะที่ต้านทานโรคต่างจุดวงแหวนที่เกิดจากเชื้อไวรัสของมะละกอ เป็นต้น จึงทำให้ไม่สามารถพัฒนาพันธุ์ให้มีลักษณะที่ต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูดังกล่าวได้ด้วยวิธีการปรับปรุงพันธุ์พืชแบบเดิม ๆ ประกอบกับการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากรโลก ซึ่งหมายถึงความต้องการอาหารที่ได้จากพืชมีมากขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวะเรือนกระจก ส่งผลให้การเพาะปลูกพืชได้รับผลกระทบ การก้าวข้ามปัญหาอุปสรรคดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยในการปรับปรุงพันธุ์พืช ซึ่งในปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่เรียกว่า เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ หรือ เทคโนโลยีด้านพันธุวิศวกรรม และหลายประเทศได้นำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุงพันธุ์พืช

เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ หรือ เทคโนโลยีด้านพันธุวิศวกรรม ในเชิงวิชาการ หมายถึงเทคโนโลยีที่ใช้ในการถ่ายฝากยีนจากสิ่งมีชีวิตสายพันธุ์หนึ่ง ไปสู่สิ่งมีชีวิตอีกสายพันธุ์หนึ่ง ทำให้สิ่งมีชีวิตที่ได้รับการถ่ายฝากยีนดังกล่าว มีลักษณะที่ไม่เคยมีมาก่อน ซึ่งเป็นลักษณะที่ต้องการในการปรับปรุงพันธุ์ ยกตัวอย่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน เช่น การถ่ายฝากยีนบีที ซึ่งเป็นยีนที่ต้านทานต่อหนอนเจาะสมอในฝ้าย หรือยีนที่ต้านทานต่อหนอนเจาะลำต้นในข้าวโพด ที่ได้มาจากแบคทีเรียที่อาศัยอยู่ในดิน ชื่อ *Bacillus thuringiensis* เข้าไปในสารพันธุกรรมของต้นฝ้ายหรือต้นข้าวโพด จากนั้นพัฒนาต่อจนได้ต้นฝ้ายที่ต้านทานต่อหนอนเจาะสมอ หรือต้นข้าวโพดที่ต้านทานต่อหนอนเจาะลำต้น และเรียกพืชดังกล่าวว่า ฝ้าย/ข้าวโพดเทคโนโลยีชีวภาพ หรือ ฝ้าย/ข้าวโพดจีเอ็ม หรือ ฝ้าย/ข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรม ซึ่งมีความจำเพาะเจาะจงสูง (ต้านทานเฉพาะหนอนเจาะเท่านั้น) เมื่อนำเมล็ดฝ้ายหรือเมล็ดข้าวโพดดังกล่าวไปปลูก ประโยชน์ที่ได้รับนอกจากจะลดการสูญเสียผลผลิตที่เกิดจากแมลงศัตรูดังกล่าวแล้ว ยังลดการใช้สารกำจัดศัตรูพืชซึ่งเป็นผลดีต่อสุขอนามัยของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมและ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในชื่อเรียก ซึ่งตลอดเอกสารนี้จะใช้คำว่า “พืชเทคโนโลยีชีวภาพ”

จากรายงานการศึกษาของ สุดใจ (๒๕๔๘) ชี้ให้เห็นว่า สาธารณชนในประเทศไทยมีความรู้ในเรื่องพืชเทคโนโลยีชีวภาพน้อยมาก โดยเฉพาะผู้บริโภค และ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงข้อดี และข้อเสียของพืชเทคโนโลยีชีวภาพอย่างแท้จริงบนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ขณะเดียวกันสาธารณชนทั่วไปได้รับข่าวสาร

ในลักษณะที่บิดเบือนหรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ส่งผลให้ภาพรวมของพืชเทคโนโลยีชีวภาพเป็นเสมือน สิ่งที่สามารถทำอันตรายให้กับสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ ทั้งๆ ที่ประชาชนในประเทศไทยบริโภคผลิตภัณฑ์ หรือผลิตผลที่มาจากพืชเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น ถั่วเหลือง ข้าวโพด มานานกว่า ๑๕ ปีแล้ว

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเกษตร ได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า การปฏิรูปการเกษตรด้วยการใช้พืชเทคโนโลยีชีวภาพ น่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งให้กับเกษตรกร แต่ยังคงมีความแตกต่างทางความคิดของผู้มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้อง จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาข้อมูลที่เป็นจริงบนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับพืชเทคโนโลยีชีวภาพและความปลอดภัย ผลการศึกษาที่ได้จะนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบความคิด แนวทางปฏิรูปการเกษตรของคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเกษตร: กรอบแนวคิดพืชเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotech Crops) ที่จะนำเสนอต่อคณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร ได้รับทราบและพิจารณาตามที่เหมาะสมต่อไป

สถานการณ์การปลูกพืชเทคโนโลยีชีวภาพ/พืชจีเอ็มของโลก ปี ๒๕๕๗

ปี ๒๕๕๗ นับเป็นปีที่ ๑๙ แห่งความสำเร็จของการปลูกพืชเทคโนโลยีชีวภาพทางการค้า ตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ ซึ่งเป็นปีแรกของการปลูก จากพื้นที่ที่มีปลูก ๑๐.๖ ล้านไร่ ใน ๖ ประเทศ เป็น ๑,๑๓๔.๔ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๗ ใน ๒๘ ประเทศ และมีอัตราการเติบโตอยู่ที่ร้อยละ ๓ - ๔ ต่อปีทำให้พืชเทคโนโลยีชีวภาพกลายเป็นเทคโนโลยีที่มีการยอมรับได้เร็วที่สุดในช่วงปัจจุบัน ด้วยเหตุผลคือประโยชน์ที่ได้รับ

จำนวนเกษตรกรที่ปลูกพืชเทคโนโลยีชีวภาพ ในปี ๒๕๕๗ มีเกษตรกร ๑๘ ล้านคน ที่ปลูกพืชเทคโนโลยีชีวภาพ ซึ่งร้อยละ ๙๐ เป็นเกษตรกรรายย่อยที่ยากจน โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย ๗.๑ ล้านคนในจีน และ ๗.๗ ล้านคนในอินเดีย ที่ปลูกฝ้ายบีทีในพื้นที่มากกว่า ๙๓.๔ ล้านไร่ และเกษตรกรรายย่อยจำนวน ๔๑๕,๐๐๐ คนในฟิลิปปินส์ ที่ได้รับประโยชน์จากข้าวโพดเทคโนโลยีชีวภาพ

(หมายเหตุ: มีอย่างน้อย ๔๐ ประเทศทั่วโลก ที่อนุญาตให้ใช้พืชเทคโนโลยีชีวภาพเป็นอาหารมนุษย์ และอาหารสัตว์ รวมทั้ง สหรัฐอเมริกา ยุโรป จีน อินเดีย ซึ่งมีจำนวนประชากรมากที่สุดรวมทั้งหมด ประมาณ ๓.๖ พันล้านคน คิดเป็นประมาณร้อยละ ๕๑ ของประชากรทั้งโลก (ประเมินจาก <http://th.wikipedia.org/wiki/ประชากรโลก> และ [http://www.isaaa.org/gmaprovaldatabase/\(\)](http://www.isaaa.org/gmaprovaldatabase/))

เจตจำนงทางการเมืองที่เข้มแข็งทำให้บังกลาเทศอนุญาตให้ปลูกมะเขือม่วงบีทีเชิงการค้า เป็นครั้งแรก บังกลาเทศเป็นประเทศยากจนขนาดเล็ก มีประชากรทั้งหมด ๑๕๐ ล้านคน อนุมัติให้ปลูกมะเขือม่วงบีทีเชิงการค้าเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๖ และเกษตรกรรายย่อยได้ปลูกมะเขือม่วงบีทีเมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๘ เหตุการณ์ เช่นนี้จะไม่สามารถเกิดได้ถ้าไม่มีการสนับสนุนจากรัฐบาลและไม่มีเจตจำนงทางการเมืองที่เข้มแข็ง

มีพืชเทคโนโลยีชีวภาพชนิดใหม่ที่อนุมัติให้ปลูกได้ไม่นานนี้ รวมถึงมันฝรั่งซึ่งเป็นอาหารหลักในสหรัฐอเมริกาและมะเขือม่วงในบังกลาเทศ ในปี ๒๕๕๗ สหรัฐอเมริกาได้อนุมัติพืชเทคโนโลยีชีวภาพชนิดใหม่ ๒ ชนิด คือ มันฝรั่ง Innate^{TM} ที่มีสาร acrylamide ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นสารที่อาจก่อให้เกิดมะเร็ง และ ลดการสูญเสียเนื่องจากแผลฟกช้ำ และ อัลฟัลฟา KK179 (HarvXtra^{TM}) ที่มีลิกนินต่ำ ซึ่งสามารถย่อยได้ดีขึ้น และมีผลผลิตสูงขึ้น (อัลฟัลฟา เป็นพืชอาหารสัตว์อันดับ ๑ ของโลก) อินโดนีเซียอนุมัติอ้อยทนแล้ง บราซิล อนุมัติ Cultivance^{TM} ซึ่งเป็นถั่วเหลืองทนทานสารกำจัดวัชพืช และถั่วด้านทานไวรัสที่ใช้ปลูกในประเทศ ซึ่งพร้อมที่จะปลูกในปี ๒๕๕๙ เวียดนามอนุมัติข้าวโพดเทคโนโลยีชีวภาพ (ทนทานสารกำจัดวัชพืชและด้านทานแมลงศัตรู) เป็นครั้งแรกในปี ๒๕๕๗

ประเทศที่ปลูกพืชเทคโนโลยีชีวภาพมากที่สุด ๕ อันดับ สหรัฐอเมริกายังเป็นผู้นำด้วยพื้นที่ปลูก ๔๕๖.๙ ล้านไร่ โดยปลูกข้าวโพด ถั่วเหลือง และฝ้าย ตามด้วยบราซิลด้วยพื้นที่ปลูก ๒๖๓.๗ ล้านไร่ โดยปลูกถั่วเหลือง ข้าวโพดและฝ้าย อาร์เจนตินา ด้วยพื้นที่ปลูก ๑๕๑.๙ ล้านไร่ โดยปลูกถั่วเหลือง ข้าวโพด และฝ้าย เช่นกัน อินเดียเป็นผู้นำอันดับ ๔ ด้วยพื้นที่ปลูกฝ้ายปีที่ ๗๒.๕ ล้านไร่ เป็นฝ้ายปีที่ และแคนาดา มาเป็นที่ ๕ ที่ปลูกมากกว่า ๖๒.๕ ล้านไร่ โดยปลูก คาโนล่า ข้าวโพด ถั่วเหลืองและซูการ์บีท ซึ่งทั้ง ๕ ประเทศ จะเป็นพื้นฐานของการเติบโตที่ยั่งยืนในอนาคต

เป็นครั้งแรกที่สหรัฐอเมริกาได้ปลูกข้าวโพดทนแล้งในปี ๒๕๕๖ และเพิ่มพื้นที่ปลูกมากกว่า ๕ เท่าในปี ๒๕๕๗ ข้าวโพดเทคโนโลยีชีวภาพที่ทนแล้ง DroughtGard™ ได้ปลูกครั้งแรกในสหรัฐอเมริกาในปี ๒๕๕๖ ด้วยพื้นที่ปลูก ๓๑๒,๕๐๐ ไร่ และเพิ่มขึ้น ๕.๕ เท่า หรือเพิ่มเป็น ๑,๗๑๘,๗๕๐ ไร่ในปี ๒๕๕๗ สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับของเกษตรกร และข้าวโพดพันธุ์นี้ได้พิสูจน์ให้เห็นกับความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งข้าวโพดที่ใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับแอฟริกา ซึ่งมีเป้าประสงค์ที่จะส่งผ่านข้าวโพดเทคโนโลยีชีวภาพที่ทนแล้งให้กับหลายประเทศเป้าหมายในแอฟริกาภายในปี ๒๕๖๐

สถานภาพของพืชเทคโนโลยีชีวภาพในแอฟริกา ยังคงมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากแอฟริกาใต้ ที่มีพื้นที่ปลูก ๑๖.๙ ล้านไร่ ชูดานเพิ่มพื้นที่ปลูกฝ้ายปีที่เกือบร้อยละ ๕๐ เบอร์คินา-ฟาโซอยู่ที่ ๓.๑ ล้านไร่ และอีก ๗ ประเทศ ได้แก่ คาเมรูน อียิปต์ กานา เคนยา มาลาวี ไนจีเรียและอูกานดา ได้ทำการทดสอบภาคสนามในหลายพืชที่ช่วยลดความยากจน ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายก่อนการอนุมัติ

สถานภาพของพืชเทคโนโลยีชีวภาพในสหภาพยุโรป ในสหภาพยุโรป มี ๕ ประเทศยังคงปลูกพืชเทคโนโลยีชีวภาพในพื้นที่ ๘๙๓,๘๕๐ ไร่ นำโดยสเปนด้วยพื้นที่ปลูกข้าวโพดปีที่ ๘๒๒,๑๑๒ ไร่ตามด้วยโปรตุเกศ Czech Republic โรมาเนียและสโลวาเกีย

ประโยชน์ที่ได้จากพืชเทคโนโลยีชีวภาพ การวิเคราะห์ในปี ๒๕๕๗ ยืนยันให้เห็นถึงประโยชน์หลายอย่างที่มีนัยสำคัญ ระหว่าง ๒๐ ปีที่ผ่านมา ซึ่งจากการศึกษาที่มากถึง ๑๔๕ เรื่อง ยืนยันให้เห็นว่าการยอมรับเทคโนโลยีการตัดแปลงพันธุกรรมจะช่วยลดการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ ๓๗ เพิ่มผลผลิต ร้อยละ ๒๒ และเพิ่มกำไรให้กับเกษตรกรร้อยละ ๖๘ การค้นพบนี้ ยืนยันผลการศึกษาที่สอดคล้องกันก่อนหน้านี้ จากการศึกษาอื่นๆ ข้อมูลล่าสุดจากปี ๒๕๓๙ - ๒๕๕๖ แสดงให้เห็นว่า พืชเทคโนโลยีชีวภาพมีส่วนช่วยในด้านความมั่นคงทางอาหาร ความยั่งยืนและสิ่งแวดล้อม/การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ โดยเพิ่มผลผลิตพืชคิดเป็นมูลค่า ๔,๓๘๙ พันล้านบาท ช่วยให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น โดยลดการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชระหว่างปี ๒๕๓๙ - ๒๕๕๖ ได้มากถึง ๕๐๐ ล้านกิโลกรัมของเนื้อสารออกฤทธิ์ และในปี ๒๕๕๖ เพียงปีเดียว ลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ได้ ๒๘ พันล้านกิโลกรัม เท่ากับการนำรถออกจากถนนได้มากถึง ๑๒.๔ ล้านคันเป็นเวลา ๑ ปี อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยลดการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ลงได้ ๘๒๕ ล้านไร่จากปี ๒๕๓๙ - ๒๕๕๖ และช่วยบรรเทาความยากจนให้กับเกษตรกรรายย่อยได้มากกว่า ๑๖.๕ ล้านคน รวมทั้งครอบครัวของเกษตรกรรวมมากกว่า ๖๕ ล้านคน ซึ่งเป็นประชากรที่ยากจนที่สุดของโลก พืชเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นสิ่งจำเป็นแต่ไม่ใช่ยารักษาสารพัดโรค จะต้องมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เช่นการปลูกพืชหมุนเวียนและการจัดการความต้านทาน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นของพืชเทคโนโลยีชีวภาพ เหมือนๆ กับพืชปกติ

(หมายเหตุ: ประโยชน์ทางเศรษฐกิจของโลกจากการปลูกพืชเทคโนโลยีชีวภาพในปี ๒๕๕๖ เพียงปีเดียว มีมูลค่าประมาณ ๖๗๓ พันล้านบาท โดยประมาณ ๓๓๓ พันล้านบาท อยู่ในประเทศกำลังพัฒนา)

การคาดการณ์ในอนาคต คาดว่าจะมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นไม่มากนักเนื่องจากอัตราการยอมรับค่อนข้างสูงอยู่แล้ว (ร้อยละ ๙๐ - ๑๐๐) ในพืชเทคโนโลยีชีวภาพหลักๆ ในปัจจุบัน ซึ่งจะมีช่องว่างเพียงเล็กน้อยในการขยายตลาดทั้งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศอุตสาหกรรม แต่ก็ยังมีพืชเทคโนโลยีชีวภาพชนิดใหม่ๆ ที่สามารถนำมาใช้ได้ในอนาคตในอีก ๕ ปีข้างหน้าหรือมากกว่า รวมทั้ง พืชและลักษณะใหม่ๆ เช่นเดียวกับลักษณะรวมที่มีความต้านทานต่อโรค/แมลงศัตรูและทนทานสารกำจัดวัชพืช ข้าวสีทอง มีความก้าวหน้าในการทดสอบภาคสนาม และมันฝรั่งที่ต้านทานโรคไหม้ก็กำลังทดสอบภาคสนามในบังกลาเทศ อินโดนีเซียและอินเดีย ในสหรัฐอเมริกา Simplot ได้ยื่นขออนุมัติ สำหรับ มันฝรั่ง Innate^{TM} ที่เพิ่มเติมลักษณะต้านทานต่อโรคไหม้ รวมทั้งลดน้ำตาล พืชสำหรับคนจนในแอฟริกา เช่นกล้วยและถั่วพุ่มที่ต้านทานแมลงศัตรูพืช ก็มีแนวโน้มที่เป็นไปได้ ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ค่อนข้างจะประสบผลสำเร็จในประเทศกำลังพัฒนาและการส่งผ่านพืชเทคโนโลยีชีวภาพที่ได้รับการอนุมัติ

สถานภาพการวิจัยและพัฒนาพืชเทคโนโลยีชีวภาพในประเทศไทย

ประเทศไทย มีความตระหนักในการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาประเทศมานานแล้ว รัฐบาลจึงได้มีการจัดตั้งศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ไบโอเทค) ขึ้น ในปี ๒๕๒๖ และในปี ๒๕๓๔ ได้โอนย้ายเข้าสังกัดในสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช) จากนั้นมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาด้านพันธุวิศวกรรมมาโดยตลอด มีการจัดตั้งหน่วยพันธุวิศวกรรมด้านพืชขึ้นที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน มีการวิจัยและพัฒนาพืชเทคโนโลยีชีวภาพหลายชนิดซึ่งมีความก้าวหน้ามาก อาทิ ผ้ายต้านทานหนอนเจาะสมอฝ้าย มะละกอด้านทานโรคไวรัสใบด่างจุดวงแหวน มะเขือเทศ พริกและถั่วฝักยาวต้านทานโรคไวรัส เป็นต้น ขณะเดียวกัน ได้มีการพัฒนากฎระเบียบว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพขึ้น และได้จัดพิมพ์แนวปฏิบัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพขึ้นในปี ๒๕๓๕

การพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วรัฐบาลได้มีการพัฒนานโยบายระดับชาติด้านเทคโนโลยีชีวภาพขึ้นในปี ๒๕๔๖ เพื่อดำเนินการในช่วงปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๒ มีการกำหนดกลยุทธ์และแผนที่นำทาง (Road Map) ขึ้นสำหรับกิจกรรมต่างๆรวมทั้งเรื่องการใช้เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม การพัฒนาบุคลากร ห้องปฏิบัติการ และงบประมาณในการดำเนินงาน ปรากฏว่า การพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพด้านต่างๆเป็นไปด้วยดี ยกเว้นในเรื่องการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม ที่นำไปสู่การอนุญาตให้มีการปลูกพืชเทคโนโลยีชีวภาพ/จีเอ็ม นับว่าเป็นการสูญเสียโอกาสของการใช้ทรัพยากรบุคคลและโอกาสที่เกษตรกรในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี นี้

จากความพร้อมในการวิจัยและพัฒนาพืชตัดแปลงพันธุกรรม ประเทศไทยได้ดำเนินการทดสอบภาคพืชเทคโนโลยีชีวภาพเป็นครั้งแรกในภูมิภาคในระหว่างปี ๒๕๓๘ - ๒๕๔๓ ดังนี้

- ๑) การทดสอบภาคสนามมะเขือเทศชะลอการสุกอม (FlavrSavr) ในปี ๒๕๓๘
- ๒) ทดสอบภาคสนามฝ้ายต้านทานหนอนเจาะสมอ (ฝ้าย บีที) ในปี ๒๕๓๙
- ๓) ทดสอบภาคสนามมะละกอด้านทานโรคใบด่างจุดวงแหวน ใน ปี ๒๕๔๐ และ
- ๔) การทดสอบภาคสนามฝ้ายต้านทานหนอนเจาะสมอ (ฝ้ายบีที) ในแปลงใหญ่ในปี ๒๕๔๓

การทดสอบภาคสนามฝ้ายบีที นับเป็นโอกาสแรกและสุดท้ายของไทยที่จะนำไปสู่การอนุญาตให้ปลูกเป็นการค้า ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้ลงมติยอมรับผลการทดสอบและเห็นด้วยที่จะนำไปส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายที่โดนยับยั้งจากกลุ่ม “สมัชชาคนจน” ในที่สุดรับได้ไม่มีมติ

“ห้ามการทดสอบพืชเทคโนโลยีชีวภาพระดับภาคสนาม” ทำให้งานทดสอบภาคสนามกลางแจ้งหยุดชะงักไปตั้งแต่วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๔ จนถึงปัจจุบัน การทดสอบสามารถดำเนินการได้ในโรงเรือนเท่านั้น

สถานภาพและแนวโน้มในการพัฒนา

ในระหว่างปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๒ เมื่อมีรัฐบาลเฉพาะกาลหลังการปฏิวัติ ได้หยิบยกปัญหาการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทดสอบภาคสนามพืชเทคโนโลยีชีวภาพ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ดำเนินการทดสอบภาคสนามในกลางแจ้งได้ แต่มีข้อแม้ดังนี้

- ๑) ต้องดำเนินการในสถานที่ราชการ
- ๒) ต้องดำเนินการให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นชอบในการทดสอบ ผ่านการทำประชาศึกษาหรือประชาพิจารณ์
- ๓) พัฒนากฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพให้แล้วเสร็จ
- ๔) การทดสอบภาคสนามแต่ละครั้ง ต้องได้รับความเห็นชอบจากกรม. เป็นกรณีๆไป จากข้อกำหนดดังกล่าว ดูเหมือนว่า ยังไม่ต้องการให้มีการทดสอบภาคสนาม และไม่ยอมรับการพัฒนาพืชเทคโนโลยีชีวภาพ/จีเอ็ม

ผลกระทบจากการพัฒนาที่ล่าช้า

๑) ปัญหาการปลูกฝ้าย เนื่องจากอุตสาหกรรมสิ่งทอค่อนข้างมีความสำคัญในประเทศ พื้นที่ปลูกฝ้ายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนเกือบจะถึงหนึ่งล้านไร่ในช่วงปี ๒๕๒๓ – ๒๕๒๔ ต่อจากนั้นพื้นที่ปลูกลดลงเหลือไม่ถึงสองแสนไร่ในปี ๒๕๔๓ – ๒๕๔๔ และปัจจุบันเหลือเพียงไม่ถึงหมื่นไร่ จากปัญหาแมลงหนอนเจาะสมอฝ้าย ปรากฏว่า มีการปลูกฝ้ายปีที่อยู่ประมาณร้อยละ ๘๐

๒) ปัญหาโรคไวรัสใบด่างจุดวงแหวนของมะละกอ โรคใบด่างจุดวงแหวนในมะละกอเกิดขึ้นมานานแล้ว นักวิชาการพยายามทุกวิถีทางที่จะหาทางป้องกันและกำจัดโรคนี้อันตรายได้ การปลูกมะละกอเทคโนโลยีชีวภาพที่ต้านทานโรคเท่านั้นจึงจะแก้ปัญหาได้ แม้ว่าการทดสอบภาคสนามถูกระงับไป แต่ปัจจุบัน พบว่ามีการปลูกมะละกอเทคโนโลยีชีวภาพอย่างไม่เป็นทางการเกือบทั่วประเทศ

ทั้งสองกรณีแสดงให้เห็นความต้องการของเกษตรกรในการใช้พืชเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อแก้ปัญหาการผลิต แม้ว่าเป็นการเสี่ยงต่อความผิดในการฝ่าฝืนกฎหมาย ปัจจุบัน ยังไม่เห็นแนวทางทำให้เรื่องนี้เกิดความโปร่งใส องค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่กรมวิชาการเกษตรและศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ พยายามดำเนินการทดสอบภาคสนาม ร่วมกับบริษัทเอกชน แต่ได้รับความสนใจจากรัฐบาลน้อยมาก

ข้อดีหรือประโยชน์โดยรวมจากการปลูกพืชเทคโนโลยีชีวภาพ

(<http://dx.doi.org/10.4161/gmrc.28098>)

๑) สามารถลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการปฏิบัติทางการเกษตร อันเป็นผลมาจากลดการไถพรวนทำให้มีการใช้น้ำมันและการสะสมคาร์บอนในดินน้อยลง โดยในปี ๒๕๕๖ เพียงปีเดียวลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ได้ ๒๘ พันล้านกิโลกรัม เท่ากับการนำรถออกจากถนนได้มากถึง ๑๒.๔ ล้านคันเป็นเวลา ๑ ปี

๒) สามารถลดการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชระหว่างปี ๒๕๓๙ – ๒๕๕๖ ได้มากถึง ๕๐๐ ล้านกิโลกรัมของเนื้อสารออกฤทธิ์

๓) สามารถได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น จากการใช้ฝ้ายบีบี และ ข้าวโพดบีบี อันเนื่องมาจากการลดการทำลายของศัตรูพืช และสามารถได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น จากการใช้ถั่วเหลือง และคาโนล่า ที่ทนทานสารกำจัดวัชพืชกล่าวโดยรวมสามารถเพิ่มผลผลิต ร้อยละ ๒๒ คิดเป็นมูลค่า ๔,๓๘๙ พันล้านบาท

๔) เกษตรกรสามารถได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยไม่ต้องขยายพื้นที่ปลูก ช่วยลดการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ลงได้ ๘๒๕ ล้านไร่จากปี ๒๕๓๙ - ๒๕๕๖

๕) เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการปลูกพืชเทคโนโลยีชีวภาพ โดยเพิ่มกำไรให้กับเกษตรกร ร้อยละ ๖๘

๖) ช่วยบรรเทาความยากจนให้กับเกษตรกรรายย่อยได้มากกว่า ๑๖.๕ ล้านคน รวมทั้งครอบครัวของเกษตรกรรวมมากกว่า ๖๕ ล้านคน

๗) มีส่วนช่วยในเรื่องของความมั่นคงทางอาหารในอนาคตจากการเพิ่มผลผลิตในพื้นที่ที่มีอย่างจำกัด

๘) มีส่วนช่วยให้แหล่งน้ำมีคุณภาพดีขึ้น อันเนื่องมาจากการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่เหมาะสม

ข้อเสียหรือความกังวลในการใช้ประโยชน์จากพืชเทคโนโลยีชีวภาพ

(<http://www.thaibiotech.info/disadvantages-of-gmos.php>)

ในความเป็นจริง การพัฒนาพันธุ์พืชเทคโนโลยีชีวภาพ จะมีกระบวนการตรวจสอบผลกระทบทางลบในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การค้นหายีนหรือสารพันธุกรรมที่ต้องการ การถ่ายฝากสารพันธุกรรม การทดสอบในโรงเรือน และการทดสอบภาคสนาม ซึ่งถ้าตรวจสอบไม่ว่าจะในขั้นตอนใดแล้วพบว่าผลกระทบทางลบ ก็จะถูกระงับการพัฒนา และไม่สามารถอนุญาตให้นำมาใช้ในเชิงการค้าได้ จึงสามารถกล่าวได้ว่าไม่สามารถหาข้อเสียที่อาจเกิดขึ้นในการใช้ประโยชน์จากพืชเทคโนโลยีชีวภาพได้

อย่างไรก็ดี จากที่มีการส่งเสริมหรือการอนุญาตให้ปลูกพืชเทคโนโลยีชีวภาพ รวมถึงการใช้ประโยชน์ในหลายๆ ประเทศ ได้ก่อให้เกิดความกังวลในหลายๆ ด้านจากหลายฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งความกังวลดังกล่าวสามารถจำแนกออกได้เป็น ๒ ด้านใหญ่ๆ (Transgenic Crops: An Introduction and Resource Guides, 2004; ICGEB Biosafety WebPages, 2007) ได้แก่

ความกังวล ๑: อาหารที่ได้จากพืชเทคโนโลยีชีวภาพมีสารก่อภูมิแพ้หรือมีสารพิษอยู่หรือไม่

ความเป็นจริง: ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจกับความหมายของคำเหล่านี้

สารก่อภูมิแพ้ เป็นสารที่มีอยู่ทั่วไปตามธรรมชาติ ในอาหารชนิดต่าง ๆ ได้แก่ นมวัว อาหารทะเล เช่น กุ้ง หอย ปู ผลไม้ที่มีเปลือกแข็ง เช่น ถั่วลิสง ถั่วลิสง และข้าวสาลี เมื่อบริโภคอาหารที่มีสารก่อภูมิแพ้เหล่านี้ อาจก่อให้เกิดอาการแพ้ที่รุนแรงได้มากกว่าร้อยละ ๙๐ ซึ่งความรุนแรงของอาการแพ้จะแตกต่างกันไปตามชนิดของสารก่อภูมิแพ้และผู้บริโภคแต่ละคน สำหรับสารก่อภูมิแพ้ในถั่วลิสงจะแสดงอาการรุนแรงกว่าอาหารชนิดอื่นๆ แต่เด็ก ๆ ที่แพ้ไข่หรือนมเมื่อตอนเด็ก อาจสามารถทานไข่หรือนมได้เมื่อโตขึ้น อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้ว อาการแพ้มักจะติดตัวไปตลอดชีวิต

สารพิษ เป็นสารที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ อาจเป็นสารธรรมชาติหรือสารที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สารพิษ glycoalkoids ในหัวมันฝรั่งสด สาร glycosinolates ในกะหล่ำปลี กะหล่ำดอก หรือสารพิษที่

เกิดจากเชื้อราซึ่งอาจพบปนเปื้อนในอาหาร เช่น สารอะฟลาทอกซิน (aflatoxin) ในเนยถั่วลิสง หรือไข่ไก่ที่
ไก่กินเมล็ดข้าวโพดที่ปนเปื้อนสารพิษอะฟลาทอกซิน

จากที่ทราบกันทั่วไปแล้วว่าโปรตีนที่เป็นสารก่อภูมิแพ้ จะมีอยู่ตามธรรมชาติในอาหารปกติอยู่แล้วและเมื่อนำเทคโนโลยีการดัดแปลงพันธุกรรมมาใช้ สารภูมิแพ้เหล่านี้ก็ยังคงมีอยู่ (ยกเว้น กรณีที่
ดัดแปลงพันธุกรรม เพื่อให้ไม่มีสารก่อภูมิแพ้) ดังนั้น ก่อนที่จะอนุญาตให้นำพืชเทคโนโลยีชีวภาพไปผลิตเป็น
อาหาร จะมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าระดับของสารภูมิแพ้ที่ปรากฏอยู่ในธรรมชาติกับ
ในอาหารที่ได้จากพืชเทคโนโลยีชีวภาพไม่ได้มีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากอาหารปกติ รวมทั้งตรวจสอบ
เพิ่มเติมเพื่อให้แน่ใจว่าโปรตีนใหม่ที่เกิดขึ้นในอาหารที่ได้จากพืชเทคโนโลยีชีวภาพ ไม่มีลักษณะที่จะเป็นสารก่อ
ภูมิแพ้ หากพบหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ว่าโปรตีนใหม่ ๆ นั้น เป็นสารก่อภูมิแพ้ อาหารเหล่านั้นจะไม่
อนุญาตให้จำหน่าย

เช่นเดียวกัน สารพิษดังกล่าวสามารถพบได้ตามธรรมชาติในอาหารปกติ ดังนั้น จึงต้องทำการ
เปรียบเทียบระดับสารพิษที่ปรากฏในอาหารปกติกับสารพิษในอาหารที่ได้จากพืชเทคโนโลยีชีวภาพ จนแน่ใจว่า
ระดับของสารพิษที่พบในอาหารที่ได้จากพืชเทคโนโลยีชีวภาพไม่แตกต่างจากที่พบในอาหารปกติอย่างมี
นัยสำคัญ รวมทั้งทำการตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่า โปรตีนใหม่ๆ ในอาหารที่ได้จากพืชเทคโนโลยีชีวภาพ จะไม่
เป็นสารพิษหรือมาจากแหล่งที่ทราบว่ามีสารพิษ หรือมีความคล้ายคลึงกับสารพิษ นอกจากนี้ยังมีการศึกษา
และประเมินผลกระทบในสัตว์ทดลอง เพื่อให้แน่ใจมากยิ่งขึ้นว่า โปรตีนใหม่ๆ จะไม่ก่อให้เกิดความเป็นพิษ
อย่างเฉียบพลัน

มีการยกตัวอย่างการเกิดสารภูมิแพ้ (allergen) ที่เกิดจากการใช้ยีน (gene) จากถั่ว
Brazil nut เพื่อเพิ่มคุณค่าของโปรตีนในถั่วเหลืองให้มากขึ้นสำหรับเป็นอาหารสัตว์

ความเป็นจริง ก่อนที่จะออกจำหน่ายพบว่าถั่วเหลืองเทคโนโลยีชีวภาพชนิดนี้อาจทำให้คนกลุ่ม
หนึ่งเกิดอาการแพ้ได้เนื่องจากได้รับโปรตีนที่เป็นสารภูมิแพ้จากถั่ว Brazil nut ทางบริษัทจึงได้ระงับการ
พัฒนาและการจำหน่ายถั่วเหลืองชนิดนี้ แต่พืชเทคโนโลยีชีวภาพชนิดอื่นๆ ที่มีจำหน่ายอยู่ทั่วโลกในขณะนี้ เช่น
ถั่วเหลืองและข้าวโพดเทคโนโลยีชีวภาพนั้นได้มีการประเมินแล้วว่ามียอตราความเสี่ยงไม่แตกต่างจากถั่วเหลือง
และข้าวโพดปกติที่ปลูกอยู่ทั่วไปในธรรมชาติและจากการประเมินของ FAO และ WHO ก็ไม่พบว่าอาหาร
ที่มาจากพืชเทคโนโลยีชีวภาพ ที่มีจำหน่ายตามท้องตลาดทั่วไปก่อให้เกิดภูมิแพ้ต่อผู้บริโภค

(http://www.who.int/foodsafety/areas_work/food-technology/faq-genetically-modified-food/en/)

ความกังวล ๒: พืชเทคโนโลยีชีวภาพจะส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตที่มีไข่เป้าหมาย

ความเป็นจริง: เคยมีข่าวเกี่ยวกับข้าวโพดบีที (Transgenic Crops: An Introduction and
Resource Guide, 2004) ซึ่งมียีนของแบคทีเรียที่สร้างสารพิษที่มีความจำเพาะเจาะจงต่อตัวหนอนผีเสื้อ
และผีเสื้อกลางคืนที่อยู่ในกลุ่ม Lepidoptera แต่มีการศึกษาในห้องปฏิบัติการแห่งหนึ่ง ที่ชี้บ่งว่าเกสร
ข้าวโพดบีทีที่ตกอยู่บนใบของ milk weed จะเป็นอันตรายต่อตัวหนอน monarch butterfly ที่กินใบ
milk weed แต่จากการศึกษาในระยะต่อมาแสดงให้เห็นว่าเกสรจากข้าวโพดบีที ไม่มีความเป็นพิษต่อตัว
หนอนของ monarch butterfly และจากการศึกษาล่าสุดในประเทศแคนาดา พบว่า การปลูกข้าวโพดบีที
จะช่วยลดหรือจำกัดการปนสารเคมี ซึ่งมีอันตรายมากต่อประชากรแมลงที่ไม่ใช่เป้าหมาย

โปรตีนบีทีจะมีประสิทธิภาพในการควบคุมอย่างจำเพาะต่อแมลงที่เกี่ยวข้องสูง และมีการใช้มา
เป็นเวลากว่าหลายสิบปี เพื่อควบคุมแมลงโดยการพันพืชที่ปลูกแบบอินทรีย์ (Organic plant) ซึ่งโปรตีนบีทีจะ

ไปจับกับตัวรับเฉพาะ (receptor) ที่มีอยู่ภายในกระเพาะของแมลง ซึ่งแมลงที่เกี่ยวข้องเท่านั้นถึงจะมีตัวรับดังกล่าว ได้แก่ผีเสื้อกลางคืน และผีเสื้อซึ่งอยู่ในกลุ่ม Lepidoptera แมลงที่มีประโยชน์อื่น ๆ จะไม่ได้รับผลกระทบจากโปรตีนบีทีนี้

ความกังวล ๓: เกสรจากพืชเทคโนโลยีชีวภาพจะปะปนไปยังพันธุ์พืชที่ไม่ได้ตัดแปลงพันธุกรรม ทั้งที่เป็นพันธุ์ปลูกปกติ พันธุ์พืชป่า หรือวัชพืชใกล้เคียง

ความเป็นจริง: การถ่ายละอองเกสรจากพืชต้นหนึ่งไปยังอีกต้นหนึ่งเป็นกระบวนการทางธรรมชาติ โดยอาจถ่ายทอดได้ทั้งทางลม และอาศัยแมลงเป็นพาหะ การป้องกันความเสี่ยงในลักษณะนี้ จำเป็นต้องทราบลักษณะทางชีววิทยาของแต่ละพืช รวมถึงการศึกษาโอกาสที่จะเกิดการผสมข้ามที่ระยะทางต่างๆ กัน เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการความเสี่ยง ตัวอย่างของการศึกษาดังกล่าวเช่นที่

University of Maine ได้ทำการศึกษาถึงระยะห่างในการปลูกที่จะเกิดการผสมข้ามจากข้าวโพดเทคโนโลยีชีวภาพไปสู่ข้าวโพดปกติที่ปลูกในแปลงใกล้เคียงกันพบว่าที่ระยะห่าง ๑๐๐ ฟุต จะมีการผสมข้ามเพียง ๑ เปอร์เซ็นต์ และที่ระยะห่าง ๑,๐๐๐ ฟุต จะไม่พบการผสมข้ามเลย ซึ่งให้เห็นว่ามีโอกาสที่จะป้องกันการผสมข้ามจากพืชเทคโนโลยีชีวภาพไปยังพืชปกติได้ โดยปฏิบัติตามคำแนะนำในเรื่องระยะปลูก ซึ่งเป็นการปฏิบัติเช่นเดียวกับการรักษาความบริสุทธิ์ของพันธุ์ในพันธุ์ปกติ

แม้ในกระบวนการธรรมชาติ การเคลื่อนย้ายของยีนจะผ่านทางกระบวนการถ่ายละอองเกสรก็ตาม แต่ก็มียีนจำนวนมากสำหรับความสำเร็จในการเคลื่อนย้ายของยีน ที่จะมีผลกระทบต่อประชากรพันธุ์ป่า

สิ่งแรกที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จก็คือ จะต้องมีความเข้ากันได้ทางเพศระหว่างพืชปลูกที่ตัดแปลงพันธุกรรม และพันธุ์ป่าที่ใกล้เคียงกัน ถ้าเข้ากันไม่ได้ทางเพศระหว่างพืชทั้งสอง การถ่ายยีนจากพืชเทคโนโลยีชีวภาพไปยังพันธุ์ป่าก็จะไม่เกิด เช่นเดียวกับนกที่ไม่สามารถผสมพันธุ์กับกันได้

สิ่งที่สองที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จก็คือ ลักษณะการถ่ายละอองเกสรของพืชแต่ละชนิดก็มีความแตกต่างกัน เช่น ข้าวโพด จัดเป็นพืชผสมข้ามที่สามารถแลกเปลี่ยนยีนกับข้าวโพดชนิดอื่นค่อนข้างง่าย หรือกับพันธุ์ป่าภายใต้สภาพที่เหมาะสม การเคลื่อนย้ายของยีนในพืชผสมตัวเอง เช่น ข้าวสาลี และถั่วเหลือง เกิดขึ้นไม่บ่อยนัก สิ่งสุดท้ายแต่ไม่ใช่ท้ายที่สุด นั่นคือ จะต้องปลูกพืชในพื้นที่ที่มีพันธุ์ป่าใกล้เคียงอยู่ในธรรมชาติ ดังนั้น ในกรณีในพื้นที่นั้น ๆ ไม่มีพันธุ์ป่าอยู่ ก็แน่ใจว่าไม่มีโอกาสที่จะเกิดการเคลื่อนย้ายของยีนไปสู่พันธุ์ป่าได้

ความกังวล ๔: พืชเทคโนโลยีชีวภาพจะทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง

ความเป็นจริง: พืชเทคโนโลยีชีวภาพจะปลูกแทนที่พืชปลูกพันธุ์ปกติ ก่อให้เกิดการสูญหายของความหลากหลายทางพันธุกรรม ซึ่งความเสี่ยงนี้อาจเป็นจริง แต่ไม่จำกัดเฉพาะพืชเทคโนโลยีชีวภาพเท่านั้น พืชพันธุ์ใหม่ๆ ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลงได้เช่นเดียวกัน เพียงแต่ต้องรู้จักการอนุรักษ์พันธุ์พืชปกติที่กำลังสูญหายไป เพื่อเก็บรักษายีนที่มีประโยชน์ไว้

ความกังวล ๕: แมลงศัตรูพืชจะมีความต้านทานต่อสารพิษบีที

ความเป็นจริง: ความกังวลที่ว่าการปลูกพืชเทคโนโลยีชีวภาพที่มียีนบีที เพื่อควบคุมแมลงในพื้นที่กว้างๆ จะทำให้แมลงที่ได้รับสารพิษบีที ค่อยๆ พัฒนาความต้านทานต่อสารพิษบีที

ที่ผ่านมา มีบันทึกเกี่ยวกับการใช้สารพิษบีทีเพื่อป้องกันแมลงศัตรูพืช diamond back moth เป็นเวลาหลายปี โดยเกษตรกรในสหรัฐอเมริกาและบางประเทศในเอเชีย พบว่า แมลงดังกล่าวมีความต้านทานต่อสารพิษบีทีอย่างไรก็ตาม กลยุทธ์ที่ใช้ในการป้องกันการเกิดความต้านทานของแมลงจากการใช้พืชเทคโนโลยีชีวภาพวิธีหนึ่ง คือ การปลูกพืชปกติไว้เป็นแหล่งอาศัยของแมลง เพื่อให้การพัฒนาความต้านทานต่อสารพิษบีทีในประชากรของแมลงลดช้าลง

๓) ความห่วงกังวลด้านเศรษฐกิจและสังคม

ปัญหาในเรื่องอื่น ที่ไม่ใช่เรื่องวิทยาศาสตร์ เช่น การผูกขาดทางสินค้าพืชเทคโนโลยีของ บริษัทเอกชนที่จดสิทธิบัตรนั้นทำให้ในอนาคตอาจเกิดความไม่มั่นคงทางด้านอาหารได้และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อไป รวมถึง ปัญหาในเวทีการค้าระหว่างประเทศที่กีดกันสินค้าจากพืชจีเอ็ม

ความเป็นจริงประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องของการบริหารจัดการ ซึ่งมีหลายวิธีการที่จะป้องกันไม่ให้มีการผูกขาดทางสินค้า รวมทั้งในเรื่องของการค้าระหว่างประเทศ ที่จะต้องทำความเข้าใจและทำความเข้าใจที่ชัดเจน บนผลประโยชน์ของประเทศ ผู้ประกอบการและเกษตรกร นอกจากนี้แม้ว่าเกษตรกรจะต้องเสียค่าเมล็ดพันธุ์ที่แพงขึ้น แต่ก็สามารถทดแทนได้จากการลดการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสารกำจัดวัชพืช รวมทั้งค่าจ้างแรงงาน

การประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพหรือการประเมินความเสี่ยง

มีหลักในการประเมิน ๗ ประการคือ

๑) การประเมินนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นคือต้องมีเหตุมีผลที่สามารถอธิบายได้

๒) การประเมินนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของผลิตภัณฑ์นั้นคือการประเมินจะต้องทำที่ตัวพืชเทคโนโลยีชีวภาพ หรือผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ไม่ใช่ ทำที่กระบวนการพัฒนาพืชเทคโนโลยีชีวภาพหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์

๓) การประเมินนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความคุ้นเคยนั้นคือ บนความรู้ที่มีอยู่ ไม่ใช่ประเมินในสิ่งที่ไม่รู้

๔) การประเมินนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของแต่ละกรณีไปนั้นคือ จะต้องประเมินในพืชเทคโนโลยีชีวภาพหรือในผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในแต่ละชนิดไป

๕) การประเมินนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานการประเมินเป็นขั้นตอนนั้นคือ ต้องมีระบบในการประเมิน ตัวอย่างเช่น ที่ได้กำหนดไว้โดยกรมวิชาการเกษตร ว่าจะต้องประเมินในโรงเรือนที่ปิดมิดชิดก่อน จึงจะทำการประเมินต่อในโรงเรือนที่ควบคุมได้บางส่วน ไม่ใช่มาเริ่มที่ส่วนหลังเลย ดังนี้ เป็นต้น

๖) การประเมินนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเทียบเท่า่นั้นคือ การที่จะบอกว่า พืชเทคโนโลยีชีวภาพหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นมีผลกระทบทางลบหรือไม่นั้น จะต้องมีการเปรียบเทียบกับพืชหรือผลิตภัณฑ์ปกติ ถ้าการประเมินนั้นได้ผลเหมือนกับพืชหรือผลิตภัณฑ์ปกติก็แสดงว่ามีความเทียบเท่า หรือไม่ได้ส่งผลกระทบที่แตกต่างไปจากพืชหรือผลิตภัณฑ์ปกติ

๗) การประเมินนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานที่สาธารณชนได้มีส่วนร่วมนั้นคือ การได้รับฟังความคิดเห็นจากสาธารณชน เพื่อก่อให้เกิดความโปร่งใส

ข้อสรุป

แม้ว่าจะมีความกังวลอยู่ แต่ควรทราบว่า พืชเทคโนโลยีชีวภาพเป็นผลผลิตจากเทคโนโลยีที่ได้รับการดูแลอย่างดีที่สุดอย่างหนึ่งเท่าที่มนุษย์เคยคิดค้นมาในประเทศไทยมีแนวปฏิบัติในเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับนักวิจัย (biosafety guidelines) ทุกขั้นตอนทั้งในระดับห้องปฏิบัติการและในการทดลองภาคสนามเพื่อให้การวิจัยและ พัฒนาพืชเทคโนโลยีชีวภาพมีความปลอดภัยสูงสุดและเป็นพื้นฐานในการประเมินความเสี่ยงต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการประเมินความเสี่ยงนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องกระทำอย่างต่อเนื่องในแต่ละสภาพแวดล้อม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้าน และรัดกุมที่สุดอย่างใดก็ได้ กรณีพืชจีเอ็มเป็นโอกาสที่ดีในการที่ประชาชนในชาติได้มีความตื่นตัวและเร่งสร้างวุฒิภาวะโดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีชีวภาพซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการตัดสินใจใดๆ ของสังคมควรเป็นไปโดยอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในวิทยาศาสตร์และโดยขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ นั่นคือการให้ความสำคัญกับที่มาของข้อมูลและการตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลมิใช่เป็นไปโดยความตื่นกลัวหรือการตามกระแส

แนวทางการปฏิรูป

- ปฏิรูปนโยบาย

๑) เสนอให้มึนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาพืชเทคโนโลยีชีวภาพ รวมทั้งการผลิตในเชิงการค้า เนื่องจากนโยบายที่ผ่านมาทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่มีความแน่ใจว่ารัฐบาลจะให้การสนับสนุนหรือไม่

๒) เสนอให้พิจารณาทบทวนข้อจำกัดและอุปสรรคที่ทำให้การวิจัยและพัฒนาพืชเทคโนโลยีชีวภาพ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ต้องหยุดชะงัก เช่น นโยบายหรือมติ คณะรัฐมนตรีปี ๒๕๕๐

- ปฏิรูปกฎหมายและกฎระเบียบ

๑) ปรับปรุงทบทวน และให้มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการอนุญาต โดยให้สามารถนำเข้าเมล็ดพันธุ์พืชเทคโนโลยีชีวภาพ เข้ามาเพื่อศึกษาทดลองและประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพ หากพบว่าปลอดภัยควรจะอนุญาตให้ปลูกเพื่อการค้าได้ พร้อมกับการกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันผลกระทบให้ชัดเจน

๒) เร่งรัดการออกกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งขณะนี้อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา อยู่ระหว่างรอนำเสนอให้ สนช. พิจารณาเพื่อใช้ในการกำกับดูแล การศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาพืชเทคโนโลยีชีวภาพ และการประเมินความปลอดภัยของพืชเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อให้เป็นทางเลือกใช้ของเกษตรกร

- ปฏิรูประบบการผลิตพืช

๑) ให้มีการจัดระเบียบการผลิตแบบการอยู่ร่วมกัน (coexistence) นั่นคือ ให้มีการผลิตร่วมกันได้เช่นเดียวกับการปลูกมะละกอเทคโนโลยีชีวภาพร่วมกับมะละกอพันธุ์ดั้งเดิมในรัฐฮาวาย โดยอยู่ร่วมกันได้ทั้งในการผลิตแบบปกติ แบบเกษตรอินทรีย์ และแบบพืชเทคโนโลยีชีวภาพ แต่ต้องมีระบบในการคัดแยกผลผลิตเพื่อการค้าที่มีประสิทธิภาพ

- ปฏิรูปองค์กร

๑) ปัจจุบันยังไม่ม้องค์กรหรือหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากพืชเทคโนโลยีชีวภาพหน่วยงานที่มีอยู่ไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ เนื่องจากไม่มีหน้าที่หรือภารกิจโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

- ขอให้พืชเทคโนโลยีชีวภาพเป็นพืชทางเลือกในการปฏิรูปการเกษตร

เนื่องจากยังมีข้อคิดเห็นที่แตกต่างกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกของพืชแต่ละชนิด จึงมีความเห็นว่า พืชใดที่ยังไม่พร้อมที่จะใช้พืชเทคโนโลยีชีวภาพในการส่งออก ก็ขอให้ชะลอการใช้พืชเทคโนโลยีชีวภาพนั้น แต่ถ้าพืชชนิดใดพร้อมที่จะใช้พืชเทคโนโลยีชีวภาพ ก็ขอให้พืชเทคโนโลยีชีวภาพนั้นเป็นพืชทางเลือกของเกษตรกรไทย

- ชนิดพืชที่เหมาะสมในการพัฒนาพืชเทคโนโลยีชีวภาพ

มีพืชหลายชนิดที่มีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาพืชเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น ข้าวโพด ถั่วเหลือง ฝ้าย มะละกอ และกล้วยไม้ เป็นต้น ซึ่งมีเหตุผลที่แตกต่างกันไป เช่น

๑) ความจำเป็นที่จะต้องใช้ ข้าวโพดเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นทางเลือกในการผลิตของเกษตรกรไทย

ข้าวโพดเป็นพืชอาหารสัตว์ที่นับว่ามีความสำคัญที่สุด เนื่องจากมีคุณค่าทางอาหารสูง สามารถนำมาใช้เลี้ยงสัตว์ได้หลายรูปแบบ ทั้งอาหารหยาบและอาหารข้น แม้ว่าประเทศไทยจะผลิตข้าวโพดได้ถึง ๕.๐๖๓ ล้านตันในปี ๒๕๕๖ แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการใช้ในประเทศ โดยต้องมีการนำเข้ามากถึง ๑๘๒,๑๗๔ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๗๕๑ ล้านบาท

อย่างไรก็ดี ข้อมูลการใช้ข้าวโพดในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ในปี ๒๕๕๖ สูงถึง ๖.๔๐๒ ล้านตัน ซึ่งให้เห็นว่า ข้อมูลการนำเข้านั้นต่ำกว่าความเป็นจริง ซึ่งอาจมาจากการลักลอบนำเข้าตามแนวชายแดนจากประเทศเพื่อนบ้าน

ปัญหาของการผลิตข้าวโพดในปัจจุบันจำแนกได้เป็น (๑) ร้อยละ ๔๗ ของพื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่บุกรุกป่า (๒) การเปลี่ยนไปปลูกพืชแข่งขันอื่น เช่น มันสำปะหลังและอ้อย และ (๓) ปัญหาอันเนื่องมาจากตัวข้าวโพดเอง เช่น ปัญหาเรื่องการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรู ปัญหาวัชพืช ทำให้ต้องใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด ซึ่งส่งผลให้เพิ่มต้นทุนการผลิตและอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ใช้และสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง (๔) ปัญหาที่เกิดจากฝนทิ้งช่วง ในช่วงที่ข้าวโพดกำลังออกดอกติดฝัก

บางปัญหาที่กล่าวถึงเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงนโยบาย เช่น ปัญหาที่ (๑) และ (๒) และบางปัญหา เช่น (๓) และ (๔) เป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยวิชาการปกติ แต่สามารถแก้ปัญหได้ด้วยวิชาการหรือด้วยเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ซึ่งในปัจจุบันนี้เรียกว่า เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม หรือเทคโนโลยีที่ใช้ในการถ่ายฝากสารพันธุกรรมที่ต้องการ เรียกพืชที่ได้จากเทคโนโลยีนี้ว่า พืชเทคโนโลยีชีวภาพ ปัจจุบันมี ๑๗ ประเทศที่อนุญาตให้ปลูกพืชเทคโนโลยีชีวภาพเป็นการค้า เช่น ข้าวโพดบีที ข้าวโพดทนทานสารกำจัดวัชพืช และข้าวโพดทนแล้ง

ประโยชน์ที่ได้รับนอกจากจะแก้ปัญหาในการผลิต และลดการนำเข้าแล้ว แต่ที่สำคัญทำให้เกษตรกรมีรายได้สุทธิจากการปลูกข้าวโพดเทคโนโลยีชีวภาพเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับการปลูกด้วยข้าวโพดปกติ และถ้าต้องลดพื้นที่ปลูกข้าวโพดลงร้อยละ ๒๐ จากพื้นที่ปลูกในปัจจุบัน ๗.๕ ล้านไร่ ก็ยังได้ผลผลิตใกล้เคียงกับปริมาณต้องการใช้ในอาหารสัตว์ ซึ่งจะสามารถเพิ่มพื้นที่ป่าได้อีก ๑.๕ ล้านไร่ รวมทั้งสุขภาพของผู้ปลูกและสิ่งแวดล้อมก็ดีขึ้น

จึงเห็นสมควรสนับสนุนให้ใช้ ข้าวโพดเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นทางเลือกในการผลิตของเกษตรกรไทย

๒) ความจำเป็นที่จะต้องใช้ มะละกอเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นทางเลือกในการผลิตของเกษตรกรไทย

ประเทศไทยเคยมีพื้นที่ปลูกมะละกอมากถึง ๑๕๐,๐๐๐ ไร่ในปี ๒๕๔๖ และเหลือต่ำกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ไร่ในปี ๒๕๔๙ ล่าสุดในปี ๒๕๕๔ พบว่ามีพื้นที่เก็บเกี่ยวมะละกอเหลือเพียงประมาณ ๕๐,๐๐๐ ไร่ประเทศไทยเคยผลิตได้สูงถึง ๓๕๐,๐๐๐ ตันในปี ๒๕๔๓ และ ๒๕๔๕ และลดต่ำลงอย่างมากในปี ๒๕๔๘ มีผลผลิตต่ำกว่า ๕๐,๐๐๐ ตัน แต่ปัจจุบันคงระดับอยู่ที่ ๒๐๐,๐๐๐ ตัน

ผลผลิตมะละกอที่เกษตรกรสามารถผลิตได้แตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยทั่วไปพบว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผลผลิตต่ำที่สุดเพียง ๓.๖ ก.ก./ตัน/เดือน และ ๔.๓ ก.ก./ตัน/เดือน ตามลำดับในมะละกอพันธุ์แขกดำ ส่วนภาคตะวันตก และภาคใต้มีผลผลิตสูงกว่าเท่าตัวคือ ๗ ก.ก./ตัน/เดือน และ ๘.๖ ก.ก./ตัน/เดือน ตามลำดับ ส่วนภาคตะวันออก มีผลผลิตสูงสุด คือ ๑๑.๕ ก.ก./ตัน/เดือน

ปัญหาหลักที่ทำให้พื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยวและผลผลิตลดลง มาจากการทำลายของโรคไวรัสใบด่างจุดวงแหวนซึ่งเมื่อต้นมะละกอเป็นโรคนี้แล้วจะไม่สามารถรักษาหายได้ ต้องทำลายต้นทิ้งแล้วปลูกใหม่ ทำให้เกษตรกรต้องบุกเบิกพื้นที่ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา

โรคนี้สร้างความเสียหายให้กับพื้นที่ปลูกมะละกอทั่วประเทศมากกว่าร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่ปลูกทั้งหมดปัจจุบันโรคใบด่างจุดวงแหวนยังเป็นหันตภัยร้ายของการปลูกมะละกอที่ยังไม่สามารถหาทางออกได้ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคภายในประเทศ โดยมีการประเมินกันว่า ถ้าปีหนึ่งมีผลผลิตมะละกอออกสู่ตลาด ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ในจำนวนนี้ ร้อยละ ๖๐ คือ ๖๐,๐๐๐ ตัน หรือ ๖๐ ล้านกิโลกรัม สำหรับมะละกอ ๑ กิโลกรัม เมื่อนำไปทำส้มตำได้ ๕ จาน คนไทยทั้งประเทศที่มี ๖๖ ล้านคนเท่ากับบริโภคส้มตำทั้งหมด ๓๐๐ ล้านจานหรือเฉลี่ย ๔.๕ จาน/คน/ปี คิดด้วยราคาส้มตำ จานละ ๒๕ บาท เท่ากับปีหนึ่งธุรกิจส้มตำสร้างรายได้สะพัดถึงปีละ ๗,๕๐๐ ล้านบาท

จึงเห็นสมควรสนับสนุนให้ใช้ มะละกอเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นทางเลือกในการผลิตของเกษตรกรไทย

๓) ความจำเป็นที่จะต้องใช้ ผ้ายเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นทางเลือกในการผลิตของเกษตรกรไทย

ประเทศไทยเคยปลูกฝ้ายเป็นพืชเศรษฐกิจหลักเมื่อหลายสิบปีก่อนโดยสามารถผลิตปุ๋ยฝ้ายได้สูงสุดถึง ๒๕,๔๓๖.๕๗ ตันในปี ๒๕๓๘ แต่ปัจจุบันในปี ๒๕๕๖ สามารถผลิตปุ๋ยฝ้ายได้เพียง ๒,๔๒๕.๕๐ ตัน ทำให้ต้องมีการนำเข้าปุ๋ยฝ้ายจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะผลิตปุ๋ยฝ้ายได้มากเพียงใด ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของอุตสาหกรรมสิ่งทอ โดยมีการนำเข้าปุ๋ยฝ้ายสูงสุดในปี ๒๕๔๘ จำนวน ๕๐๔,๑๘๔ ตัน และข้อมูลล่าสุดในปี ๒๕๕๔ มีการนำเข้าปุ๋ยฝ้ายมากถึง ๓๑๙,๒๓๙ ตัน ทำให้สูญเสียเงินตรามหาศาล ประมาณเกือบ ๒ หมื่นล้านบาท

ปัญหาสำคัญของการปลูกฝ้ายคือ หนอนเจาะสมอฝ้าย ซึ่งพบการระบาดตั้งแต่ปี ๒๕๑๖ ทำให้เกษตรกรต้องพ่นสารเคมีกำจัดแมลงศัตรูฝ้ายปีละประมาณ ๑๐ - ๑๔ ครั้งผลที่ตามมาคือต้นทุนการผลิตฝ้ายสูงขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่น้ำมันแพงราคาสารเคมีเกษตรก็เพิ่มขึ้นตามราคาน้ำมัน แต่สิ่งที่น่าสนใจกว่านั้นก็คือผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของเกษตรกรและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนี่คือสาเหตุหลักของการลดพื้นที่ปลูกฝ้ายต่างๆ ที่ยังมีความต้องการมาก

ข้อมูลจากการสำรวจของ วิทยา และสามารถ (๒๕๕๔) ชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรผู้ปลูกพืชไร่ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่หลังการสัมพัทธสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จะมีอาการเจ็บป่วยด้านระบบกล้ามเนื้อ เส้นเอ็น กระดูกและข้อ ร้อยละ ๗๘.๖ มีอาการทางระบบประสาท ร้อยละ ๖๓.๘ มีอาการทางระบบทางเดินหายใจ ร้อยละ ๕๔.๓ มีอาการทางผิวหนังร้อยละ ๔๖.๔ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๗.๑ รู้สึกท้อแท้ที่ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นอันเนื่องจากการที่ราคาสารเคมีเกษตรเพิ่มขึ้นและจากการศึกษาของกรมวิชาการเกษตรพบว่า ในสารฆ่าแมลง ๑๐๐ กิโลกรัมที่ฉีดพ่นออกไป จะมีเพียง ๑ กิโลกรัมเท่านั้นที่ฉีดโดนแมลงและทำให้แมลงตายแต่ส่วนที่เหลืออีก ๙๙ กิโลกรัม จะตกค้างอยู่ในสิ่งแวดล้อมทั้งหมดโดยปลิวไปในอากาศมากถึง ๓๐ กิโลกรัม ระบายไป ๑๐ กิโลกรัม พลาดพืชเป้าหมายไปอีก ๑๕ กิโลกรัม ไม่โดนแมลงและตกค้างบนพืชอีก ๔๑ กิโลกรัม นอกนั้นจะโดนแมลงในจุดที่ไม่สำคัญอีก ๓ กิโลกรัม ซึ่งสารเคมีเกษตรเหล่านี้จะตกค้างสะสมอยู่ในสิ่งแวดล้อมและห่วงโซ่อาหารได้เป็นเวลานานหลายปีส่งผลกระทบต่อสืบเนื่องไปถึงสุขภาพของเกษตรกร ผู้บริโภค และเป็นปัญหาทางด้านการค้าและการส่งออก

เพื่อแก้ปัญหาในการผลิต ลดการนำเข้า คำนึงถึงสุขอนามัยมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม จึงเห็นสมควรสนับสนุนให้ใช้ ฝ่ายเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นทางเลือกในการผลิตของเกษตรกรไทย

๔) ความจำเป็นที่จะต้องใช้ ถั่วเหลืองเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นทางเลือกในการผลิตของเกษตรกรไทย

ถั่วเหลืองเป็นพืชอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูงและใช้ประโยชน์ได้หลากหลายในรอบ ๑๒ ปีที่ผ่านมา (๒๕๔๕ - ๒๕๕๖) ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกถั่วเหลืองลดลงทุกปี จาก ๑.๑๓๐ ล้านไร่ ในปี ๒๕๔๕ เหลือเพียง ๐.๒๕๙ ล้านไร่ในปี ๒๕๕๖ ทำให้ผลผลิตถั่วเหลืองเหลือเพียง ๐.๐๗๐ ล้านตัน เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น อันเนื่องมาจากค่าแรงและปัจจัยการผลิตเกษตรกรจึงเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่นทดแทน

ประเทศไทยต้องนำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองจากต่างประเทศมากกว่า ร้อยละ ๙๐ เพื่อใช้ในโรงงานสกัดน้ำมันถั่วเหลือง โรงงานแปรรูปอาหาร และโรงงานอาหารสัตว์ ทั้ง ๓ กลุ่มโรงงานมีความต้องการใช้เมล็ดถั่วเหลืองประมาณปีละ ๒.๓๓ ล้านตัน ยังไม่รวมกับการนำเข้ากากถั่วเหลือง โดยร้อยละ ๘๑.๒๓ ใช้ในโรงงานสกัดน้ำมัน ร้อยละ ๑๔.๘๑ ใช้ในโรงงานอาหารสัตว์ และร้อยละ ๓.๙๕ ใช้ในโรงงานแปรรูปอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ ซึ่งในปี ๒๕๕๕ ประเทศไทยผลิตได้มากที่สุดในอาเซียน คือประมาณ ๑๕.๕ ล้านตัน

ในปี ๒๕๕๖ นำเข้าเมล็ดถั่วเหลือง ๑.๘๖ ล้านตัน จากประเทศที่ปลูกถั่วเหลืองเทคโนโลยีชีวภาพ คิดเป็นมูลค่า ๓๑,๓๒๓ ล้านบาท สำหรับกากถั่วเหลือง มีความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เพิ่มขึ้นจาก ๒.๙๓๘ ล้านตันในปี ๒๕๕๒ เป็น ๓.๗๒๔ ล้านตันในปี ๒๕๕๖ โดยนำเข้าสูงถึง ๒.๘๒๑ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๖ คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๔๗,๕๓๔ ล้านบาท ทำให้ต้องสูญเสียเงินตราเป็นจำนวนมาก

ปัญหาที่สำคัญที่พบในการปลูกถั่วเหลือง คือ ปัญหาที่เกิดจากแมลงศัตรู มี ๒ ระยะคือในระยะถั่วเหลืองเริ่มงอกประมาณ ๗ - ๑๐ วันจะมีแมลงวันเจาะโคนต้นระบาดและในระยะถั่วเหลืองกำลังออกดอก และเริ่มติดฝักจะมีแมลงพวกหนอนผีเสื้อกัดกินใบ หนอนม้วนใบและหนอนเจาะฝักหรือดูดฝักทำลายถั่วเหลืองไม่มีพันธุ์ต้านทานจำเป็นต้องใช้สารเคมีป้องกันกำจัด

นอกจากนี้ในการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งในนาข้าว จะพบปัญหาวัชพืชโดยเฉพาะหญ้า และลูกข้าวจะงอกขึ้นมาเมื่อได้รับน้ำ จึงต้องมีการกำจัดพืชน้อย ๒ ครั้ง

การแก้ปัญหาการปลูกถั่วเหลืองดังกล่าว จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีใหม่เข้าช่วย โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านปรับปรุงพันธุ์ จึงเห็นสมควรสนับสนุนให้ใช้ ถั่วเหลืองเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นทางเลือกในการผลิตของเกษตรกรไทย

๕) ความจำเป็นที่ต้องใช้ ถั่วเหลืองเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นทางเลือกในการผลิตของเกษตรกรไทย

ถั่วเหลืองเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากมีมูลค่าการส่งออกประมาณร้อยละ ๙๐ ของมูลค่าการส่งออกไม้ดอกไม้ประดับ หรือประมาณ ๓,๐๐๐ล้านบาทและประเทศไทยยังเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกดอกถั่วเหลืองเขตร้อนมากเป็นอันดับ ๑ ของโลก การส่งออกกว่าร้อยละ ๘๐.๒๓ ส่วนใหญ่เป็นถั่วเหลืองสกปรก หวาย รองลงมาคือ สกปรกมีอคคาร์รา อะแรนต้าอะแรนเธอร่าอะแรนนิสออนซิเตียมแวนด้า และซิมบิเตียม ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ ๑๙.๗๗ เป็นการส่งออกต้นถั่วเหลือง ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ฟาแลนนอพซิส และซิมบิเตียม (http://it.doa.go.th/pibai/pibai/n15/v_12-jan/rai.html)

แหล่งปลูกถั่วเหลืองที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี นครปฐม ราชบุรีและสมุทรสาครรวมถึงบริเวณจังหวัดกาญจนบุรี ปทุมธานี สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา และชลบุรีเนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของถั่วเหลืองไม่มีแหล่งน้ำที่สมบูรณ์ และการคมนาคมขนส่งสะดวกแต่ในระยะเวลาที่ผ่านมาการขยายพื้นที่เพาะปลูกยังทำได้ค่อนข้างจำกัดเนื่องจากว่าที่ดินมีราคาสูงขึ้นและเกษตรกรที่เข้ามาปลูกถั่วเหลืองจะต้องมีความรู้ความชำนาญในการเพาะปลูก ประกอบกับปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้น เช่น ปุ๋ยและยา ทำให้เกษตรกรไม่มีเงินลงทุนในการดูแลบำรุงรักษาจึงทำให้ถั่วเหลืองมีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลให้มีการส่งออกได้เพียงร้อยละ ๔๐ของผลผลิตทั้งหมดอย่างไรก็ตามถั่วเหลืองยังเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจพืชหนึ่งสามารถส่งออกได้ทั้งถั่วเหลืองตัดดอกและถั่วเหลืองกระถางทำรายได้ปีละ ๑,๕๐๐ ล้านบาท และในปี ๒๕๕๓ มีมูลค่าการส่งออกสูงถึง ๒,๓๐๕ ล้านบาท (http://www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=572&filename=index)

การผลิตถั่วเหลืองของไทยในปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวและผลผลิตถั่วเหลืองลดลงจาก ๒๐,๗๔๖ ไร่และผลผลิต ๔๘,๖๓๙ ตันในปี ๒๕๕๐ เป็น ๑๗,๐๔๐ไร่ และ ๔๐,๘๐๐ ตันในปี ๒๕๕๔ หรือลดลงร้อยละ ๓.๓๕ และ ๒.๙๓ ต่อปีตามลำดับ ซึ่งมีสาเหตุมาจากอุทกภัยเมื่อปลายปี ๒๕๕๔ และเกษตรกรขาดทุนเนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูง โดยเฉพาะค่าแรงงานและค่าต้นพันธุ์ที่เพิ่มสูงขึ้น (http://library.cmu.ac.th/faculty/econ/Exer751409/2554/Exer2554_no281) อย่างไรก็ตามในปัจจุบันยังมีเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองอยู่จำนวนประมาณ ๓,๐๐๐ราย มีผู้ส่งออกถั่วเหลืองจำนวนประมาณ ๑๑๕ ราย ผลผลิตดอกถั่วเหลืองเฉลี่ยประมาณ ๔๕,๐๐๐ - ๔๖,๐๐๐ ตันต่อปี เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑- ๒ ต่อปี(http://www.doa.go.th/news/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=6)

ตลาดส่งออกที่สำคัญ แบ่งเป็นตลาดเอเชีย ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน และเกาหลีใต้โดยมีญี่ปุ่นเป็นตลาดใหญ่สุด มีความต้องการดอกถั่วเหลืองสีอ่อน ทรงกลม ซอยยาว ตลาดยุโรป ได้แก่ อิตาลีและเนเธอร์แลนด์ โดยมีอิตาลีเป็นลูกค้าสำคัญ ต้องการถั่วเหลืองสีขาวและสีเข้มซอยยาว ส่วนตลาดอื่น ๆ คือ สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย จุดอ่อนที่สำคัญของการส่งออกถั่วเหลือง คือ เน่าเสียง่ายต้องการความรวดเร็วและความระมัดระวังในการขนส่งอย่างมากและ มีคุณภาพไม่สม่ำเสมอและลดต่ำลงเมื่อถึงมือ

ผู้บริโภคเนื่องจากขาดการจัดการที่มีประสิทธิภาพในระดับสวน/ฟาร์ม นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องโรคเชื้อรา และเพลี้ยไฟ ซึ่งยังไม่สามารถแก้ไขได้ การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชไม่ใช่ทางแก้ปัญหาที่ยั่งยืน (<http://www.dailynews.co.th/economic/211915>)

การแก้ปัญหการผลิตกล้วยไม้ที่มีความคงทนและมีคุณภาพ รวมทั้งด้านทานต่อศัตรูพืช ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อช่วยในการปรับปรุงพันธุ์ จึงมีความจำเป็นและเห็นสมควรสนับสนุนให้ใช้ กล้วยไม้เทคโนโลยีชีวภาพ เป็นทางเลือกในการผลิตของเกษตรกรไทย

การศึกษาเฉพาะเรื่อง

เกษตรอินทรีย์

ประเทศไทยมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยแต่ยังขาดผลสัมฤทธิ์ในแผนการดำเนินการ โดยยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของไทยมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของประเทศฉบับที่ ๑ มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔ และ ต่อเนื่องมาถึงฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙ ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ซึ่งมีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการการขับเคลื่อนงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน แต่การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ของแต่ละหน่วยงานขาดการเชื่อมโยงร่วมกัน หน่วยงานของรัฐต่างคนต่างทำ ทำให้การขับเคลื่อนนโยบายเกษตรอินทรีย์ของไทยไร้ทิศทาง ไม่เห็นผล

ประเด็นต่อมาคือ ความไม่ชัดเจนของความหมายของเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย ยังมีความสับสนและแตกต่างกัน เช่น เกษตรปลอดภัย เกษตรปลอดสารพิษ รวมทั้ง ไฮโดรโปนิกส์ โดยเข้าใจว่าทั้งหลายเหล่านี้คือ เกษตรอินทรีย์ ซึ่งอันที่จริงแล้วเกษตรอินทรีย์ หมายถึง การไม่ใช้สารเคมีทุกชนิดในกระบวนการผลิต กล่าวได้ว่า กระบวนการผลิตของเกษตรกรยังไม่เป็นการเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริง (Organic Agriculture) ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในระดับที่เรียกกันว่า “เกษตรปลอดภัยจากสารพิษ หรือ เกษตรปลอดสารพิษ”

นอกจากนี้ ยังมีปัญหาด้าน องค์ความรู้ บุคลากร ข้อมูล เครือข่ายในด้านเกษตรอินทรีย์ กล่าวคือ องค์ความรู้ของเกษตรกรด้านเกษตรอินทรีย์และผู้สนใจยังไม่เพียงพอตามหลักการและแนวทางการทำเกษตรอินทรีย์ และ ขาดบุคลากรที่มีความเข้าใจในเรื่องเกษตรอินทรีย์ที่จะเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนทั้งในเรื่องความเข้าใจการบริหารจัดการด้านต้นทุนการดำเนินการ รูปแบบการทำเกษตรอินทรีย์อย่างถูกต้อง ขาดแรงจูงใจในการเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ นอกจากนั้น แหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ยังมีอยู่อย่างจำกัด และ ยังเข้าถึงข้อมูลได้ยาก ในขณะที่การสร้างเครือข่ายในรูปแบบต่างๆ อาทิ วิชากิจชุมชน เพื่อให้การบริหารจัดการต่างๆมีประสิทธิภาพก็ยังมีข้อจำกัด

ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและระบบตลาดที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเท่าที่ควร อาทิ สภาพความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่ดินเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาและขยายพื้นที่เกษตรอินทรีย์ การปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อทำการเกษตรอินทรีย์ มีความยุ่งยาก โครงสร้างพื้นฐานการทำการเกษตรแบบเดิมเป็นอุปสรรคต่อระบบเกษตรอินทรีย์ ทำให้สินค้าเกษตรมีความเสี่ยงที่จะปนเปื้อนสารเคมีและวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ตกค้างอยู่ในดิน ในส่วนของตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์นั้น ภายในประเทศยังมีอยู่น้อยมากอยู่แบบกระจุกตัวในกลุ่มผู้มีรายได้สูงและในเมือง ทำให้ผู้ซื้อและผู้บริโภค ยังขาดช่องทางการซื้อขายที่หลากหลายและมากพอ ในขณะเดียวกัน ตลาดต่างประเทศซึ่งควรเป็นช่องทางหลักของประเทศไทยในการขยายตลาดด้านเกษตรอินทรีย์ปัจจุบันยังมีเพียงจำกัดและน้อยมาก ประกอบกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาตลาดอินทรีย์ของไทยยังมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ

สำหรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ก็ยังมีอุปสรรคอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานที่ใช้ระยะเวลาการดำเนินการมาก ขั้นตอนยุ่งยาก ค่าใช้จ่ายสูง ยิ่งไปกว่านั้น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยยังไม่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เนื่องจากยังไม่มี การบังคับใช้กฎหมาย จึงยังไม่สามารถดำเนินการในเรื่องการพิจารณาความเทียบเคียงของมาตรฐานและระบบการตรวจสอบรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยกับประเทศ คู่ค้า รวมถึงการทำความเข้าใจการยอมรับร่วมผลการตรวจสอบรับรองระหว่างกัน ทำให้การทำตลาดส่งออกยังอยู่ในวงแคบ

แนวทางการปฏิรูปเกษตรอินทรีย์

๑) กำหนดนโยบายเกษตรแห่งชาติให้ประเทศไทยยกระดับและก้าวไปสู่การเป็น “ ศูนย์กลางเกษตรอินทรีย์ของโลก ”

๒) โครงสร้างการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยในรูปแบบคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ต้องมีผู้แทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้แก่หน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนภาคการผลิตและแปรรูป ผู้จำหน่าย/ส่งออก ผู้ใช้/ผู้บริโภค และผู้ทรงคุณวุฒิโดยเฉพาะเกษตรกรที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญ

๓) การจัดทำแผนงบประมาณพัฒนาเกษตรอินทรีย์ให้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ โดยหน่วยงานกระทรวง ทบวง กรม ให้นำเสนอแผนงานบูรณาการร่วมกัน

๔) การสร้างความรู้และความเข้าใจในกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่การผลิต การแปรรูป การบรรจุและบรรจุภัณฑ์ และการขนส่งอย่างครบวงจร ถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างต้นแบบให้เห็นถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริง

๕) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเกษตรอินทรีย์พื้นฐานและเกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์ และสนับสนุนเงินทุนส่งเสริมให้มีโครงสร้างพื้นฐานในการผลิตระดับชุมชนที่สนับสนุนต่อการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ อาทิ สนับสนุนหรือปรับปรุงวาง ห้องเย็นหรือโรงสีข้าวชุมชน สนับสนุนเงินทุนกู้ปราศจากดอกเบี้ยหรือดอกเบี้ยต่ำ

๖) การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการผลิตเกษตรอินทรีย์ โดยการวางแผนระบบตั้งแต่ระบบชลประทาน การผลิต การแปรรูป และการตลาด โดยส่งเสริมการจัดทำเขตเกษตรอินทรีย์ (Zoning) ให้มีการทำเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ จัดทำเมืองเกษตรสีเขียวต้นแบบ (Green Agriculture City) โดยกำหนดพื้นที่นำร่องที่ชัดเจนผ่านความสมัครใจของชุมชน

๗) การส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้เกษตรอินทรีย์พื้นฐานและเกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ทั้งการบริหารจัดการองค์ความรู้พร้อม รวบรวมองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ให้เป็นระบบและประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่างๆ อาทิ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สิ่งพิมพ์ และแหล่งเรียนรู้ ฯลฯ ให้เกษตรกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ

๘) การสร้างมาตรฐานและระบบการตรวจสอบรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งนอกจากการพัฒนามาตรฐานให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ที่ WTO ให้การยอมรับและเป็นที่ยอมรับของประเทศคู่ค้าแล้วยังต้องมีการบังคับใช้มาตรการตามกฎหมายอย่างจริงจัง

๙) ส่งเสริมการขายและการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยมีแนวทาง ดังนี้

- นโยบายการทำแผนยุทธศาสตร์ตลาดเกษตรอินทรีย์ให้ขับเคลื่อนในรูปแบบ “ตลาดนำการผลิต”
- สร้างและส่งเสริมช่องทางการตลาดสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

โดยการส่งเสริม “ตลาดสีเขียวในท้องถิ่น หรือการตลาดระบบสมาชิก (CSA: Community Support Agriculture)” ระบบตลาดออนไลน์ และการจัดทำโครงการเกษตรอินทรีย์ในองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และโรงพยาบาล

- ส่งเสริมการสร้างศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ และขยายตลาดสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

- ส่งเสริมการส่งออกและการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในองค์กรเอกชนและหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนการจับคู่ธุรกิจผ่านช่องทางความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้มีการจัดพื้นที่สำหรับผลิตภัณฑ์ของเกษตรอินทรีย์

- ส่งเสริมให้ทุกตำบลมีช่องทางจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์

- กำหนดสินค้าเป้าหมายที่มีศักยภาพทางการตลาด (Product Champion) อาทิ

■ ข้าว : ข้าวสังหยด (พัทลุง) ข้าวลิ้มผิว (เชียงใหม่) ข้าวเขี้ยวงู (เชียงใหม่) ข้าวหอมมะลิ (ทุ่งกุลาร้องไห้)

■ ผลไม้ : มังคุด (จันทบุรี นครศรีธรรมราช) มะพร้าวน้ำหอม (ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร)

■ ผัก : จังหวัดนครราชสีมา

๑๐) พัฒนาระบบสารสนเทศให้เชื่อมโยงฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ของทุกภาคส่วน รวบรวมวิเคราะห์และจำแนกข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้เป็นระบบข้อมูลเกษตรอินทรีย์ที่เป็นปัจจุบัน ครอบคลุมความต้องการของฝ่ายต่างๆให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่างๆที่เหมาะสมให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อาทิ เจ้าหน้าที่รัฐ เกษตรกร ประชาชน ฯลฯ

๑๑) การประชาสัมพันธ์โดยรัฐเพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจและเข้าถึงเรื่องเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง โดยการใช้สื่อของรัฐที่มี เช่น รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ โดยเฉพาะความเข้าใจอย่างถูกต้องในความหมายของเกษตรอินทรีย์ไม่ให้ความสับสน รวมถึง ให้เข้าใจถึงวิธีการการผลิตได้อย่างไร มีประโยชน์อย่างไร หาซื้อได้ที่ไหน

๑๒) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ระดับพื้นที่ ซึ่งจะทำให้เกิดกลไกการเชื่อมโยง การร่วมมือกัน ของกลุ่มเกษตรกร

การศึกษาเฉพาะเรื่อง

ปุ๋ยสั่งตัด

ในประเทศไทยมี ปุ๋ยที่จำหน่ายอยู่ ๓ ประเภท กล่าวคือ ๑) **ปุ๋ยเคมี** (Chemical fertilizer) มีลักษณะเป็นสารประกอบอนินทรีย์เคมีที่ให้ธาตุอาหารพืช ที่ผ่านกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรม เมื่อใส่ลงไปในดินที่มีความชื้นเหมาะสม ปุ๋ยเคมีจะละลายให้พืชดูดไปใช้ได้อย่างรวดเร็ว ๒) **ปุ๋ยอินทรีย์** (Organic fertilizer) เป็นสารประกอบที่ได้จากสิ่งมีชีวิตที่ให้ธาตุอาหารพืช หรือวัสดุอินทรีย์ ได้แก่ พืช สัตว์ และจุลินทรีย์ และผ่านกระบวนการผลิตทางธรรมชาติ และ ๓) **ปุ๋ยชีวภาพ** (Bio fertilizer) เป็นปุ๋ยที่ประกอบด้วยจุลินทรีย์ที่ยังมีชีวิตและมีคุณสมบัติพิเศษ สามารถสังเคราะห์สารประกอบธาตุอาหารพืชได้เอง หรือสามารถเปลี่ยนธาตุอาหารพืชที่อยู่ในรูปที่ไม่เป็นประโยชน์ให้มาอยู่ในรูปที่พืชสามารถดูดไปใช้ได้

จากข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรระบุว่า ในปี ๒๕๔๓ ประเทศไทยนำเข้าปุ๋ยเคมี ๒.๖ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๐ ประเทศไทยนำเข้าปุ๋ยเคมี ๔.๓ ล้านตัน คิดเป็นเงินมากกว่า ๔ หมื่นล้านบาท และประมาณร้อยละ ๕๐ ของปุ๋ยเคมีทั้งหมด ใช้สำหรับการปลูกข้าว ชาวนาในเขตชลประทานภาคกลางใช้ปุ๋ยเคมีเกินความจำเป็นมากกว่าเท่าตัว และในปี ๒๕๕๑ เกษตรกรร้อยละ ๒๕ นำปุ๋ยเคมีไปใช้ในการผลิตข้าวในพื้นที่ชลประทานมากถึง ๔๒.๗๑ ของปริมาณปุ๋ยที่ใช้ทั้งหมด และในปี ๒๕๕๕ มีการนำเข้าปุ๋ยเคมีเพิ่มขึ้นเป็น ๕.๕๘ ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า ๘๓,๙๔๗ ล้านบาท และในต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจ เป็นค่าปุ๋ยเคมีประมาณร้อยละ ๒๐-๓๐

สภาพปัญหาในการใช้ปุ๋ยในประเทศไทยนั้น กล่าวคือ เป็นการใช้ปุ๋ยที่มีจำหน่ายในท้องตลาดทั่วไปโดยไม่คำนึงถึงธาตุอาหารพืชที่มีอยู่ในดิน บางครั้งอาจทำให้ธาตุอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการของพืช หรือใช้ปุ๋ยไนโตรเจนเกินระดับที่เหมาะสม และยังมีปัญหาปุ๋ยปลอมและปุ๋ยด้อยมาตรฐาน การใช้ปุ๋ยไม่ถูกต้องทำให้พืชอ่อนแอต่อการระบาดของโรคและแมลง เป็นสาเหตุให้เกษตรกรใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชเกินความจำเป็น ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นแล้ว ยังส่งผลต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค รวมถึงคุณภาพของสิ่งแวดล้อมอีกด้วย การใช้ปุ๋ยอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ต้องมีการวิเคราะห์ธาตุในดินก่อนใส่ และเพิ่มปริมาณเฉพาะในธาตุที่จำเป็น ซึ่งช่วยเพิ่มผลผลิตต่อไปและประหยัดต้นทุน ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

อีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ คำแนะนำในการการใช้ปุ๋ยเคมีในปัจจุบัน ยังคงเป็นแบบกว้าง ๆ อัตราการใช้ปุ๋ยและสูตรปุ๋ยได้เฉพาะเจาะจงสำหรับดินพืชแต่ละชนิด มิได้คำนึงถึงปริมาณธาตุอาหารพืชในดินขณะนั้น ในที่นี้เรียกว่า “ปุ๋ยเสือโหล” (เสือมีขนาดเดียว) ทำให้การใช้ปุ๋ยไม่ตรงกับความต้องการของพืช ส่งผลให้ได้ผลผลิตไม่เต็มที่ เสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ซึ่งมีเกษตรกรจำนวนน้อยมากใช้ “ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน” (เสือมีขนาดเล็ก- กลาง-ใหญ่) โดยนำค่าวิเคราะห์ N – P – K ในดินขณะนั้น มากำหนดคำแนะนำปุ๋ย แต่มิได้นำความแตกต่างของชุดดิน (soil series) มาร่วมพิจารณาด้วย ซึ่งดินที่ใช้ปลูกพืชในประเทศไทยมีมากกว่า ๒๐๐ ชุดดิน มีศักยภาพและข้อจำกัดแตกต่างกันเมื่อนำมาใช้เพาะปลูกพืช แม้มีค่าวิเคราะห์ดินเท่ากัน คำแนะนำปุ๋ยจะไม่เท่ากัน ซึ่งเรียกว่า คำแนะนำ “ปุ๋ยสั่งตัด” ในปัจจุบันมีเฉพาะข้าว ข้าวโพด และอ้อย (ภาคอีสาน) เท่านั้น

ข้อจำกัดในเรื่ององค์ความรู้ของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมอดินอาสา โดยเฉพาะเกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องดิน ปุ๋ยและการใช้ปุ๋ย รวมถึงหน่วยงานราชการ ไม่สามารถให้บริการตรวจดินแก่เกษตรกรได้อย่างทั่วถึงและทันเวลาเพาะปลูก และเมื่อได้ผลวิเคราะห์ดินแล้วก็ไม่มีคำแนะนำปุ๋ยที่แม่นยำให้แก่พืชทุกชนิดได้

แนวทางการปฏิรูปปุ๋ยสั่งตัด

๑) กำหนดให้มีโครงการปฏิรูปการเพิ่มผลผลิตในการใช้ปุ๋ย เพื่อความยั่งยืน (ปุ๋ยสั่งตัด) โดยจัดตั้งโครงการพิเศษ มีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานโครงการ แต่เนื่องจากความสำเร็จของโครงการอาศัยการสนับสนุนและความร่วมมือจากหน่วยงานในหลายกระทรวง รัฐบาลจึงต้องมีนโยบายให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องดำเนินการ การดำเนินงานในการจัดตั้งคลินิกดิน และฝึกอบรมเกษตรกรแกนนำ 3 ปี เมื่อครบกำหนดให้โอนภารกิจของคลินิกดินให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดำเนินการต่อไป

๒) งบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งคลินิกดิน โดยเสนอให้รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย สั่งการ อบจ. ทุกจังหวัดตั้งงบประมาณอุดหนุน อบต. เทศบาลตำบล เพื่อจัดตั้งคลินิกดิน และฝึกอบรมเกษตรกรแกนนำให้รู้เรื่องดินและปุ๋ยอย่างถูกต้อง ครอบคลุมอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน

๓) การให้สินเชื่อเงินกู้ปลอดดอกเบี้ย โดยเสนอให้รัฐมนตรีกระทรวงการคลัง สั่งให้ ธ.ก.ส. ปลดปล่อยเงินกู้ปลอดดอกเบี้ย 3 ปี เพื่อให้คลินิกดินใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนซื้อแม่ปุ๋ยมาจำหน่าย

๔) การกำหนดให้มีโครงการ “ปุ๋ยสั่งตัด” (๓ ปี) เพื่อขยายผลการใช้เทคโนโลยี “ปุ๋ยสั่งตัด” ในพื้นที่ปลูกข้าว (๓๐ จังหวัด) ข้าวโพด (๑๐ จังหวัด) และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินสำหรับมันสำปะหลัง (๑๐ จังหวัด) ยางพารา (๕ จังหวัด) และปาล์มน้ำมัน (๕ จังหวัด) โดยจัดงบประมาณสนับสนุนโครงการ

๕) การส่งเสริมองค์ความรู้ มุ่งยกระดับความรู้เรื่องดินปุ๋ยและพัฒนาคำแนะนำปุ๋ยแม่นยำสำหรับพืชอื่นๆ

๖) การวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับปุ๋ยสั่งตัด ให้มีการวิจัยและพัฒนาคำแนะนำ “ปุ๋ยสั่งตัด” สำหรับพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นๆ รวมทั้งผักและผลไม้ให้ครอบคลุม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกต่อไป ในอนาคตอาจส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับปุ๋ยสั่งตัดผ่านแอปพลิเคชันรูปแบบต่างๆ ต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติป่าลุ่มและน้ำมันป่าลุ่ม พ.ศ. ....

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม

พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยปาล์มและน้ำมันปาล์ม

เหตุผล

โดยที่มีความจำเป็นต้องรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ และคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของชาวสวนปาล์มในด้านการผลิตและจำหน่ายปาล์ม สมควรจัดระบบและควบคุมการผลิตและจำหน่ายปาล์มและน้ำมันปาล์มที่ผลิตจากปาล์มของชาวสวนปาล์ม โดยให้ชาวสวนปาล์มและเจ้าของโรงงานน้ำมันปาล์มซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงเข้ามาร่วมมือกับทางราชการ ตั้งแต่การผลิตปาล์มไปจนถึงการจัดสรรเงินรายได้จากการขายน้ำมันปาล์มทั้งในและนอกราชอาณาจักรระหว่างชาวสวนปาล์มและเจ้าของโรงงานน้ำมันปาล์ม เพื่อให้อุตสาหกรรมปาล์มและน้ำมันปาล์มเติบโตโดยมีเสถียรภาพและเกิดความเป็นธรรมแก่ชาวสวนปาล์ม เจ้าของโรงงานน้ำมันปาล์ม และประชาชนผู้บริโภค จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

บันทึกวิเคราะห์

สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. ....

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่มีความจำเป็นต้องรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ และคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของชาวสวนปาล์มในด้านการผลิตและจำหน่ายปาล์ม สมควรจัดระบบและควบคุมการผลิตและจำหน่ายปาล์มและน้ำมันปาล์มที่ผลิตจากปาล์มของชาวสวนปาล์ม โดยให้ชาวสวนปาล์มและเจ้าของโรงงานน้ำมันปาล์มซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงเข้ามาร่วมมือกับทางราชการ ตั้งแต่การผลิตปาล์มไปจนถึงการจัดสรรเงินรายได้จากการขายน้ำมันปาล์มทั้งในและนอกราชอาณาจักรระหว่างชาวสวนปาล์มและเจ้าของโรงงานน้ำมันปาล์ม เพื่อให้อุตสาหกรรมปาล์มและน้ำมันปาล์มเติบโตโดยมีเสถียรภาพและเกิดความเป็นธรรมแก่ชาวสวนปาล์ม เจ้าของโรงงานน้ำมันปาล์ม และประชาชนผู้บริโภค จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ หมวด ๑ บททั่วไป

๑) เพื่อรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศและคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของชาวสวนปาล์มในด้านการผลิตและจำหน่ายและให้เกิดความเป็นธรรมแก่โรงงานและผู้บริโภค การจัดระบบและควบคุมการผลิตและจำหน่ายปาล์มและน้ำมันปาล์ม ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๕)

๒) กำหนดให้บรรดากรรมการและอนุกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้และลูกจ้างที่จ้างโดยใช้เงินของกองทุน เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติว่ากรรมการ อนุกรรมการหรือลูกจ้างตามวรรคหนึ่ง ผู้ใดทุจริตหรือประพฤติมิชอบให้รัฐมนตรีผู้แต่งตั้งสำหรับกรณีของกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้ง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมสำหรับกรณีอื่น สั่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง และในกรณีการกระทำของผู้นั้นเป็นความผิดอาญาด้วย ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการต่อไปตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (มาตรา ๖)

๒.๒ หมวด ๒ คณะกรรมการ

๑) ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการปาล์มและน้ำมันปาล์ม” ประกอบด้วย ให้มีคณะกรรมการจำนวนทั้งสิ้นจำนวนยี่สิบเจ็ดคน ประกอบด้วย ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งจากข้าราชการในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หนึ่งคน ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์แต่งตั้งจากข้าราชการในกระทรวงพาณิชย์สองคน ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมแต่งตั้งจากข้าราชการในกระทรวงอุตสาหกรรมสองคน ผู้แทนชาวสวนปาล์มเก้าคน และผู้แทนโรงงานเจ็ดคน เป็นกรรมการ โดยให้เลขาธิการคณะกรรมการปาล์มและน้ำมันปาล์มเป็นเลขาธิการ (มาตรา ๘) โดยให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ (มาตรา ๑๖) ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดแผนการปลูกและผลิตปาล์มและการผลิตน้ำมันปาล์ม
- (๒) กำหนดท้องที่ที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการปลูกปาล์ม
- (๓) กำหนดพันธุ์ปาล์มที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้ชาวสวนปาล์มปลูกปาล์มในท้องที่ที่คณะกรรมการกำหนดตาม (๒)
- (๔) กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอจดทะเบียนและการรับจดทะเบียนสถาบันชาวสวนปาล์ม
- (๕) กำหนดระเบียบว่าด้วยการจดทะเบียนชาวสวนปาล์มและหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์ม และเพิกถอนการจดทะเบียนหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์ม
- (๖) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการดำเนินการของหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์ม
- (๗) กำหนดปริมาณปาล์มที่ให้ชาวสวนปาล์มผลิตซึ่งต้องคำนึงถึงพื้นที่ปลูกอ้อยที่จดทะเบียนไว้ตาม (๕) และปริมาณผลผลิตโดยเฉลี่ยในสามปีที่ผ่านมา
- (๘) กำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดสรรปริมาณปาล์มให้แก่โรงงาน
- (๙) กำหนดระเบียบว่าด้วยการส่งเสริมการปลูกปาล์ม รวมทั้งการป้องกันควบคุมและการปราบศัตรูปาล์ม
- (๑๐) กำหนดระเบียบว่าด้วยการตัดและส่งปาล์มให้แก่โรงงาน และการตรวจสอบคุณภาพปาล์ม
- (๑๑) กำหนดวันเริ่มต้นการหีบปาล์มผลิตน้ำมันปาล์ม อัตราการหีบปาล์มปกติต่อวันของแต่ละโรงงานและวันสิ้นสุดการหีบปาล์มผลิตน้ำมันปาล์ม
- (๑๒) กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับปาล์มจากชาวสวนปาล์มหรือหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์ม
- (๑๓) กำหนดชนิด คุณภาพ และปริมาณน้ำมันปาล์มที่ให้โรงงานผลิต
- (๑๔) กำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดการปาล์มหรือน้ำมันปาล์มส่วนที่ผลิตเกินจากปริมาณที่คณะกรรมการกำหนดตาม (๗) หรือ (๑๓)
- (๑๕) กำหนดระเบียบว่าด้วยการดำเนินการกับโรงงานที่ผลิตน้ำมันปาล์มไม่ครบตามปริมาณที่คณะกรรมการกำหนดตาม (๑๓)
- (๑๖) กำหนดระเบียบและวิธีการในการจัดการน้ำมันปาล์มที่ไม่ได้คุณภาพที่คณะกรรมการกำหนดตาม (๑๓)
- (๑๗) กำหนดระเบียบว่าด้วยการผลิต การบรรจุ การเก็บรักษา สถานที่เก็บรักษา การสำรวจ การขนย้าย การส่งมอบน้ำมันปาล์ม และผลพลอยได้
- (๑๘) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจำหน่ายน้ำมันปาล์มเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักร และกำหนดราคาขายน้ำมันปาล์มดังกล่าว
- (๑๙) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการนำเข้าน้ำมันปาล์มในกรณีที่เกิดความจำเป็น
- (๒๐) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการอนุญาตให้ส่งออกน้ำมันปาล์ม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขดังกล่าวต้องไม่มีลักษณะทำให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้ส่งออกแต่เพียงผู้เดียว

(๒๑) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการคำนวณต้นทุนในการผลิตปาล์มและน้ำมันปาล์ม

(๒๒) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการจัดทำประมาณการรายได้ การกำหนดและการชำระราคาปาล์มและค่าผลิตน้ำมันปาล์ม ซึ่งต้องคำนึงถึงต้นทุนการผลิตปาล์มและน้ำมันปาล์มและกองทุนที่มีอยู่ด้วย

(๒๓) กำหนดอัตราส่วนของผลตอบแทนระหว่างชาวสวนปาล์มและโรงงาน โดยคำนึงถึงรายได้ที่ได้จากการขายน้ำมันปาล์มและผลพลอยได้ทั้งหมด เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคำนวณราคาปาล์มและค่าผลิตน้ำมันปาล์ม

(๒๔) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการวิจัยและส่งเสริมการผลิตปาล์มและน้ำมันปาล์ม และวิธีการชำระค่าธรรมเนียม ตลอดจนอัตราค่าบำรุงสถาบันชาวสวนปาล์ม

(๒๕) กำหนดระเบียบว่าด้วยเบี้ยปรับและเงินรางวัลสำหรับการนำจับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือประกาศที่คณะกรรมการกำหนด

(๒๖) กำหนดระเบียบว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการควบคุมการผลิตปาล์มและน้ำมันปาล์ม การจำหน่ายการนำเข้าและการส่งออกน้ำมันปาล์ม

(๒๗) กำหนดระเบียบว่าด้วยการจ้างลูกจ้างโดยใช้เงินกองทุน

(๒๘) กำหนดค่าตอบแทนคณะกรรมการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากคณะกรรมการปาล์มและน้ำมันปาล์ม

(๒๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

(๓๐) กำหนดระเบียบอื่นใดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

๒.๓ หมวด ๓ คณะกรรมการบริหาร

๑) ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการบริหาร” ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรมหนึ่งคน ผู้แทนชาวสวนปาล์มห้าคน ผู้แทนโรงงานสี่คน และผู้ทรงคุณวุฒิหนึ่งคน เป็นกรรมการ (มาตรา ๑๙) และให้คณะกรรมการบริหารมีอำนาจหน้าที่ (มาตรา ๒๐) ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการในเรื่องตามมาตรา ๑๖ นอกจาก (๒๘) และ (๒๙)

(๒) ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๓) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการปาล์ม และคณะกรรมการน้ำมันปาล์ม

(๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่คณะกรรมการมอบหมาย

๒.๔ หมวด ๔ กองทุนปาล์มและน้ำมันปาล์ม

๑) ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งเรียกว่า “กองทุนปาล์มและน้ำมันปาล์ม” โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(๑) ศึกษา วิจัย พัฒนา และส่งเสริมการผลิต การใช้และการจำหน่ายปาล์มและน้ำมันปาล์ม

(๒) รักษาเสถียรภาพของอุตสาหกรรมปาล์มและน้ำมันปาล์ม เพื่อผลประโยชน์ของชาวสวนปาล์มและโรงงาน และเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ

(๓) รักษาเสถียรภาพของราคาน้ำมันปาล์มที่ใช้บริโภคในประเทศ เพื่อผลประโยชน์ของผู้บริโภค

(๔) กระทำการอื่นที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนปาล์มและน้ำมันปาล์ม

โดยให้กองทุนปาล์มและน้ำมันปาล์มเป็นนิติบุคคลและมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการปาล์มและน้ำมันปาล์ม กระทรวงอุตสาหกรรม (มาตรา ๒๒)

๒) ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการบริหารกองทุน” ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงการคลังหนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรมหนึ่งคน ผู้แทนสำนักงานงบประมาณหนึ่งคน ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทยหนึ่งคน ผู้แทนชาวสวนปาล์มสามคน และผู้แทนโรงงานสามคน เป็นกรรมการ (มาตรา ๒๓) และให้มีอำนาจหน้าที่ (มาตรา ๒๔) ดังนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในเรื่องต่างๆ ตามมาตรา ๒๒ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

(๒) กำหนดระเบียบว่าด้วยการเก็บรักษา การหาผลประโยชน์และการใช้จ่ายเงินกองทุน โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

(๓) ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมายบริหาร และควบคุมการปฏิบัติงานกองทุนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

๒.๕ หมวด ๕ ปาล์ม

๑) ให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการปาล์ม” ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์สองคน ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรมหนึ่งคน ผู้แทนชาวสวนปาล์มหกคน และผู้แทนโรงงานสี่คน เป็นกรรมการ (มาตรา ๓๑) โดยให้มีอำนาจหน้าที่ (มาตรา ๓๒) ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหารตาม มาตรา ๑๖ (๑) (๒) (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) และ (๑๐)

(๒) ดำเนินการและควบคุมดูแลในเรื่องที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๖ (๑) (๒) (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) และ (๒๑) ในส่วนที่เกี่ยวกับต้นทุนการผลิตปาล์ม

(๓) ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหารมอบหมาย

๒.๖ หมวด ๖ น้ำมันปาล์ม

๑) คณะกรรมการน้ำมันปาล์ม

กำหนดให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการน้ำมันปาล์ม” ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์สองคน ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรมสองคน ผู้แทนชาวสวนปาล์มห้าคน และผู้แทนโรงงานห้าคน เป็นกรรมการ (มาตรา ๔๐) และมีอำนาจหน้าที่ (มาตรา ๔๑) ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหารในเรื่องตามมาตรา ๑๖ (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔)(๑๕) (๑๖) (๑๗) (๑๘) (๑๙) (๒๐) และ (๒๑) ในส่วนที่เกี่ยวกับต้นทุนในการผลิตน้ำมันปาล์ม

(๒) ควบคุมการจำหน่ายน้ำมันปาล์มในราชอาณาจักร และการส่งออกน้ำมันปาล์ม

(๓) จัดให้มีการนำเข้าน้ำมันปาล์มเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักร ในกรณีที่เกิดการขาดแคลน โดยจะนำเข้าเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทนตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้

(๔) ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหารมอบหมาย

(๖) ดำเนินการและควบคุมดูแลในเรื่องที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๖ (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔)(๑๕) (๑๖) (๑๗) (๑๘) (๑๙) (๒๐) และ (๒๑)

๒) โรงงาน

กำหนดให้โรงงานต้องปฏิบัติ (มาตรา ๔๓) ดังนี้

(๑) ปฏิบัติตามระเบียบและประกาศที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) เตรียมโรงงานให้อยู่ในสภาพที่พร้อมที่จะหีบปาล์มตามเวลาที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๖ (๑๑)

(๓) รับปาล์มจากชาวสวนปาล์มและหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์มตามที่คณะกรรมการบริหารกำหนด หรือสั่งในกรณีที่ให้โรงงานผลิตน้ำมันปาล์มเพิ่มตามมาตรา ๔๔

(๔) ผลิตน้ำมันปาล์มตามชนิด คุณภาพ และปริมาณที่คณะกรรมการกำหนด

(๕) ไม่เปิดการหีบปาล์มหรือปิดการหีบปาล์มก่อนวันที่คณะกรรมการกำหนด หรือหยุดการหีบปาล์มโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๖) เก็บรักษาน้ำมันปาล์มที่ผลิตได้ ณ ที่ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหาร

(๗) ไม่ขนย้ายน้ำมันปาล์มที่ผลิตได้ออกนอกบริเวณโรงงาน นอกจากขนย้ายตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๘) รายงานชนิด คุณภาพ และปริมาณน้ำมันปาล์มที่ผลิต เก็บรักษา ขนย้าย ส่งมอบ และคงเหลือเป็นรายเดือนตามแบบ วิธีการ และระยะเวลาที่คณะกรรมการน้ำมันปาล์มกำหนด

(๙) นำส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๕๖

๓) การนำเข้าและส่งออกน้ำมันปาล์ม

(๑) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้าน้ำมันปาล์ม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๔๖)

(๒) กำหนดให้ผู้ที่ส่งออกน้ำมันปาล์มต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๔๗ วรรคแรก)

(๓) กำหนดให้การส่งออกน้ำมันปาล์มไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมการส่งออกตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร (มาตรา ๔๗ วรรคสาม)

๒.๗ หมวด ๗ ราคาปาล์มและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์ม

๑) ให้คณะกรรมการบริหารจัดทำประมาณการรายได้จากการจำหน่ายน้ำมันปาล์มที่จะผลิตในฤดูนั้นก่อนเริ่มฤดูกาลผลิตน้ำมันปาล์ม เพื่อกำหนดราคาปาล์มขั้นต่ำและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นต่ำ (มาตรา ๔๘ วรรคแรก)

๒) เมื่อคณะกรรมการบริหารได้จัดทำประมาณการรายได้และกำหนดราคาปาล์มขึ้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขึ้นต้นแล้ว ให้แจ้งสถาบันชาวสวนปาล์มและสมาคมโรงงานทราบและจัดให้มีการประชุมผู้แทนสถาบันชาวสวนปาล์มและผู้แทนสมาคมโรงงานเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อคัดค้าน (มาตรา ๕๙) เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาประมาณการรายได้ราคาปาล์มขึ้นต้น และผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขึ้นต้นพร้อมด้วยคำคัดค้านในกรณีที่มีคำคัดค้านแล้ว ให้คณะกรรมการเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา (มาตรา ๕๑) และเมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในราคาปาล์มขึ้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขึ้นต้นตามมาตรา ๕๑ แล้ว ให้สำนักงานประกาศราคาปาล์มขึ้นต้น และผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขึ้นต้นในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา ๕๒)

๒.๘ หมวด ๘ การควบคุมและการอุทธรณ์

ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารเห็นว่าชาวสวนปาล์มหรือหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์มหรือโรงงานกระทำการอันใด ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้คณะกรรมการบริหารมีอำนาจสั่งการให้ชาวสวนปาล์ม หัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์ม เจ้าของโรงงาน ผู้จัดการโรงงาน หรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินกิจการของโรงงานกระทำการ หรือดเว้นการกระทำการนั้นได้ (มาตรา ๕๗ วรรคแรก) โดยผู้ได้รับคำสั่งของคณะกรรมการบริหารตามวรรคหนึ่ง ต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการบริหารกำหนด (มาตรา ๕๗ วรรคสอง) และในกรณีที่ผู้ได้รับคำสั่งของคณะกรรมการบริหารตามวรรคหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าว ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง (มาตรา ๕๗ วรรคสาม) และให้คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีให้ขยายระยะเวลาออกไป แต่รัฐมนตรีจะขยายระยะเวลาให้เกินสามสิบวันมิได้ (มาตรา ๕๗ วรรคสี่)

ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดตามวรรคสี่ ให้ยื่นคำร้องต่อศาลภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการหรือวันครบกำหนดตามวรรคสี่ แล้วแต่กรณี (มาตรา ๕๗ วรรคห้า)

๒.๙ หมวด ๙ สำนักงาน

๑) กำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการปาล์มและน้ำมันปาล์มในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม (มาตรา ๖๐) โดยมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการและคณะกรรมการอื่นๆ ตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) เก็บ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตปาล์มและน้ำมันปาล์ม การใช้และการจำหน่ายน้ำมันปาล์ม

๒) ให้เลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงาน

๒.๑๐ หมวด ๑๐ พนักงานเจ้าหน้าที่

กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจหน้าที่ (มาตรา ๖๒) ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสวนปาล์ม เคหสถาน ยานพาหนะ โรงงาน สถานที่เก็บปาล์ม น้ำมันปาล์ม หรือผลพลอยได้ หรือสถานที่ทำการค่าน้ำมันปาล์มในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการเพื่อตรวจสอบให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) นำตัวอย่างปาล์ม น้ำมันปาล์ม และผลพลอยได้ในปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบหรือทดสอบ

(๓) ยึด आयัดสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานอื่นเมื่อมีเหตุอันสมควรเชื่อว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

๒.๑๑ หมวด ๑๑ บทกำหนดโทษ (มาตรา ๖๔- ๗๕)

๑) กำหนดให้ชาวสวนปาล์มหรือโรงงานที่ไม่ชำระค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษตามที่กำหนดในมาตรา ๖๔ ผู้ปลูกปาล์มโดยมิได้จดทะเบียนเป็นชาวสวนปาล์มตามมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่งต้องระวางโทษปรับตามมาตรา ๖๕ ชาวสวนปาล์มที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ (๑) หรือไม่รายงานปริมาณปาล์มหรือโดยจงใจรายงานให้ผิดไปจากความเป็นจริงตามมาตรา ๓๕ (๒) หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษปรับตามมาตรา ๖๖

๒) กำหนดให้ผู้ที่มิได้จดทะเบียนเป็นหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์มหรือถูกเพิกถอนทะเบียนการเป็นหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์มแล้วส่งปาล์มที่ตนมิได้ผลิตให้แก่โรงงาน ต้องระวางโทษปรับตามมาตรา ๖๗

๓) กำหนดให้โรงงานที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๓ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๘) หรือรายงานตามมาตรา ๔๓(๘) เป็นเท็จ ต้องระวางโทษตามที่กำหนดในมาตรา ๖๘

“ชาวสวนปาล์ม” หมายความว่า ผู้ซึ่งปลูกปาล์มเพื่อส่งให้แก่โรงงาน

“หัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์ม” หมายความว่า ชาวสวนปาล์มซึ่งรับมอบปาล์มของชาวสวนปาล์มอื่นเพื่อส่งให้แก่โรงงาน

“ผู้แทนชาวสวนปาล์ม” หมายความว่า ชาวสวนปาล์มซึ่งได้รับการเสนอเป็นผู้แทนของชาวสวนปาล์ม

“สถาบันชาวสวนปาล์ม” หมายความว่า สมาคม สหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกรชาวสวนปาล์มที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย และได้จดทะเบียนไว้กับคณะกรรมการตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด แต่ไม่รวมถึงบริษัทจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนจำกัดที่มีชาวสวนปาล์มเป็นผู้ถือหุ้นหรือหุ้นส่วน ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

“โรงงาน” หมายความว่า โรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานซึ่งผลิตน้ำมันปาล์ม เว้นแต่เป็นโรงงานซึ่งผลิตน้ำมันปาล์มประเภทหรือปริมาณที่ไม่เกินจำนวนที่กำหนดในกฎกระทรวง และให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้ตั้งและประกอบกิจการโรงงานผลิตน้ำมันปาล์มด้วย

“ผู้แทนโรงงาน” หมายความว่า ผู้ซึ่งเป็นตัวแทนของโรงงานที่ได้รับการเสนอเป็นผู้แทนของโรงงาน

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนปาล์มและน้ำมันปาล์ม

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการปาล์มและน้ำมันปาล์ม

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการปาล์มและน้ำมันปาล์ม

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการปาล์มและน้ำมันปาล์ม

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และออกระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๕ เพื่อรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศและคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของชาวสวนปาล์มในด้านการผลิตและจำหน่ายและให้เกิดความเป็นธรรมแก่โรงงานและผู้บริโภค การจัดระบบและควบคุมการผลิตและจำหน่ายปาล์มและน้ำมันปาล์ม ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้ถือว่าบรรดากรรมการและอนุกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ และลูกจ้างที่จ้างโดยใช้เงินกองทุน เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติว่ากรรมการอนุกรรมการหรือลูกจ้างตามวรรคหนึ่ง ผู้ใดทุจริตหรือประพฤติมิชอบให้รัฐมนตรีผู้แต่งตั้งสำหรับกรณีของกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้ง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมสำหรับกรณีอื่น สั่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง และในกรณีการกระทำของผู้นั้นเป็นความผิดอาญาด้วย ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการต่อไปตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา ๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓ วรรคสาม ผู้ใดจะดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการต่างๆ หรือคณะอนุกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ในขณะเดียวกันเกินสองคณะมิได้

หมวด ๒

คณะกรรมการ

มาตรา ๘ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการปาล์มและน้ำมันปาล์ม” ประกอบด้วยผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งจากราชการในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หนึ่งคน ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์แต่งตั้งจากราชการในกระทรวงพาณิชย์สองคน ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมแต่งตั้งจากราชการในกระทรวงอุตสาหกรรมสองคน ผู้แทนชาวสวนปาล์มเก้าคนและผู้แทนโรงงานเจ็ดคน เป็นกรรมการ

ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการ รองประธานกรรมการคนหนึ่ง และรองประธานกรรมการคนที่สองตำแหน่งละหนึ่งคน

ให้เลขอาธิการเป็นเลขานุการคณะกรรมการ

มาตรา ๙ ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมแต่งตั้งตามมาตรา ๘ ต้องไม่เป็นชาวสวนปาล์ม กรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงานหรือลูกจ้างของโรงงาน

มาตรา ๑๐ ผู้แทนชาวสวนปาล์มและผู้แทนโรงงานต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- (๓) ไม่เคยได้รับโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- (๔) ไม่เคยเป็นผู้ถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๖ วรรคสอง
- (๕) ไม่เป็นข้าราชการการเมืองหรือดำรงตำแหน่งในทางการเมือง
- (๖) ไม่เป็นกรรมการพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง

ผู้แทนชาวสวนปาล์มต้องเป็นชาวสวนปาล์มซึ่งได้รับการเสนอชื่อจากสถาบันชาวสวนปาล์มโดยต้องคำนึงถึงสัดส่วนของปริมาณปาล์มของสมาชิกของแต่ละสถาบัน และต้องไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงานหรือลูกจ้างของโรงงาน

ผู้แทนโรงงานต้องเป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงานหรือลูกจ้างของโรงงานซึ่งได้รับการเสนอชื่อจากสมาคมโรงงานและต้องคำนึงถึงสัดส่วนตามกำลังผลิตของสมาชิกของสมาคมโรงงาน

การเสนอและการถอดถอนผู้แทนชาวสวนปาล์มและผู้แทนโรงงานให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๑ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

เมื่อครบกำหนดตามวาระดังกล่าวในวาระหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งหรือเสนอบุคคลอื่นเป็นกรรมการ ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งหรือเสนอเข้ารับหน้าที่

ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่ง อาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะแต่งตั้งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๑๒ นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระมาตรา ๑๑ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย

- (๒) ลาออก
- (๓) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๔) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
- (๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ แล้วแต่กรณี
- (๖) รัฐมนตรีผู้แต่งตั้งให้ออก
- (๗) ถูกถอดถอนตามมาตรา ๑๐ วรรคสี่

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้แต่งตั้งหรือเสนอบุคคลอื่นเป็นกรรมการแทน แล้วแต่กรณี โดยไม่ชักช้าและให้ผู้ซึ่งเป็นกรรมการแทนอยู่ในตำแหน่งเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในระหว่างที่ยังไม่มีการเสนอกรรมการแทนดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกรรมการแทนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ เป็นกรรมการ

เมื่อได้มีกรรมการแทนวรรคหนึ่งแล้ว ให้กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามวรรคสองพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๔ ประธานกรรมการเป็นผู้เรียกประชุมคณะกรรมการ

ในการประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุม หรือไม่อาจมาประชุมได้ ให้รองประธานกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการคนหนึ่งไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจมาประชุมได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่สองเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการทั้งสองคนไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจมาประชุมได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดโดยมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนหนึ่งรักษาการแทน ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการคนหนึ่ง ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่สองรักษาการแทน ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการทั้งสองคนไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เลขานุการเรียกประชุมเพื่อให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนประธานกรรมการ

มาตรา ๑๖ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดแผนการปลูกและผลิตปาล์มและการผลิตน้ำมันปาล์ม
- (๒) กำหนดท้องที่ที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการปลูกปาล์ม
- (๓) กำหนดพันธุ์ปาล์มที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้ชาวสวนปาล์มปลูกปาล์มในท้องที่ที่คณะกรรมการกำหนดตาม (๒)
- (๔) กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอจดทะเบียนและการรับจดทะเบียนสถาบันชาวสวนปาล์ม
- (๕) กำหนดระเบียบว่าด้วยการจดทะเบียนชาวสวนปาล์มและหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์มและเพิกถอนการจดทะเบียนหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์ม
- (๖) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการดำเนินการของหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์ม
- (๗) กำหนดปริมาณปาล์มที่ให้ชาวสวนปาล์มผลิตซึ่งต้องคำนึงถึงพื้นที่ปลูกอ้อยที่จดทะเบียนไว้ตาม (๕) และปริมาณผลผลิตโดยเฉลี่ยในสามปีที่ผ่านมา
- (๘) กำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดสรรปริมาณปาล์มให้แก่โรงงาน
- (๙) กำหนดระเบียบว่าด้วยการส่งเสริมการปลูกปาล์ม รวมทั้งการป้องกันควบคุมและการปราบศัตรูปาล์ม
- (๑๐) กำหนดระเบียบว่าด้วยการตัดและส่งปาล์มให้แก่โรงงาน และการตรวจสอบคุณภาพปาล์ม
- (๑๑) กำหนดวันเริ่มต้นการหีบปาล์มผลิตน้ำมันปาล์ม อัตราการหีบปาล์มปกติต่อวันของแต่ละโรงงานและวันสิ้นสุดการหีบปาล์มผลิตน้ำมันปาล์ม
- (๑๒) กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับปาล์มจากชาวสวนปาล์มหรือหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์ม
- (๑๓) กำหนดชนิด คุณภาพ และปริมาณน้ำมันปาล์มที่ให้โรงงานผลิต
- (๑๔) กำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดการปาล์มหรือน้ำมันปาล์มส่วนที่ผลิตเกินจากปริมาณที่คณะกรรมการกำหนดตาม (๗) หรือ (๑๓)
- (๑๕) กำหนดระเบียบว่าด้วยการดำเนินการกับโรงงานที่ผลิตน้ำมันปาล์มไม่ครบตามปริมาณที่คณะกรรมการกำหนดตาม (๑๓)
- (๑๖) กำหนดระเบียบและวิธีการในการจัดการน้ำมันปาล์มที่ไม่ได้คุณภาพที่คณะกรรมการกำหนดตาม (๑๓)
- (๑๗) กำหนดระเบียบว่าด้วยการผลิต การบรรจุ การเก็บรักษา สถานที่เก็บรักษา การสำรวจ การขนย้าย การส่งมอบน้ำมันปาล์ม และผลพลอยได้
- (๑๘) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจำหน่ายน้ำมันปาล์มเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักร และกำหนดราคาขายน้ำมันปาล์มดังกล่าว
- (๑๙) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการนำเข้าน้ำมันปาล์มในกรณีที่เกิดความจำเป็น

(๒๐) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการอนุญาตให้ส่งออกน้ำมันปาล์ม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขดังกล่าวต้องไม่มีลักษณะทำให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้ส่งออกแต่เพียงผู้เดียว

(๒๑) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการคำนวณต้นทุนในการผลิตปาล์มและน้ำมันปาล์ม

(๒๒) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการจัดทำประมาณการรายได้ การกำหนด และการชำระราคาปาล์มและค่าผลิตน้ำมันปาล์ม ซึ่งต้องคำนึงถึงต้นทุนการผลิตปาล์มและน้ำมันปาล์มและกองทุนที่มีอยู่ด้วย

(๒๓) กำหนดอัตราส่วนของผลตอบแทนระหว่างชาวสวนปาล์มและโรงงาน โดยคำนึงถึงรายได้ที่ได้จากการขายน้ำมันปาล์มและผลพลอยได้ทั้งหมด เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคำนวณราคาปาล์มและค่าผลิตน้ำมันปาล์ม

(๒๔) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการวิจัยและส่งเสริมการผลิตปาล์มและน้ำมันปาล์ม และวิธีการชำระค่าธรรมเนียม ตลอดจนอัตราค่าบำรุงสถาบันชาวสวนปาล์ม

(๒๕) กำหนดระเบียบว่าด้วยเบี้ยปรับและเงินรางวัลสำหรับการนำจับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือประกาศที่คณะกรรมการกำหนด

(๒๖) กำหนดระเบียบว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการควบคุมการผลิตปาล์มและน้ำมันปาล์ม การจำหน่ายการนำเข้าและการส่งออกน้ำมันปาล์ม

(๒๗) กำหนดระเบียบว่าด้วยการจ้างลูกจ้างโดยใช้เงินกองทุน

(๒๘) กำหนดค่าตอบแทนคณะกรรมการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากคณะกรรมการปาล์มและน้ำมันปาล์ม

(๒๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

(๓๐) กำหนดระเบียบอื่นใดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

การกำหนดตาม (๑) (๔) (๕) (๖) (๑๔) (๑๕) (๑๖) (๑๘) (๑๙) (๒๐) (๒๑) (๒๒) (๒๓) (๒๕) (๒๖) (๒๘) และ (๓๐) ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

การกำหนดตาม (๒) (๓) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๗) (๒๔) และ (๒๗) ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี

การกำหนดตาม (๒) (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔) (๑๕) (๑๖) (๑๗) (๑๘) (๑๙) (๒๐) (๒๑) (๒๒) (๒๓) (๒๔) (๒๕) (๒๖) และ (๓๐) ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการจะมอบอำนาจให้ คณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการบริหารกองทุน คณะกรรมการปาล์ม คณะกรรมการน้ำมันปาล์ม หรือสำนักงานกระทำการใดๆ แทน หรือมีหนังสือเรียกบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย คำแนะนำหรือความเห็นได้

เมื่อคณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการบริหารกองทุน คณะกรรมการปาล์ม คณะกรรมการน้ำมันปาล์ม หรือสำนักงานได้กระทำการไปแล้วตามวรรคหนึ่ง ต้องรายงานให้คณะกรรมการทราบด้วย

มาตรา ๑๘ ให้คณะกรรมการได้รับค่าตอบแทนตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

หมวด ๓

คณะกรรมการบริหาร

มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการบริหาร” ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรมหนึ่งคน ผู้แทนชาวสวนปาล์มห้าคน ผู้แทนโรงงานสี่คน และผู้ทรงคุณวุฒิหนึ่งคน เป็นกรรมการ

ให้คณะกรรมการบริหารเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการ รองประธานกรรมการและเลขานุการ ตำแหน่งละหนึ่งคน

ให้นำมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๐ คณะกรรมการบริหารมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการในเรื่องตามมาตรา ๑๖ นอกจาก (๒๘) และ (๒๙)
- (๒) ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด
- (๓) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการปาล์ม และคณะกรรมการน้ำมันปาล์ม
- (๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่คณะกรรมการมอบหมาย

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการบริหารอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาและเสนอความเห็นในเรื่องใด หรือมอบหมายให้ปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด และให้นำมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่งและวรรคสาม มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการและคณะทำงานโดยอนุโลม

คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานที่คณะกรรมการบริหารจะมอบหมายให้ปฏิบัติการแทนคณะกรรมการบริหาร ต้องประกอบด้วยผู้แทนส่วนราชการ ผู้แทนชาวสวนปาล์มและผู้แทนโรงงาน ตามอัตราส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๙

มาตรา ๒๑ ในการกระทำตามมาตรา ๒๐ กับบุคคลภายนอก ให้ประธานคณะกรรมการบริหารเป็นผู้กระทำในนามของคณะกรรมการบริหาร เพื่อการนี้ประธานคณะกรรมการบริหารจะมอบ

อำนาจให้บุคคลใดเป็นตัวแทนหรือกระทำการเฉพาะอย่างแทนก็ได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

นิติกรรมที่ประธานคณะกรรมการบริหารกระทำโดยฝ่าฝืนระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดหรือมติคณะกรรมการบริหาร ย่อมไม่ผูกพันคณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหาร

หมวด ๔

กองทุนปาล์มและน้ำมันปาล์ม

มาตรา ๒๒ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งเรียกว่า “กองทุนปาล์มและน้ำมันปาล์ม” โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (๑) ศึกษา วิจัย พัฒนา และส่งเสริมการผลิต การใช้และการจำหน่ายปาล์มและน้ำมันปาล์ม
- (๒) รักษาเสถียรภาพของอุตสาหกรรมปาล์มและน้ำมันปาล์ม เพื่อผลประโยชน์ของชาวสวนปาล์มและโรงงาน และเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ
- (๓) รักษาเสถียรภาพของราคาน้ำมันปาล์มที่ใช้บริโภคในประเทศ เพื่อผลประโยชน์ของผู้บริโภค
- (๔) กระทำการอื่นที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนปาล์มและน้ำมันปาล์ม

ให้กองทุนปาล์มและน้ำมันปาล์มเป็นนิติบุคคลและมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการปาล์มและน้ำมันปาล์ม กระทรวงอุตสาหกรรม

มาตรา ๒๓ ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการบริหารกองทุน” ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงการคลังหนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรมหนึ่งคน ผู้แทนสำนักงานงบประมาณหนึ่งคน ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทยหนึ่งคน ผู้แทนชาวสวนปาล์มสามคน และผู้แทนโรงงานสามคน เป็นกรรมการ

ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และเลขานุการ ตำแหน่งละหนึ่งคน

กรรมการตามวรรคหนึ่ง ต้องไม่ดำรงตำแหน่งกรรมการหรืออนุกรรมการในคณะกรรมการอื่นใดซึ่งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

ให้นำมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ คณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในเรื่องต่างๆ ตามมาตรา ๒๒ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

(๒) กำหนดระเบียบว่าด้วยการเก็บรักษา การหาผลประโยชน์และการใช้จ่ายเงินกองทุน โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

- (๓) ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด
- (๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย
- (๕) บริหาร และควบคุมการปฏิบัติงานกองทุนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ให้นำมาตรา ๒๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานที่คณะกรรมการบริหารกองทุนจะมอบหมายให้ปฏิบัติการแทนคณะกรรมการบริหารกองทุน ต้องประกอบด้วยผู้แทนส่วนราชการ ผู้แทนชาวสวนปาล์ม และผู้แทนโรงงาน ตามอัตราส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๓

มาตรา ๒๕ ในการกระทำตามมาตรา ๒๔ กับบุคคลภายนอกให้ประธานคณะกรรมการบริหารกองทุนเป็นผู้กระทำในนามของคณะกรรมการบริหารกองทุน และให้นำมาตรา ๒๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๖ กองทุนประกอบด้วย

- (๑) ค่าธรรมเนียมการวิจัยและส่งเสริมการผลิตปาล์มและน้ำมันปาล์ม
- (๒) เบี้ยปรับตามมาตรา ๑๖ (๒๕)
- (๓) เงินที่ได้รับตามมาตรา ๕๖
- (๔) ดอกผลของกองทุน
- (๕) เงินและทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้
- (๖) เงินกู้โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรี
- (๗) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- (๘) เงินและทรัพย์สินอื่นๆ ที่ตกเป็นของกองทุน

มาตรา ๒๗ ให้ชาวสวนปาล์มและโรงงานชำระค่าธรรมเนียมการวิจัยและส่งเสริมการผลิตปาล์มและน้ำมันปาล์มโดยคำนวณจากปริมาณปาล์มที่ส่งให้แก่โรงงานและจากปริมาณน้ำมันปาล์มและผลพลอยได้ที่ผลิตได้แล้วแต่กรณี ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๘ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดสรรเงินจำนวนร้อยละสิบของเงินที่กองทุนปาล์มและน้ำมันปาล์มได้รับตามมาตรา ๕๖ ส่งเข้ากองทุนสงเคราะห์เกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร

ในกรณีจำเป็นเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของกองทุน คณะรัฐมนตรีจะอนุมัติให้จัดสรรเงินตามวรรคหนึ่งไว้เป็นการชั่วคราว และลดอัตราการจัดสรรลงให้ต่ำกว่าร้อยละสิบก็ได้

มาตรา ๒๙ เงินของกองทุนปาล์มและน้ำมันปาล์มให้นำมาใช้จ่ายได้เฉพาะเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในมาตรา ๒๒ และเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของกองทุนปาล์มและน้ำมันปาล์ม และของสำนักงานตามที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งค่าตอบแทนต่างๆ ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๐ ภายในเดือนเมษายนของทุกปี ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดทำงบดุลแสดงฐานะการเงิน โดยมีคำรับรองการตรวจสอบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินและทำรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานเสนอต่อรัฐมนตรี

ให้รัฐมนตรีจัดให้มีการประกาศงบดุลและรายงานตามวรรคหนึ่งในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๕

ปาล์ม

มาตรา ๓๑ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการปาล์ม” ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์สองคน ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรมหนึ่งคน ผู้แทนชาวสวนปาล์มหกคน และผู้แทนโรงงานสี่คน เป็นกรรมการ

ให้คณะกรรมการปาล์มเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และเลขานุการตำแหน่งละหนึ่งคน

ให้นำมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม มาตรา ๓๒ คณะกรรมการปาล์มมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหารตามมาตรา ๑๖ (๑) (๒) (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) และ (๑๐)

(๒) ดำเนินการและควบคุมดูแลในเรื่องที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๖ (๑) (๒) (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) และ (๒๑) ในส่วนที่เกี่ยวกับต้นทุนการผลิตปาล์ม

(๓) ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหารมอบหมาย

ให้นำมาตรา ๒๐ (๒) มาใช้โดยอนุโลม

คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานที่คณะกรรมการปาล์มจะมอบหมายให้ปฏิบัติการแทนคณะกรรมการปาล์ม ต้องประกอบด้วยผู้แทนส่วนราชการ ผู้แทนชาวสวนปาล์ม และผู้แทนโรงงานตามอัตราส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๑

มาตรา ๓๓ ในการกระทำตามมาตรา ๓๒ กับบุคคลภายนอกให้ประธานคณะกรรมการปาล์มเป็นผู้กระทำในนามของคณะกรรมการปาล์มและให้นำมาตรา ๒๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๔ ผู้ใดปลูกปาล์มเพื่อส่งโรงงานต้องจดทะเบียนเป็นชาวสวนปาล์ม

การจดทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๕ ชาวสวนปาล์มต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติตามระเบียบและประกาศที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) รายงานปริมาณปาล์มที่จะส่งให้แก่หัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์มหรือโรงงานตามแบบ
วิธีการ และระยะเวลาที่คณะกรรมการปาล์มกำหนด

มาตรา ๓๖ ชาวสวนปาล์มต้องปลูกปาล์มตามปริมาณที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่การปลูกปาล์มมีปริมาณสูงหรือต่ำกว่าที่คณะกรรมการกำหนดหรือมิได้ทำการปลูก
ปาล์มตามที่แจ้งไว้ ให้ดำเนินการตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๗ หัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์มต้องจดทะเบียนเป็นหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์ม

การจดทะเบียนตามวรรคหนึ่ง และการเพิกถอนการจดทะเบียนให้เป็นไปตามระเบียบที่
คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๘ หัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์มต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติตามระเบียบและประกาศที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) รายงานปริมาณปาล์มที่จะได้รับจากชาวสวนปาล์มและส่งให้แก่โรงงานตามแบบ วิธีการ
และระยะเวลาที่คณะกรรมการปาล์มกำหนด

มาตรา ๓๙ หัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์มต้องส่งปาล์มให้แก่โรงงานตามปริมาณที่
คณะกรรมการกำหนด และให้นำมาตรา ๓๖ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๖

น้ำมันปาล์ม

ส่วนที่ ๑

คณะกรรมการน้ำมันปาล์ม

มาตรา ๔๐ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการน้ำมัน
ปาล์ม” ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์สองคน ผู้แทน
กระทรวงอุตสาหกรรมสองคน ผู้แทนชาวสวนปาล์มห้าคน และผู้แทนโรงงานห้าคน เป็นกรรมการ

ให้นำมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๓๑ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๑ คณะกรรมการน้ำมันปาล์มมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหารในเรื่องตาม มาตรา ๑๖ (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔)(๑๕) (๑๖) (๑๗) (๑๘) (๑๙) (๒๐) และ (๒๑) ในส่วนที่เกี่ยวกับต้นทุนในการ ผลิตน้ำมันปาล์ม

(๒) ควบคุมการจำหน่ายน้ำมันปาล์มในราชอาณาจักร และการส่งออกน้ำมันปาล์ม

(๓) จัดให้มีการนำเข้าน้ำมันปาล์มเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักร ในกรณีที่เกิดการขาด แคลน โดยจะนำเข้าเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทนตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้

(๔) ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหาร มอบหมาย

(๖) ดำเนินการและควบคุมดูแลในเรื่องที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๖ (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔)(๑๕) (๑๖) (๑๗) (๑๘) (๑๙) (๒๐) และ (๒๑)

ให้นำมาตรา ๒๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานที่คณะกรรมการน้ำมันปาล์มจะมอบหมายให้ปฏิบัติการ แทนคณะกรรมการน้ำมันปาล์มต้องประกอบด้วยผู้แทนส่วนราชการ ผู้แทนชาวสวนปาล์มและผู้แทนโรงงาน ตามอัตราส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๐

มาตรา ๔๒ ในการกระทำตามมาตรา ๔๑ กับบุคคลภายนอก ให้ประธานคณะกรรมการ น้ำมันปาล์มเป็นผู้กระทำในนามของคณะกรรมการน้ำมันปาล์ม และให้นำมาตรา ๒๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๒

โรงงาน

มาตรา ๔๓ โรงงานต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติตามระเบียบและประกาศที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) เตรียมโรงงานให้อยู่ในสภาพที่พร้อมที่จะหีบปาล์มตามเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ตามมาตรา ๑๖ (๑๑)

(๓) รับปาล์มจากชาวสวนปาล์มและหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์มตามที่คณะกรรมการบริหาร กำหนด หรือสั่งในกรณีที่ให้โรงงานผลิตน้ำมันปาล์มเพิ่มตามมาตรา ๔๔

(๔) ผลิตน้ำมันปาล์มตามชนิด คุณภาพ และปริมาณที่คณะกรรมการกำหนด

(๕) ไม่เปิดการหีบปาล์มหรือปิดการหีบปาล์มก่อนวันที่คณะกรรมการกำหนด หรือหยุดการหีบปาล์มโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๖) เก็บรักษาน้ำมันปาล์มที่ผลิตได้ ณ ที่ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหาร

(๗) ไม่ขนย้ายน้ำมันปาล์มที่ผลิตได้ออกนอกบริเวณโรงงาน นอกจากขนย้ายตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๘) รายงานชนิด คุณภาพ และปริมาณน้ำมันปาล์มที่ผลิต เก็บรักษา ขนย้าย ส่งมอบ และคงเหลือเป็นรายเดือนตามแบบ วิธีการ และระยะเวลาที่คณะกรรมการน้ำมันปาล์มกำหนด

(๙) นำส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๕๖

มาตรา ๔๔ ในกรณีที่มีความจำเป็น คณะกรรมการบริหารอาจสั่งให้โรงงานผลิตน้ำมันปาล์มเพิ่มได้ ในกรณีเช่นนี้ให้โรงงานผลิตน้ำมันปาล์มตามที่คณะกรรมการบริหารกำหนด น้ำมันปาล์มส่วนที่ผลิตเพิ่มนี้ ให้จัดการตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๔๖ โรงงานต้องจัดจำหน่ายน้ำมันปาล์มที่ผลิตได้เพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักร ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่โรงงานไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้คณะกรรมการบริหารดำเนินการตามที่เห็นสมควร โดยให้โรงงานเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนี้ทั้งสิ้น

ส่วนที่ ๓

การนำเข้าและส่งออกน้ำมันปาล์ม

มาตรา ๔๖ ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้าน้ำมันปาล์ม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๔๗ ผู้ใดจะส่งออกน้ำมันปาล์มต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีจำเป็นคณะกรรมการจะกำหนดปริมาณ ราคา และระยะเวลาสำหรับการส่งออกด้วยก็ได้

การส่งออกน้ำมันปาล์มไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมการส่งออกตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร

หมวด ๗

ราคาปาล์มและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์ม

มาตรา ๔๘ ก่อนเริ่มฤดูกาลผลิตน้ำมันปาล์ม ให้คณะกรรมการบริหารจัดการจัดทำประมาณการรายได้จากการจำหน่ายน้ำมันปาล์มที่จะผลิตในฤดูนั้น เพื่อกำหนดราคาปาล์มขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิต และจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นต้น

การจัดทำประมาณการรายได้ การกำหนดปาล์มราคาปาล์มขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิต และจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นต้น ให้เป็นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ราคาปาล์มขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นต้น ต้องไม่น้อยกว่า ร้อยละแปดสิบของประมาณการรายได้ โดยให้คำนึงถึงต้นทุนการผลิตปาล์มและน้ำมันปาล์มด้วย

มาตรา ๔๙ เมื่อคณะกรรมการบริหารได้จัดทำประมาณการรายได้และกำหนดราคาปาล์มขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นต้นแล้ว ให้แจ้งสถาบันชาวสวนปาล์มและสมาคมโรงงานทราบและจัดให้มีการประชุมผู้แทนสถาบันชาวสวนปาล์มและผู้แทนสมาคมโรงงานเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อคัดค้าน ถ้ามีโดยทำเป็นหนังสือแจ้งให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบวันก่อนวันประชุม การทำคำคัดค้านให้กระทำเป็นหนังสือด้วยเหตุผลโดยละเอียดยื่นต่อสำนักงานก่อนวันเรียกประชุมดังกล่าว

มาตรา ๕๐ ให้สำนักงานเสนอประมาณการรายได้ ราคาปาล์มขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นต้นและผลการประชุมตามมาตรา ๔๙ ต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณา

มาตรา ๕๑ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาประมาณการรายได้ราคาปาล์มขั้นต้น และผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นต้นพร้อมด้วยคำคัดค้านในกรณีที่มีคำคัดค้านแล้ว ให้คณะกรรมการเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

มาตรา ๕๒ เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในราคาปาล์มขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นต้นตามมาตรา ๕๑ แล้ว ให้สำนักงานประกาศราคาปาล์มขั้นต้น และผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นต้นในราชกิจจานุเบกษา

ให้โรงงานชำระค่าปาล์มให้แก่ชาวสวนปาล์มตามราคาปาล์มขั้นต้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๕๓ เมื่อสิ้นเดือนกันยายนของทุกปี ให้คณะกรรมการบริหารคำนวณรายได้สุทธิที่ได้จากการจำหน่ายน้ำมันปาล์มในแต่ละฤดูกาลผลิต

ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๔๘ มาใช้บังคับแก่การคำนวณรายได้สุทธิโดยอนุโลม

มาตรา ๕๔ ภายในเดือนตุลาคมของทุกปี ให้คณะกรรมการบริหารกำหนดราคาปาล์มขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นสุดท้าย โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (๑) รายได้สุทธิตามมาตรา ๕๓
- (๒) ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตปาล์ม

- (๓) ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตน้ำมันปาล์ม
- (๔) ราคาปาล์มขั้นต้น
- (๕) ผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นต้น
- (๖) เงินที่ได้รับจากกองทุน

ราคาปาล์มขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นสุดท้าย เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการแล้ว ให้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและเมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้วให้สำนักงานประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๕ ในกรณีที่ราคาปาล์มขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นสุดท้ายต่ำกว่าราคาปาล์มขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นต้น ให้กองทุนจ่ายเงินชดเชยให้แก่โรงงานเท่ากับส่วนต่างดังกล่าว แต่ชาวสวนปาล์มไม่ต้องส่งคืนค่าปาล์มที่ได้รับเกิน

ในกรณีที่ราคาปาล์มขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นสุดท้ายสูงกว่าราคาปาล์มขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นต้น ให้โรงงานชำระค่าปาล์มเพิ่มให้แก่ชาวสวนปาล์มจนครบตามราคาปาล์มขั้นสุดท้าย ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๕๖ ให้โรงงานนำส่งเงินเข้ากองทุนเท่าจำนวนผลต่างระหว่างรายได้สุทธิตามมาตรา ๕๓ และค่าปาล์มตามราคาปาล์มขั้นสุดท้ายรวมกับผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำมันปาล์มขั้นสุดท้าย ทั้งนี้ภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๘

การควบคุมและการอุทธรณ์

มาตรา ๕๗ ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารเห็นว่าชาวสวนปาล์มหรือหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์มหรือโรงงานกระทำการอันใด ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้คณะกรรมการบริหารมีอำนาจสั่งการให้ชาวสวนปาล์ม หัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์ม เจ้าของโรงงาน ผู้จัดการโรงงาน หรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินกิจการของโรงงานกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการนั้นได้

ผู้ได้รับคำสั่งของคณะกรรมการบริหารตามวรรคหนึ่ง ต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการบริหารกำหนด

ในกรณีที่ผู้ได้รับคำสั่งของคณะกรรมการบริหารตามวรรคหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าว ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง

ให้คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีให้ขยายระยะเวลาออกไป แต่รัฐมนตรีจะขยายระยะเวลาให้เกินสามสิบวันมิได้

ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดตามวรรคสี่ ให้ยื่นคำร้องต่อศาลภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการหรือวันครบกำหนดตามวรรคสี่ แล้วแต่กรณี

การอุทธรณ์ตามวรรคสามหรือการยื่นคำร้องตามวรรคห้าไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการบริหาร เว้นแต่คณะกรรมการหรือศาล แล้วแต่กรณี จะสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๕๘ รัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่กำกับโดยทั่วไปซึ่งการดำเนินงานของคณะกรรมการในการนี้ให้มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็นทำรายงาน ตลอดจนสั่งให้กระทำหรือยับยั้งการกระทำใดๆ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ นโยบายและมติของคณะรัฐมนตรีและสั่งให้รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการได้

มาตรา ๕๙ ในกรณีที่รัฐมนตรีไม่เห็นด้วยกับการปฏิบัติในเรื่องใดของคณะกรรมการ รัฐมนตรีจะสั่งให้คณะกรรมการพิจารณาทบทวนการปฏิบัติในเรื่องนั้นก็ได้

เมื่อคณะกรรมการได้รับแจ้งจากรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการระงับการปฏิบัติในเรื่องนั้นเป็นการชั่วคราว และพิจารณาทบทวนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากรัฐมนตรี

ในกรณีที่คณะกรรมการยืนยันตามความเห็นเดิม ถ้ารัฐมนตรีไม่เห็นชอบด้วย ให้รัฐมนตรีนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

คำวินิจฉัยของคณะรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

หมวด ๙

สำนักงาน

มาตรา ๖๐ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการปาล์มและน้ำมันปาล์มในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการและคณะกรรมการอื่นๆ ตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) เก็บ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตปาล์มและน้ำมันปาล์ม การใช้และการจำหน่ายน้ำมันปาล์ม

มาตรา ๖๑ ให้มีเลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงาน

ให้เลขาธิการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ

หมวด ๑๐

พนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๖๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสวนปาล์ม เคหสถาน ยานพาหนะ โรงงาน สถานที่เก็บปาล์ม น้ำมันปาล์ม หรือผลพลอยได้ หรือสถานที่ทำการค้ำน้ำมันปาล์มในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการเพื่อตรวจสอบให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) นำตัวอย่างปาล์ม น้ำมันปาล์ม และผลพลอยได้ในปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบหรือทดสอบ

(๓) ยึด आयัตสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานอื่นเมื่อมีเหตุอันสมควรเชื่อว่ามี การฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖๓ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบที่รัฐมนตรี กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในการปฏิบัติตามหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ต่อผู้ ซึ่งเกี่ยวข้อง และให้บุคคลดังกล่าวอำนวยความสะดวกหรือช่วยเหลือตามสมควร

หมวด ๑๑

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๔ ชาวสวนปาล์มผู้ใดหรือโรงงานใด ไม่ชำระค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๒๗ ต้อง ระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๖๕ ผู้ใดปลุกปาล์มโดยมิได้จดทะเบียนเป็นชาวสวนปาล์มตามมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๖๖ ชาวสวนปาล์มผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ (๑) หรือไม่รายงานปริมาณปาล์ม หรือโดยจงใจรายงานให้ผิดไปจากความเป็นจริงตามมาตรา ๓๕ (๒) หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๖ ต้องระวาง โทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๖๗ ผู้ใดมิได้จดทะเบียนเป็นหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์มหรือถูกเพิกถอนทะเบียนการ เป็นหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์มแล้วส่งปาล์มที่ตนมิได้ผลิตให้แก่โรงงาน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่น บาท

มาตรา ๖๘ หัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์มผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๘ หรือมาตรา ๓๙ ต้อง ระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท

มาตรา ๖๙ โรงงานใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๓ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๘) หรือรายงานตามมาตรา ๔๓ (๘) อันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๗๐ โรงงานใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๓ (๗) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับสองเท่าของมูลค่าน้ำมันปาล์มที่ขนย้ายออกนอกบริเวณโรงงาน แต่ต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๑ โรงงานใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๒ โรงงานใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๓ โรงงานใดไม่ส่งเงินเข้ากองทุน หรือส่งไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๕๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และให้ส่งเงินเข้ากองทุนจนครบพร้อมด้วยเงินเพิ่มอีกร้อยละสามต่อเดือนนับแต่วันที่ถึงกำหนดส่งหรือชำระ

การคำนวณระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีเศษของเดือนให้คิดเป็นหนึ่งเดือน

เงินเพิ่มตามวรรคหนึ่ง ให้ตกเป็นของกองทุนด้วย

มาตรา ๗๔ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา ๖๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๕ ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าผู้แทนนิติบุคคล กรรมการ ผู้จัดการ และบุคคลอื่นใดซึ่งมีอำนาจหน้าที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นผู้กระทำความผิด และต้องระวางโทษเช่นเดียวกับนิติบุคคลนั้นด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นเป็นใจกับการกระทำความผิดนั้น หรือได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้นแล้ว

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๗๖ ผู้ใดปลูกปาล์ม หรือส่งปาล์มให้แก่โรงงานในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้มีสิทธิขอจดทะเบียนเป็นชาวสวนปาล์มหรือหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์ม แล้วแต่กรณี ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๗ ภายในห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้าชาวสวนปาล์มฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา ๖๕ หรือมาตรา ๖๖ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แนะนำตักเตือนสั่งให้แก้ไข หรือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาอันสมควรก่อน หากชาวสวนปาล์มเพิกเฉย ละเลย ขัดขืนหรือไม่ปฏิบัติตามจึงให้ดำเนินคดีตามกฎหมาย

มาตรา ๗๘ บรรดาน้ำมันปาล์มที่โรงงานมีอยู่ในครอบครองก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ดำเนินการตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๗๙ ให้สถาบันชาวสวนปาล์มและสมาคมโรงงานเสนอผู้แทนเพื่อเป็นกรรมการในคณะกรรมการปาล์มและน้ำมันปาล์มตามพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ชักช้า

ในระหว่างที่ยังไม่มีการเสนอผู้แทนตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีความจำเป็นต้องมีผู้แทนชาวสวนปาล์มหรือผู้แทนโรงงานเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ซึ่งปลูกปาล์มเพื่อขายให้แก่โรงงานไม่ว่าจะขายโดยตรงหรือขายโดยผ่านหัวหน้ากลุ่มชาวสวนปาล์ม หรือผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้ตั้งและประกอบกิจการโรงงานผลิตน้ำมันปาล์ม แล้วแต่กรณี ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามมาตรา ๑๐ และเคยปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้แทนของชาวสวนปาล์มหรือผู้แทนของโรงงาน แล้วแต่กรณี ในการติดต่อกับทางราชการ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นผู้แทนชาวสวนปาล์มหรือผู้แทนโรงงาน แล้วแต่กรณี และให้นำมาตรา ๑๓ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๘๐ บรรดากฎกระทรวง ข้อบังคับ ประกาศ ระเบียบ คำสั่ง และมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับปาล์มและน้ำมันปาล์มที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

.....

.....

ร่างพระราชบัญญัติน้ำมันสำเร็จรูปและผลิตภัณฑ์น้ำมันสำเร็จรูป
พ.ศ. ....

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

เหตุผล

โดยที่มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศและประชาคมโลกเป็นอย่างมาก การปฏิรูประบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลัง การวิจัยและพัฒนาการรักษาเสถียรภาพระดับราคามันสำปะหลัง การดำเนินธุรกิจ และการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลัง จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลังจำเป็นต้องให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบ ดูแลการบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลังของประเทศทั้งระบบอย่างครบวงจร มีเอกภาพ สามารถดำเนินการไปได้อย่างอิสระ คล่องตัว และใช้มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด สมควรจัดตั้งกองทุนมันสำปะหลังขึ้น เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนากิจการเกี่ยวกับมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

บันทึกวิเคราะห์

สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ. ....

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศและประชาคมโลกเป็นอย่างมาก การปฏิรูประบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลัง การวิจัยและพัฒนาการรักษาเสถียรภาพระดับราคามันสำปะหลัง การดำเนินธุรกิจ และการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลัง จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลังจำเป็นต้องให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบ ดูแลการบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลังของประเทศทั้งระบบอย่างครบวงจร มีเอกภาพ สามารถดำเนินการไปได้อย่างอิสระ คล่องตัว และใช้มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สมควรจัดตั้งกองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนากิจการเกี่ยวกับมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ หมวด ๑ บททั่วไป

๑) เพื่อรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศและคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของชาวไร่มันสำปะหลังในด้านการผลิตและจำหน่ายและให้เกิดความเป็นธรรมแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการมันสำปะหลัง และผู้ส่งออก การจัดระบบและควบคุมการผลิตและจำหน่ายมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๕)

๒) กำหนดให้กรรมการและอนุกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้และลูกจ้างที่จ้างโดยใช้เงินกองทุน เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในวงราชการมีมติว่ากรรมการ อนุกรรมการหรือลูกจ้างตามวรรคหนึ่ง ผู้ใดทุจริตหรือประพฤติมิชอบให้รัฐมนตรีผู้สั่งแต่งตั้งสำหรับกรณีของกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งและรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงอุตสาหกรรมสำหรับกรณีอื่น สั่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งและในกรณีการกระทำของผู้นั้น เป็นความผิดอาญาด้วยให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการดำเนินการต่อไปตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (มาตรา ๖)

๒.๒ หมวด ๒ คณะกรรมการมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

๑) ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง” (มาตรา ๘) ประกอบด้วย

(๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มอบหมายเป็นประธานกรรมการ

(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์หรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์มอบหมายเป็นรองประธานกรรมการ

(๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งจากข้าราชการในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หนึ่งคนผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์แต่งตั้งจากข้าราชการ ในกระทรวงพาณิชย์ หนึ่งคนผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมแต่งตั้งจากข้าราชการในกระทรวงอุตสาหกรรมหนึ่งคน ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานแต่งตั้งจากข้าราชการในกระทรวงพลังงานหนึ่งคน รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการคลังแต่งตั้งจากข้าราชการในกระทรวงการคลัง ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน สิบหกคน ผู้แทนชาวไร่ชาวนาไร้มันสำปะหลังแปด คนและผู้แทนลานมันสำปะหลัง โรงงานแปรงมันสำปะหลัง โรงงานผลิตเอทานอลและผู้แทนผู้ส่งออกแปดคน เป็นกรรมการให้คณะกรรมการเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการรองประธาน กรรมการคนหนึ่ง และรองประธานกรรมการคนที่สอง ตำแหน่งละหนึ่งคนให้เลขาธิการเป็นเลขานุการคณะกรรมการ

๒) คณะกรรมการมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง (มาตรา ๑๓) มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายการบริหารงาน การบริหารเงิน การจัดหาทุน และให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

(๒) พิจารณาอนุมัติ หรือเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในการอนุมัติจัดสรร เงินกองทุน

(๓) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับจ่ายเงิน และการจำหน่ายทรัพย์สินจากบัญชีของ กองทุนเป็นสูญ โดยความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

(๔) ออกระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ ปลูก มันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลัง

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการนำเข้าและส่งออกมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

(๖) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการคำนวณต้นทุนในการเพาะปลูกมัน สำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

(๗) กำหนดราคามันสำปะหลังขั้นต่ำ

(๘) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการวิจัยและส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง ตลอดจน วิธีการชำระค่าธรรมเนียม

(๙) ออกระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุมดูแล การดำเนินงาน การ บริหารงาน การบริหารงานบุคคล การเงินและทรัพย์สิน และการพัสดุของสำนักงาน

(๑๐) กำหนดอัตราเงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอื่นของเลขาธิการ ตามหลักเกณฑ์ ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

(๑๑) กำหนดนโยบายการบริหารงานและให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานของ สำนักงาน

(๑๒) ให้ความเห็นชอบแผนการเงินและงบประมาณประจำปีของสำนักงาน

(๑๓) ออกระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการปฏิบัติงานของเลขาธิการตามมาตรา ๓๙

(๑๔) ประเมินผลการปฏิบัติงานของเลขาธิการ

(๑๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๒.๓ หมวด ๓ กองทุนน้ำมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลัง

๑) ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานคณะกรรมการน้ำมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลัง เรียกว่า “กองทุนน้ำมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลัง” (มาตรา ๑๘) โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(๑) ศึกษา วิจัย พัฒนา และส่งเสริมการปลูก การผลิต การใช้ การจำหน่าย การแปรรูป และผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลัง

(๒) รักษาเสถียรภาพของราคามันสำปะหลัง เพื่อผลประโยชน์ของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลัง

(๓) ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลัง ด้านวิชาการ การเงิน การผลิต การปรับปรุงคุณภาพการผลิต การแปรรูป การอุตสาหกรรม การตลาด การรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสถาบันเกษตรกร และการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังให้ดีขึ้น

(๔) กระทำการอื่นที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน

๒) ให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการคณะหนึ่งจำนวนสิบห้าคนเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนน้ำมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลัง” (มาตรา ๑๙) ประกอบด้วย

(๑) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงพลังงาน ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ

(๒) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนเก้าคน ผู้แทนชาวไร่ชาวน้ำมันสำปะหลังสี่คนและผู้แทนลานมันสำปะหลัง โรงงานแป้งมันสำปะหลัง โรงงานผลิตเอทานอลและผู้แทนผู้ส่งออกสี่คน ผู้ทรงคุณภายนอกจำนวนหนึ่งคน คณะกรรมการบริหารเลือกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการและเลขานุการตำแหน่งละหนึ่งคน

๓) คณะกรรมการ “กองทุนน้ำมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลัง” (มาตรา ๒๐) มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในเรื่องต่าง ๆ ตามมาตรา ๒๓ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

(๒) กำหนดระเบียบว่าด้วยการเก็บรักษา การหาผลประโยชน์และการใช้จ่ายเงินกองทุนโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

(๓) ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

(๕) บริหาร และควบคุมการปฏิบัติงานกองทุนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ให้นำมาตรา ๒๑ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลมคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่คณะกรรมการบริหารกองทุนจะมอบหมายให้ปฏิบัติกรแทนคณะกรรมการบริหารกองทุน ต้องประกอบด้วยผู้แทนส่วนราชการ ผู้แทนชาวไร่มันสำปะหลัง และผู้แทนโรงงาน ตามอัตราส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๔

๔) กำหนดให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานคณะกรรมการมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเรียกว่า “กองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง” (มาตรา ๑๘) โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(๑) ศึกษา วิจัย พัฒนา และส่งเสริมการปลูก การผลิต การใช้ การจำหน่าย การแปรรูป และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

(๒) รักษาเสถียรภาพของราคามันสำปะหลัง เพื่อผลประโยชน์ของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลัง

(๓) ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลัง ด้านวิชาการ การเงิน การผลิต การปรับปรุงคุณภาพการผลิต การแปรรูป การอุตสาหกรรม การตลาด การรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสถาบันเกษตรกร และการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังให้ดีขึ้น

(๔) กระทำการอื่นที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน การใช้จ่ายเงินกองทุนให้กระทำอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงประโยชน์ของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังผู้ประกอบการมันสำปะหลังและประเทศชาติเป็นหลัก

๕) กำหนดให้กองทุน (มาตรา ๒๑) ประกอบด้วย

(๑) ค่าธรรมเนียมการวิจัยและส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง

(๒) เงินสมทบจากเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการมันสำปะหลังและผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออกมันสำปะหลัง

(๓) ดอกผลของเงินกองทุน

(๔) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้

(๕) เงินกู้โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรี

(๖) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(๗) เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่ตกเป็นของกองทุน

๖) กำหนดให้ผู้ประกอบการมันสำปะหลังต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้ (มาตรา ๒๖)

(๑) ปฏิบัติตามระเบียบและประกาศที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) เตรียมสถานที่ให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะแปรรูปมันสำปะหลังตามที่คณะกรรมการ

กำหนด

(๓) รับซื้อมันสำปะหลังจากเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังตามที่คณะกรรมการกำหนด เพื่อรักษาเสถียรภาพของราคามันสำปะหลังในประเทศ

(๔) ผลิตแป้งมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ตามชนิด คุณภาพ ที่คณะกรรมการกำหนด

(๕) นำส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๒๒

(๖) รายงานปริมาณมันสำปะหลังที่ได้รับซื้อและจำหน่ายแก่ผู้ส่งออกหรือผู้ใช้ภายในประเทศ

๒.๔ หมวด ๔ การนำเข้าและส่งออก

๑) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้ามันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๒๗)

๒) กำหนดให้ผู้นำเข้าหรือส่งออก นำส่งเงินสมทบเข้ากองทุนตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี โดยคำนวณจากผลตอบแทนที่ผู้นำเข้าหรือส่งออกได้รับจากการส่งออกผลผลิตและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเป็นรายได้สุทธิ (มาตรา ๒๘)

๒.๕ หมวด ๕ การกำหนดราคามันสำปะหลัง

๑) กำหนดให้คณะกรรมการจัดทำประมาณการรายได้ ผลผลิตมันสำปะหลัง และจำหน่ายผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่จะผลิตในฤดูนั้น เพื่อกำหนดราคามันสำปะหลังขั้นต่ำ (มาตรา ๒๙) แล้วแจ้งเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลังทราบและจัดให้มีการประชุมผู้แทนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการมันสำปะหลัง เพื่อรับฟัง ความคิดเห็นและข้อคัดค้าน (มาตรา ๓๐) เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาประมาณการรายได้และกำหนดราคามันสำปะหลัง พร้อมด้วยคำคัดค้านในกรณีที่มีคำคัดค้านแล้ว ให้คณะกรรมการดำเนินการกำหนดราคามันสำปะหลังขั้นต่ำ (มาตรา ๓๑) และเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการแล้วให้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาและเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบแล้วให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา ๓๓)

๒.๖ หมวด ๖ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

๑) กำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน หรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น (มาตรา ๓๖) โดยให้มีอำนาจกระทำกิจการต่างๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ (มาตรา ๓๘) ดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติงานธุรการ และทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการ ตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) รวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเพาะปลูกมันสำปะหลังและการใช้ผลผลิตมันสำปะหลัง

(๓) จัดทำแผนการปลูกและผลิตมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการมันสำปะหลัง เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

(๔) จัดทำทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการมันสำปะหลัง เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

(๕) วิจัยและพัฒนาการผลิตและการใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลัง

(๖) ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการผลิต การใช้ และการจำหน่ายมันสำปะหลัง ตลอดจนจนภาวะการตลาดของมันสำปะหลังทั้งในและนอกราชอาณาจักร

(๗) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นสถาบันเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

(๘) ส่งเสริมและสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตและระบบตลาด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลัง

- (๙) ส่งเสริมและจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลัง
- (๑๐) ติดต่อประสานงานกับองค์การต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ
- (๑๑) กระทำกิจการอย่างอื่นตามที่คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี และคณะกรรมการ ตามพระราชบัญญัตินี้มอบหมาย

๒.๗ หมวด ๗ การสำรวจและตรวจสอบ

กำหนดให้กรรมการ พนักงาน และบุคคลซึ่งได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากคณะกรรมการ มีอำนาจดังต่อไปนี้ (มาตรา ๔๘)

- (๑) เข้าไปในสวนมันสำปะหลังของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง หรือสถานที่ของผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลัง เพื่อทำการสำรวจและตรวจสอบ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง หรือผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลัง หรือบุคคลใดๆ ที่มีเหตุควรเชื่อว่าอาจให้ข้อเท็จจริงใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ ส่งหรือแสดงเอกสารหรือหลักฐานใดๆ ที่เกี่ยวแก่การที่จะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) นำตัวอย่างมันสำปะหลัง แบ่งมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบหรือทดสอบ

๒.๘ หมวด ๘ การบัญชีการตรวจสอบและการประเมินการดำเนินงานของสำนักงาน

- ๑) กำหนดให้สำนักงานวางและรักษาไว้ซึ่งระบบบัญชีอันถูกต้อง แยกตามประเภทงาน ส่วนที่สำคัญมีสมุดบัญชีลงรายการรับและรายจ่าย ทรัพย์สิน และหนี้สินที่แสดงกิจการที่เป็นอยู่ตาม ความเป็นจริงและตามควร ตามประเภทงาน พร้อมด้วยข้อความอันเป็นที่มาของรายการนั้นๆ (มาตรา ๕๐)
- ๒) กำหนดให้สำนักงานจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี (มาตรา ๕๑)
- ๓) กำหนดให้ผู้สอบบัญชีจัดทำรายงานการสอบบัญชีที่แสดงความเห็นต่องบการเงินเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อรับรองภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี (มาตรา ๕๔)
- ๔) กำหนดให้สำนักงานจัดทำรายงานประจำปีเสนอคณะกรรมการภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีและเผยแพร่รายงานนี้ต่อสาธารณชน

๒.๙ หมวด ๙ การควบคุมและการอุทธรณ์

- ๑) กำหนดให้คณะกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งการให้ระงับกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการได้ ในกรณีที่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง หรือผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลัง ผู้ใดจงใจไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของคณะกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๕๖)
- ๒) กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่กำกับโดยทั่วไปซึ่งกิจการของสำนักงาน และสั่งการให้สำนักงานชี้แจงข้อเท็จจริงแสดงความคิดเห็นทำรายงานกระทำหรือยับยั้งการกระทำใดๆ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรี ตลอดจนสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสำนักงานได้ (มาตรา ๕๗)

๒.๑๐ หมวด ๑๐ บทกำหนดโทษ

๑) กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลังที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๗(๑) หรือ (๔) หรือรายงานตามมาตรา ๒๗ (๖) เป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับตามที่กำหนดในมาตรา ๕๘

๒) กำหนดให้ผู้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษตามที่กำหนดในมาตรา ๕๙

๓) กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลัง ที่ไม่ส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๒๒ หรือผู้นำเข้าหรือส่งออก ที่ไม่ส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๒๗ หรือส่งไม่ครบถ้วนต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๐ หรือ ๖๑ แล้วแต่กรณี

๔) กำหนดให้ผู้ขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่กรรมการ พนักงาน หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการในการในการปฏิบัติตามมาตรา ๔๖ (๑) หรือจงใจไม่ปฏิบัติตามหนังสือสอบถามหรือหนังสือเรียกตามมาตรา ๔๖ (๒) โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ต้องระวางโทษตามที่กำหนดในมาตรา ๖๒

“ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการกองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และออกระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๕ เพื่อรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศและคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของชาวไร่มันสำปะหลังในด้านการผลิตและจำหน่ายและให้เกิดความเป็นธรรมแก่เกษตรกรและผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลัง และผู้ส่งออก การจัดระบบและควบคุมการผลิตและจำหน่ายมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้ถือว่าบรรดากรรมการและอนุกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้และลูกจ้างที่จ้างโดยใช้เงิน กองทุนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในวงราชการมีมติว่ากรรมการอนุกรรมการหรือลูกจ้างตามวรรคหนึ่ง ผู้ใดทุจริตหรือประพฤติมิชอบให้รัฐมนตรีผู้แต่งตั้งสำหรับกรณีของกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งและรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงอุตสาหกรรมสำหรับกรณีอื่น สั่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งและในกรณีการกระทำของผู้นั้น เป็นความผิดอาญาด้วยให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการดำเนินการต่อไปตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

มาตรา ๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๔ วรรคสาม ผู้ใดจะดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการต่าง ๆ หรือคณะอนุกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ในขณะเดียวกันเกินสองคณะมิได้อนุกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ในขณะเดียวกันเกินสองคณะมิได้

หมวด ๒

คณะกรรมการมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

มาตรา ๘ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง” ประกอบด้วย

(๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มอบหมายเป็นประธานกรรมการ

(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์หรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์มอบหมายเป็นรองประธานกรรมการ

(๓) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงพลังงาน ผู้อำนวยการสำนักงานประมงและประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสิบหกคน ประกอบด้วยผู้แทนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังหรือสถาบันเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังจำนวนแปดคนและผู้แทนสมาคมมันสำปะหลังสองคน ผู้แทนสมาคมโรงงานแป่งมันสำปะหลังสองคนผู้แทน โรงงานผลิตเอทานอลสองคนและผู้แทนผู้ส่งออก สองคนให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อเสนอแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๙ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๘ (๔) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย

(๓) ไม่เคยได้รับโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(๔) ไม่เคยเป็นผู้ถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๑๒ (๖)

(๕) ไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ที่ปรึกษาพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง

(๖) ผู้แทนชาวไร่มันสำปะหลังต้องเป็นชาวไร่มันสำปะหลังซึ่งได้รับการเสนอชื่อจากสถาบันชาวไร่มันสำปะหลังและต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ พนักงานหรือลูกจ้างของโรงงานผู้แทนโรงงานต้องเป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงานหรือลูกจ้างของโรงงานซึ่งได้รับการเสนอชื่อจากสมาคมโรงงานการเสนอ

และการถอดถอนผู้แทนชาวโรมันสำปะหลัง และผู้แทนโรงงานให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวาระหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๑๑ นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๔) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
- (๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ แล้วแต่กรณี
- (๖) รัฐมนตรีแต่งตั้งให้ออกเพราะมีพฤติกรรมการทุจริตหรือปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้ผู้ได้รับการแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่าวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการ ซึ่งได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดนโยบายการบริหารงาน การบริหารเงิน การจัดหาทุน และให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับมันสำปะหลัง
- (๒) พิจารณาอนุมัติ หรือเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในการอนุมัติจัดสรรเงินกองทุน
- (๓) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับจ่ายเงิน และการจำหน่ายทรัพย์สินจากบัญชีของกองทุนเป็นสูญ โดยความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี
- (๔) ออกระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลัง
- (๕) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการนำเข้าและส่งออกมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง
- (๖) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการคำนวณต้นทุนในการเพาะปลูกมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง
- (๗) กำหนดราคามันสำปะหลังขั้นต่ำ
- (๘) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการวิจัยและส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง ตลอดจนวิธีการชำระค่าธรรมเนียม

(๙) ออกระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุมดูแล การดำเนินงาน การบริหารงาน การบริหารงานบุคคล การเงินและทรัพย์สิน และการพัสดุของสำนักงาน

(๑๐) กำหนดอัตราเงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอื่นของเลขาธิการ ตามหลักเกณฑ์ที่ คณะรัฐมนตรีกำหนด

(๑๑) กำหนดนโยบายการบริหารงานและให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานของสำนักงาน

(๑๒) ให้ความเห็นชอบแผนการเงินและงบประมาณประจำปีของสำนักงาน

(๑๓) ออกระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการปฏิบัติงานของเลขาธิการตามมาตรา ๓๔

(๑๔) ประเมินผลการปฏิบัติงานของเลขาธิการ

(๑๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่คณะรัฐมนตรี มอบหมาย

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการอย่างหนึ่ง อย่างใดแทน หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

มาตรา ๑๕ การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน กรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธาน กรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อาจ ปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการ ลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๖ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครอง ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะกรรมการโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗ ให้ประธานกรรมการ กรรมการ และอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุมและประโยชน์ ตอบแทนอื่นตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

หมวด ๓

กองทุนน้ำมันสำรองและผลิตภัณฑ์น้ำมันสำรอง

มาตรา ๑๘ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานคณะกรรมการน้ำมันสำรองและ ผลิตภัณฑ์น้ำมันสำรอง เรียกว่า “กองทุนน้ำมันสำรองและผลิตภัณฑ์น้ำมันสำรอง” โดยมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(๑) ศึกษา วิจัย พัฒนา และส่งเสริมการปลูก การผลิต การใช้ การจำหน่าย การแปรรูป และ ผลิตภัณฑ์น้ำมันสำรอง

(๒) รักษาเสถียรภาพของราคามันสำปะหลัง เพื่อผลประโยชน์ของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลัง

(๓) ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการมันสำปะหลัง ด้านวิชาการ การเงิน การผลิต การปรับปรุงคุณภาพการผลิต การแปรรูป การอุตสาหกรรม การตลาด การรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสถาบันเกษตรกร และการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับรายได้ และคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังให้ดีขึ้น

(๔) กระทำการอื่นที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน

การใช้จ่ายเงินกองทุนให้กระทำอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงประโยชน์ของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังและผู้ประกอบการมันสำปะหลังเป็นหลัก

มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการคณะหนึ่งจำนวนสิบห้าคนเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง” ประกอบด้วย

(๑) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงพลังงาน ผู้อำนวยการสำนักงาน

(๒) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนเก้าคน ผู้แทนชาวไร่ชาวน้ำมันสำปะหลังสี่คนและผู้แทนลานมันสำปะหลัง โรงงานแปงมันสำปะหลัง โรงงานผลิตเอทานอลและผู้แทนผู้ส่งออกสี่คน ผู้ทรงคุณภายนอกจำนวนหนึ่งคน คณะกรรมการบริหารเลือกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการและเลขานุการตำแหน่งละหนึ่งคน

มาตรา ๒๐ คณะกรรมการบริหารกองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในเรื่องต่าง ๆ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

(๒) กำหนดระเบียบว่าด้วยการเก็บรักษา การหาผลประโยชน์และการใช้จ่ายเงินกองทุน โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

(๓) ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

(๕) บริหาร และควบคุมการปฏิบัติงานกองทุนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๑ กองทุนประกอบด้วย

(๑) ค่าธรรมเนียมการวิจัยและส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง

(๒) เงินสมทบจากเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการมันสำปะหลังและผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออกมันสำปะหลัง

(๓) ดอกผลของเงินกองทุน

(๔) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้

(๕) เงินกู้โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรี

(๖) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(๗) เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่ตกเป็นของกองทุน

มาตรา ๒๒ ให้ผู้ประกอบการกิจการมันสำปะหลังชำระค่าธรรมเนียมการวิจัยและส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง โดยคำนวณจากปริมาณมันสำปะหลังที่รับซื้อหรือปริมาณการนำเข้าหรือส่งออกมันสำปะหลังแล้วแต่กรณี ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๓ ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจำนวนร้อยละสิบของเงินที่กองทุนมันสำปะหลังได้รับตามมาตรา ๒๒ (๑) และ (๒) ส่งเข้ากองทุนสงเคราะห์เกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

ในกรณีจำเป็นเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของกองทุน คณะรัฐมนตรีจะอนุมัติให้จัดสรรเงินตามวรรคหนึ่งไว้เป็นการชั่วคราว หรือลดอัตราการจัดสรรลงให้ต่ำกว่าร้อยละสิบก็ได้

มาตรา ๒๔ ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจากกองทุนตามจำนวนและเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้

(๑) จำนวนไม่เกินร้อยละสิบ เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารกิจการของสำนักงาน

(๒) จำนวนเงินนอกจาก (๑) เป็นค่าใช้จ่ายในตามวัตถุประสงค์ มาตรา ๑๙

การบริหารและจัดสรรเงินจากกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีซึ่งจะต้องคำนึงถึงสัดส่วนที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ในกรณีที่เงินของกองทุนไม่เพียงพอเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตาม (๒) ให้รัฐตั้งรายจ่ายเพิ่มเติมในงบประมาณประจำปีตามความจำเป็น

ในกรณีที่มีเงินเหลือจากค่าใช้จ่ายตามวรรคหนึ่ง ให้เก็บไว้เพื่อนำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในปีต่อไป

มาตรา ๒๕ ผู้ใดปลูกมันสำปะหลังเพื่อจำหน่ายต้องขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง การขึ้นทะเบียนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๖ ผู้ประกอบการกิจการมันสำปะหลังต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติตามระเบียบและประกาศที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) เตรียมสถานที่ให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะแปรรูปมันสำปะหลังตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๓) รับซื้อมันสำปะหลังจากเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังตามที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อรักษาเสถียรภาพของราคามันสำปะหลังในประเทศ

(๔) ผลิตแป้งมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ตามชนิด คุณภาพ ที่คณะกรรมการกำหนด

(๕) นำส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๒๒

(๖) รายงานปริมาณมันสำปะหลังที่รับซื้อและจำหน่ายแก่ผู้ส่งออกหรือผู้ใช้ภายในประเทศ

หมวด ๔ การนำเข้าและส่งออก

มาตรา ๒๗ ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้ามันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๘ ให้ผู้นำเข้าหรือส่งออก นำส่งเงินสมทบเข้ากองทุนตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี โดยคำนวณจากผลตอบแทนที่ผู้นำเข้าหรือส่งออกได้รับจากการส่งออกผลผลิตและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเป็นรายได้สุทธิ

หมวด ๕ การกำหนดราคามันสำปะหลัง

มาตรา ๒๙ ให้คณะกรรมการจัดทำประมาณการรายได้ ผลผลิตมันสำปะหลัง และจำหน่ายผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่จะผลิตในฤดูนั้น เพื่อกำหนดราคามันสำปะหลังขั้นต่ำ

การกำหนดราคามันสำปะหลังขั้นต่ำและจัดทำประมาณการรายได้จากผลผลิตมันสำปะหลัง และจำหน่ายผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยเกษตรกรมีกำไรไม่น้อยกว่าร้อยละสิบห้าของต้นทุนการเพาะปลูกที่เชื่อมโยงกับค่าเช่าที่ดินเพื่อรักษาเสถียรภาพของราคามันสำปะหลังในประเทศ

มาตรา ๓๐ เมื่อคณะกรรมการได้จัดทำประมาณการรายได้และกำหนดราคามันสำปะหลังขั้นต่ำตามมาตรา ๓๐ แล้วให้แจ้งเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลัง ทราบและจัดให้มีการประชุมผู้แทนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลัง เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อคัดค้านถ้ามีโดยทำเป็นหนังสือแจ้งให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันประชุม การทำคำคัดค้านให้กระทำเป็นหนังสือพร้อมด้วยเหตุผลโดยละเอียดยื่นต่อสำนักงานก่อนวันเรียกประชุมเป็นระยะเวลาสิบวัน

มาตรา ๓๑ ให้สำนักงานเสนอประมาณการรายได้และกำหนดราคามันสำปะหลังขั้นต่ำ จากผลการประชุมตามมาตรา ๓๐ ต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณา

มาตรา ๓๒ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาประมาณการรายได้และกำหนดราคามันสำปะหลังพร้อมด้วยคำคัดค้านในกรณีที่มีคำคัดค้านตามมาตรา ๓๐ แล้ว ให้คณะกรรมการดำเนินการกำหนดราคามันสำปะหลังขั้นต่ำ

มาตรา ๓๓ ภายในเดือนกันยายนของทุกปี ให้คณะกรรมการกำหนดราคามันสำปะหลังขั้นต่ำ โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (๑) ต้นทุนในการผลิตมันสำปะหลังทั้งฤดูกาลผลิตของเกษตรกร
  - (๒) ต้นทุนในการผลิตแป้งมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งฤดูกาลผลิต
  - (๓) ผลตอบแทนการจำหน่ายมันสำปะหลัง แป้งมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งฤดูกาลผลิต
  - (๔) เงินส่งเสริมปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังได้รับจากกองทุน
- ราคามันสำปะหลังขั้นต่ำ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการแล้ว ให้เสนอ คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา และเมื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๔ ให้ผู้ประกอบการกิจการมันสำปะหลังรับซื้อมันสำปะหลังจากเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังไม่ต่ำกว่าราคามันสำปะหลังขั้นต่ำ ตามหลักเกณฑ์ ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๕ เมื่อสิ้นเดือนกันยายนของทุกปี ให้คณะกรรมการคำนวณรายได้สุทธิที่ได้จากการจำหน่ายมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในฤดูกาลผลิตที่ผ่านมา

ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับแก่การคำนวณรายได้สุทธิโดยอนุโลม

หมวด ๖

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

มาตรา ๓๖ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน หรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น

กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๓๗ สำนักงาน มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการมันสำปะหลังของประเทศทั้งระบบอย่างครบวงจร บริหารจัดการเกี่ยวกับการเงินของกองทุน ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

(๒) ส่งเสริม สนับสนุน และจัดให้มีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนา และเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

(๓) ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการกิจการมันสำปะหลัง ด้านวิชาการ การเงิน การผลิต การแปรรูป การอุตสาหกรรม การตลาด การประกอบธุรกิจ และการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

(๔) ดำเนินการให้ระดับราคามันสำปะหลังมีเสถียรภาพ

มาตรา ๓๘ ให้สำนักงาน มีอำนาจกระทำการกิจการต่างๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๓๒ ดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติงานธุรการ และทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการ ตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) รวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเพาะปลูกมันสำปะหลังและการใช้ผลผลิตมันสำปะหลัง

(๓) จัดทำแผนการปลูกและผลิตมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการกิจการมันสำปะหลัง เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

(๔) จัดทำทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการกิจการมันสำปะหลัง เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

(๕) วิจัยและพัฒนาการผลิตและการใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลัง

(๖) ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการผลิต การใช้ และการจำหน่ายมันสำปะหลัง ตลอดจนภาวะการตลาดของมันสำปะหลังทั้งในและนอกราชอาณาจักร

(๗) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นสถาบันเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

(๘) ส่งเสริมและสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตและระบบตลาด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบการกิจการมันสำปะหลัง

(๙) ส่งเสริมและจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

(๑๐) ติดต่อประสานงานกับองค์การต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ

(๑๑) กระทำการกิจการอย่างอื่นตามที่คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี และคณะกรรมการ ตามพระราชบัญญัตินี้มอบหมาย

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง สำนักงานจะมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทนตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้

มาตรา ๓๙ ทุนของสำนักงาน ประกอบด้วย

(๑) ทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้

(๒) เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามความเหมาะสมเป็นคราว เป็นรายปี

(๓) เงินอุดหนุนจากภาคเอกชนหรือองค์กรอื่น รวมทั้งจากต่างประเทศ องค์กรต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ

(๔) ดอกผลของเงิน และผลประโยชน์หรือรายได้อื่นใดที่เกิดจากการดำเนินการของสำนักงาน

มาตรา ๔๐ ให้สำนักงานมีเลขาธิการคนหนึ่งซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารกิจการของสำนักงาน

มาตรา ๔๑ เลขาธิการต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) สามารถทำงานให้แก่สำนักงานได้เต็มเวลา
- (๓) อายุไม่เกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๔) เป็นผู้มีรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านการเกษตร
- (๕) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๗) ไม่เป็นดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมืองหรือ เจ้าหน้าที่พรรคการเมือง
- (๘) ไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในกิจการที่เกี่ยวข้องกับสำนักงาน หรือกิจการที่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ของสำนักงานไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

มาตรา ๔๒ เลขาธิการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่ไม่เกินสองวาระติดกัน

มาตรา ๔๓ การประเมินผลการปฏิบัติงานและระยะเวลาในการประเมินผลการปฏิบัติงานของเลขาธิการ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๔๔ การประเมินผลการปฏิบัติงานและระยะเวลาในการประเมินผลการปฏิบัติงานของเลขาธิการ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๔๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๔๓ เลขาธิการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) คณะกรรมการให้ออกเพราะไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงาน บกพร่องต่อหน้าที่ที่มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ
- (๔) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
- (๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๔๑

มาตรา ๔๖ ให้เลขาธิการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) บริหารงานของสำนักงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของสำนักงาน นโยบายและแผนของคณะกรรมการ นโยบายของคณะรัฐมนตรี และระเบียบ ข้อบังคับและมติของคณะกรรมการ
- (๒) บังคับบัญชาและประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานทุกตำแหน่งตามระเบียบหรือข้อบังคับของคณะกรรมการ
- (๓) วางระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงาน โดยไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบ หรือข้อบังคับของคณะกรรมการ
- (๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามระเบียบ ข้อบังคับ และมติของคณะกรรมการ

มาตรา ๔๗ ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการเป็นผู้แทนของสำนักงานและ เพื่อกิจการนี้เลขาธิการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานเฉพาะอย่างแทนก็ได้แต่ต้องเป็นไปตาม ระเบียบที่คณะกรรมการ

การรักษาการแทนเลขาธิการ ในกรณีที่ไม่มีเลขาธิการหรือเลขาธิการไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารกำหนด

หมวด ๗

การสำรวจและตรวจสอบ

มาตรา ๔๘ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการ พนักงาน และบุคคลซึ่งได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากคณะกรรมการ มีอำนาจดังต่อไปนี้

- (๑) เข้าไปในสวนมันสำปะหลังของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง หรือสถานที่ของผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลัง เพื่อทำการสำรวจและตรวจสอบ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง หรือผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลัง หรือบุคคลใดๆ ที่มีเหตุควรเชื่อว่าอาจให้ข้อเท็จจริงใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ ส่งหรือแสดงเอกสารหรือหลักฐานใดๆ ที่เกี่ยวข้องการที่จะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) นำตัวอย่างมันสำปะหลัง แป้งมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบหรือทดสอบ

มาตรา ๔๙ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ต่อผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง และให้บุคคลดังกล่าวอำนวยความสะดวกหรือช่วยเหลือตามสมควร

หมวด ๘

การบัญชีการตรวจสอบและการประเมินการดำเนินงานของสำนักงาน

มาตรา ๕๐ ให้สำนักงานวางและรักษาไว้ซึ่งระบบบัญชีอันถูกต้อง แยกตามประเภทงาน ส่วนที่สำคัญมีสมุดบัญชีลงรายการรับและรายจ่าย ทรัพย์สิน และหนี้สินที่แสดงกิจการที่เป็นอยู่ตาม ความเป็นจริงและตามควร ตามประเภทงาน พร้อมด้วยข้อความอันเป็นที่มาของรายการนั้นๆ

มาตรา ๕๑ ให้สำนักงานจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี

มาตรา ๕๒ ในทุกรอบปีให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือบุคคลภายนอกตามที่คณะกรรมการแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชี และประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของสำนักงาน โดยให้แสดงความคิดเห็นเป็นข้อวิเคราะห์ว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใดแล้วทำบันทึกรายงานผลการสอบบัญชีเสนอต่อคณะกรรมการ

มาตรา ๕๓ ให้ผู้สอบบัญชีมีหน้าที่ตรวจสอบสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของสำนักงาน เพื่อการนี้ให้มีอำนาจสอบถามเลขาธิการ พนักงาน หรือลูกจ้างของสำนักงาน และเรียกให้สรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของสำนักงานเป็นการเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๕๔ ให้ผู้สอบบัญชีจัดทำรายงานการสอบบัญชีที่แสดงความเห็นต่องบการเงินเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อรับรองภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

มาตรา ๕๕ ให้สำนักงานจัดทำรายงานประจำปีเสนอคณะกรรมการภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีและเผยแพร่รายงานนี้ต่อสาธารณชน

รายงานประจำปีตามวรรคหนึ่ง ให้แสดงรายละเอียดของงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีให้ความเห็นแล้วพร้อมทั้งผลงานของสำนักงานในปีที่ล่วงมาและรายงานการประเมินการดำเนินงานของสำนักงานในปีที่ล่วงมาแล้ว

การประเมินการดำเนินงานของสำนักงานตามวรรคสองจะต้องดำเนินการโดยบุคคลภายนอก ที่คณะกรรมการให้ความเห็นชอบ

หมวด ๙
การควบคุมและการอุทธรณ์

มาตรา ๕๖ เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง หรือผู้ประกอบการมันสำปะหลัง ผู้ใดจงใจไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของคณะกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งการให้ระงับการทำงานหรืองดเว้นการกระทำการนั้นได้

มาตรา ๕๗ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่กำกับโดยทั่วไปซึ่งกิจการของสำนักงาน และเพื่อการนี้ จะสั่งให้สำนักงานชี้แจงข้อเท็จจริงแสดงความคิดเห็นทำรายงานกระทำหรือยับยั้งการกระทำใดๆ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรี ตลอดจนสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสำนักงานได้

หมวด ๑๐
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๘ ผู้ประกอบการมันสำปะหลังใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๗ (๑) หรือ (๔) หรือรายงานตามมาตรา ๒๗ (๖) อันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๕๙ ผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๐ ผู้ประกอบการมันสำปะหลังใดไม่ส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๒๒ หรือส่งไม่ครบถ้วน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทและให้ส่งเงินเข้ากองทุนจนครบพร้อมด้วยเงินเพิ่มอีกร้อยละสามต่อเดือนนับแต่วันที่ถึงกำหนดส่ง

การคำนวณระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีเศษเดือนให้คิดเป็นหนึ่งเดือน
เงินเพิ่มตามวรรคหนึ่ง ให้ตกเป็นของกองทุนด้วย

มาตรา ๖๑ ผู้นำเข้าหรือส่งออกใดไม่ส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๒๗ หรือส่งไม่ครบถ้วนต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทและให้ส่งเงินเข้ากองทุนจนครบพร้อมด้วยเงินเพิ่มอีกร้อยละสามต่อเดือนนับแต่วันที่ถึงกำหนดส่ง

ให้นำวรรคสองและวรรคสามแห่งมาตรา ๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๖๒ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่กรรมการ พนักงาน หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ ในการปฏิบัติการตามมาตรา ๔๖ (๑) หรือจงใจไม่ปฏิบัติตามหนังสือสอบถามหรือหนังสือเรียกตามมาตรา ๔๖ (๒) โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๓ ในวาระเริ่มแรกให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำหน้าที่เลขาธิการ ทั้งนี้ไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดข้าราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มาช่วยปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการกองทุนน้ำมันสำปะหลังแล้วแต่กรณีเป็นการชั่วคราว

.....

.....

ร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ. ....

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ

เหตุผล

โดยที่การพัฒนาเนื้อโค-กระบือและอุตสาหกรรมการผลิต รวมถึงอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเนื้อโค-กระบือ มีความสำคัญต่อความมั่นคงด้านอาหาร เศรษฐกิจของประเทศไทย รวมถึงประชาคมโลกเป็นอย่างมาก ในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ยังขาดความชัดเจน และความต่อเนื่อง ขาดการบูรณาการของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนา องค์กรอื่นๆที่รับผิดชอบดูแลการตลาดทั้งในประเทศ และต่างประเทศ รวมถึงองค์กรผู้ดูแลด้านแรงงานและผู้บริโภค ประกอบกับการขาดข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้การส่งเสริมและพัฒนาทั้งการผลิต และอุตสาหกรรมการผลิตที่เกี่ยวข้องกับเนื้อโค-กระบือ ไม่สอดคล้องต่อการพัฒนาอาชีพ และการตลาดสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโค-กระบือ ก่อให้เกิดการสูญเสียโอกาส และทรัพยากรของชาติ โดยมีผลตอบแทนที่ไม่คุ้มค่ากับการลงทุนเป็นเวลานาน การจัดให้มีโครงสร้างองค์กรขึ้นมาใหม่เพื่อปฏิรูปการพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือทั้งระบบอย่างครบวงจร จะทำให้การพัฒนาบังเกิดผลอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของประเทศ และมีความมั่นคงยั่งยืน ให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาและอุตสาหกรรมเนื้อโค กระบือของประเทศอย่างเป็นระบบ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นอิสระ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

บันทึกวิเคราะห์

สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ. ....

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่อุตสาหกรรมเนื้อโค กระบือ มีความสำคัญต่อความมั่นคงด้านอาหารของประชากรโลก และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศและประชาคมโลกเป็นอย่างมาก ในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาโค กระบือเนื้อยิ่งขาดความชัดเจนและโดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดความต่อเนื่อง ไม่มีการบูรณาการระหว่างองค์กรที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนา กับองค์กรอื่นที่ดูแลธุรกิจการค้าภายในและต่างประเทศ องค์กรผู้ดูแลแรงงานและผู้บริโภค และเมื่อประกอบกับการขาดข้อมูลพื้นฐานที่เป็นจริง สำหรับการใช้ประโยชน์ ในการกำหนดนโยบายและมาตรการอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดแผนงาน โครงการและมาตรการ พัฒนาการผลิตที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโค กระบือเนื้อของเกษตรกร แต่ได้ก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรของชาติโดยไม่มีผลตอบแทนเท่าที่ควรมาเป็นเวลาช้านานแล้ว การปฏิรูปโครงสร้าง อุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือทั้งระบบจะสามารถทำให้การพัฒนาบังเกิดผลเต็มที่ตามศักยภาพของ ประเทศ และมีความมั่นคงยั่งยืน สมควรจัดตั้งองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการเกี่ยวกับ อุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศ อย่างเป็นระบบ สามารถดำเนินการไปได้อย่างเป็นอิสระ คล่องตัว ทำหน้าที่วิจัย ส่งเสริมและพัฒนากิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ การจัดตั้ง

(๑) กำหนดให้จัดตั้งสำนักงานขึ้นเรียกว่า “สำนักงานพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือแห่งประเทศไทย” เรียกโดยย่อว่า “สพอนท.” และให้ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “Office for the Development of Beef Cattle and Buffalo Production Industry of Thailand” เรียกโดยย่อว่า “ODBIT” และให้เป็นนิติบุคคล และเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง แรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน (ร่างมาตรา ๑๕ และร่างมาตรา ๑๙)

(๒) กำหนดวัตถุประสงค์ของ สพอนท. ให้เป็นหน่วยงานหลักในการวางแผนและกำหนด นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศตามแผนแม่บทที่กำหนดโดยคณะกรรมการ ดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศ ดำเนินการวิจัยและ สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ และถ่ายทอดเทคโนโลยี ตลอดจนถึงศึกษา ระเบียบ และมาตรการที่จำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือตั้งแต่ การผลิตจนถึงการตลาด เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการ ทางด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ เสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการแก้ไข ระเบียบและมาตรการของรัฐให้เกิดสภาพแวดล้อมในการพัฒนาธุรกิจการผลิตและจำหน่ายโค กระบือเนื้อ

กำหนดให้สพอ.ประจำตัวโค กระบือเนื้อ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการผลิตและการตลาด โคกระบือเนื้อและจัดตั้งตลาดกลางโค กระบือเนื้อ และปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสพอ.หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมายรวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่กระทำการต่างๆภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ อำนาจเช่นว่านั้นให้รวมถึงจัดตั้งโรงงานแปรรูปโค กระบือเนื้อมีชีวิตเป็นเนื้อ เพื่อส่งเสริมและดำเนินการผลิตเนื้อโค กระบือที่มีคุณภาพในโรงงานแปรรูปตามมาตรฐานสากล ให้บริการแก่สถาบันเกษตรกรผู้เลี้ยงโค กระบือเนื้อและองค์กรปกครองท้องถิ่น จัดตั้งห้องปฏิบัติการเพื่อการวิจัยและสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยเพื่อการผลิตโค กระบือ, เนื้อโค กระบือ และผลิตผลจากโค กระบือ พัฒนาผลิตภัณฑ์และการแปรรูปจากโค กระบือเนื้อ ไปสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์อุตสาหกรรม เข้าร่วมกิจการหรือร่วมลงทุนกับบุคคลอื่นหรือถือหุ้นในบริษัทจำกัด เพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศ(ร่างมาตรา ๑๗ และร่างมาตรา ๑๘)

(๓) กำหนดแหล่งที่มาของทุนและรายได้

กำหนดจัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งใน สพอ. เรียกว่า “กองทุนพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ” ประกอบด้วยเงินที่รัฐบาลจ่ายให้เป็นทุนประเดิม เงินและทรัพย์สินที่ได้รับโอนจากกรมปศุสัตว์เฉพาะส่วนงานส่งเสริมและพัฒนาโค-กระบือเนื้อ เงินงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้ประจำปีในอัตราร้อยละ ๒ ของมูลค่าการนำเข้า ส่งออก โค กระบือเนื้อ, เนื้อโค กระบือ, ผลิตภัณฑ์จากเนื้อโค กระบือ และจากผลิตภัณฑ์ต่อเนื่อง เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามความเหมาะสมเป็นรายปี เงินอุดหนุนจากภาคเอกชนหรือองค์กรอื่น และเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ ดอกผลของเงินหรือรายได้จากทรัพย์สินของ สพอ. บรรดารายได้ของกองทุนและของ สพอ. ให้นำเข้าสมทบกองทุนโดยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ กำหนดให้การใช้จ่ายเงินกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีและในกรณีมีจำนวนเงินไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและค่าภาระต่าง ๆ ที่เหมาะสมรัฐพึงจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินให้ตามจำนวนที่จำเป็น (ร่างมาตรา ๒๗ และร่างมาตรา ๒๘)

(๔) กำหนดให้ สพอ. วางและถือไว้ซึ่งระบบการบัญชีที่เหมาะสมแก่กิจการ ให้มีการตรวจสอบบัญชีภายในเป็นประจำ ให้จัดทางบุคคล บัญชีทำการและบัญชีกำไรขาดทุนส่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงานทุกรอบปี แล้วทำการรายงานผลการสอบบัญชีเสนอต่อคณะกรรมการ และให้ สพอ. จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อเสนอรัฐมนตรี (ร่างมาตรา ๒๙ และร่างมาตรา ๓๐)

๒.๒ คณะกรรมการและผู้อำนวยการ

(๑) กำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือแห่งชาติ” เรียกโดยย่อว่า “คพอนช.” และให้ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “National Beef Cattle and Buffalo Industry Development Board” เรียกโดยย่อว่า “NBIDB” กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่ง ของประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมดูแลกิจการทั่วไปซึ่งกิจการของ สพอ. (ร่างมาตรา ๕ ถึง ร่างมาตรา ๑๓)

(๒) กำหนดให้คณะกรรมการเป็นผู้แต่งตั้งผู้อำนวยการโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารกิจการให้เป็นไปตามกฎหมายวัตถุประสงค์นโยบาย ข้อบังคับ และระเบียบที่คณะกรรมการหรือรัฐมนตรีกำหนด และมีอำนาจบังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างทุกตำแหน่งในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้แทนของ สพอ. เพื่อการนี้ผู้อำนวยการจะมอบอำนาจให้

บุคคลใดปฏิบัติงานเฉพาะอย่างแทนก็ได้แต่ต้องเป็นไปตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด (ร่างมาตรา ๒๐ ถึง ร่างมาตรา ๒๕)

(๓) กำหนดให้ประธานกรรมการ กรรมการ และอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุมหรือประโยชน์ตอบแทนอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (ร่างมาตรา ๑๔)

(๔) กำหนดให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดอัตราเงินเดือนหรือประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้อำนวยการตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (ร่างมาตรา ๒๖)

๒.๓ การส่งเสริม

กำหนดให้เกษตรกร สถาบันเกษตรกร นิติบุคคลอื่นที่มีใช้สถาบันเกษตรกรที่ประสงค์จะขอรับการส่งเสริมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ ยื่นคำขอต่อ สพอนท. ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและเกษตรกร สถาบันเกษตรกร นิติบุคคลที่ได้รับการส่งเสริมแล้วฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดอาจถูกเพิกถอนสิทธิการได้รับการส่งเสริมตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด (ร่างมาตรา ๓๑)

๒.๔ บทเฉพาะกาล

(๑) กำหนดภายในระยะเวลาเวลา ๙๐ วันนับแต่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับให้รัฐมนตรีเสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้มีการจัดสรรทุนประเดิมให้แก่ สพอนท. ภายในวงเงินที่รัฐมนตรีเห็นสมควร เพื่อให้สำนักงานสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ได้ (ร่างมาตรา ๓๒)

(๒) กำหนดให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ และเงินงบประมาณของกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เฉพาะในส่วนงานส่งเสริมและพัฒนาโคกระบือเนื้อและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโคกระบืออื่นๆตามที่รัฐมนตรีเห็นว่าจำเป็นต่อการดำเนินกิจการของ สพอนท. ที่มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับไปเป็นของ สพอนท. ตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๓๓)

(๓) กำหนดให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างผู้ใดของกรมปศุสัตว์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจการที่ไปโอนตามมาตรา ๓๓ ถ้าสมัครใจจะโอนไปปฏิบัติงานกับ สพอนท. และได้แจ้งความจำนงเป็นหนังสือต่ออธิบดีเจ้าสังกัดภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้โอนข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างผู้นั้นไปเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของ สพอนท. แล้วแต่กรณี และให้ยุบอัตรากำลังของกรมปศุสัตว์ดังกล่าว (ร่างมาตรา ๓๔)

(๔) กำหนดให้ผู้ที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของ สพอนท. ตามมาตรา ๓๔ ได้รับเงินเดือนค่าจ้างหรือค่าตอบแทน ตามตำแหน่ง อัตราเงินเดือน ตามที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งได้รับสวัสดิการและประโยชน์อย่างอื่นซึ่งรวมกันแล้วต้องไม่น้อยกว่าเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนหรือสวัสดิการและประโยชน์อย่างอื่นที่ข้าราชการหรือลูกจ้างผู้นั้นเคยได้รับจากส่วนราชการ (ร่างมาตรา ๓๕)

(๕) กำหนดให้ การโอนข้าราชการ ตามมาตรา ๓๔ ให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากราชการ เพราะทางราชการเลิกหรือยุบตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการหรือกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

การโอนพนักงาน หรือลูกจ้างตามมาตรา ๓๔ ให้ถือว่าเป็นการออกจากงาน เพราะทางราชการยุบตำแหน่งหรือเลิกจ้างโดยไม่มีความผิดและให้ได้รับบำเหน็จตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยบำเหน็จลูกจ้าง (ร่างมาตรา ๓๖)

(๖) กำหนดให้ในวาระเริ่มแรกให้รัฐมนตรีแต่งตั้งบุคคลที่เห็นสมควรปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการเป็นการชั่วคราวไปจนกว่าจะมีผู้อำนวยการตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๓๗)

(๗) กำหนดให้ในวาระเริ่มแรกให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการตามมาตรา ๕ (๒) และให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการตามมาตรา ๓๗ เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยให้ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกรและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๕ (๑) (๓) และ (๔) ซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ(ร่างมาตรา ๓๘)

“เนื้อโค กระบือ” หมายความว่า เนื้อโค กระบือ ตามมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร แห่งชาติที่คณะกรรมการกำหนด

“ผลิตผลจากโค กระบือ” หมายความว่า ผลิตผลจากโค กระบือและผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องจาก โค กระบือ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

“ผลิตภัณฑ์ต่อเนื่อง” หมายความว่า ผลิตผลที่ได้จากโค กระบือ โดยผ่านกระบวนการทาง อุตสาหกรรม เช่น กระเป๋าน้ำแข็ง ฮอริโมนต่างๆ คอลาเจน เป็นต้น

“เกษตรกร” หมายความว่า สมาคม สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนหรือเกษตรกร ที่รวมตัวกันเพื่อการผลิตเนื้อโค กระบือ ที่เรียกชื่ออย่างอื่น ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานตามพระราชบัญญัติ นี้

“สถาบันเกษตรกร” หมายความว่า สมาคม สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกรหรือวิสาหกิจชุมชน ที่ได้ขึ้น ทะเบียนกับสำนักงานตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือแห่งชาติ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ แห่งประเทศไทย

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค-กระบือ

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือแห่งประเทศไทย

“พนักงาน” หมายความว่า พนักงานของสำนักงานพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือแห่งประเทศไทย

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และ ให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงระเบียบหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือแห่งชาติ

มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือแห่งชาติ” เรียกโดยย่อว่า “คพอนช.” และให้ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “National Cattle and Buffalo Beef Production Industry and Development Board” เรียกโดยย่อว่า “NBIDB” ประกอบด้วย

(๑) ประธานกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมโคเนื้อแห่งประเทศไทย

(๒) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนสามคน ได้แก่ ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม

(๓) กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกร จำนวนเจ็ดคน ได้แก่ ผู้แทนสหกรณ์โคนอเน้อจำนวนสี่คน ผู้แทนสมาคมโคนอเน้อจำนวนสามคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลที่ได้รับการสรรหาจากตัวแทนสหกรณ์โคนอเน้อและสมาคมโคนอเน้อ

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสามคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจาก ผู้ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านโค กระบือเน้อจำนวนหนึ่งคน ด้านตลาดเน้อโค กระบือจำนวนหนึ่งคน และด้านวิทยาศาสตร์เน้อสัตว์จำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเน้อโค กระบือแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการและเลขานุการ

หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาบุคคลเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกร และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๖ ประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกร และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องมีคุณสมบัติทั่วไปและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๕) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นกรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบทางการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง
- (๖) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงาน ที่ปรึกษา อนุกรรมการ หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีสัญญาจ้างกับสำนักงาน

มาตรา ๗ ประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกรและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละหกปี

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวาระหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกร หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้ประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกร หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไป จนกว่าประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกร หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกร หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๘ ในกรณีที่ประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกร หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้อื่นดำรงตำแหน่งแทน เว้นแต่วาระเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่แต่งตั้งประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกรหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนก็ได้และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกร หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งตนแทน

ในกรณีที่ประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกร หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกร หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างตามวรรคหนึ่ง และในกรณีที่ประธานกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้กรรมการเท่าที่มีอยู่นั้นเลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่รักษาการประธานกรรมการ

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกร และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ
- (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๖

มาตรา ๑๐ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของสำนักงานและโดยเฉพาะมีอำนาจดังนี้

- (๑) กำหนดแผนแม่บทด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ ผลิตภัณฑ์จากเนื้อโค กระบือ และผลิตภัณฑ์ต่อเนื่อง
- (๒) กำหนดแนวทางการพัฒนาพันธุ์โค กระบือเนื้อตลอดถึงวิธีการและแนวทางการปฏิบัติงานตามแผนแม่บท
- (๓) พิจารณาเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ระเบียบและประกาศเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้
  - (๔) อนุมัติแผนการเงิน และงบประมาณประจำปีของสำนักงาน
  - (๕) ออกระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการใช้จ่ายเงินของสำนักงาน
  - (๖) ออกระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยโครงสร้างการบริหาร การกำหนดอัตราพนักงานหรือลูกจ้าง อัตราเงินเดือน ค่าตอบแทนหรือค่าจ้าง การบริหารบุคคล การสงเคราะห์หรือสวัสดิการของพนักงาน รวมถึงที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของสำนักงาน
  - (๗) ออกระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามขอบวัตถุประสงค์
  - (๘) ออกระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงานและการบริหารงาน
  - (๙) ออกระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของคณะกรรมการ
  - (๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ

มาตรา ๑๑ การประชุมคณะกรรมการให้มีการประชุมไม่น้อยกว่าเดือนละหนึ่งครั้งและต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

ในการปฏิบัติหน้าที่ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณา ให้ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นแจ้งให้ที่ประชุมทราบ และให้ที่ประชุมพิจารณาว่าประธานกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นสมควรจะอยู่ในที่ประชุมหรือจะมีมติในการประชุมเรื่องนั้นได้หรือไม่ ทั้งนี้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

(๑) คณะกรรมการมีอำนาจเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือแจ้งข้อเท็จจริงหรือให้ส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาได้

(๒) คณะกรรมการอาจมอบหมายให้สำนักงาน ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การเอกชน เป็นผู้ปฏิบัติการหรือเตรียมข้อเสนอมายังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปได้

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

การประชุมคณะอนุกรรมการให้นำมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุมหรือประโยชน์ตอบแทนอื่นตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

หมวด ๒

สำนักงานพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือแห่งประเทศไทย

มาตรา ๑๕ ให้จัดตั้งสำนักงานขึ้นเรียกว่า “สำนักงานพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือแห่งประเทศไทย” เรียกโดยย่อว่า “สพอนท.” และให้ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “Office of the National Cattle and Buffalo Beef Production Industry and Development” เรียกโดยย่อว่า “ONBID” และให้เป็นนิติบุคคล

มาตรา ๑๖ ให้สำนักงานมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใกล้เคียง และสำนักงานสาขาจังหวัด ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

มาตรา ๑๗ ให้สำนักงานมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นหน่วยงานในการปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน ในการพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศตามแผนแม่บทที่คณะกรรมการกำหนด
- (๒) ส่งเสริมและดำเนินการพัฒนาโคเนื้อ กระบือ และอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ วิจัย และถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด
- (๓) เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงาน การพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ กับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ
- (๔) ส่งเสริมและดำเนินการสร้างเครือข่ายการผลิต การแปรรูปและการตลาดโคเนื้อ กระบือ รวมถึงการจัดตั้งตลาดกลางโคเนื้อ กระบือ

มาตรา ๑๘ ให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่กระทำการต่างๆภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดมาตรการและสิทธิประโยชน์ เพื่อปกป้องอาชีพของผู้เลี้ยงโค กระบือ และอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) เสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการแก้ไขระเบียบ และมาตรการของรัฐ ให้เกิดสภาพแวดล้อมในการพัฒนาธุรกิจการผลิตโค กระบือ การตลาดเนื้อโค กระบือ และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง
- (๓) จัดตั้งตลาดกลางจำหน่ายโค กระบือมีชีวิต โรงงานแปรรูปโค กระบือ โรงงานแปรรูปเนื้อโค กระบือ ห้องปฏิบัติการเพื่อการวิจัย ศูนย์กระจายและจำหน่ายสินค้าทั้งในและต่างประเทศ
- (๔) กำหนดรหัสประจำตัว และมาตรการเคลื่อนย้าย ขนส่งโค กระบือ และผลิตผลจากโค กระบือ
- (๕) ถือกรรมสิทธิ์มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพย์สินต่างๆ
- (๖) ก่อตั้งสิทธิหรือทำนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน
- (๗) การกู้ยืมเงิน การให้กู้ยืมเงิน หรือการก่อหนี้ภาระผูกพันเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของสำนักงาน
- (๘) เป็นตัวแทนหรือนายหน้า หรือมอบหมาย หรือว่าจ้างให้บุคคลหรือนิติบุคคลอื่นประกอบกิจการต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของสำนักงาน
- (๙) เข้าร่วมกิจการหรือร่วมลงทุนกับบุคคลอื่นหรือถือหุ้นในบริษัทจำกัด เพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศ
- (๑๐) กำหนด และเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน หรือค่าบริการในการดำเนินกิจการกู้ยืมเงิน การให้กู้ยืมเงิน หรือการก่อหนี้ภาระผูกพันเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของสำนักงานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๙ ให้สำนักงานเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น

กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๒๐ ให้สำนักงานมีผู้อำนวยการคนหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการเป็นผู้แต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

ผู้อำนวยการมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งและอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา ๒๑ ผู้อำนวยการต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์และไม่เกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์เหมาะสมกับกิจการของสำนักงานตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘
- (๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๖ (๓) (๔) หรือ (๕)

มาตรา ๒๒ ผู้อำนวยการจะต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในกิจการที่กระทำกับสำนักงาน หรือในกิจการที่เป็นการแข่งขันกับกิจการของสำนักงาน ทั้งนี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

มาตรา ๒๓ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้อำนวยการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) คณะกรรมการมีมติให้ออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๒๑

มาตรา ๒๔ ผู้อำนวยการมีหน้าที่อำนาจ หน้าที่ บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างทุกตำแหน่ง และบริหารกิจการของสำนักงานให้เป็นไปตามกฎหมายวัตถุประสงค์ของสำนักงาน และตามนโยบาย ข้อบังคับ และระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ผู้อำนวยการต้องรับผิดชอบต่อคณะกรรมการในการบริหารกิจการของสำนักงาน

มาตรา ๒๕ ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้แทนของสำนักงาน เพื่อการนี้ผู้อำนวยการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานเฉพาะอย่างแทนก็ได้แต่ต้องเป็นไปตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๖ ให้ผู้อำนวยการ ได้รับเงินเดือน ค่าจ้าง หรือประโยชน์ตอบแทนอื่น ตามที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๓

กองทุนพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ

มาตรา ๒๗ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงาน เรียกว่า “กองทุนพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ” ประกอบด้วย

- (๑) เงินที่รัฐบาลจ่ายให้เป็นทุนประเดิม
- (๒) เงินและทรัพย์สินที่ได้รับโอนจากกรมปศุสัตว์ตามมาตรา ๓๓
- (๓) เงินงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้ประจำปีในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒ แต่ไม่เกินร้อยละ ๕ ของมูลค่าการนำเข้า ส่งออก โค กระบือเนื้อ เนื้อโค กระบือ ผลิตภัณฑ์จากเนื้อโค กระบือ และจากผลิตภัณฑ์ต่อเนื่อง ยาและเวชภัณฑ์ที่ใช้กับการผลิตโค กระบือ

(๔) เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามความเหมาะสมเป็นรายปี

(๕) เงินอุดหนุนจากภาคเอกชนหรือองค์กรอื่น และเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้

(๖) ดอกผลของเงินหรือรายได้จากทรัพย์สินของสำนักงาน

(๗) รายได้จากการจัดเก็บในมาตรา ๑๘ (๑๐)

ในกรณีกองทุนมีจำนวนเงินไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสำนักงานและค่าภาระต่าง ๆ ที่เหมาะสมและกองทุนไม่สามารถหาเงินจากแหล่งอื่นได้ รัฐพึงจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินเข้าสมทบกองทุนตามจำนวนที่จำเป็น

การใช้จ่ายเงินกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๒๘ บรรดารายได้ของกองทุนและของสำนักงานให้นำเข้าสมทบกองทุนโดยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

หมวด ๔

การเงิน การบัญชี และการตรวจสอบ

มาตรา ๒๙ ให้สำนักงานวางและถือไว้ซึ่งระบบการบัญชีที่เหมาะสมแก่กิจการ แยกตามประเภทงานส่วนที่สำคัญ มีการลงรายการรับและจ่ายเงิน สินทรัพย์และหนี้สินซึ่งแสดงกิจการที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงและตามที่ควรตามประเภทงานพร้อมด้วยข้อความอันเป็นที่มาของรายการดังกล่าวและให้มีการตรวจสอบบัญชีภายในเป็นประจำ

ให้สำนักงานจัดทำงบดุล บัญชีทำการและบัญชีกำไรขาดทุนส่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี

ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงานทุกรอบปี แล้วทำการรายงานผลการสอบบัญชีเสนอต่อคณะกรรมการ

มาตรา ๓๐ ให้สำนักงานจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อเสนอรัฐมนตรี โดยแสดงบทสรุป บัญชีทำการ และบัญชีกำไรขาดทุนที่ผู้สอบบัญชีรับรองว่าถูกต้องพร้อมทั้งรายงานของผู้สอบบัญชีรวมทั้งแสดงผลงานของสำนักงานในปีที่ล่วงมาด้วย

ให้รัฐมนตรีเสนอรายงานประจำปีตามวรรคหนึ่งต่อคณะรัฐมนตรี

หมวด ๕

การส่งเสริมการพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ

มาตรา ๓๑ เกษตรกร สถาบันเกษตรกร นิติบุคคลอื่นที่มีใช้สถาบันเกษตรกรที่ประสงค์จะขอรับการส่งเสริมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ ให้ยื่นคำขอต่อสำนักงานทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

เกษตรกร สถาบันเกษตรกร นิติบุคคลที่ได้รับการส่งเสริมตามวรรคแรกไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดอาจถูกเพิกถอนสิทธิการได้รับการส่งเสริมตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๒ เพื่อเป็นทุนในการดำเนินกิจการของสำนักงานในระยะเริ่มแรก ภายในเวลา ๙๐ วัน นับแต่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับให้รัฐมนตรีเสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้มีการจัดสรรทุนประเดิมให้แก่สำนักงานภายในวงเงินที่รัฐมนตรีเห็นสมควร เพื่อให้สำนักงานสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ได้

มาตรา ๓๓ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ และเงินงบประมาณของกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เฉพาะในส่วนงานส่งเสริมและพัฒนาโคกระบือเนื้อและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโคกระบืออื่น ๆ ตามที่รัฐมนตรีเห็นว่าจำเป็นต่อการดำเนินกิจการของสำนักงานที่มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับไปเป็นของสำนักงานตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๔ ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างผู้ใดของกรมปศุสัตว์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจการที่ไปโอนตามมาตรา ๓๓ ถ้าสมัครใจจะโอนไปปฏิบัติงานกับ สำนักงานและได้แจ้งความจำนงเป็นหนังสือต่ออธิบดีเจ้าสังกัดภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้โอนข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างผู้นั้นไปเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของ สำนักงานแล้วแต่กรณีและให้ยุบอัตรากำลังของกรมปศุสัตว์ดังกล่าว

มาตรา ๓๕ ให้ผู้ที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานตามมาตรา ๓๔ ได้รับเงินเดือนค่าจ้างหรือค่าตอบแทน ตามตำแหน่ง อัตราเงินเดือน ตามที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งได้รับสวัสดิการและประโยชน์อย่างอื่นซึ่งรวมกันแล้วต้องไม่น้อยกว่าเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนหรือสวัสดิการและประโยชน์อย่างอื่นที่ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างผู้นั้นเคยได้รับจากส่วนราชการ

มาตรา ๓๖ การโอนข้าราชการ ตามมาตรา ๓๔ ให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากราชการเพราะทางราชการเลิกหรือยุบตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการหรือกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

การโอนพนักงาน หรือลูกจ้างตามมาตรา ๓๔ ให้ถือว่าเป็นการออกจากงาน เพราะทางราชการยุบตำแหน่งหรือเลิกจ้างโดยไม่มีความผิดและให้ได้รับบำเหน็จตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยบำเหน็จลูกจ้าง

มาตรา ๓๗ ในวาระเริ่มแรกให้รัฐมนตรีแต่งตั้งบุคคลที่เห็นสมควรปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการเป็นการชั่วคราวไปจนกว่าจะมีผู้อำนวยการตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๓๘ ในวาระเริ่มแรกให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการตามมาตรา ๕ (๒) และให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการตามมาตรา ๓๗ เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยให้ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกรและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๕ (๑) (๓) และ (๔) ซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

.....

.....

ร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ

พ.ศ. ....

๑

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

เหตุผล

โดยที่ปัจจุบันเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ได้รับการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้ารวดเร็ว
มาก ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมการผลิตสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อนำไปต่อยอดการใช้ประโยชน์
ทั้งทางด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม ดังนั้น เพื่อให้การใช้ประโยชน์ของสิ่งมีชีวิตดัดแปลง
พันธุกรรมมีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม และการบริโภคมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อให้เกิด
สมดุลระหว่างความก้าวหน้าของการวิจัยพัฒนาและการควบคุมกำกับดูแล เพื่อเป็นการคุ้มครองและ
อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยคำนึงถึงสุขภาพอนามัยของมนุษย์หรือสัตว์ รวมทั้งเพื่อให้
สอดคล้องกับการดำเนินงานในระดับสากล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

บันทึกวิเคราะห์

สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. ....

*****

โดยที่ปัจจุบันเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ได้รับการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้ารวดเร็วมา ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมการผลิตสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม เพื่อนำไปต่อยอดการใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม ดังนั้น เพื่อให้การใช้ประโยชน์ของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมมีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม และการบริโภคมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างความก้าวหน้าของการวิจัยพัฒนาและการควบคุมกำกับดูแล เพื่อเป็นการคุ้มครองและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยคำนึงถึงสุขภาพอนามัยของมนุษย์หรือสัตว์ รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานในระดับสากล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย

ใช้กับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ที่ได้จากวิธีการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ หรือวิธีการอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ไม่ใช้กับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เป็นยาสำหรับมนุษย์หรือสัตว์ เนื่องจากมีกฎหมายเฉพาะควบคุมอยู่แล้ว (ร่างมาตรา ๔)

๒.๒ หลักการพื้นฐานของความปลอดภัยทางชีวภาพ

ใช้หลักในการจำแนกสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ (๑) กลุ่มที่ห้ามผลิตหรือนำเข้า (๒) กลุ่มที่ประเมินแล้วว่ามีความปลอดภัย ให้บรรจุไว้ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม (๓) อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่ยังไม่มีการประเมินหรืออยู่ระหว่างการประเมิน การดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับทั้ง ๒ กลุ่มจะต้องต้องขออนุญาตต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ เฉพาะสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมเท่านั้น ที่สามารถปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมได้ แต่ถ้าพบว่าไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์ ก็จะถูกถอดออกจากบัญชี และต้องถูกทำลายโดยผู้ครอบครองเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบกิจกรรมนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

๒.๓ คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพ

กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพ” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนสิบสองคน ได้แก่ อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมปศุสัตว์ อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ และผู้อำนวยการศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรี

แต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ด้านเทคโนโลยีชีวภาพ ด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตร ด้านการสาธารณสุข หรือด้านกฎหมาย จำนวนไม่เกินสิบคน เป็นกรรมการ และให้เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและเลขานุการ (ร่างมาตรา ๖)

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๑๑)

(๑) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีในการกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบเพื่อการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) กำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ และสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

(๓) ให้คำแนะนำและความเห็นแก่รัฐมนตรี รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ และหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) เสนอแนะต่อรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

(๕) วินิจฉัยอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้

(๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

นอกจากนี้ยังกำหนดหน้าที่สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ ดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๑๔)

(๑) รวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม รวมทั้งจัดตั้งและพัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

(๒) ประสานระหว่างหน่วยงานผู้รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) เป็นหน่วยงานกลางในการเผยแพร่และประสานข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมแก่หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ผู้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม และประชาชน

(๔) ติดตามการดำเนินงานและประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม รวมทั้งเข้าร่วมในการเจรจา ปกป้องหรือ และให้ความร่วมมือกับนานาประเทศในการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

๒.๔ การควบคุมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

๑) การควบคุมทั่วไป

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ห้ามผลิตหรือนำเข้า(ร่างมาตรา ๑๗)

ผู้มีไว้ในครอบครอง มีหน้าที่ต้องดูแลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๑๘) และ ห้ามมิให้ผู้ใดปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม เว้นแต่จะเป็นการปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๑๙) รวมทั้ง ห้ามปลดปล่อยในเขตอนุรักษ์ เว้นแต่จะเป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ร่างมาตรา ๒๐)

๒) สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม

กรณีที่พัฒนาขึ้นภายในราชอาณาจักร ผู้ครอบครองต้องแจ้งต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ และ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในประกาศกระทรวง (ร่างมาตรา ๒๒) ส่วนการมีไว้ในครอบครอง การนำเข้า การส่งออก และการนำผ่าน สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชี จะต้องขออนุญาตต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ (ร่างมาตรา ๒๒ - ๒๕) และต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในประกาศกระทรวง

๓) การใช้ในสภาพควบคุมและการใช้ในภาคสนาม

การใช้ในสภาพควบคุมและการใช้ในภาคสนามซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม ต้องขออนุญาตพร้อมยื่นรายละเอียดของโครงการต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ (ร่างมาตรา ๒๖ และ ๒๙) และต้องยื่นผลการใช้ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบทราบ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบกำหนด (ร่างมาตรา ๒๘ และ ๓๑)

ในกรณีที่ปรากฏในภายหลังว่าการใช้ในสภาพควบคุมหรือการใช้ในภาคสนามใดอาจก่อให้เกิดความเสียหาย หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีอำนาจสั่งให้หยุดการใช้ ทั้งหมดหรือบางส่วนหรือสั่งให้แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการใช้ตามความจำเป็นและเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนด (ร่างมาตรา ๓๔) หรือถ้ามีข้อมูลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจนว่าก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหาย หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีอำนาจสั่งให้ยกเลิกการใช้ และให้ผู้รับใบอนุญาตทำลายหรือกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้น (ร่างมาตรา ๓๕) และหลังเสร็จสิ้นการใช้ในสภาพควบคุม และภาคสนามแล้ว ให้ผู้รับใบอนุญาตทำลายหรือกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้น เช่นกัน (ร่างมาตรา ๓๖)

ในกรณีที่ไม่ประสงค์ที่จะทำลายหรือกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้น ให้ผู้รับใบอนุญาตแจ้งการครอบครองต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ โดยระบุเหตุผลและวิธีดำเนินงาน ในระหว่างการครอบครองนั้นด้วย (ร่างมาตรา ๓๗)

๔) การขึ้นบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม

ให้ยื่นคำขอขึ้นบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมพร้อมเสนอรายงานประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพ ตามแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประกาศกระทรวง (ร่างมาตรา ๔๐) และ หน่วยงานผู้รับผิดชอบต้องเสนอรายงานประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพ ต่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ซึ่งรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบแต่งตั้งพิจารณาให้ความเห็น (ร่างมาตรา ๔๑) ในกรณีผ่านความเห็นชอบ ผู้ยื่นคำขอต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศกำหนด และรายงานสรุปผลการรับฟังต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ (ร่างมาตรา ๔๓)

ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศการขึ้นบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมในราชกิจจานุเบกษา และในกรณีที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีคำสั่งไม่ขึ้นบัญชีตามคำขอให้แจ้งและระบุเหตุผลให้ผู้ยื่นคำขอทราบ (ร่างมาตรา ๔๔)

๕) สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม

ผู้ที่ประสงค์จะผลิต ใช้ในกระบวนการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือนำผ่าน สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม ให้แจ้งต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ (ร่างมาตรา ๔๕) หากต่อมามีข้อมูลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจนว่าสิ่งมีชีวิตพันธุกรรมนั้นไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบยกออกจากบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม และให้ผู้ครอบครองทำลายหรือกำจัด โดยผู้ครอบครองเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ (ร่างมาตรา ๔๖)

๖) การพักใช้ใบอนุญาตและเพิกถอนใบอนุญาต

เมื่อผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีอำนาจสั่งพักการใช้ใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๔๗) และเพิกถอนใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๔๘) ในกรณีที่มีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้ผู้ที่ถูกสั่งเพิกถอน ทำลายหรือกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้น โดยผู้ที่ถูกสั่งเพิกถอนเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายดำเนินการ (ร่างมาตรา ๕๐)

๗) การอุทธรณ์

ให้ผู้รับคำสั่งมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งนั้น (ร่างมาตรา ๕๑)

๘) ความรับผิดชอบทางแพ่งและการชดใช้ค่าเสียหาย

ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่สุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์ หรือมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ความหลากหลายทางชีวภาพ อันเป็นผลมาจากการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมผู้ประกอบกิจกรรมนั้นต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่า ความเสียหายดังกล่าวเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากการกระทำของผู้ได้รับความเสียหายเอง (ร่างมาตรา ๕๒)

๙) พนักงานเจ้าหน้าที่

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๕๓)

(๑) เข้าไปในพื้นที่ อาคาร หรือสถานที่ของผู้ได้รับอนุญาต ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบการดำเนินการ เอกสารหลักฐาน หรืออุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม รวมทั้งการกระทำใดที่อาจเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดในใบอนุญาต

(๒) ค้นสถานที่ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการ

(๓) ค้นยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมซุกซ่อนอยู่ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๔) เก็บตัวอย่างสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หรือวัตถุที่สงสัยว่าเป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในจำนวนพอสมควร เพื่อนำไปตรวจสอบและควบคุมให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) กัก ยึด หรืออายัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หรือวัตถุที่สงสัยว่าเป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ภาชนะบรรจุสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหรือวัตถุที่สงสัยว่าเป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม รายงานหรือเอกสารใดๆ ที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

(๖) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(๗) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใดมาเพื่อตรวจสอบหรือดำเนินคดีตามพระราชบัญญัตินี้

เมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจสอบตาม (๑) หรือ (๒) แล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่เสร็จจะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

๑๐) บทกำหนดโทษ (ร่างมาตรา ๕๗ - ๗๑)

กำหนดให้ผู้ที่ฝ่าฝืนตามมาตรา ๑๗ ๑๙ ๒๐ ๓๕ ๓๘ ต้องระวางโทษจำคุก หรือปรับ แล้วแต่กรณี

กำหนดให้ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๘ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๘ ๒๙ ๓๑ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๔๕ ๔๖ ๕๐ และ๕๓ ต้องระวางโทษจำคุก หรือปรับ แล้วแต่กรณี

“ปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม” หมายความว่า ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมให้ติดต่อหรือสัมผัสกับสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งแวดล้อมภายนอก

“บัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม” หมายความว่า บัญชีแสดงรายชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่สามารถปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมได้

“ผลิต” หมายความว่า ทำให้เกิดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมจำนวนหรือปริมาณมากขึ้น แต่ไม่หมายความรวมถึงการทำให้เกิดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมชนิดใหม่

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

“ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

“นำผ่าน” หมายความว่า นำหรือส่งผ่านราชอาณาจักรไม่ว่าจะมีการขนถ่ายหรือเปลี่ยนยานพาหนะในราชอาณาจักรหรือไม่ก็ตาม

“ฉลาก” หมายความว่า รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใด ๆ ที่แสดงไว้ที่สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อบรรจุ หรือสอดแทรก หรือรวมไว้กับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อบรรจุสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้น

“ประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพ” หมายความว่า ประเมินความปลอดภัย ทั้งทางตรงหรือทางอ้อมของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์ ไม่ว่าอันตรายนั้นจะเกิดขึ้นโดยตรงหรือโดยอ้อม เกิดขึ้นทันทีหรือเกิดตามมาภายหลัง

“เขตอนุรักษ์” หมายความว่า เขตอนุรักษ์ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

“กิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม” หมายความว่า ผลิต ใช้ในกระบวนการผลิต ครอบครอง นำเข้า ส่งออก นำผ่าน ใช้ในสภาพควบคุม ใช้ในภาคสนาม ปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม เคลื่อนย้าย ขนส่ง เก็บรักษา บรรจุ และทำลายหรือกำจัด ซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“หน่วยงานผู้รับผิดชอบ” หมายความว่า หน่วยงานที่รัฐมนตรีประกาศให้เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ” หมายความว่า รัฐมนตรีเจ้าสังกัดของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เป็นยาสำหรับมนุษย์หรือสัตว์ตามที่มีกฎหมายเฉพาะควบคุมอยู่แล้ว

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมเกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้และยกเว้นค่าธรรมเนียม และออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และออกกฎกระทรวงกับประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพ

มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพ” ประกอบด้วย

(๑) ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ

(๒) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนสิบสองคน ได้แก่ อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมปศุสัตว์ อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ และผู้อำนวยการศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ด้านเทคโนโลยีชีวภาพ ด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตร ด้านการสาธารณสุข หรือด้านกฎหมาย จำนวนไม่เกินสิบคน เป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและเลขานุการ

หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๓) ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง

(๒) เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก ให้ออก หรือเลิกจ้าง เพราะเหตุทุจริตต่อหน้าที่

(๓) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการ ประกอบด้วยกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่จนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่าง

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวาระหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) รัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ
- (๔) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่าง หรือในกรณีที่รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างหรือซึ่งได้รับแต่งตั้งเพิ่มขึ้นนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว เว้นแต่วาระเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะไม่แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนก็ได้

มาตรา ๑๑ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีในการกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบเพื่อการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) กำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ และสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
- (๓) ให้คำแนะนำและความเห็นแก่รัฐมนตรี รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ และหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ในการออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๔) เสนอแนะต่อรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
- (๕) วินิจฉัยอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้
- (๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๑๒ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณา หรือปฏิบัติการ อย่างใดอย่างหนึ่งแทนหรือตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

ในกรณีที่คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการ อย่างใดอย่างหนึ่งแทนคณะกรรมการ ให้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเป็นประธาน อนุกรรมการดังกล่าวด้วย

การประชุมคณะกรรมการให้นำมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ และให้มี อำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) รวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม รวมทั้งจัดตั้งและพัฒนา ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยทาง ชีวิตของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

(๒) ประสานระหว่างหน่วยงานผู้รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการตาม พระราชบัญญัตินี้

(๓) เป็นหน่วยงานกลางในการเผยแพร่และประสานข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยทาง ชีวิตของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมแก่หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ผู้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต ดัดแปลงพันธุกรรม และประชาชน

(๔) ติดตามการดำเนินงานและประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ใน การดำเนินการให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ ของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม รวมทั้งเข้าร่วมในการเจรจา ปกป้องหาหรือ และให้ความร่วมมือกับ นานาประเทศในการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวด ๒

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๑๕ ให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดของกระทรวงหรือ ทบวงในราชการส่วนกลางตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กำหนดขึ้นโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบและมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตาม พระราชบัญญัตินี้

การประกาศกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะ ด้าน จำนวนบุคลากร ความสัมพันธ์กับภารกิจหลัก และปริมาณงานในความรับผิดชอบเป็นสำคัญ

มาตรา ๑๖ เมื่อหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดของกระทรวงหรือทบวงในราชการส่วนกลาง มีคำขอต่อคณะกรรมการเพื่อการเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

อย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการพิจารณาและเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อการออกประกาศตามมาตรา ๑๕ กำหนดให้หน่วยงานนั้นเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบ และมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการทั้งหมดหรือบางส่วนเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นได้ โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จำนวนบุคลากร ความสัมพันธ์กับภารกิจหลัก และปริมาณงานในความรับผิดชอบเป็นสำคัญ

หมวด ๓

การควบคุมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

ส่วนที่ ๑

การควบคุมทั่วไป

มาตรา ๑๗ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ห้ามผลิตหรือนำเข้า

มาตรา ๑๘ เจ้าของหรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมมีหน้าที่ต้องดูแลการขนส่ง การเคลื่อนย้าย การเก็บรักษา การบรรจุ การปิดผนึก และการจัดทำเอกสารกำกับตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่กรณีที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องดำเนินการตามมาตรานี้ทั้งหมดหรือบางส่วน

มาตรา ๑๙ ห้ามมิให้ผู้ใดปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม เว้นแต่จะเป็นการปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๙ ห้ามมิให้ผู้ใดปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในเขตอนุรักษ์ เว้นแต่การปลดปล่อยนั้นจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อการคุ้มครองและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือเพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์ ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการและได้รับอนุญาตจากหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลพื้นที่เขตอนุรักษ์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๒๑ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดแนวทางหรือมาตรการให้ผู้เป็นต้นเหตุที่ทำให้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้ปะปนหรือแพร่กระจายสู่สิ่งแวดล้อมหรือเข้าไปอยู่ในเขตอนุรักษ์ และหน่วยงานผู้รับผิดชอบหรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลพื้นที่เขตอนุรักษ์ต้องปฏิบัติเพื่อหยุดยั้งหรือระงับผลอันเกิดจากการกระทำการโดยฝ่าฝืนมาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๐ อันอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมหรือความหลากหลายทางชีวภาพ

ส่วนที่ ๒

สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม

มาตรา ๒๒ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ได้มาจากการพัฒนาขึ้นภายในราชอาณาจักรที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม ให้แจ้งการครอบครองสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

การแจ้งและการครอบครองตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการครอบครองที่กำหนดในประกาศกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ โดยประกาศกระทรวงที่ออกจะกำหนดให้ยกเว้นกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งจากการต้องปฏิบัติในเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้

มาตรา ๒๓ ผู้ใดประสงค์จะนำเข้าซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม ให้ยื่นคำขออนุญาตต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

การขออนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประกาศกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

ในการขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง ผู้ขออนุญาตต้องระบุวัตถุประสงค์ของการนำเข้าและข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตามหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษามาพร้อมกับคำขออนุญาตด้วย

ในกรณีที่เป็นการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อใช้ในสภาพควบคุมหรือใช้ในภาคสนาม ผู้ขออนุญาตนำเข้าต้องแนบสำเนาใบอนุญาตใช้ในสภาพควบคุมหรือใบอนุญาตใช้ในภาคสนาม แล้วแต่กรณี มาพร้อมกับคำขออนุญาตด้วย

มาตรา ๒๔ ผู้ใดประสงค์จะส่งออกซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม ให้ยื่นคำขออนุญาตต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

การขออนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประกาศกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

ในการขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง ผู้ขออนุญาตต้องแสดงหลักฐานการยินยอมหรือการตอบรับของประเทศผู้นำเข้า มาพร้อมกับคำขออนุญาตด้วย เว้นแต่ในกรณีที่ประเทศผู้นำเข้านั้นมีได้มีกฎหมายกำหนดห้ามหรือกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมไว้

มาตรา ๒๕ ผู้ใดประสงค์จะนำผ่านซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม ให้ยื่นคำขออนุญาตต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

การขออนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประกาศกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

ส่วนที่ ๓

การใช้ในสภาพควบคุมและการใช้ในภาคสนาม

มาตรา ๒๖ ผู้ใดประสงค์จะใช้ในสภาพควบคุมซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตพร้อมรายละเอียดของโครงการต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประกาศกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๒๗ รายละเอียดของโครงการตามมาตรา ๒๖ ให้เป็นไปตามที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศกำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) แผนการใช้ในสภาพควบคุม
- (๒) ลักษณะของอาคาร สถานที่ ห้องทดลอง หรือโรงเรือนที่จะใช้เพื่อการใช้ในสภาพควบคุม
- (๓) แผนการป้องกันการหลุดรอดของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
- (๔) แผนปฏิบัติการฉุกเฉินกรณีมีการหลุดรอดของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
- (๕) แผนการกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมภายหลังเสร็จสิ้นการใช้ในสภาพควบคุมนั้น
- (๖) ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ

มาตรา ๒๘ ผู้รับใบอนุญาตใช้ในสภาพควบคุมต้องรายงานผลการใช้ในสภาพควบคุมให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบทราบตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๙ ผู้ใดประสงค์จะใช้ในภาคสนามซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมที่ได้ผ่านการใช้ในสภาพควบคุมไม่ว่าในประเทศหรือต่างประเทศมาแล้ว ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตพร้อมรายละเอียดของโครงการต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประกาศกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๓๐ รายละเอียดของโครงการตามมาตรา ๒๙ ให้เป็นไปตามที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศกำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) แผนการใช้ในภาคสนาม
- (๒) รายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่และลักษณะสภาพแวดล้อมโดยรอบ
- (๓) แผนการป้องกันการหลุดรอดของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
- (๔) แผนปฏิบัติการฉุกเฉินกรณีมีการหลุดรอดของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
- (๕) แผนการกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมภายหลังเสร็จสิ้นการใช้ในภาคสนามนั้น
- (๖) ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ

มาตรา ๓๑ ผู้รับใบอนุญาตใช้ในภาคสนามต้องรายงานผลการใช้ในภาคสนามให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบทราบตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๒ ใบอนุญาตใช้ในสภาพควบคุมและใบอนุญาตใช้ในภาคสนามให้มีอายุเท่ากับระยะเวลาในการดำเนินโครงการที่เสนอมาพร้อมกับคำขอรับใบอนุญาต และให้ใช้ได้เฉพาะกับโครงการตามที่ได้รับใบอนุญาตนั้น

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่ใบอนุญาตใช้ในสภาพควบคุมหรือใบอนุญาตใช้ในภาคสนามสูญหาย เสียหาย หรือถูกทำลายในสาระสำคัญ ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

การขอรับใบแทนใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประกาศกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่ปรากฏแก่หน่วยงานผู้รับผิดชอบในภายหลังว่า การใช้ในสภาพควบคุมหรือการใช้ในภาคสนามใดอาจก่อให้เกิดความเสียหาย หรือมีเหตุปัจจัยภายนอกอันอาจทำให้การใช้ในสภาพควบคุมหรือการใช้ในภาคสนามนั้นมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีอำนาจสั่งให้หยุดการใช้ในสภาพควบคุมหรือการใช้ในภาคสนามนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือสั่งให้แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการใช้ในสภาพควบคุมหรือการใช้ในภาคสนามนั้นได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม และภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยต้องระบุเหตุผลในการมีคำสั่งดังกล่าวไว้โดยชัดแจ้งด้วย

ในกรณีที่การสั่งตามวรรคหนึ่งมีผลกระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินโครงการใช้ในสภาพควบคุมหรือใช้ในภาคสนามตามที่ได้รับใบอนุญาต ผู้รับใบอนุญาตใช้ในสภาพควบคุมหรือผู้รับใบอนุญาตใช้ในภาคสนาม แล้วแต่กรณี อาจร้องขอให้ขยายระยะเวลาในการดำเนินโครงการดังกล่าวต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ และเมื่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบเห็นสมควรอาจขยายระยะเวลาให้ก็ได้

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่มีข้อมูลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจนปรากฏแก่หน่วยงานผู้รับผิดชอบในภายหลังว่า การใช้ในสภาพควบคุมหรือการใช้ในภาคสนามใดก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์อย่างร้ายแรง ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบสั่งให้ยกเลิกการใช้ในสภาพควบคุมหรือการใช้ในภาคสนามนั้น โดยต้องระบุเหตุผลในการมีคำสั่งดังกล่าวไว้โดยชัดแจ้งด้วย

เมื่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบได้มีคำสั่งยกเลิกการใช้ในสภาพควบคุมหรือการใช้ในภาคสนามตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ผู้รับใบอนุญาตใช้ในสภาพควบคุมหรือผู้รับใบอนุญาตใช้ในภาคสนาม แล้วแต่กรณี ทำลายหรือกำจัดสิ่งมีชีวิตที่ดัดแปลงพันธุกรรมนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา และให้ถือว่าอายุใบอนุญาตใช้ในสภาพควบคุมหรือใบอนุญาตใช้ในภาคสนามนั้นสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่มิคำสั่งให้ยกเลิกการใช้นั้น

มาตรา ๓๖ ภายหลังจากเสร็จสิ้นการใช้ในสภาพควบคุมแล้วและผู้รับใบอนุญาตไม่ประสงค์จะ
ใช้ในภาคสนามต่อไปอีก หรือภายหลังจากเสร็จสิ้นการใช้ในภาคสนามแล้ว ให้ผู้รับใบอนุญาตใช้ในสภาพ
ควบคุมหรือผู้รับใบอนุญาตใช้ในภาคสนาม แล้วแต่กรณี ทำลายหรือกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
นั้นตามแผนการกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมภายหลังจากเสร็จสิ้นการใช้ตามที่เสนอไว้ตามมาตรา ๒๗
หรือมาตรา ๓๐ และให้แจ้งการดำเนินการดังกล่าวต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบภายในสิบห้าวันนับแต่วัน
เสร็จสิ้นการทำลายหรือกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงาน
ผู้รับผิดชอบประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับกรณี que ผู้รับใบอนุญาตใช้ในสภาพควบคุม
หรือผู้รับใบอนุญาตใช้ในภาคสนาม แล้วแต่กรณี ซึ่งประสงค์จะเลิกการใช้ในสภาพควบคุมหรือการใช้ใน
ภาคสนามก่อนสิ้นสุดระยะเวลาในการดำเนินโครงการตามที่ได้รับใบอนุญาตด้วย

มาตรา ๓๗ ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตใช้ในสภาพควบคุมหรือผู้รับใบอนุญาตใช้ในภาคสนาม
แล้วแต่กรณี ไม่ประสงค์จะทำลายหรือกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตามมาตรา ๓๖ ให้ผู้รับ
ใบอนุญาตแจ้งการครอบครองสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ
โดยระบุเหตุผลและวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในระหว่างการครอบครองนั้น
ด้วย

การแจ้งและการครอบครองตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และ
เงื่อนไขในการครอบครองที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๘ ห้ามมิให้ผู้รับใบอนุญาตใช้ในสภาพควบคุมหรือผู้รับใบอนุญาตใช้ในภาคสนาม
แล้วแต่กรณี ใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมหรือในภาคสนามในลักษณะที่แตกต่างไป
จากที่ระบุไว้ในใบอนุญาต

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตใช้ในสภาพควบคุมหรือผู้รับใบอนุญาตใช้ในภาคสนาม
ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๖ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบทำลายหรือกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่
ยังคงอยู่ในสถานที่ใช้ในสภาพควบคุมหรือสถานที่ใช้ในภาคสนามหรือที่ยังคงอยู่ในความครอบครองนั้น
โดยให้ผู้รับใบอนุญาตผู้นั้นเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

ส่วนที่ ๔

การขึ้นบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม

มาตรา ๔๐ ผู้ใดประสงค์จะขึ้นบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
ที่ผ่านการใช้ในสภาพควบคุมและการใช้ในภาคสนามตามบทบัญญัติในส่วนที่ ๓ แล้ว ให้ยื่นคำขอขึ้น
บัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมและเสนอรายงานประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพต่อหน่วยงาน
ผู้รับผิดชอบ

การยื่นคำขอขึ้นบัญชีปลดปล่อยสิ่งแวดล้อมและการเสนอรายงานประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพ ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประกาศกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๔๑ เมื่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบได้รับคำขอขึ้นบัญชีปลดปล่อยสิ่งแวดล้อมและรายงานประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพที่ถูกต้องและครบถ้วนแล้ว ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบเสนอรายงานประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพดังกล่าวต่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการซึ่งรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบแต่งตั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ เพื่อให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณาให้ความเห็น

คณะกรรมการผู้ชำนาญการตามวรรคหนึ่ง ให้มีจำนวนไม่เกินเจ็ดคน ซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย โดยให้ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานผู้รับผิดชอบแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบนั้นเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการได้ตามสมควร

มาตรา ๔๒ การพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการให้กระทำไปแล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

เมื่อครบกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการแจ้งผลการพิจารณาต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

มาตรา ๔๓ ในกรณีที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณาและให้ความเห็นชอบในรายงานประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพแล้ว ให้ผู้ยื่นคำขอขึ้นบัญชีปลดปล่อยสิ่งแวดล้อมจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา และเสนอรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นนั้นต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบภายในระยะเวลาที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบกำหนด

มาตรา ๔๔ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบพิจารณาจัดทำประกาศการขึ้นบัญชีปลดปล่อยสิ่งแวดล้อมซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม โดยให้นำความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการตามมาตรา ๔๒ และผลการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา ๔๓ ไปประกอบการพิจารณาด้วย

ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศการขึ้นบัญชีปลดปล่อยสิ่งแวดล้อมตามวรรคหนึ่งในราชกิจจานุเบกษา โดยให้แนบรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา ๔๓ ไว้ท้ายประกาศด้วย

ในกรณีที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีคำสั่งไม่ขึ้นบัญชีปลดปล่อยสิ่งแวดล้อมซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตามคำขอ ให้แจ้งคำสั่งและระบุเหตุผลในการมีคำสั่งดังกล่าวให้ผู้ยื่นคำขอทราบด้วย

ส่วนที่ ๕

สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม

มาตรา ๔๕ ผู้ใดประสงค์จะผลิต ใช้ในกระบวนการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่ง สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม ให้แจ้งต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

การแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดใน ประกาศกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ โดยประกาศกระทรวงที่ออกจะกำหนดให้ยกเว้นกลุ่ม บุคคลใดบุคคลหนึ่งจากการต้องปฏิบัติในเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้

มาตรา ๔๖ สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมใดที่ได้มีการประกาศการขึ้นบัญชีปลดปล่อยสู่ สิ่งแวดล้อมแล้ว หากต่อมามีข้อมูลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจนว่าสิ่งมีชีวิตดัดแปลง พันธุกรรมนั้นไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพของ มนุษย์หรือสัตว์ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบยกเลิกสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นออกจากบัญชี ปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม และให้ประกาศการยกเลิกนั้นในราชกิจจานุเบกษา ตลอดจนเผยแพร่ข้อมูล การยกเลิกนั้นให้ประชาชนทราบตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

เมื่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบได้ประกาศยกเลิกสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมออกจากบัญชี ปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ผู้ครอบครองสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นทำลายหรือ กำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อยู่ในความครอบครองของตน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ หน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ผู้ครอบครองสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมมิได้ดำเนินการตามวรรคสอง ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบทำลายหรือกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้น โดยให้ผู้ครอบครองสิ่งมีชีวิต ดัดแปลงพันธุกรรมนั้นเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

หมวด ๔

การพักใช้ใบอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาต

มาตรา ๔๗ เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตให้ หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีหนังสือแจ้งให้ผู้รับใบอนุญาตแก้ไขหรือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่ กำหนด

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตไม่แก้ไขหรือปฏิบัติตามหนังสือแจ้งภายในระยะเวลาที่กำหนดตาม วรรคหนึ่ง ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดครั้งละไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวัน

มาตรา ๔๘ หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตเมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาต

(๑) ผ่าฝืนคำสั่งให้หยุดการใช้ในสภาพควบคุมหรือการใช้ในภาคสนามตามมาตรา ๓๔ หรือคำสั่งให้ยกเลิกการใช้ตามมาตรา ๓๕

(๒) ผ่าฝืนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามมาตรา ๔๗ วรรคสอง

(๓) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต และการฝ่าฝืนหรือการไม่ปฏิบัติตามนั้นก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม หรือสุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์

(๔) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้อีกไม่ได้จนกว่าจะพ้นสองปีนับแต่วันที่ถูกลงสั่งเพิกถอนใบอนุญาต

มาตรา ๔๙ คำสั่งพักใช้ใบอนุญาตและคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้ทำเป็นหนังสือแจ้งให้ผู้รับใบอนุญาตทราบ

การแจ้งคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติหมวด ๔ การแจ้ง ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๐ ในกรณีที่มีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๔๘ ให้ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตทำลายหรือกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อยู่ในความครอบครองตามที่ได้รับใบอนุญาตนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตมิได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบทำลายหรือกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้น โดยให้ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

หมวด ๕

การอุทธรณ์

มาตรา ๕๑ ในกรณีที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ให้ผู้รับคำสั่งมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งนั้น

(๑) คำสั่งไม่รับแจ้งตามมาตรา ๒๒ มาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๔๕

(๒) คำสั่งไม่อนุญาตตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ หรือมาตรา ๒๕

(๓) คำสั่งไม่ออกใบอนุญาตตามมาตรา ๒๖ หรือมาตรา ๒๙

(๔) คำสั่งไม่ออกใบแทนใบอนุญาตตามมาตรา ๓๓

(๕) คำสั่งให้หยุดการใช้ในสภาพควบคุมหรือการใช้ในภาคสนาม หรือคำสั่งให้แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการใช้ในสภาพควบคุมหรือการใช้ในภาคสนามตามมาตรา ๓๔

- (๖) คำสั่งให้ยกเลิกการใช้ในสภาพควบคุมหรือการใช้ในภาคสนามตามมาตรา ๓๕
  - (๗) คำสั่งไม่ขึ้นบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๔๔ วรรคสาม
  - (๘) คำสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามมาตรา ๔๗ วรรคสอง
  - (๙) คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๔๘
- คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

หมวด ๖

ความรับผิดทางแพ่งและการชดใช้ค่าเสียหาย

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่สุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์ หรือมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ความหลากหลายทางชีวภาพ อันเป็นผลมาจากการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้นจากเหตุสุดวิสัย หรือเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ได้รับความเสียหายเอง ผู้ประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นไม่ต้องรับผิด

หมวด ๗

พนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๕๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในพื้นที่ อาคาร หรือสถานที่ของผู้ได้รับอนุญาต ผู้ได้รับใบอนุญาต หรือผู้แจ้งการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการเพื่อตรวจสอบการดำเนินการ เอกสารหลักฐาน หรืออุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม รวมทั้งการกระทำใดที่อาจเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดในใบอนุญาต

(๒) ค้นสถานที่ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการ

(๓) ค้นยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๔) เก็บตัวอย่างสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หรือวัตถุที่สงสัยว่าเป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในจำนวนพอสมควร เพื่อนำไปตรวจสอบและควบคุมให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) กัก ยึด หรืออายัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หรือวัตถุที่สงสัยว่าเป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ภาชนะบรรจุสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหรือวัตถุที่สงสัยว่าเป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม รายงานหรือเอกสารใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

(๖) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(๗) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใดมาเพื่อตรวจสอบหรือดำเนินคดีตามพระราชบัญญัตินี้

เมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจสอบตาม (๑) หรือ (๒) แล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่เสร็จจะกระทำต่อไปในเวลากลางวันหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

ให้คณะกรรมการมีอำนาจจรรยาเปรียบเทียบในการปฏิบัติการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ได้รับอนุญาตผู้ได้รับใบอนุญาต หรือผู้แจ้งการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ตลอดจนบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องหรืออยู่ในสถานที่นั้นอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา ๕๔ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมทำลายหรือกำจัด หรือดำเนินการทำลายหรือกำจัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้กัก ยึด หรืออายัดไว้ตามมาตรา ๕๓ (๕) หรือจัดการอย่างอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา โดยให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

มาตรา ๕๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อผู้รับอนุญาต ผู้รับใบอนุญาต หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๕๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๘

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๗ ผู้ใดฝ่าฝืนประกาศตามมาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๘ เจ้าของหรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท

ในกรณีที่สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตามวรรคหนึ่ง เป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ที่ไม่อยู่ในบัญชีปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสอง แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสาม แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๑ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๒ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๒๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๓ ผู้ใดใช้ในสภาพควบคุมซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่ในบัญชี ปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมโดยไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง หากเป็นการใช้ในกระบวนการผลิต ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๔ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๓๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๖๕ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือ ปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๖ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๓๗ ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหก หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๘ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท

มาตรา ๖๙ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๖ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๐ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๑ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๕๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๗๒ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพประกอบด้วย กรรมการตามมาตรา ๖ (๑) (๒) และเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการตามมาตรา ๖ (๓) ซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๗๓ ให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๑๕ ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

มาตรา ๗๔ ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หรือบุคคลใดที่ประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ต้องขออนุญาต หรือต้องขอรับใบอนุญาต หรือต้องแจ้งตามพระราชบัญญัตินี้ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้าประสงค์จะประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นต่อไป ให้มายื่นคำขอรับอนุญาต หรือคำขอรับใบอนุญาต หรือแจ้งต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ เมื่อได้ยื่นคำขอรับอนุญาต หรือคำขอรับใบอนุญาต หรือแจ้งต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบแล้ว ให้ประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต่อไปได้จนกว่าจะได้รับแจ้งการไม่อนุญาต หรือการไม่ออกใบอนุญาต

.....

.....

อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) คำขอ	ฉบับละ	๑๐๐ บาท
(๒) ใบอนุญาตใช้ในสภาพควบคุม	ฉบับละ	๑๐,๐๐๐ บาท
(๓) ใบอนุญาตใช้ในภาคสนาม	ฉบับละ	๑๐,๐๐๐ บาท
(๔) ใบแทนใบอนุญาต	ฉบับละ	๑,๐๐๐ บาท

รายชื่ออนุกรรมการปฏิรูปการเกษตร

ในคณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยวและบริการ

รายนามคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเกษตร

๑. นายอุทัย สอนหลักทรัพย์	ประธานอนุกรรมการ
๒. นางศิรินา ปวโรฬารวิทยา	รองประธานอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายประทวน สุทธิอำนาจเดช	รองประธานอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. นายธนิต โสรัตน์	โฆษกและเลขานุการคณะอนุกรรมการ
๕. นางศิริลักษณ์ เจนการวณิช	ผู้ช่วยโฆษกอนุกรรมการ
๖. นายกิตติ โกสินสกุล	อนุกรรมการ
๗. นายทวีกิจ จตุรเจริญคุณ	อนุกรรมการ
๘. นางจินตนา ชัยยวรรณการ	อนุกรรมการ
๙. นายจรูญโรจน์ มัญขุนากร	อนุกรรมการ
๑๐. นายธีระยุทธ เอี่ยมตระกูล	อนุกรรมการ
๑๑. นายพรศิลป์ พัชรินทร์ตนะกุล	อนุกรรมการ
๑๒. นายสไกร พิมพ์ปิง	อนุกรรมการ
๑๓. นายสมมาต ขุนเศรษฐ	อนุกรรมการ
๑๔. นายสมศักดิ์ ถนอมวรศิลป์	อนุกรรมการ
๑๕. นางสาวพนิตา สอนหลักทรัพย์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะอนุกรรมการ

ที่ปรึกษาอนุกรรมการปฏิรูปการเกษตร

๑. นางกัลยาณี ธรรมจารีย์
๒. นายขจิต เจริญศิลป์
๓. นายจنگล เหลืองอ่อน
๔. นายจุลศักดิ์ เปี่ยมทอง
๕. นายชนันท์พล เชื้อรอด
๖. รองศาสตราจารย์ ฐากร บุญพันธ์
๗. นายดลมนัส กาเจ
๘. นายถวิล สุวรรณมณี
๙. พันตรี ทรงพล เอี่ยมฤทธิ์
๑๐. ศาสตราจารย์ ธรรมศักดิ์ พงศ์พิชญามาตย์
๑๑. นายธนวัฒน์ จิตบันเทิงพันธ์
๑๒. พันตำรวจเอก ประสพโชค พร้อมมูล
๑๓. นายภูชิต ธนกระเจริญ
๑๔. นางสาวยุพิน สร้อยคำพา
๑๕. นายระวี รุ่งเรือง
๑๖. นางวณี ปิ่นประทีป

๑๗. นายสมใจ รื่นพิทักษ์

๑๘. นางสาวสิริภิญญ์ อินทรประเสริฐ

๑๙. นางสาวสุดารัตน์ อัครัสกร